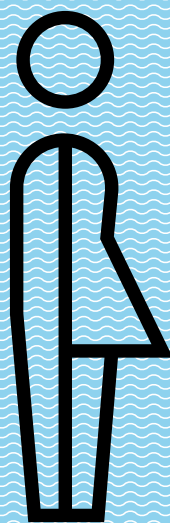

Vlaanderen
is sterk in cijfers

RAPPORT STATISTIEK
VLAANDEREN, 2021/1

MAATSCHAPPELIJKE POSITIE EN PARTICIPATIE VAN MANNEN EN VROUWEN

JO NOPPE, MYRIAM VANWEDDINGEN
& KAROLIEN WEEKERS

INHOUD

SAMENVATTING	3		
INLEIDING	5	4 INKOMEN EN ARMOEDE	83
1 DEMOGRAFIE	7	4.1 Loonkloof	83
1.1 Bevolking naar leeftijd	7	4.2 Economische zelfstandigheid	86
1.2 Bevolking naar huishoudpositie	12	4.3 Sociale uitkeringen	89
1.3 Bevolking naar burgerlijke staat	14	4.4 Armoede en sociale uitsluiting	91
2 ONDERWIJS EN VORMING	17	5 GEZONDHEID	99
2.1 Schoolbevolking secundair onderwijs naar onderwijsvorm	18	5.1 Levensverwachting	99
2.2 Schoolbevolking secundair onderwijs naar studierichting	21	5.2 Doodsoorzaken en verloren potentiële levensjaren	102
2.3 Leesvaardigheid en wiskundige geletterdheid van 15-jarigen	22	5.3 Subjectieve gezondheid	105
2.4 Problematische afwezigheden in het secundair onderwijs	26	5.4 Langdurige aandoeningen en hinder in dagelijkse activiteiten	108
2.5 Schoolse vertraging	27	5.5 Geestelijke gezondheid	109
2.6 Vroegtijdig schoolverlaten	28	5.6 Seksuele gezondheid	112
2.7 Schoolbevolking hoger onderwijs naar type	31	5.7 Risicomijdend gedrag	113
2.8 Schoolbevolking hoger onderwijs naar studiegebied	32	5.8 Risicogedrag	116
2.9 Studierendement hoger onderwijs	33	5.9 Toegang tot de gezondheidszorg	118
2.10 Diploma's wiskunde, wetenschappen en technologie in het hoger onderwijs	36	6 BESLUITVORMING	123
2.11 Onderwijspersoneel	36	6.1 Participatie in politieke besluitvorming	123
2.12 Onderwijsniveau	38	6.2 Participatie in economische besluitvorming	129
2.13 Leesvaardigheid en wiskundige geletterdheid van de bevolking	41	6.3 Participatie in besluitvorming in verenigingen	129
2.14 Levenslang leren	42	7 SOCIALE PARTICIPATIE	133
3 BETAALDE EN ONBETAALDE ARBEID	47	7.1 Participatie in het verenigingsleven	133
3.1 Bevolking naar socio-economische positie	48	7.2 Cultuurparticipatie	134
3.2 Werkzaamheidsgraad	51	7.3 Sociale contacten	135
3.3 Werkloosheidsgraad	59	7.4 Mediagebruik en digitale participatie	137
3.4 Horizontale segregatie	62	8 ATTITUDES EN GEDRAG	141
3.5 Verticale segregatie	64	8.1 Houding tegenover de rollen van mannen en vrouwen	142
3.6 Arbeidsstatuut	67	8.2 Beeldvorming in de media over mannen en vrouwen	146
3.7 Tijdelijke arbeid	70	8.3 Discriminatie op basis van geslacht	147
3.8 Aspecten van werktijd- en werkplaatsregeling	71	8.4 Psychologisch, fysiek en seksueel geweld	151
3.9 Tijd gependend aan betaalde en onbetaalde arbeid	73	9 MOBILITEIT	161
3.10 Deeltijdse arbeid	73	9.1 Aantal verplaatsingen en afgelegde afstand	161
3.11 Loopbaanonderbreking en tijdskrediet	75	9.2 Rijbewijsbezit	165
3.12 Informele zorg	78	9.3 Verkeersslachtoffers	165
3.13 Werkbaarheid	79	BESLUIT	171
3.14 Uittredeleeftijd	80	BRONNENLIJST	179

MAATSCHAPPELIJKE POSITIE EN PARTICIPATIE VAN MANNEN EN VROUWEN

JO NOPPE, MYRIAM VANWEDDINGEN
& KAROLIEN WEEKERS*

*De auteurs houden eraan oud-collega Wout Van der Auwermeulen te bedanken voor zijn analysewerk ter voorbereiding van dit rapport.

SAMENVATTING

In dit rapport wordt gefocust op de maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen in Vlaanderen. Daarbij wordt gebruikt gemaakt van een brede waaier van statistieken over demografie, onderwijs en vorming, betaalde en onbetaalde arbeid, inkomen en armoede, gezondheid, besluitvorming, sociale participatie, attitudes en gedrag en mobiliteit.

Uit het rapport blijkt dat vrouwen tegenwoordig hoger geschoold zijn dan mannen en dat in alle leeftijdsgroepen. Maar het blijft wel zo dat vrouwen andere opleidingen volgen dan mannen. In het hoger onderwijs zijn vrouwen oververtegenwoordigd in studiegebieden als onderwijs, gezondheidszorg en de menswetenschappelijke richtingen, mannen in de exact-wetenschappelijke en economische richtingen. In het afgelopen decennium is er op dit vlak weinig veranderd.

De seksesegregatie uit het onderwijs zet zich ook voort op de arbeidsmarkt. Mannen en vrouwen zijn niet evenredig gespreid over de verschillende (sub)sectoren van de economie met over het algemeen lagere lonen in sectoren waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn. Mannen bekleden bovendien ook nog steeds vaker hogere functies dan vrouwen. Ook deze

situatie is in het afgelopen decennium niet fundamenteel gewijzigd. Wel is het zo dat de arbeidsdeelname van vrouwen duidelijk is toegenomen en in sterkere mate dan bij mannen. Maar vrouwen werken wel nog vaker deeltijds en verlaten vaker dan mannen tijdelijk de arbeidsmarkt om de zorg op te nemen voor de kinderen in het gezin of andere zorgbehoevenden.

Bovenstaande factoren spelen een belangrijke rol in de nog steeds bestaande loonkloof tussen mannen en vrouwen. Het aandeel personen dat als economisch zelfstandig kan beschouwd worden, ligt ook duidelijk hoger bij mannen dan bij vrouwen. Tegelijk is het zo dat de klassieke armoede-indicatoren over het algemeen weinig verschil geven tussen mannen en vrouwen.

Het bestaande verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen nam de afgelopen jaren af doordat de lagere levensverwachting van mannen iets sterker steeg dan die van vrouwen. Mannen omschrijven hun gezondheid tegelijk vaker dan vrouwen als goed en rapporteren minder vaak een depressie. Vrouwen eten gezonder en zijn minder vaak zwaarlijvig. Daartegenover staat dat mannen meer lichaamsbeweging hebben dan vrouwen, maar tegelijk ook meer roken.

Mannen en vrouwen geven in ongeveer gelijke mate aan te participeren aan politieke activiteiten. Maar mannen blijven wel oververtegenwoordigd in parlementen en provincie- en gemeenteraden en nog meer bij de uitvoerende mandaten. Dat is ook het geval in de beslissingsorganen van commerciële vennootschappen en bedrijven en van verenigingen. Meer algemeen participeren mannen nog steeds meer aan de activiteiten van verenigingen dan vrouwen. Ook digitaal participeren mannen meer dan vrouwen. Dat laatste is vooral het geval bij de oudere leeftijdsgroepen en lager opgeleiden.

Verder is het zo dat vrouwen zich vaker dan mannen zorgen maken over hun veiligheid, zich vaker onveilig voelen in de eigen buurt en vaker bepaalde plaatsen mijden. Tegelijk zijn mannen sterk oververtegenwoordigd bij de verdachten van nagenoeg alle categorieën van misdrijven.

Uit het rapport blijkt ook dat mannen zich vaker verplaatsen en meer afstand afleggen dan vrouwen. Mannen leggen meer afstand af als autobestuurder, vrouwen als passagier. Mannen doen ook meer kilometers voor het werk, vrouwen voor boodschappen en diensten. Mannen raken ten slotte vaker ernstig of dodelijk gewond in het verkeer dan vrouwen.

INLEIDING

Statistiek Vlaanderen (SV) publiceert op haar website (www.statistiekvlaanderen.be) de meest actuele Vlaamse openbare statistieken over tal van thema's. Deze openbare statistieken worden op een laagdrempelige manier voorgesteld, gericht op een breed publiek. Ter aanvulling en ondersteuning van deze openbare statistieken publiceert Statistiek Vlaanderen sinds 2019 ook meer uitgebreide SV-rapporten. Het ging daarbij tot nu vooral om rapporten waarbij bestaande statistieken meer in de diepte geanalyseerd worden en rapporten waarin nieuwe methoden of databronnen worden verkend. Het voorliggende rapport is het eerste van een nieuw soort SV-rapporten waarin statistieken over een bepaald thema of een doelgroep worden samengebracht.

In dit rapport wordt gefocust op de maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen in Vlaanderen. Daarbij wordt gebruikt gemaakt van een brede waaier van statistieken over demografie, onderwijs en vorming, betaalde en onbetaalde arbeid, inkomen en armoede, gezondheid, besluitvorming, sociale participatie, attitudes en gedrag en mobiliteit.

Bij de keuze van de statistieken in dit rapport werd vertrokken vanuit de indicatorenset opgenomen in de

'Vlaamse Gendermonitor 2016' van de Studiedienst Vlaamse Regering en het Agentschap Binnenlands Bestuur (SVR & ABB, 2017). Die set werd verder aangevuld met een aantal nieuwe relevante cijferreeksen gebaseerd op de Vlaamse openbare statistieken van Statistiek Vlaanderen.

Er wordt in dit rapport per statistiek telkens eerst ingegaan op de huidige situatie van mannen en vrouwen op basis van de meest recente beschikbare data en op de evolutie van deze situatie. Daarna wordt waar relevant en mogelijk gekeken naar verschillen tussen groepen mannen en vrouwen opgesplitst naar onder meer leeftijd, opleidingsniveau en huishoudtype. Ten slotte wordt waar mogelijk de situatie van de Vlaamse mannen en vrouwen vergeleken met de situatie van mannen en vrouwen in de landen van de Europese Unie.

Een belangrijk deel van de statistieken in dit rapport zijn gebaseerd op gegevens uit administratieve databanken. Het gaat onder meer om bevolkingsgegevens van het Belgische statistiekbureau Statbel, gegevens van het Departement Onderwijs & Vorming over leerlingenaantallen en onderwijsprestaties, gegevens over de arbeidsmarkt gebaseerd op

de Vlaamse Arbeidsrekening van het Steunpunt Werk, gegevens over discriminatiemeldingen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen en bij de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst, gegevens over verdachten van misdrijven geregistreerd door de Federale politie en gegevens over verkeersslachtoffers gebaseerd op de processen-verbaal van de politiediensten verwerkt door Statbel.

Daarnaast zijn heel wat statistieken gebaseerd op de resultaten van enquêtes. Het gaat onder meer om de 'Enquête naar de Arbeidskrachten' (EAK) en de 'European Union Statistics on Income and Living Conditions' (EU-SILC) die in België worden uitgevoerd door Statbel, de 'Survey Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen' (SCV-survey) van Statistiek Vlaanderen, de 'Werkbaarheidsmonitor' van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen – Stichting Innovatie & Arbeid, de 'Gezondheidsenquête' van Sciensano en het 'Onderzoek Verplaatsingsgedrag' van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze surveyresultaten onderhevig zijn aan de gebruikelijke statistische foutenmarge. Deze foutenmarge is groter naarmate de steekproef waarop de cijfers berekend worden, kleiner

is. In dit rapport wordt in de tekst bij de bespreking van surveyresultaten enkel ingegaan op de resultaten en verschillen die statistisch significant zijn.

Elk hoofdstuk van dit rapport wordt voorafgegaan door een korte bespreking van de gebruikte bronnen. Wie over deze bronnen meer informatie wil, kan gebruik maken van de bronnenlijst en de daarin opgenomen weblinks achteraan het rapport.

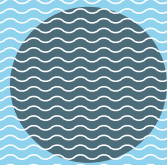
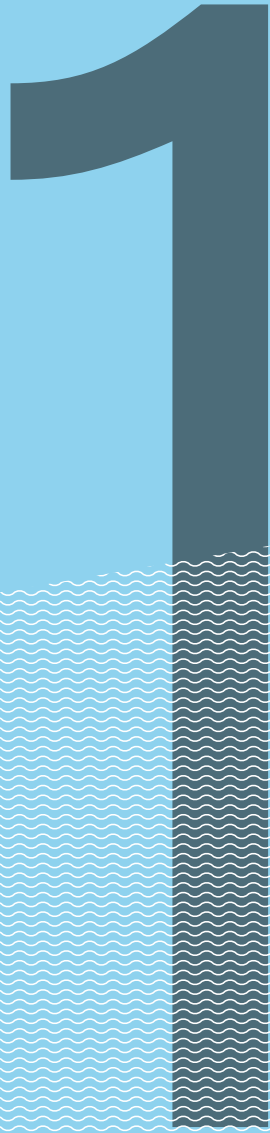
Bij dit alles dient ten slotte opgemerkt te worden dat in dit rapport enkel gefocust wordt op de situatie van mannen en vrouwen, op basis van de binaire geslachtsopdeling opgenomen in de gebruikte administratieve data of in bevolkingsenquêtes. De specifieke positie van personen wiens genderidentiteit (hoe ze zich voelen) niet overeenstemt met hun geboortegeslacht komt niet aan bod in dit rapport. Dat is een gevolg van het feit dat over deze zeer diverse groep, die aangeduid kan worden met de overkoepelende term 'transgender personen', momenteel nog niet op een systematische manier gegevens worden verzameld, wat een belangrijke voorwaarde is om te komen tot betrouwbare en kwaliteitsvolle openbare statistieken.

Er bestaan wel cijfers over het aantal personen dat een juridische wijziging heeft aangevraagd van het geslacht geregistreerd in het Rijksregister. Tussen januari 1993 en september 2019 ging het in het Vlaamse Gewest om 838 personen wiens geslachtsregistratie werd aangepast van man naar vrouw en 614 personen waarbij de geslachtsregistratie veranderde van vrouw naar man (IGVM, 2019). De procedure voor een juridische wijziging van de geslachtsregistratie werd met een nieuwe wet in 2017 aanzienlijk vereenvoudigd: het is nu voor een officiële wijziging van de geslachtsregistratie niet langer nodig om een medische ingreep te ondergaan. Dat vertaalde zich in een sterke stijging van de cijfers in 2018 en 2019.

Maar de personen die een juridische aanpassing van hun geslachtsregistratie hebben aangevraagd, vormen slechts een klein deel van de veel grotere en diverse groep transgender personen. Heel wat personen in deze groep zetten dergelijke juridische stappen niet. De resultaten van het Sexpert-onderzoek van 2012 waarin bij de algemene bevolking van 14 tot 80 jaar gevraagd werd naar de mate waarin het geboortegeslacht overeenkomt met de genderidentiteit, geven aan dat iets minder dan 1% van de bevolking in

Vlaanderen zich meer identificeert met het andere geslacht dan met het eigen geboortegeslacht (Van Caenegem e.a., 2015). Nog eens ongeveer 2% van de bevolking voelt zich tegelijk zowel man als vrouw. Afgezet ten opzichte van de bevolkingscijfers van 2020 komt dat overeen met respectievelijk ongeveer 40.000 en 100.000 personen.

Bovenstaande cijfers tonen dat met een binaire opdeling tussen mannen en vrouwen een aanzienlijke groep van de bevolking niet in beeld wordt gebracht. Ook de gelaagdheid en de mogelijke veranderlijkheid van de genderidentiteit wordt op deze manier niet gemeten of erkend (Motmans e.a., 2020). Wie zich niet als man of vrouw wil of kan identificeren, wordt niet correct onderscheiden of zelfs genegeerd in de cijfers. Om de opvolging van de maatschappelijke positie en participatie van de zeer diverse groep transgender personen in de toekomst mogelijk te maken, zijn daarom meer inspanningen nodig voor de ontwikkeling van bruikbare cijferreeksen op basis van bestaande administratieve data en bevolkingsenquêtes. De door Motmans e.a. (2020) recent uitgevoerde screening en inventarisering van bestaande methodes en onderzoeken over het meten van genderidentiteit, kan hierbij als leidraad gebruikt worden.

DEMOGRAFIE

Om het demografisch profiel van mannen en vrouwen te schetsen, wordt in dit rapport gebruik gemaakt van de officiële bevolkingscijfers van het Belgische statistiekbureau Statbel. Deze cijfers zijn gebaseerd op de gegevens van het Rijksregister van de natuurlijke personen. De bevolkingscijfers betreffen zowel Belgen als vreemdelingen met een verblijfsvergunning van minstens 3 maanden, ingeschreven in het bevolkings- of vreemdelingenregister van hun gemeente. Personen die een verzoek indienen voor internationale bescherming (vroeger asielzoekers genoemd) worden ingeschreven in het wachtregister en worden sinds 1995 niet meer meegeteld in de officiële Belgische bevolkingscijfers. Pas van zodra zij erkend worden als vluchteling of het statuut van subsidiair beschermde ontvangen, worden zij overgeschreven naar een regulier bevolkingsregister en worden zij meegerekend in de cijfers over de wettelijke bevolking. Ook personen zonder wettige verblijfsdocumenten zijn niet opgenomen in de officiële bevolkingscijfers.

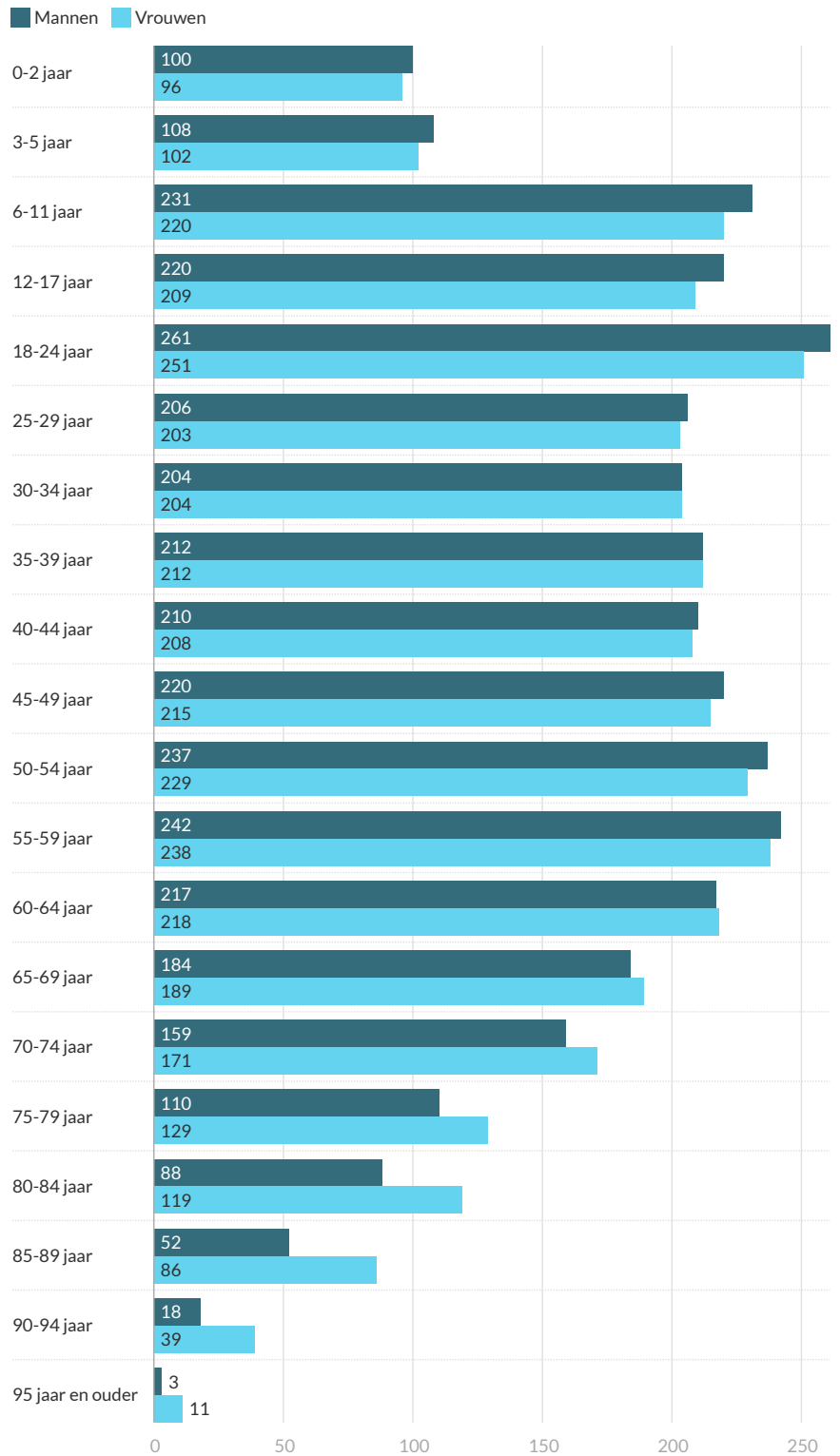
Bij de gegevens over huishoudsamenstelling dient opgemerkt te worden dat het Rijksregister een beeld geeft van de officieel geregistreerde situatie. Om tal van redenen kan de officiële verblijfplaats van een persoon verschillen van zijn of haar werkelijke verblijfplaats.

De gegevens over de bevolkingsvooruitzichten zijn gebaseerd op de Vlaamse gemeentelijke demografische vooruitzichten van Statistiek Vlaanderen zoals gepubliceerd in 2018. In de loop van 2021 zal een nieuwe editie van deze vooruitzichten gepubliceerd worden.

1.1 BEVOLKING NAAR LEEFTIJD

Begin 2020 woonden er in het Vlaamse Gewest 3,28 miljoen mannen en 3,35 miljoen vrouwen. Het aandeel vrouwen in de totale bevolking (51%) ligt daarmee iets hoger dan het aandeel mannen (49%). Maar vrouwen zijn niet in alle leeftijdsgroepen in de meerderheid. Bij de leeftijdsgroepen tot en met 59 jaar zijn er meer mannen dan vrouwen. Vanaf 60 jaar zijn er meer vrouwen dan mannen. Het overwicht van vrouwen neemt in de oudste leeftijdsgroepen sterk toe. Bij de 75-plussers lag het aandeel vrouwen in 2020 op 59%, het aandeel mannen op 41%.

Figuur 1.1.a. Aantal mannen en vrouwen per leeftijdsgroep
 Vlaams Gewest, 2020, in aantal x 1.000

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Dat er bij de oudere leeftijdsgroepen meer vrouwen zijn dan mannen, zorgt ook voor een verschil in leeftijdssamenstelling tussen de mannelijke en de vrouwelijke bevolking. Het aandeel van de oudste leeftijdsgroepen is bij de vrouwelijke bevolking groter dan bij de mannelijke bevolking. Bij de vrouwen was in 2020 22% 65 jaar of ouder. Bij de mannen ging het om 19%. Als gekeken wordt naar de 75-plussers ging het bij de vrouwen om 11% en bij de mannen om 8%.

Figuur 1.1.b. Bevolking naar leeftijdsgroep en geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2020, in aantal personen en in % per geslacht

	2010		2015		2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
0-17 jaar	626.364	20,3	640.526	20,1	657.871	20,1
18-24 jaar	261.368	8,5	268.668	8,4	261.468	8,0
25-34 jaar	389.938	12,6	397.062	12,5	409.518	12,5
35-44 jaar	446.002	14,5	419.940	13,2	422.554	12,9
45-54 jaar	478.830	15,5	483.335	15,2	456.284	13,9
55-64 jaar	389.624	12,6	421.142	13,2	459.632	14,0
65-74 jaar	273.143	8,9	301.098	9,5	342.821	10,5
75 jaar en ouder	220.065	7,1	250.921	7,9	270.350	8,2
Totaal	3.085.334	100,0	3.182.692	100,0	3.280.498	100,0
VROUWEN						
0-17 jaar	599.062	18,9	611.844	18,8	627.466	18,7
18-24 jaar	254.089	8,0	259.826	8,0	250.921	7,5
25-34 jaar	383.996	12,1	394.400	12,1	406.148	12,1
35-44 jaar	434.426	13,7	413.610	12,7	419.555	12,5
45-54 jaar	466.705	14,7	469.951	14,4	444.515	13,3
55-64 jaar	386.534	12,2	418.357	12,8	455.680	13,6
65-74 jaar	299.956	9,5	320.794	9,8	360.195	10,8
75 jaar en ouder	341.881	10,8	372.653	11,4	384.165	11,5
Totaal	3.166.649	100,0	3.261.435	100,0	3.348.645	100,0

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tussen 2010 en 2020 is het aantal inwoners in het Vlaamse Gewest met 6,0% toegenomen. Die toename ligt iets hoger bij de mannen (+6,3%) dan bij de vrouwen (+5,7%). De groei van de bevolking tussen 2010 en 2020 is terug te vinden bij nagenoeg alle leeftijdsgroepen bij zowel mannen als vrouwen. Enkel bij de 35- tot 54-jarigen is er bij beide geslachten sprake van een beperkte afname. De groei is veruit het grootst bij de 65- tot 74-jarigen en ligt in die groep bij de mannen nog hoger dan bij de vrouwen (respectievelijk +26% en +20%). Dat hangt samen met het historisch hoge aantal geboorten in de periode vanaf eind jaren 1940 tot midden jaren 1960. De afname van het aantal 35- tot 54-jarigen is een gevolg van de daling van het aantal geboorten in de periode 1965-1975.

Dat vrouwen in de meerderheid zijn in de oudere leeftijdsgroepen heeft tot gevolg dat de gemiddelde leeftijd bij de vrouwen hoger ligt dan bij de mannen. Vrouwen in het Vlaamse Gewest waren begin 2020 gemiddeld 43,3 jaar oud, mannen 41,4 jaar. De gemiddelde leeftijd is bij zowel mannen als vrouwen tussen 2010 en 2020 gestaag gestegen, maar nog iets meer bij mannen dan bij vrouwen. Daardoor is het verschil tussen de gemiddelde leeftijd van vrouwen en mannen gedaald van 2,2 jaar in 2010 naar 1,9 jaar in 2020.

Figuur 1.1.c. Gemiddelde leeftijd naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2020, in jaren

	Mannen	Vrouwen
2010	40,0	42,3
2011	40,1	42,3
2012	40,3	42,4
2013	40,4	42,5
2014	40,5	42,7
2015	40,7	42,8
2016	40,8	42,9
2017	40,9	43,0
2018	41,1	43,1
2019	41,2	43,2
2020	41,4	43,3

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Er kan op basis van de bevolkingsvooruitzichten van Statistiek Vlaanderen uit 2018 verwacht worden dat er in 2035 3,47 miljoen mannelijke en 3,54 miljoen vrouwelijke inwoners zullen zijn in het Vlaamse Gewest. Dat zijn er bij zowel mannen als vrouwen telkens 6% meer dan in 2020.

Die bevolkingstoename doet zich wel niet in gelijke mate voor bij alle leeftijdsgroepen. De grootste stijging is te vinden bij de groep van 65 jaar en ouder. Bij de mannen wordt verwacht dat deze groep tussen 2020 en 2035 toeneemt met 37%, bij de vrouwen met 27%. Bij de personen tussen 18 en 64 jaar is er sprake van een daling van de bevolking, zowel bij mannen (-4%) als bij vrouwen (-2%). Het aantal jongeren (-18 jaar) neemt bij mannen en vrouwen toe met telkens 6%.

De sterkere stijging van het aantal 65-plussers ten opzichte van de andere leeftijdsgroepen zal leiden tot een toenemende verouderingsgraad: er wordt verwacht dat het aandeel 65-plussers in de bevolking tussen 2020 en 2035 bij de mannen zal oplopen van 19% tot 24%, bij de vrouwen van 22% tot 27%.

Figuur 1.1.d. Bevolkingsvooruitzichten naar leeftijdsgroep en geslacht

Vlaams Gewest, 2025, 2030, 2035, in aantal personen en in % per geslacht

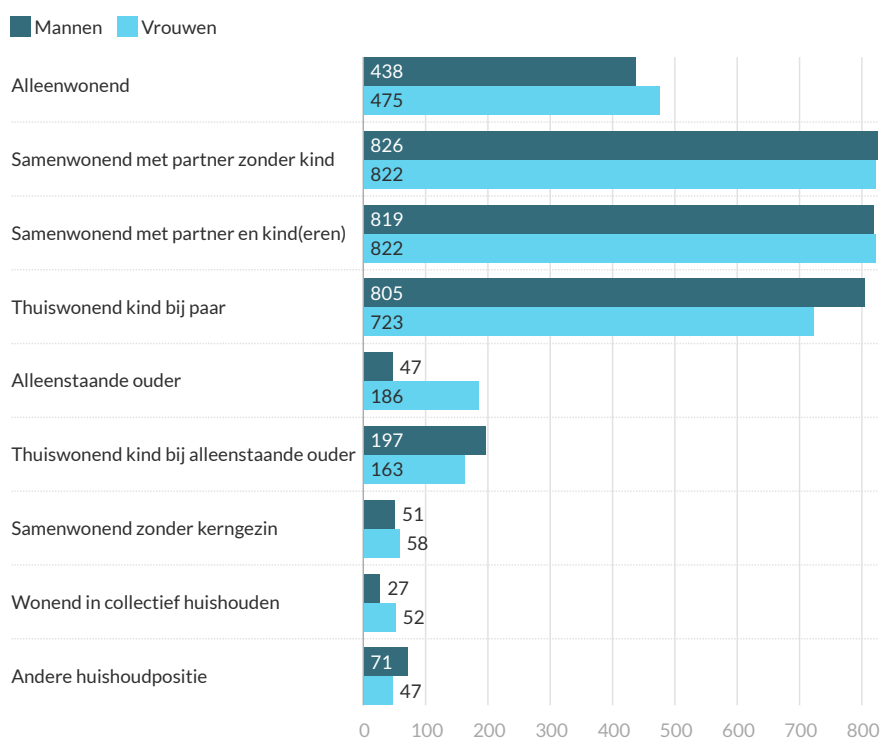
	2025		2030		2035	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
0-17 jaar	684.219	20,4	688.071	20,1	698.692	20,1
18-64 jaar	1.976.538	59,0	1.954.123	57,1	1.936.052	55,7
65 jaar en ouder	692.066	20,6	778.592	22,8	838.392	24,1
Totaal	3.352.823	100,0	3.420.786	100,0	3.473.136	100,0
VROUWEN						
0-17 jaar	652.436	19,0	655.270	18,8	664.659	18,8
18-64 jaar	1.953.673	57,0	1.938.417	55,6	1.927.953	54,5
65 jaar en ouder	819.687	23,9	895.770	25,7	946.689	26,7
Totaal	3.425.796	100,0	3.489.457	100,0	3.539.301	100,0

Bron: Statistiek Vlaanderen

1.2 BEVOLKING NAAR HUISHOUDPOSITIE

Naar positie in het huishouden zijn er een aantal opvallende verschillen tussen mannen en vrouwen. Het aantal alleenwonende vrouwen lag begin 2020 duidelijk hoger dan het aantal alleenwonende mannen: 52% van de alleenwonenden zijn vrouwen, 48% zijn mannen. Bij het aantal samenwonenden met een partner (al dan niet met inwonende kinderen) blijven de verschillen beperkt. Het aantal kinderen dat bij een paar inwoont, ligt bij jongens/mannen duidelijk hoger dan bij meisjes/vrouwen. Bij kinderen wordt in deze cijfers geen rekening gehouden met de leeftijd: het gaat dus zowel om minderjarige als om meerderjarige kinderen. Er zijn daarnaast 4 keer meer alleenstaande moeders dan alleenstaande vaders - 80% van de alleenstaande ouders zijn vrouwen - en daarmee samenhangend ook heel wat meer kinderen die bij een alleenstaande moeder wonen dan bij een alleenstaande vader. Hierbij dient opgemerkt te worden dat deze cijfers gebaseerd zijn op de officieel in het Rijksregister ingeschreven verblijfplaats van de kinderen. Kinderen die deeltijds bij hun moeder en deeltijds bij hun vader wonen, hebben slechts 1 officieel adres. Ten slotte wonen er bijna dubbel zo veel vrouwen als mannen in een collectief huishouden (woonzorgcentrum, klooster, gevangenis ...).

Figuur 1.2.a. Aantal mannen en vrouwen naar huishoudpositie
Vlaams Gewest, 2020, in aantal x 1.000

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De verschillen in huishoudposities tussen mannen en vrouwen hebben ook invloed op het profiel naar huishoudpositie van de bevolking per geslacht. Het aandeel alleenwonenden lag begin 2020 bij vrouwen (14%) iets hoger dan bij mannen (13%). Een kwart van de mannen leeft als kind in bij een paar (25%). Bij de vrouwen gaat het om 23%. Grote verschillen zijn er ook bij de alleenstaande ouders: 6% van de vrouwen zijn alleenstaande moeders. Bij de mannen gaat het om 1%. Tot slot leeft 2% van de vrouwen in een collectief huishouden. Bij de mannen ligt dat aandeel op 1%.

Figuur 1.2.b. Bevolking naar huishoudpositie en geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2020, in aantal personen en in % per geslacht

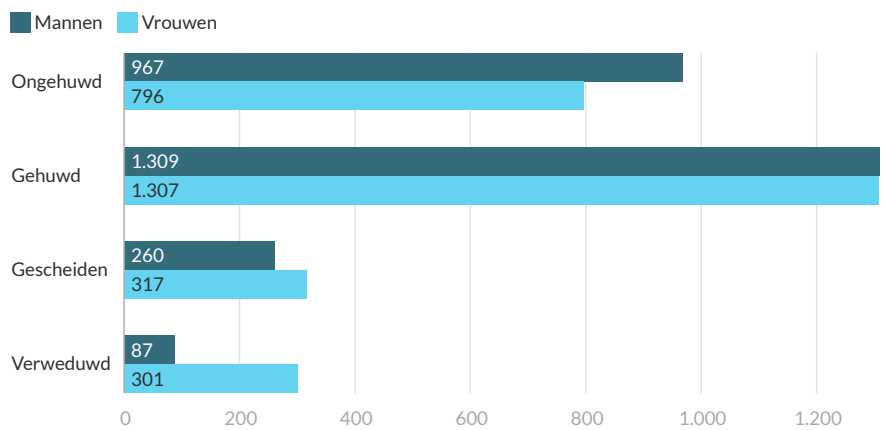
	2010		2015		2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Alleenwonend	368.471	11,9	400.527	12,6	437.523	13,3
Samenwonend met partner zonder kind	764.709	24,8	792.707	24,9	825.922	25,2
Samenwonend met partner en kind(eren)	820.441	26,6	822.880	25,9	818.818	25,0
Thuiswonend kind bij paar	795.942	25,8	802.841	25,2	805.060	24,5
Alleenstaande ouder	41.597	1,3	43.665	1,4	47.268	1,4
Thuiswonend kind bij alleenstaande ouder	179.076	5,8	188.023	5,9	197.392	6,0
Samenwonend zonder kerngezin	45.195	1,5	48.805	1,5	50.818	1,5
Wonend in collectief huishouden	23.796	0,8	25.404	0,8	26.792	0,8
Andere huishoudpositie	46.107	1,5	57.840	1,8	70.905	2,2
Totaal	3.085.334	100,0	3.182.692	100,0	3.280.498	100,0
VROUWEN						
Alleenwonend	424.943	13,4	448.187	13,7	474.848	14,2
Samenwonend met partner zonder kind	763.103	24,1	790.095	24,2	822.204	24,6
Samenwonend met partner en kind(eren)	821.900	26,0	825.404	25,3	822.298	24,6
Thuiswonend kind bij paar	697.975	22,0	713.407	21,9	723.222	21,6
Alleenstaande ouder	170.590	5,4	179.917	5,5	186.236	5,6
Thuiswonend kind bij alleenstaande ouder	145.231	4,6	154.311	4,7	163.280	4,9
Samenwonend zonder kerngezin	53.726	1,7	56.282	1,7	57.510	1,7
Wonend in collectief huishouden	51.266	1,6	51.638	1,6	52.096	1,6
Andere huishoudpositie	37.915	1,2	42.194	1,3	46.951	1,4
Totaal	3.166.649	100,0	3.261.435	100,0	3.348.645	100,0

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

1.3 BEVOLKING NAAR BURGERLIJKE STAAT

Ook op vlak van burgerlijke staat zijn er duidelijke verschillen tussen mannen en vrouwen. Begin 2020 waren er bij de volwassen bevolking meer ongehuwde mannen dan ongehuwde vrouwen: 55% van de ongehuwden waren mannen tegenover 45% vrouwen. Daartegenover staat dat er duidelijk meer gescheiden en verweduwde vrouwen zijn dan mannen. Bij de gescheiden personen gaat het om 55% vrouwen en 45% mannen, bij de verweduwden om 78% vrouwen en 22% mannen.

Figuur 1.3.a. Aantal mannen en vrouwen van 18 jaar en ouder naar burgerlijke staat Vlaams Gewest, 2020, in aantal x 1.000

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Uit bovenstaande volgt ook een verschil in profiel naar burgerlijke staat tussen mannen en vrouwen. Het aandeel ongehuwden (nooit-gehuwden) lag begin 2020 bij mannen (37%) hoger dan bij vrouwen (29%). Omgekeerd zijn er bij vrouwen veel meer personen verweduwd dan bij mannen (respectievelijk 11% en 3%). Bij het aandeel gehuwden en gescheiden personen zijn de verschillen minder groot.

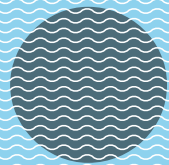
Figuur 1.3.b. Bevolking van 18 jaar en ouder naar burgerlijke staat en geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2020, in aantal personen en in % per geslacht

	2010		2015		2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Ongehuwd	777.864	31,6	877.445	34,5	967.087	36,9
Gehuwd	1.373.657	55,9	1.333.337	52,4	1.308.638	49,9
Gescheiden	223.803	9,1	245.389	9,7	259.955	9,9
Verweduwd	83.646	3,4	85.995	3,4	86.947	3,3
Totaal	2.458.970	100,0	2.542.166	100,0	2.622.627	100,0
VROUWEN						
Ongehuwd	619.768	24,1	713.603	26,9	795.901	29,2
Gehuwd	1.373.694	53,5	1.333.092	50,3	1.307.499	48,0
Gescheiden	257.964	10,0	291.004	11,0	316.878	11,6
Verweduwd	316.161	12,3	311.892	11,8	300.901	11,1
Totaal	2.567.587	100,0	2.649.591	100,0	2.721.179	100,0

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

2

ONDERWIJS EN VORMING

Om een beter zicht te krijgen op de bestaande verschillen tussen mannen en vrouwen op het vlak van onderwijs en vorming, wordt in wat volgt vooreerst gefocust op de schoolbevolking in het secundair onderwijs. Dat gebeurt aan de hand van diverse aspecten zoals gevolgde onderwijsvorm en studierichting, leesvaardigheid en wiskundige geletterdheid, problematische afwezigheden, schoolse vertraging en vroegtijdig schoolverlaten. Daarna volgen gegevens over het hoger onderwijs met type opleiding en studiegebied, studierendement en de behaalde diploma's in wiskunde, wetenschappen en technologie. Vervolgens wordt ingezoomd op het onderwijspersoneel. Het hoofdstuk wordt afgesloten met gegevens over het onderwijsniveau van de gehele bevolking en de deelname aan levenslang leren.

De gebruikte gegevens zijn afkomstig uit diverse bronnen. De informatie over personeel, inschrijvingen, afwezigheden, schoolse vertraging, ongekwalificeerde uitstroom en studierendement, huisonderwijs, kandidaten bij de examencommissie is gebaseerd op administratieve gegevens van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V). Bij de schoolbevolking van het secundair onderwijs gaat het om geverifieerde leerlingenaantallen op de 1ste schooldag van februari. De inschrijvingen in het hoger onderwijs omvatten alle actieve inschrijvingen met een diplomacontract (definitieve gegevens, gevalideerd door de instellingen). Een student kan meerdere inschrijvingen hebben in het hoger onderwijs. De gegevens betreffende het personeel aan de Vlaamse universiteiten (telling op 1 februari) komen van de Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR).

Daarnaast wordt hier ook beroep gedaan op surveydata. Het gaat vooreerst om de gegevens van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van het Belgische statistiekbureau Statbel en bij uitbreiding de Labour Force Survey (LFS) van Eurostat. Op basis van deze bron wordt de deelname aan levenslang leren bij de bevolking opgevolgd. De EAK en LFS bieden ook informatie over het onderwijsniveau van de bevolking en de ongekwalificeerde uitstroom en dit zowel op Vlaams als Europees vergelijkend niveau. Gegevens over de leesvaardigheid en wiskundige geletterdheid van 15-jarigen worden gehaald uit de resultaten van het Programme for International Student Assessment (PISA) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO). PISA is een internationaal vergelijkend onderzoek naar leeruitkomsten van 15-jarigen. Ten slotte wordt er voor de leesvaardigheid van de volwassen bevolking gebruik gemaakt van de resultaten van het Programme for the International Assessment of Adult Competencies (PIAAC) van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO).

2.1 SCHOOLBEVOLKING SECUNDAIR ONDERWIJS NAAR ONDERWIJSVORM

In totaal volgden in het schooljaar 2019-2020 iets meer dan 455.500 leerlingen les in het voltijds gewoon en buitengewoon secundair onderwijs. Zowel in het gewoon als in het buitengewoon secundair onderwijs zijn de jongens in de meerderheid. In het gewoon onderwijs zijn er 51% jongens tegenover 49% meisjes. In het buitengewoon onderwijs is het verschil een pak groter. Daar gaat het om 67% jongens en 33% meisjes. Het aandeel jongens is in het gewoon secundair onderwijs tussen 2010-2011 en 2019-2020 min of meer stabiel gebleven. In het buitengewoon secundair onderwijs is het overwicht van de jongens in dezelfde periode nog iets toegenomen.

Figuur 2.1.a. Schoolbevolking in het buitengewoon secundair onderwijs naar geslacht
Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2010-2011 tot 2019-2020, in aantal leerlingen

	Jongens	Meisjes
2010-11	12.403	7.084
2011-12	12.647	7.188
2012-13	12.888	7.289
2013-14	13.191	7.304
2014-15	13.340	7.321
2015-16	13.247	7.086
2016-17	13.198	6.932
2017-18	13.425	6.906
2018-19	13.723	6.821
2019-20	14.218	6.877

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

In het schooljaar 2019-2020 volgden ruim 48% van de meisjes in de 2de en 3de graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs de onderwijsvorm algemeen secundair onderwijs (aso). Deze onderwijsvorm kende een lager aandeel bij de jongens (36%). Een ongeveer even grote groep jongens volgt technisch secundair onderwijs (tso), meisjes doen dit beduidend minder (27%). Het aandeel leerlingen in het beroepssecundair onderwijs (bso) ligt bij de jongens iets hoger dan bij de meisjes (respectievelijk 27% en 22%). Het kunstsecundair onderwijs (kso) ten slotte is de kleinste richting met een aandeel van 3% bij de meisjes en 1,5% bij de jongens.

Figuur 2.1.b. Schoolbevolking in de 2de en 3de graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs naar geslacht en onderwijsvorm

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2010-2011, 2014-2015 en 2019-2020, in aantal leerlingen en in % van de leerlingen per geslacht

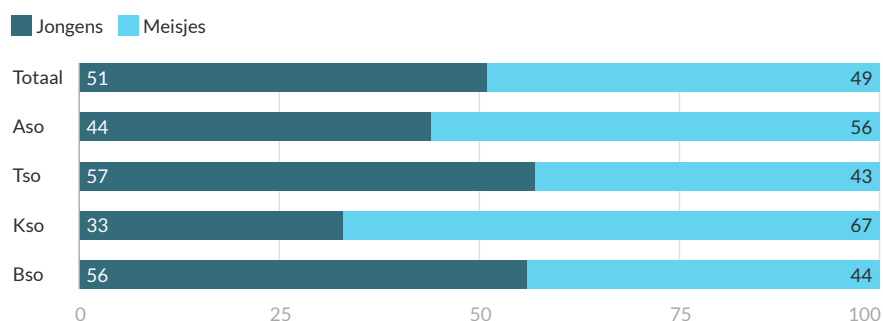
	2010-2011		2014-2015		2019-2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
JONGENS						
Aso	51.955	35,8	50.450	35,3	52.283	36,5
Tso	51.051	35,2	50.809	35,5	49.859	34,8
Kso	2.167	1,5	2.189	1,5	2.162	1,5
Bso	39.851	27,5	39.651	27,7	38.796	27,1
Totaal	145.024	100,0	143.099	100,0	143.100	100,0
MEISJES						
Aso	62.843	44,9	63.322	45,6	66.947	48,3
Tso	39.353	28,1	38.310	27,6	37.162	26,8
Kso	4.076	2,9	3.956	2,8	4.388	3,2
Bso	33.702	24,1	33.259	24,0	30.010	21,7
Totaal	139.974	100,0	138.847	100,0	138.507	100,0

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Als niet per geslacht maar per onderwijsvorm wordt gekeken, blijken in het algemeen secundair onderwijs (aso) en in het kunstsecundair onderwijs (kso) de vrouwelijke leerlingen in het schooljaar 2019-2020 met een aandeel van respectievelijk 56% en 67% in de meerderheid. In het technisch secundair onderwijs (tso) en in het beroepssecundair onderwijs (bso) hadden jongens een overwicht met een aandeel van respectievelijk 57% en 56%.

Figuur 2.1.c. Aandeel jongens en meisjes per onderwijsvorm in de 2de en 3de graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2019-2020, in %

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Vanaf 15 of 16 jaar kan een leerling overstappen naar het stelsel van leren en werken ingericht via het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) georganiseerd in een centrum voor deeltijds onderwijs of via Syntra (leertijd). Zowel in het dbso als in de leertijd zijn de jongens duidelijk in de meerderheid. Het gaat telkens om ongeveer twee derde jongens en een derde meisjes. Het aantal jongens in het dbso steeg tot 2014 maar kent sinds het schooljaar 2014-2015 een schommelend verloop. Het aantal meisjes nam wel nog verder beperkt toe in 2014-2015 en 2015-2016 om nadien te dalen tot 2018-2019. In de leertijd verminderde het aantal jongeren jaar na jaar, zowel bij jongens als bij meisjes.

Figuur 2.1.d. Aantal leerlingen in het deeltijds beroepssecundair onderwijs (dbso) en in leertijd (Syntra) naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2010-2011 tot 2019-2020, in aantal

Dbso

	Jongens	Meisjes
2010-11	5.290	2.581
2011-12	5.536	2.705
2012-13	5.857	2.779
2013-14	5.987	2.880
2014-15	5.910	2.897
2015-16	5.836	2.918
2016-17	5.950	2.914
2017-18	6.128	2.852
2018-19	6.065	2.789
2019-20	6.079	2.896

Leertijd

	Jongens	Meisjes
2010-11	3.028	1.508
2011-12	2.867	1.416
2012-13	2.673	1.382
2013-14	2.536	1.280
2014-15	2.245	1.133
2015-16	2.040	1.087
2016-17	1.957	1.122
2017-18	1.552	905

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming, Syntra Vlaanderen

Tot slot kan nog aangevuld worden dat in het schooljaar 2018-2019 1.717 leerlingen secundair onderwijs volgden via huisonderwijs. Meer dan de helft van deze leerlingen waren jongens (54%). Dat blijkt uit cijfers van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming. In België geldt geen schoolplicht, wel leerplicht. Daaraan kan voldaan worden via huisonderwijs dat georganiseerd wordt in individueel of collectief verband (bijvoorbeeld in privéscholen).

2.2 SCHOOLBEVOLKING SECUNDAIR ONDERWIJS NAAR STUDIERICHTING

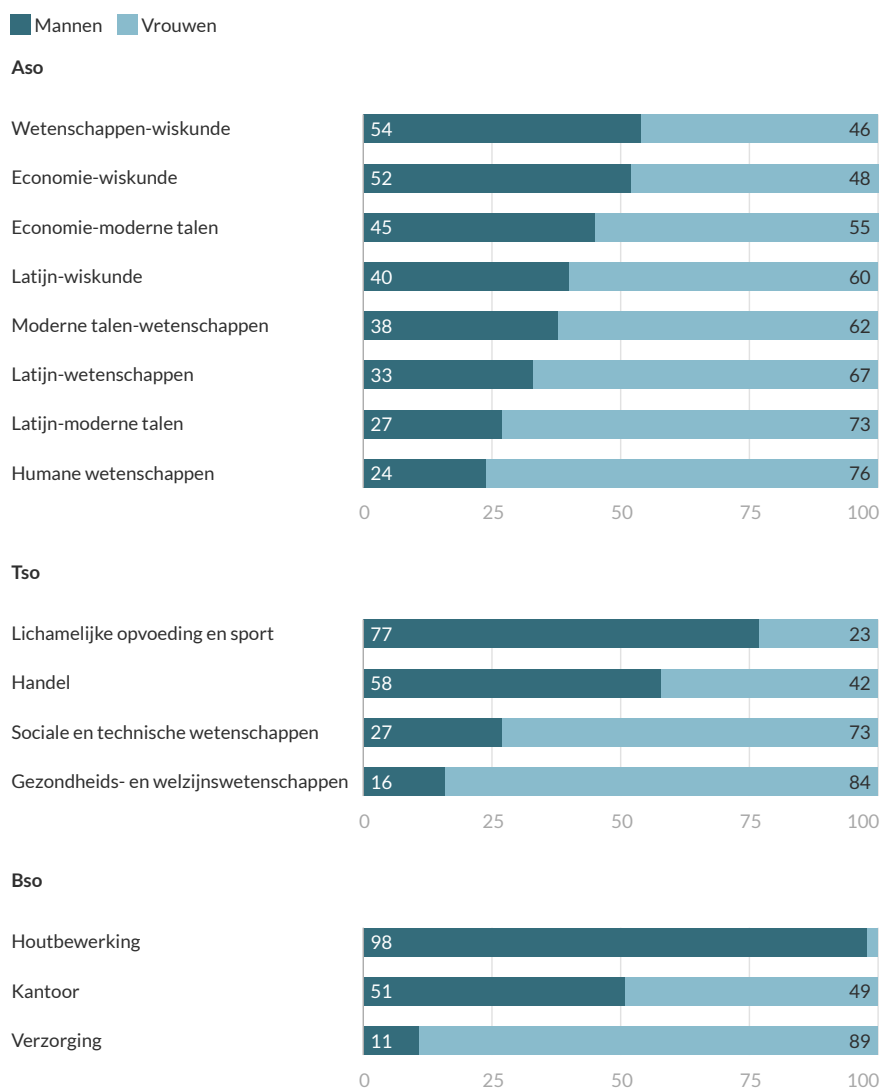
Bovenstaande cijfers geven aan dat er een duidelijke opdeling bestaat naar geslacht als er naar de gevolgde onderwijsvorm in het secundair onderwijs gekeken wordt. Deze opdeling komt nog meer naar voor als er ingezoomd wordt op de gevolgde studierichtingen. Dat gebeurt hierna voor de 3de graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs.

In het algemeen secundair onderwijs (aso) is het verschil tussen jongens en meisjes het minst aanwezig, al trekken hier de menswetenschappelijke en taalrichtingen een eerder vrouwelijk publiek aan en kennen de wiskundige en exact-wetenschappelijke richtingen een meer mannelijk publiek.

In het technisch secundair onderwijs (tso) vallen de gezondheids- en welzijnswetenschappen op door de hoge vrouwelijke vertegenwoordiging, maar in de studierichting lichamelijke opvoeding en sport zijn de meisjes sterk ondervertegenwoordigd. Vooral in de studierichtingen van het beroepssecundair onderwijs (bso) komt het verschil naar geslacht nadrukkelijk naar voor. In de richting verzorging zijn bijna 9 de op de 10 leerlingen meisjes. Houtbewerking daarentegen wordt haast uitsluitend gevolgd door mannelijke leerlingen.

Figuur 2.2.a. Aandeel jongens en meisjes in de 15 meest gevolgde studierichtingen van de 3de graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2019-2020, in %

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

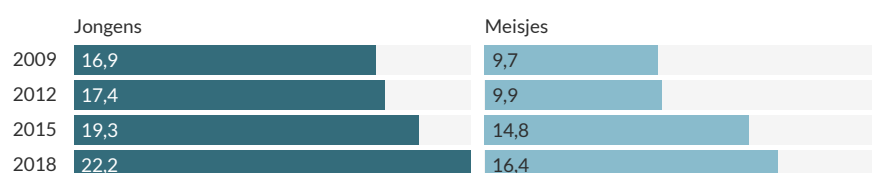
2.3 LEESVAARDIGHEID EN WISKUNDIGE GELETERDHEID VAN 15-JARIGEN

Om de prestaties van jongens en meisjes op vlak van taal en wiskunde te vergelijken wordt gebruik gemaakt van de resultaten van het PISA-onderzoek van de OESO. Dat meet periodiek de kennis en vaardigheden nodig om volwaardig te kunnen deelnemen aan de maatschappij bij 15-jarigen in Vlaanderen en tal van andere regio's en landen.

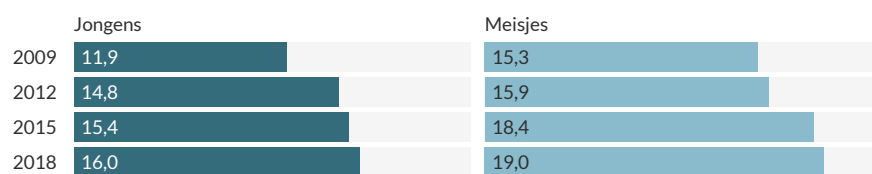
De meest recente PISA-gegevens geven aan dat inzake leesvaardigheid ongeveer 22% van de jongens en 16% van de meisjes het basisniveau (niveau 2) niet haalt. Bij wiskundige geletterdheid gaat het om 16% van de jongens en 19% van de meisjes. Het aandeel laagpresteerders op vlak leesvaardigheid en wiskundige geletterdheid is tussen 2009 en 2018 zowel bij jongens als bij meisjes toegenomen.

Figuur 2.3.a. Aandeel leerlingen van 15 jaar dat onder niveau 2 scoort op de PISA-leesvaardigheids- en wiskundige geletterdheidsschaal naar geslacht
Vlaamse Gemeenschap, 2009-2018, in %

Lezen

Wiskunde

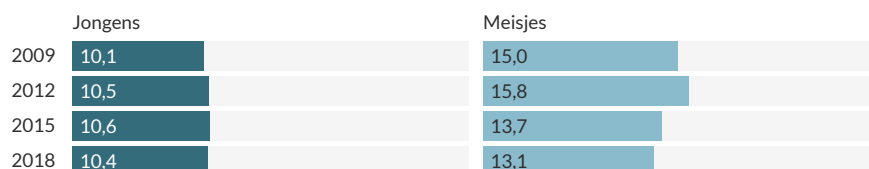
Bron: PISA OESO

In 2018 zette ruim 10% van de jongens en 13% van de meisjes een topprestatie neer voor leesvaardigheid (niveau 5 of 6). Ruim 21% van de jongens en 16% van de meisjes presteerde op niveau 5 of 6 voor wiskundige geletterdheid. Zowel bij de jongens als de meisjes is het aandeel toppresterders op vlak van wiskundige geletterdheid tussen 2009 en 2018 afgenomen. Bij de meisjes daalde ook het aandeel toppresterders op gebied van leesvaardigheid in deze periode, bij de jongens bleef dit aandeel min of meer stabiel.

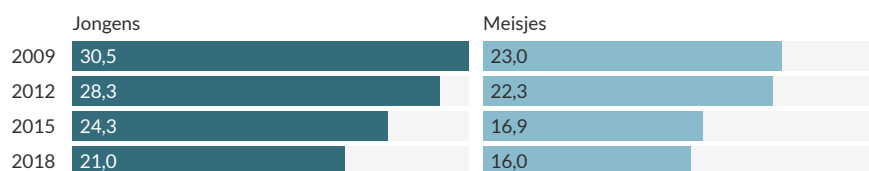
Uit de cijfers over laag- en toppresterders blijkt dat meisjes beter scoren dan jongens op vlak van leesvaardigheid, maar minder goede resultaten behalen voor wiskundige geletterdheid.

Figuur 2.3.b. Aandeel leerlingen van 15 jaar dat niveau 5 of 6 haalt op de PISA-leesvaardigheids- en wiskundige geletterdheidsschaal naar geslacht
 Vlaamse Gemeenschap, 2009-2018, in %

Lezen

Wiskunde

Bron: PISA OESO

In vergelijking met de 28 landen van de Europese Unie (EU28) ligt het aandeel laagpresteerders op vlak van wiskunde in Vlaanderen relatief laag. De Vlaamse jongens halen op dit vlak een 5de plaats in de EU-rangschikking, de meisjes een 10de plaats. Bij leesvaardigheid scoren de Vlaamse jongeren relatief gezien iets minder goed. Daar halen de jongens een 7de plaats, de meisjes een 15de plaats. In alle EU-landen scoren de meisjes beter dan de jongens op leesvaardigheid. Bij de wiskundige geletterdheid is het genderverschil kleiner dan bij leesvaardigheid.

Figuur 2.3.c. Aandeel leerlingen van 15 jaar dat onder niveau 2 scoort op de PISA-leesvaardigheids- en wiskundige geletterdheidsschaal naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap en EU28-landen, 2018, in % en verschil tussen aandeel bij jongens en bij meisjes in procentpunten (ppt.)

	LEESVAARDIGHEID			WISKUNDIGE GELETTERDHEID		
	JONGENS	MEISJES	VERSCHIL TUSSEN J EN M	JONGENS	MEISJES	VERSCHIL TUSSEN J EN M
	%	%	IN PPT.	%	%	IN PPT.
VI. Gemeenschap	22,2	16,4	5,8	16,0	19,0	-3,0
Verenigd Koninkrijk	20,6	14,2	6,4	18,1	20,3	-2,1
Ierland	15,1	8,5	6,6	15,7	15,7	0,0
Estland	14,5	7,6	6,8	10,1	10,3	-0,2
Duitsland	24,4	16,4	8,0	21,2	21,0	0,2
Portugal	24,4	15,9	8,6	23,3	23,2	0,1
Italië	27,7	18,6	9,1	22,6	25,1	-2,4
Frankrijk	25,4	16,3	9,1	21,2	21,3	-0,1
Hongarije	30,1	20,5	9,6	24,8	26,5	-1,7
Zweden	23,2	13,6	9,6	19,5	18,1	1,4
Denemarken	20,9	11,1	9,8	14,9	14,3	0,6
Luxemburg	34,3	24,2	10,1	26,3	28,2	-1,9
Polen	19,7	9,6	10,1	15,4	14,1	1,3
Oostenrijk	28,8	18,3	10,5	20,5	21,7	-1,2
Nederland	29,4	18,8	10,6	16,4	15,1	1,3
Tsjechië	26,3	15,0	11,3	20,8	20,0	0,8
Finland	19,6	7,3	12,4	16,8	13,1	3,8
Kroatië	28,2	15,0	13,2	30,4	31,9	-1,4
Letland	29,4	15,7	13,7	17,3	17,4	-0,1
Slovakije	38,4	24,5	13,8	25,4	24,8	0,6
Slovenië	24,6	10,8	13,9	17,0	15,8	1,2
Roemenië	47,8	33,4	14,4	46,0	47,1	-1,1
Litouwen	31,8	16,6	15,1	27,4	23,8	3,6
Bulgarije	55,1	38,1	17,0	45,2	43,6	1,6
Griekenland	39,2	21,6	17,5	37,0	34,6	2,4
Malta	44,9	26,0	18,9	34,2	26,0	8,2
Cyprus	54,3	32,7	21,5	39,8	33,8	6,0
Spanje	nb	nb	nb	24,6	24,8	-0,3

Noot: nb = niet beschikbaar.
Bron: PISA OESO

2.4 PROBLEMATISCHE AFWEZIGHEDEN IN HET SECUNDAIR ONDERWIJS

Het aandeel leerlingen in het secundair onderwijs dat regelmatig problematisch afwezig is (spijbelt), kan in kaart gebracht worden op basis van administratieve data van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V) over het aantal leerlingen (tot 18 jaar) dat in het secundair onderwijs ten minste 30 halve dagen ongewettigd afwezig is.

Binnen het secundair onderwijs bestaan er grote verschillen in spijbelgedrag. Het grootste aandeel spijbelaars is terug te vinden in het deeltijds beroepssecundair onderwijs. Daar was in het schooljaar 2019-2020 29% van de jongens en 32% van de meisjes problematisch afwezig. Jongens en meisjes in het voltijds secundair onderwijs spijbelen het minst (ongeveer 1%). In het buitengewoon secundair onderwijs gaat het om 6% jongens en 7% meisjes. Zowel in het deeltijds beroepssecundair als in het buitengewoon secundair onderwijs zijn meisjes dus iets vaker problematisch afwezig dan jongens.

Het aandeel problematisch afwezig is in de periode 2010-2011 tot 2017-2018 zowel bij jongens als bij meisjes en binnen alle soorten secundair onderwijs gestegen. De aandelen zijn duidelijk lager in het schooljaar 2019-2020 dan in de voorgaande schooljaren. Dat hangt samen met de periode van afstandslernen in het voorjaar van 2020. Als gevolg van de Covid-19-crisis konden de lessen niet meer op school doorgaan en werden geen onwettige afwezigheden geregistreerd.

Figuur 2.4.a. Aantal meldingen van problematische afwezigheden ten opzichte van de schoolbevolking in het voltijds, deeltijds beroepssecundair en buitengewoon secundair onderwijs (buso) naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2010-2011 tot 2019-2020, in %

	Voltijds-jongens	Deeltijds-jongens	Buso-jongens	Voltijds-meisjes	Deeltijds-meisjes	Buso-meisjes
2010-11	0,9	31,6	5,3	0,8	36,0	6,1
2011-12	0,8	36,4	5,6	0,8	39,7	6,5
2012-13	0,9	35,1	5,5	0,8	40,2	6,9
2013-14	1,0	40,8	6,2	0,9	41,7	7,4
2014-15	2,3	44,8	7,5	1,8	45,6	8,6
2015-16	2,3	48,0	7,7	1,8	49,3	8,9
2016-17	1,8	53,8	8,2	1,4	58,2	9,3
2017-18	1,9	56,5	9,6	1,5	63,5	10,3
2018-19	1,9	54,2	9,0	1,6	59,6	10,0
2019-20	1,0	28,8	5,6	0,9	31,9	6,5

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

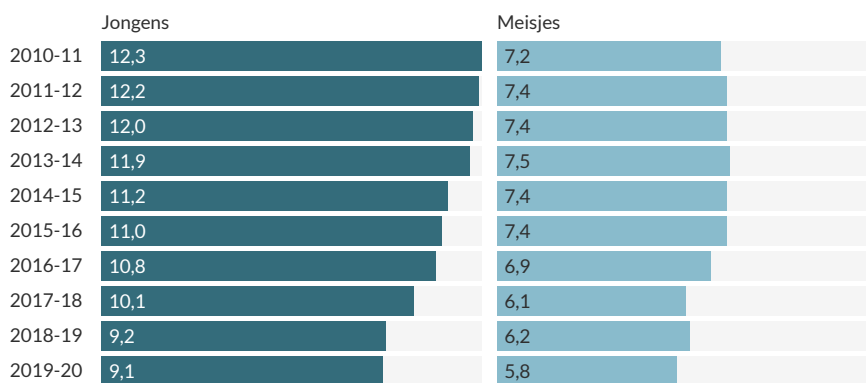
2.5 SCHOOLSE VERTRAGING

Schoolse vertraging of schoolse achterstand - een belangrijke risicofactor voor het niet beëindigen van het secundair onderwijs - wordt gedefinieerd als het aantal leerjaren vertraging dat een leerling oploopt ten aanzien van het leerjaar waarin hij of zij zich zou bevinden als hij of zij normaal zou vorderen. Het wordt berekend door een vergelijking te maken tussen het leerjaar waarin de leerling is ingeschreven en het leerjaar waarin de leerling op grond van zijn of haar geboortjaar bij normale studievordering ingeschreven zou moeten zijn. Het is niet noodzakelijk een gevolg van zittenblijven, maar kan ook veroorzaakt worden door andere factoren als verlate instap in het lager onderwijs of langdurige ziekte. De cijfers over schoolse vertraging in het secundair onderwijs zijn gebaseerd op de administratieve data van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V).

Schoolse vertraging van 2 jaar of meer doet zich meer voor bij jongens dan bij meisjes. In het schooljaar 2019-2020 ging het in het 2de jaar van de 3de graad voltijds gewoon secundair onderwijs om 9% van de jongens en 6% van de meisjes. Tussen het schooljaar 2010-2011 en 2019-2020 is de schoolse achterstand zowel bij jongens als bij meisjes afgenomen. Het verschil tussen beide groepen is tijdens deze periode verminderd.

Figuur 2.5.a. Aandeel leerlingen met schoolse vertraging van 2 jaar of meer in het 2de leerjaar van de 3de graad voltijds gewoon secundair onderwijs naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2010-2011 tot 2019-2020, in %

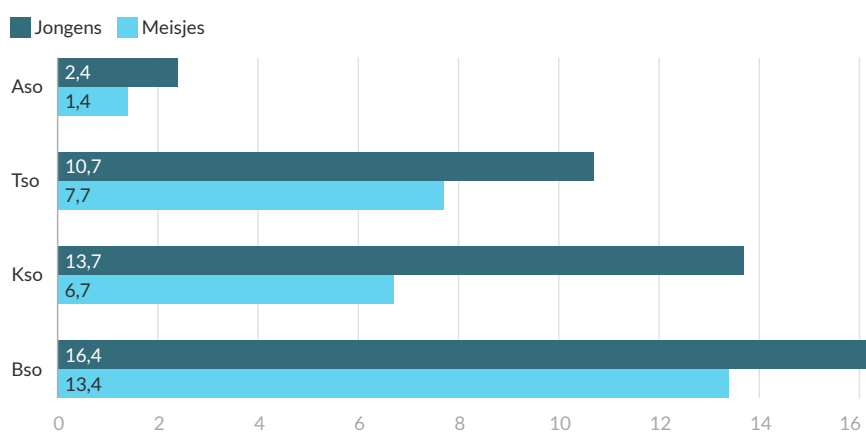

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Binnen het voltijds gewoon secundair onderwijs zijn er inzake schoolse achterstand grote verschillen naar onderwijsvorm. Jongeren in het bso hebben meer schoolachterstand dan in het tso of kso. Leerlingen in het aso kennen het minst vaak achterstand. Meisjes scoren in alle onderwijsvormen beter dan jongens. Het grootste verschil tussen jongens en meisjes doet zich voor in het bso en het kso. In het aso blijft het verschil tussen jongens en meisjes beperkt.

Figuur 2.5.b. Aandeel leerlingen met schoolse vertraging van 2 jaar of meer in het 2de leerjaar van de 3de graad van het voltijds gewoon secundair onderwijs naar geslacht en onderwijsvorm

Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2019-2020, in %

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

2.6 VROEGTIJDIG SCHOOLVERLATEN

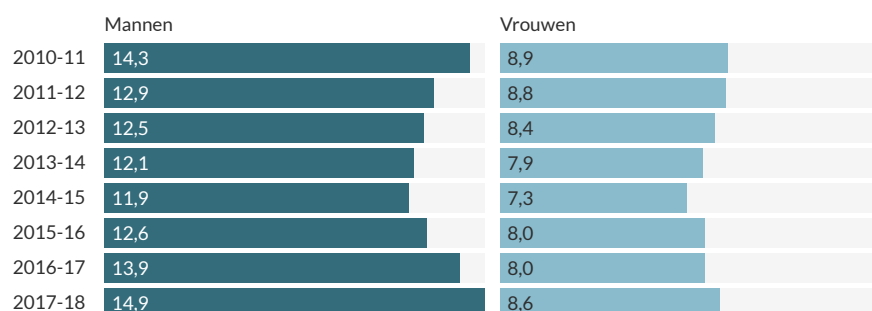
De cijfers over vroegtijdig schoolverlaten hebben betrekking op de schoolverlaters die het secundair onderwijs verlaten zonder voldoende startkwalificaties. Daarvoor wordt in wat volgt gebruik gemaakt van 2 verschillende bronnen. In de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel wordt een vroegtijdige schoolverlater beschouwd als een 18-24-jarige inwoner uit het Vlaamse Gewest die geen eindkwalificatie van het niveau secundair onderwijs heeft behaald en die geen onderwijs of opleiding volgde in de 4 weken voor de bevraging. Het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V) beschikt daarnaast over administratieve gegevens over jongeren die niet meer leerplichtig zijn en die het Vlaams secundair onderwijs verlaten hebben zonder dat ze hun kwalificatie voltooiden.

Meer mannen dan vrouwen verlaten vroegtijdig de schoolbanken. Dit blijkt zowel uit de EAK-gegevens als uit de administratieve cijfers van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V). De EAK-dataset vertoont een overwegend dalende trend en dit zowel voor mannen als voor vrouwen. Bij de administratieve gegevens is er eerder sprake van een stijgende trend tijdens de meest recente jaren. Deze trend is iets sterker bij jongens dan bij meisjes, waardoor de kloof tussen beide geslachten groter is geworden.

Hierbij kan aangevuld worden dat een aantal personen het diploma secundair onderwijs probeert te behalen via de Examencommissie van de Vlaamse Gemeenschap voor het secundair onderwijs. Volgens de gegevens waren er in 2018 5.738 (unieke) kandidaten bij de Examencommissie. De meerderheid van deze kandidaten waren jongens (52%).

Figuur 2.6.a. Aandeel vroegtijdige schoolverlaters in het secundair onderwijs naar geslacht

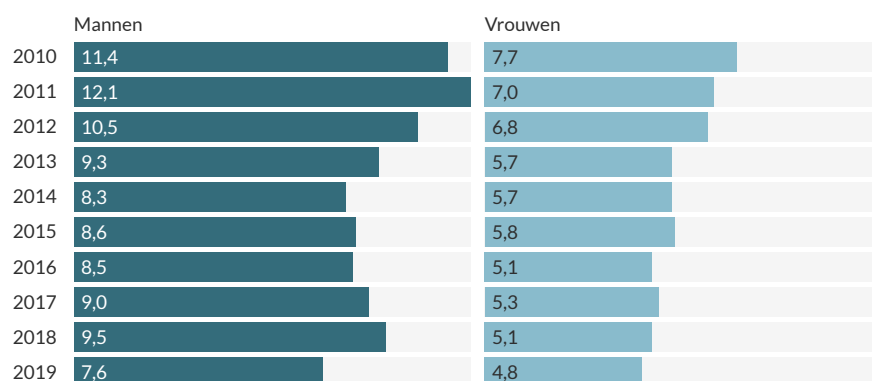
Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2010-2011 tot 2017-2018, in %

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

Figuur 2.6.b. Aandeel vroegtijdige schoolverlaters naar geslacht

Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Gemiddeld verlieten in de EU28-landen in 2019 12% van de mannen en 9% van de vrouwen vroegtijdig het secundair onderwijs. In nagenoeg alle Europese lidstaten ligt het aandeel vroegtijdige schoolverlaters hoger bij mannen dan bij vrouwen. In Vlaanderen ligt het aandeel bij zowel mannen als vrouwen duidelijk onder het EU28-gemiddelde. Dat is minder het geval als het gaat om het verschil tussen de score van mannen en vrouwen. Dat ligt in Vlaanderen in de buurt van het EU28-gemiddelde.

Figuur 2.6.c. Vroegtijdige schoolverlaters naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen aandeel bij mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	7,6	4,8	-2,8
Spanje	21,4	13,0	-8,4
Portugal	13,7	7,4	-6,3
Estland	12,7	6,9	-5,8
Litouwen	5,1	0,0	-5,1
Denemarken	12,1	7,6	-4,5
België	10,5	6,2	-4,3
Nederland	9,5	5,5	-4,0
Italië	15,4	11,5	-3,9
Letland	10,5	6,8	-3,7
Cyprus	11,1	7,5	-3,6
<u>EU27</u>	<u>11,9</u>	<u>8,4</u>	<u>-3,5</u>
Malta	18,3	14,8	-3,5
Luxemburg	8,9	5,5	-3,4
Oostenrijk	9,5	6,1	-3,4
<u>EU28</u>	<u>11,9</u>	<u>8,6</u>	<u>-3,3</u>
Polen	6,7	3,6	-3,1
Duitsland	11,8	8,8	-3,0
Verenigd Koninkrijk	12,3	9,4	-2,9
Frankrijk	9,6	6,9	-2,7
Finland	8,5	6,0	-2,5
Zweden	7,4	5,5	-1,9
Hongarije	12,7	10,9	-1,8
Griekenland	4,9	3,2	-1,7
Ierland	5,9	4,3	-1,6
Bulgarije	14,5	13,3	-1,2
Slovakije	8,8	7,9	-0,9
Tsjechië	6,6	6,8	0,2
Roemenië	14,9	15,8	0,9
Kroatië	nb	nb	nb
Slovenië	nb	nb	nb

Noot: nb = niet beschikbaar voor 2019. EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

2.7 SCHOOLBEVOLKING HOGER ONDERWIJS NAAR TYPE

De gegevens over de schoolbevolking in het hoger onderwijs zijn gebaseerd op administratieve gegevens van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V). Aangezien een student meerdere inschrijvingen kan hebben in het hoger onderwijs is het aantal inschrijvingen niet gelijk aan het aantal studenten. In het academiejaar 2013-2014 werd het hoger onderwijs in Vlaanderen grondig hervormd. De hogescholen hebben hun academische bachelor- en masteropleidingen - met uitzondering van de kunstopleidingen en de academische opleidingen van de Hogere Zeevaartschool - overgedragen aan de universiteiten. Dit zorgt voor een sprong in de cijfers.

Zowel aan de hogescholen als aan de universiteiten zijn vrouwen in de meerderheid. In het academiejaar 2018-2019 waren 57% van de hogeschoolstudenten vrouwen. Aan de universiteiten ging het om 54% van de studenten. Na de inkanteling van de academisch gerichte opleidingen van de hogescholen in de universiteiten in het academiejaar 2013-2014 nam het al bestaande overwicht van vrouwen in de hogescholen nog toe. In de universiteiten nam het overwicht van vrouwen in dezelfde periode beperkt af. Van alle vrouwelijke studenten in het hoger onderwijs koos in het academiejaar 2018-2019 54% voor een hogeschool en 46% voor de universiteit.

Figuur 2.7.a. Studentenbevolking in het hoger onderwijs naar geslacht en naar type
Vlaamse Gemeenschap, academiejaar 2010-2011 tot 2018-2019, in aantal studenten

Hogescholen

	Mannen	Vrouwen
2010-11	54.868	65.841
2011-12	56.632	68.872
2012-13	58.341	70.769
2013-14	46.559	64.203
2014-15	47.939	65.737
2015-16	49.523	66.512
2016-17	50.938	67.527
2017-18	51.562	67.337
2018-19	50.909	66.661

Universiteiten

	Mannen	Vrouwen
2010-11	33.503	41.540
2011-12	34.237	42.905
2012-13	34.963	43.756
2013-14	48.597	52.744
2014-15	48.409	52.951
2015-16	48.291	53.184
2016-17	47.799	53.742
2017-18	48.043	55.005
2018-19	48.451	56.671

Noot: in het academiejaar 2013-2014 hebben de hogescholen hun academische bachelor- en masteropleidingen (met uitzondering van de kunstopleidingen en de academische opleidingen van de Hogere Zeevaartschool) overgedragen aan de universiteiten.

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

2.8 SCHOOLBEVOLKING HOGER ONDERWIJS NAAR STUDIEGEBIED

Net zoals in het secundair onderwijs zijn ook in het hoger onderwijs heel wat studierichtingen opvallend mannelijk of vrouwelijk gekleurd. Dit blijkt onder meer uit de man/vrouw-verhouding in de 15 meest gevolgde studiegebieden.

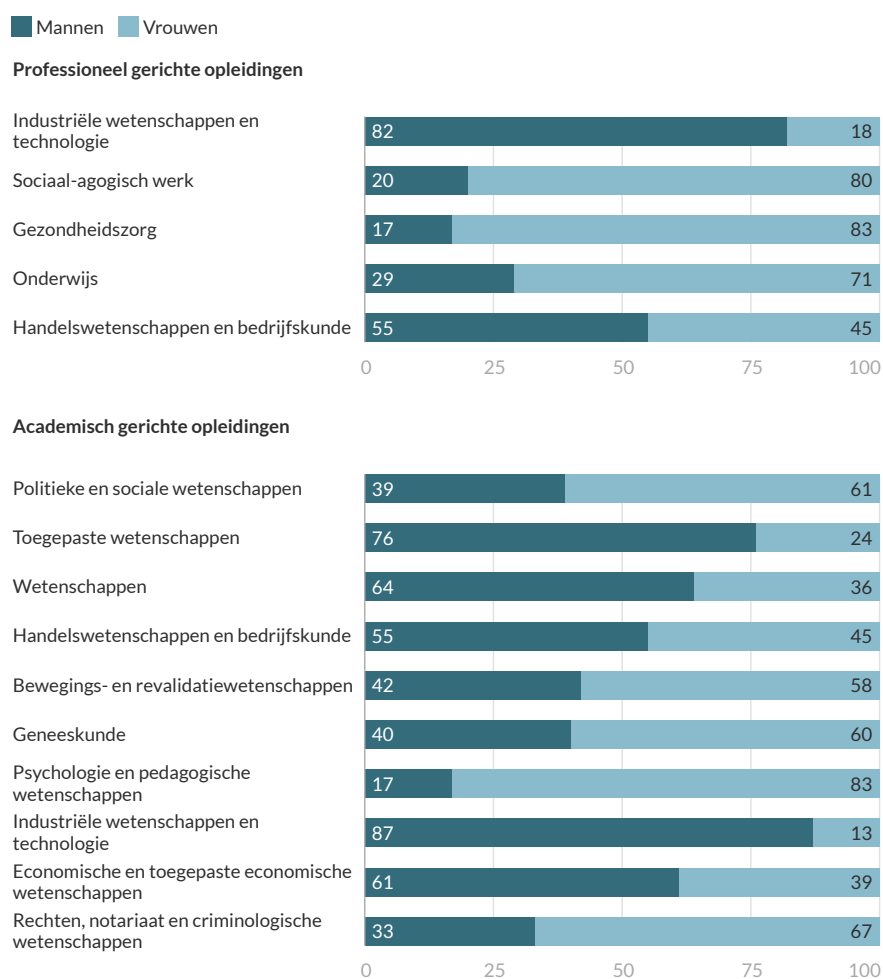
In de professioneel gerichte opleidingen zijn vrouwen sterk in de meerderheid in studiegebieden als gezondheidszorg (83%), sociaal-agogisch werk (80%) en onderwijs (71%). Bij industriële wetenschappen en technologie zijn mannelijke studenten sterk in de meerderheid (82%).

Ook bij de academisch gerichte opleidingen zijn vrouwen in verschillende richtingen duidelijk in de meerderheid. Een uitgesproken vrouwelijke richting

is psychologie en pedagogische wetenschappen (83%). De wetenschappelijke en economische richtingen worden vooral bevolkt door mannen. Het gaat om studiegebieden als industriële wetenschappen en technologie (87%), toegepaste wetenschappen (76%), wetenschappen (66%) en economische en toegepaste economische wetenschappen (61%). Tussen het academiejaar 2008-2009 en 2018-2019 is er op dit vlak weinig veranderd.

Figuur 2.8.a. Aandeel mannen en vrouwen in de 15 meest gevolgde studiegebieden van het hoger onderwijs (som van bachelors en masters) op basis van inschrijvingen Vlaamse Gemeenschap, schooljaar 2018-2019, in %

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

2.9 STUDIERENDEMENT HOGER ONDERWIJS

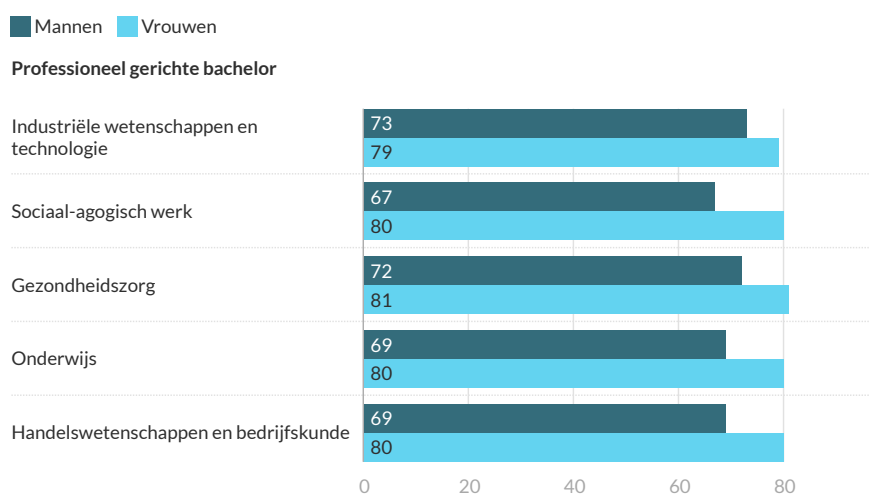
Om de prestaties van mannen en vrouwen in het hoger onderwijs in te schatten, kan een beroep gedaan worden op gegevens van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V) over het studierendement. Het studierendement wordt berekend door het aantal verworven studiepunten af

te zetten tegenover het totaal aantal opgenomen studiepunten volgens de instelling in dat studiegebied in dat jaar. In de hier opgenomen cijfers zijn enkel de initiële opleidingen (bachelors en masters) opgenomen.

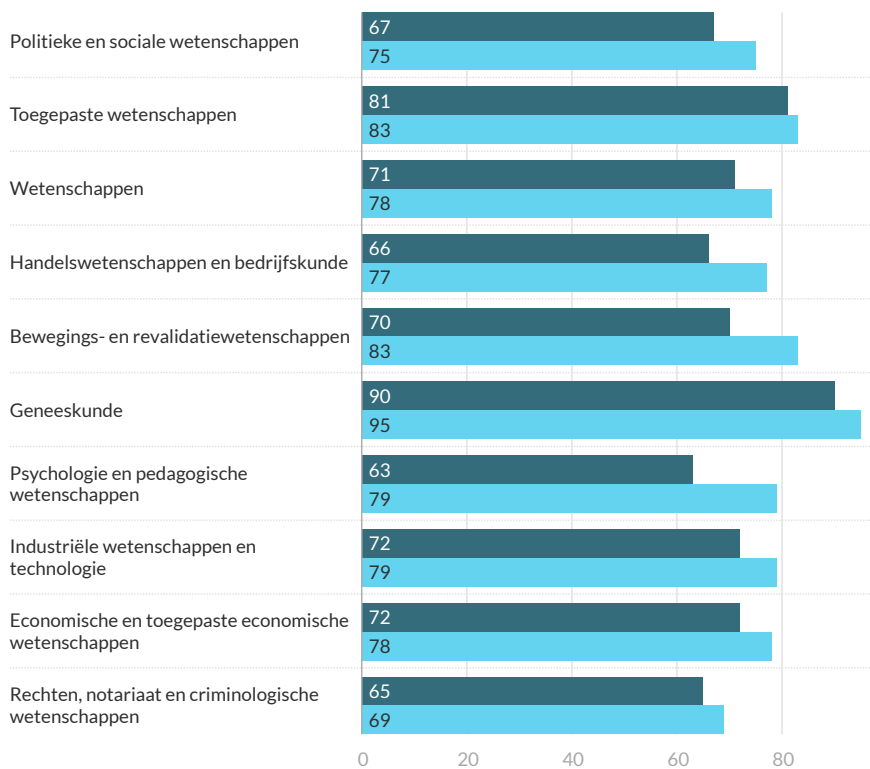
Voor alle van de 15 meest gevolgde opleidingen in het hoger onderwijs kunnen de vrouwelijke studenten een hoger studierendement voorleggen dan hun mannelijke studiegenoten. Bij de professioneel gerichte bacheloropleidingen is het verschil tussen mannen en vrouwen het grootst bij sociaal-agogisch werk (13 procentpunten) en het kleinst bij industriële wetenschappen en technologie (6 ppt.). Bij de academisch gerichte bachelors en masters is het verschil in studierendement telkens het grootst bij de richting psychologie en pedagogische wetenschappen (16 ppt. bij de bachelor, 9 ppt. bij de master) en het kleinst bij toegepaste wetenschappen bij de bachelors (3 ppt.) en geneeskunde bij de masters (1 ppt.).

Figuur 2.9.a. Studierendement in de 15 meest gevolgde studiegebieden van het hoger onderwijs (cijfers apart voor bachelors en masters) naar geslacht

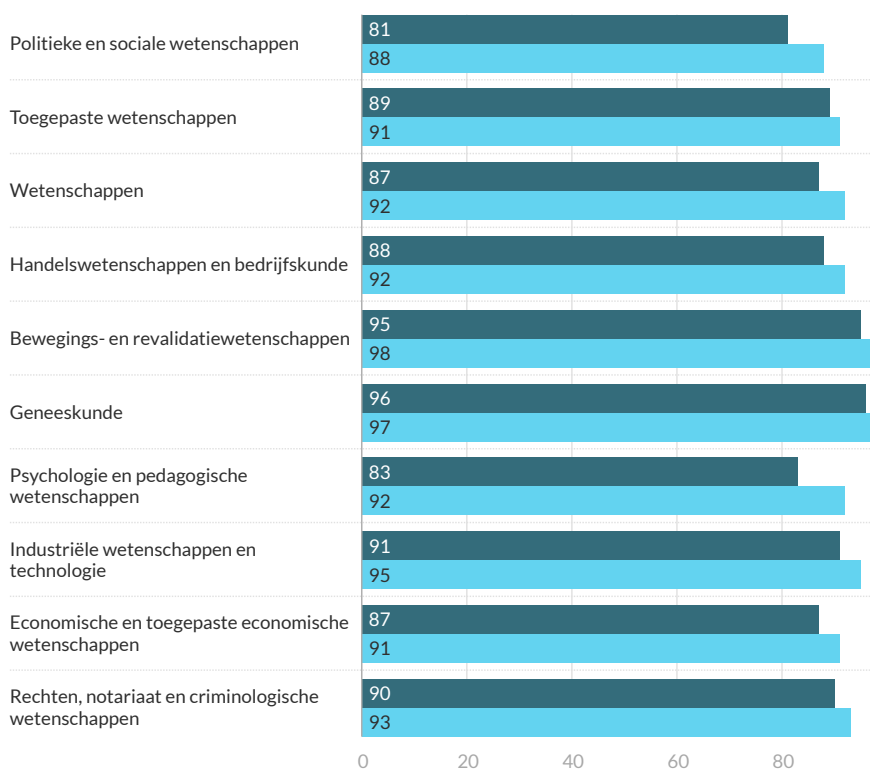
Vlaamse Gemeenschap, 2018-2019, in %

Academisch gerichte bachelor

Academisch gerichte master

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

2.10 DIPLOMA'S WISKUNDE, WETENSCHAPPEN EN TECHNOLOGIE IN HET HOGER ONDERWIJS

De cijfers van het Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming (O&V) over het aandeel afgeleverde diploma's in wiskunde, wetenschappen en technologische richtingen in het hoger onderwijs geven volgens de Eurostat/OESO-definitie aan dat het aandeel uitgereikte diploma's in deze richtingen hoger ligt bij mannen dan bij vrouwen. In 2018 ging het om 35% van de diploma's bij mannen en 8% van de diploma's bij vrouwen. Deze diploma's in de zogenaamde STEM-studiegebieden (Science, Technology, Engineering and Mathematics) sluiten rechtstreeks aan bij beroepen in technologisch-innovatieve richtingen.

Figuur 2.10.a. Diploma's wiskunde, wetenschappen en technologie in het hoger onderwijs naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2015-2018, in %

	Mannen	Vrouwen
2015	34,1	7,7
2016	34,1	8,3
2017	34,5	7,7
2018	35,2	8,0

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

2.11 ONDERWIJSPERSONEEL

In het schooljaar 2019-2020 waren er in totaal 164.501 voltijds equivalenten aan de slag in het Vlaamse onderwijs (betaald door het beleidsdomein Onderwijs en Vorming), waarvan 74% vrouwen en 26% mannen. Hiermee is het onderwijs nog verder vervrouwelijkt in vergelijking met het schooljaar 2010-2011. Toen ging het om 70% vrouwen en 30% mannen. Naarmate het onderwijsniveau stijgt, daalt het aandeel vrouwelijke personeelsleden. Een uitzondering hierop vormt hbo5 verpleegkunde. In het kleuter- en lager onderwijs (basisonderwijs) zijn ongeveer 87% van het personeel vrouwen. In het gewoon secundair onderwijs gaat het om 62%, in het hogescholenonderwijs om ongeveer 60%. In al deze onderwijsniveaus is het overwicht van de vrouwen in vergelijking met 2010-2011 nog toegenomen.

Figuur 2.11.a. Onderwijspersoneel naar onderwijsniveau

Vlaamse Gemeenschap, schooljaren 2010-2011 en 2019-2020, in voltijdse equivalenten en in % per onderwijsniveau

	2010-2011			2019-2020		
	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN
	AANTAL	%	%	AANTAL	%	%
Gewoon basisonderwijs	51.353	15,1	84,9	59.242	13,1	86,9
Buitengewoon basisonderwijs	8.267	15,6	84,4	9.052	13,0	87,0
Gewoon secundair onderwijs	62.499	40,1	59,9	60.575	37,6	62,4
Buitengewoon secundair onderwijs	7.228	35,2	64,8	8.939	29,8	70,2
Hbo5 verpleegkunde	911	12,6	87,4	1.309	16,8	83,2
Hogescholenonderwijs	9.973	46,1	53,9	9.464	40,5	59,5
Basiseducatie	652	17,2	82,8	1.100	15,6	84,4
Secundair volwassenenonderwijs	4.831	34,8	65,2	5.328	30,6	69,4
Hoger beroepsonderwijs van het volwassenenonderwijs*	800	49,0	51,0	-	-	-
Deeltijds kunstonderwijs	4.234	44,0	56,0	4.475	40,7	59,3
Andere**	5.134	24,5	75,5	5.018	20,1	79,9
Algemeen totaal	155.882	29,9	70,1	164.501	26,2	73,8

Noot:

* In 2019-2020 deden zich 2 grote wijzigingen voor in het hoger onderwijslandschap: de overdracht van de graduaatsopleidingen (vroegere hbo5-opleidingen uit het volwassenenonderwijs) naar de hogescholen en de hervorming van de lerarenopleiding met onder andere de overdracht van de specifieke lerarenopleiding van de centra voor volwassenenonderwijs naar de hogescholen en universiteiten.

** Andere: personeel van onder meer centra voor leerlingenbegeleiding, onderwijsinspectie, pedagogische begeleiding en internaten.

Bron: Vlaams Ministerie van Onderwijs en Vorming

In het academiejaar 2019-2020 waren er bij de Vlaamse universiteiten 34.508 personen aan het werk. Het aandeel vrouwen daarin lag op 49%, wat overeenkomt met een beperkte stijging tegenover het academiejaar 2010-2011. Het aandeel mannen en vrouwen verschilt sterk naargelang de personeelscategorie. Het aandeel vrouwen ligt het laagst bij de professoren (30%). Bij assistenten en het administratief en technisch personeel zijn de vrouwen in de meerderheid (respectievelijk 53% en 65%). In alle categorieën is het aandeel vrouwen wel toegenomen tegenover het academiejaar 2010-2011.

Figuur 2.11.b. Personeel aan de Vlaamse universiteiten naar categorie

Vlaamse Gemeenschap, academiejaren 2010-2011 en 2019-2020, in personen en in % per categorie

	2010-2011			2019-2020		
	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN
	AANTAL	%	%	AANTAL	%	%
Professoren (ZAP en OP3)	4.361	77,4	22,6	6.354	70,0	30,0
Assistenten (AAP en OP1 en OP2)	2.842	48,1	51,9	3.848	47,1	52,9
Onderzoekers (postdoc en doc)	10.512	55,7	44,3	13.492	55,1	44,9
Administratief en technisch personeel (ATP)	8.501	36,6	63,4	10.814	35,3	64,7
Totaal	26.216	52,3	47,7	34.508	50,7	49,3

Noot: ZAP = zelfstandig academisch personeel, AAP = assisterend academisch personeel, ATP = administratief en technisch personeel, OP = onderwijzend personeel.
Bron: VLIR

2.12 ONDERWIJSNIVEAU

Het onderwijsniveau van de Vlaamse bevolking kan in beeld gebracht worden met gegevens uit de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel. Daarbij wordt een onderscheid gemaakt tussen 3 groepen: laaggeschoolden (personen zonder diploma van het secundair onderwijs), middengeschoolden (personen met hoogstens een kwalificatie van het secundair onderwijs van de 3de graad of een diploma postsecundair niet-hoger onderwijs) en hogeschoolden (personen met een diploma hoger onderwijs). Er wordt een leeftijdsgrens van 25-64 jaar gehanteerd om jongeren die hun studies nog niet afgerond hebben buiten de cijfers te houden.

Volgens de gegevens van 2019 was 20% van de mannelijke 25- tot 64-jarigen laaggeschoold. Bij de vrouwelijke bevolking op die leeftijd was dat 17%. Daar staat tegenover dat 46% van de vrouwen hogeschoold was tegenover 37% bij de mannen. Vrouwen zijn dus anno 2019 over het algemeen hoger geschoold dan mannen.

In vergelijking met 2010 is zowel het aandeel laaggeschoolde mannen als het aandeel laaggeschoolde vrouwen afgenomen. De omgekeerde trend is zichtbaar bij de aandelen van de midden- en hogeschoolde mannen en vrouwen. Opvallend is dat het verschil tussen het aandeel hoogopgeleide mannen en vrouwen groter is geworden in het voordeel van de vrouwen.

Figuur 2.12.a. Bevolking van 25 tot 64 jaar naar onderwijsniveau en geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2019, in aantal personen en in % van de bevolking per geslacht

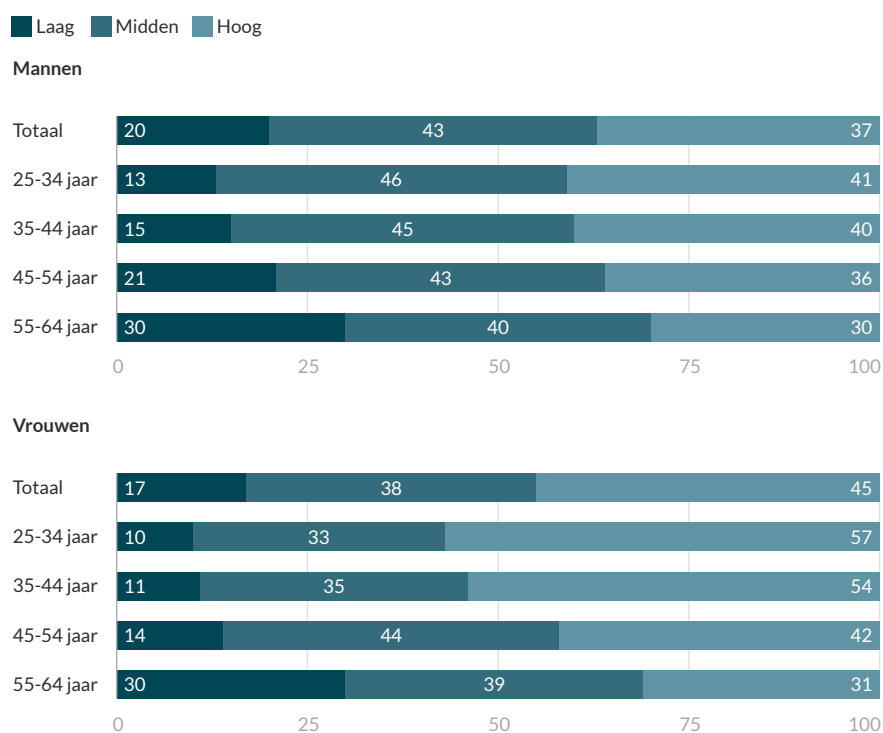
	2010		2015		2019	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Laaggeschoold	476.262	27,9	413.917	24,0	347.927	20,0
Middengeschoold	669.838	39,2	726.436	42,1	752.652	43,4
Hooggeschoold	563.058	32,9	583.516	33,8	635.621	36,6
Totaal	1.709.159	100,0	1.723.869	100,0	1.736.200	100,0
VROUWEN						
Laaggeschoold	445.433	26,6	370.614	21,8	288.266	16,8
Middengeschoold	609.696	36,4	638.798	37,6	649.283	37,8
Hooggeschoold	621.217	37,1	689.258	40,6	781.777	45,5
Totaal	1.676.346	100,0	1.698.669	100,0	1.719.326	100,0

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

In alle leeftijdsgroepen zijn vrouwen hoger opgeleid dan mannen. Hoe hoger de leeftijd, hoe kleiner het verschil tussen vrouwelijke en mannelijke hooggeschoolden.

Figuur 2.12.b. Bevolking van 25 tot 64 jaar naar onderwijsniveau, leeftijd en geslacht

Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

In Europese context hecht men veel belang aan een diploma hoger onderwijs bij de 30- tot 34-jarigen. Het aandeel hooggeschoolden in deze leeftijdsgroep in het Vlaamse Gewest ligt zowel bij de mannen als bij de vrouwen hoger dan het EU28-gemiddelde. Het verschil tussen mannelijke en vrouwelijke hooggeschoolden is in de EU gemiddeld wel kleiner dan in Vlaanderen. In alle EU-lidstaten is het aandeel jonge vrouwelijke hooggeschoolden duidelijk groter dan het aandeel jonge mannelijke hooggeschoolden. Enkel in Duitsland blijft het verschil beperkt.

Figuur 2.12.c. Aandeel hooggeschoolden van 30 tot 34 jaar naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen aandeel bij mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	39,8	57,2	-17,3
Estland	33,5	60,0	-26,5
Litouwen	46,9	69,5	-22,6
Slovenië	34,5	57,1	-22,6
Letland	35,0	57,0	-22,0
Cyprus	49,0	68,2	-19,2
Polen	37,2	56,4	-19,2
Finland	38,6	56,6	-18,0
Kroatië	24,7	41,8	-17,1
Slovakije	32,2	48,3	-16,1
Denemarken	41,2	57,1	-15,9
België	39,8	55,2	-15,3
Zweden	45,5	59,9	-14,4
Malta	31,2	45,5	-14,3
Portugal	29,7	42,5	-12,8
Bulgarije	26,4	39,0	-12,6
Hongarije	27,2	39,8	-12,6
Griekenland	36,7	49,3	-12,6
Spanje	38,5	50,8	-12,3
Italië	21,6	33,8	-12,2
Tsjechië	29,5	41,0	-11,5
<u>EU27</u>	<u>35,1</u>	<u>45,6</u>	<u>-10,5</u>
<u>EU28</u>	<u>36,6</u>	<u>46,7</u>	<u>-10,1</u>
Frankrijk	42,4	52,3	-9,9
Ierland	50,8	59,7	-8,9
Nederland	47,6	55,2	-7,6
Roemenië	22,2	29,8	-7,6
Verenigd Koninkrijk	46,6	53,3	-6,7
Oostenrijk	39,3	45,6	-6,3
Luxemburg	54,5	57,9	-3,4
Duitsland	35,1	35,9	-0,8

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

2.13 LEESVAARDIGHEID EN WISKUNDIGE GELETTERDHEID VAN DE BEVOLKING

Via de PIAAC-survey van de OESO kan de leesvaardigheid van de volledige bevolking van 16 tot 65 jaar opgevolgd worden. PIAAC definieert niveau 2 van zijn leesvaardigheidsschaal als de drempel voor functionele geletterdheid: volwassenen die onder dat niveau presteren, worden aanzien als laaggeletterd en beschikken niet over de nodige taalvaardigheden om volwaardig deel te nemen aan de maatschappij.

In Vlaanderen kan volgens de cijfers van 2012 13% van de mannen en 15% van de vrouwen tussen 16 en 65 jaar als laaggeletterd beschouwd worden. Meer recente gegevens zijn nog niet beschikbaar.

Bij de mannen ligt het aandeel laaggeletterden het laagst in Nederland en Tsjechië (11%), bij de vrouwen in Finland (10%). In een aantal Europese landen scoren mannen beter, in andere landen doen vrouwen dat. Het grootste verschil tussen mannen en vrouwen is te vinden in Polen, het kleinste in Ierland.

Inzake wiskundige geletterdheid waren er in 2012 bij de Vlaamse mannen 11% laagpresteerders (lager dan niveau 2). Bij de vrouwen ging het om 16%. Vlaanderen scoort daarmee bij de mannen op hetzelfde niveau als de best presterende landen (Nederland en Tsjechië). Bij de vrouwen ligt het aandeel laagpresteerders het laagst in Slovakije en Finland (14%). In nagenoeg alle landen ligt het aandeel laagpresteerders op vlak van wiskunde lager bij de mannen dan bij de vrouwen.

Figuur 2.13.a. Aandeel van de bevolking van 16 tot 65 jaar dat onder niveau 2 scoort op de PIAAC-leesvaardigheids- en wiskundige geletterdheidsschaal naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap en EU28-landen waarvoor data beschikbaar zijn, 2012, in % en verschil tussen aandeel bij mannen en bij vrouwen in procentpunten (ppt.)

	LEESVAARDIGHEID			WISKUNDIGE GELETTERDHEID		
	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.	%	%	IN PPT.
VI. Gemeenschap	13,2	14,9	-1,7	11,0	15,7	-4,7
Spanje	26,3	28,7	-2,4	27,1	34,2	-7,1
Duitsland	16,5	18,5	-2,0	14,6	22,2	-7,6
Nederland	10,9	12,5	-1,6	10,8	15,6	-4,8
Zweden	12,6	14,0	-1,4	12,5	17,0	-4,5
Oostenrijk	14,7	15,8	-1,1	12,2	16,3	-4,2
Tsjechië	11,3	12,3	-1,1	10,9	14,8	-3,9
Ierland	17,6	17,3	0,4	21,7	28,5	-6,8
Slovakije	11,9	11,4	0,5	13,8	13,7	0,1
Estland	13,6	12,5	1,1	13,3	15,2	-1,9
Frankrijk	22,3	20,9	1,4	25,8	30,2	-4,4
Slovenië	25,6	24,2	1,4	24,9	26,7	-1,8
Finland	11,5	9,7	1,8	11,9	13,8	-2,0
Denemarken	17,0	14,4	2,7	13,1	15,4	-2,2
Italië	29,0	26,4	2,7	28,8	34,6	-5,8
Griekenland	28,3	24,8	3,5	26,3	30,7	-4,4
Polen	21,3	16,2	5,1	23,8	23,1	0,7

Bron: PIAAC OESO

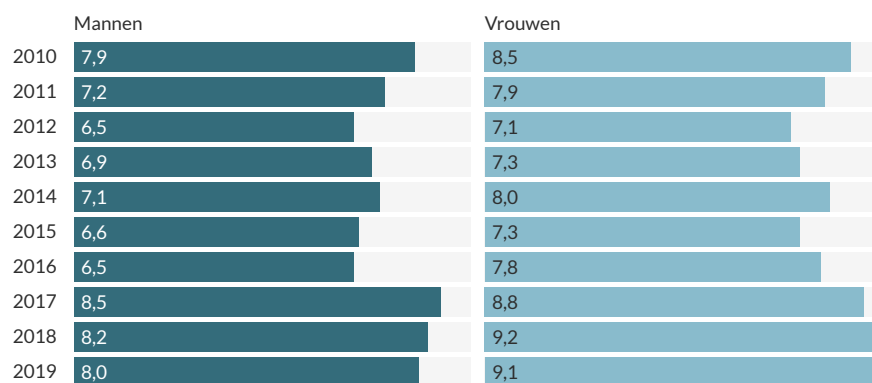
2.14 LEVENSLANG LEREN

Er bestaan verschillende gegevensbronnen over levenslang leren. Hier wordt gebruik gemaakt van de gegevens van de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel. Het gaat om het aandeel van de bevolking van 25 tot 64 jaar dat in de referentieperiode van 4 weken (referentieweek en de 3 weken voorafgaand aan de bevraging) deelnam aan een opleiding in het reguliere onderwijs of geen opleiding volgde in het reguliere onderwijs maar wel buiten het reguliere onderwijs.

De participatie van mannen en vrouwen aan levenslang leren verschilde in 2019 slechts beperkt. Ook tijdens de voorgaande jaren was dat het geval. Vergeleken met de EU28-landen valt op dat de Vlaamse mannen en vrouwen minder goed scoren dan het EU-gemiddelde. De Scandinavische landen scoren bij zowel mannen als vrouwen het hoogst. In nagenoeg alle EU-landen ligt de deelname aan levenslang leren bij vrouwen hoger dan bij mannen. Alleen in Luxemburg, Duitsland en Roemenië scoren de mannen (iets) beter.

Figuur 2.14.a. Aandeel van de bevolking van 25 tot 64 jaar dat in de referentieperiode van 4 weken heeft deelgenomen aan een opleiding naar geslacht

Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Figuur 2.14.b. Aandeel van de bevolking van 25 tot 64 jaar dat in de referentieperiode van 4 weken heeft deelgenomen aan een opleiding naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen aandeel bij mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	8,0	9,1	-1,1
Zweden	26,1	42,9	-16,8
Denemarken	20,7	30,0	-9,3
Finland	24,8	33,3	-8,5
Estland	17,0	23,3	-6,3
Frankrijk	16,7	22,2	-5,5
Letland	5,4	9,3	-3,9
Ierland	10,7	14,5	-3,8
Oostenrijk	13,1	16,3	-3,2
Slovenië	9,7	12,8	-3,1
Litouwen	5,5	8,5	-3,0
Verenigd Koninkrijk	13,3	16,3	-3,0
Malta	10,7	13,4	-2,7
<u>EU28</u>	<u>10,2</u>	<u>12,4</u>	<u>-2,2</u>
Spanje	9,5	11,7	-2,2
<u>EU27</u>	<u>9,8</u>	<u>11,9</u>	<u>-2,1</u>
Nederland	18,5	20,4	-1,9
Polen	4,2	5,4	-1,2
België	7,7	8,6	-0,9
Italië	7,7	8,6	-0,9
Cyprus	5,6	6,2	-0,6

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Griekenland	3,7	4,2	-0,5
Kroatië	3,2	3,7	-0,5
Hongarije	5,6	6,0	-0,4
Portugal	10,3	10,7	-0,4
Bulgarije	1,8	2,1	-0,3
Tsjechië	8,1	8,1	0,0
Slovakije	3,6	3,6	0,0
Roemenië	1,4	1,2	0,2
Duitsland	8,3	8,1	0,2
Luxemburg	19,7	18,5	1,2

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

3

BETAALDE EN ONBETAALDE ARBEID

Om de verschillen tussen mannen en vrouwen op vlak van betaalde en onbetaalde arbeid in beeld te brengen, wordt in dit hoofdstuk eerst ingegaan op de socio-economische positie van de bevolking. Op basis hiervan kan onder meer de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad naar geslacht berekend worden. Daarna komt de aanwezigheid van mannen en vrouwen in de verschillende sectoren en verschillende functieniveaus aan bod. Verder wordt gekeken naar verschillen naar geslacht op vlak van arbeidsstatuut, tijdelijke arbeid, deeltijdarbeid, werktijd- en werkplaatsregeling, tijd gespendeerd aan betaalde en onbetaalde arbeid, informele zorg, loopbaanonderbreking en tijdskrediet. Het hoofdstuk sluit af met cijfers over werkbaarheid en uittredeleeftijd.

De hier meest gebruikte bron is de Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel. Het betreft een sociaaleconomische enquête bij de huishoudens met als voornaamste doelstelling de populatie op actieve leeftijd (vanaf 15 jaar) op te delen in 3 groepen (werkenden, werklozen en niet-actieve personen) en over elk van deze categorieën gegevens te verstrekken. Deze bevraging maakt ook deel uit van de Labour Force Survey (LFS) naar de actieve bevolking: een door Eurostat gecoördineerde bevraging in de lidstaten van de Europese Unie. Bedoeling is informatie te vergaren over onder meer tewerkstelling en werkloosheid die op Europees vlak vergelijkbaar is. Een andere enquête die hier gebruikt wordt is de Werkbaarheidsmonitor van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) – Stichting Innovatie & Arbeid. Deze enquête meet driejaarlijks de werkbaarheid van werknemers (vanaf 2004) en zelfstandige ondernemers (vanaf 2007) in Vlaanderen. De Werkbaarheidsmonitor brengt 4 facetten van werkbaar werk in beeld: psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en de werk-privé-balans. Voor de gegevens over tijdsbesteding wordt gebruik gemaakt van het Tijdsbudgetonderzoek van Statbel en de Onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel. Er wordt daarbij gewerkt met een methode van dagboekregistratie: de respondenten vullen in een dagboekje per periode van 10 minuten in welke activiteit ze hebben uitgevoerd. De gegevens over informele zorg zijn gebaseerd op de Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen. Het gaat om een jaarlijkse face-to-face enquête naar opvattingen, overtuigingen en handelingen rond diverse maatschappelijke en beleidsrelevante thema's die tot 2018 werd afgenomen bij een toevallige steekproef van ongeveer 1.500 Nederlandstalige inwoners van het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tussen 18 en 85 jaar. Vanaf 2009 werd er niet meer gewerkt met een bovengrens naar leeftijd, noch met een nationaliteitsvereiste. De SCV-survey werd in 2018 voor een laatste keer afgenomen. In de loop van 2020 werd door Statistiek Vlaanderen een nieuwe algemene bevraging voorbereid met een vernieuwde methodologie. De eerste resultaten daarvan worden verwacht in het voorjaar van 2021.

Naast bovenstaande surveygegevens, wordt er hier ook gebruik gemaakt van verschillende administratieve datareeksen. Een aantal indicatoren zijn gebaseerd op de Vlaamse Arbeidsrekening (VAR) ontwikkeld door het Steunpunt Werk. Hierin worden gegevens uit verschillende administratieve bronnen (RSZ, RSVZ, RIZIV, CBS, IGSS, OEA, SEE, RVA, IWEPS, BISA, Statbel, DWH AM&SB bij de KSZ) gebundeld om te komen tot een kader dat een intern consistente raming van kernvariabelen met betrekking tot de lokale, regionale en nationale arbeidsmarkt bevat. Voor wat betreft de vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in het midden- en topkader van de Vlaamse overheid wordt gebruik gemaakt van administratieve cijfers van de Dienst Diversiteitsbeleid. De gegevens over de gebruikers van stelsels voor loopbaanonderbreking en tijdskrediet zijn gebaseerd op administratieve data van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA). De gegevens over werkzaamheidsgraad naar herkomst en over uittredeleeftijd ten slotte zijn gebaseerd op data van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ).

3.1 BEVOLKING NAAR SOCIO-ECONOMISCHE POSITIE

Om de situatie van mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt te beschrijven, wordt gestart met een blik op de bevolking op arbeidsleeftijd. Internationaal wordt de bevolking op arbeidsleeftijd afgebakend op alle personen van 15 tot en met 64 jaar. In deze leeftijdsgroep worden mensen verondersteld in staat te zijn om betaalde arbeid te verrichten. De bevolking op arbeidsleeftijd kan volgens de internationaal geldende definitie van de International Labour Organisation (ILO) op basis van socio-economische positie in 3 grote categorieën ingedeeld worden: de werkenden, de werklozen en de niet-beroepsactieven. Werkenden zijn personen die in de referentieweek van de bevraging minstens 1 uur betaalde arbeid hebben verricht. Werklozen zijn personen zonder betrekking die werk zoeken, daarvoor concrete stappen hebben gezet gedurende de laatste 4 weken voor de bevraging en binnen de 2 weken kunnen beginnen werken en de personen zonder betrekking die een job hebben die binnen de 3 maanden begint. De niet-beroepsactieven zijn personen die noch tot de werkenden, noch tot de werklozen behoren. Deze 3 groepen vormen de basiscomponenten voor onder meer de werkzaamheidsgraad en de werkloosheidsgraad die verder in dit hoofdstuk aan bod komen.

In 2019 telde het Vlaamse Gewest 2,10 miljoen mannen en 2,06 miljoen vrouwen op arbeidsleeftijd (15-64 jaar). Van deze mannen is ruim driekwart beroepsactief, hetzij als werkende (74%) hetzij als werkloze (3%). Van de vrouwen op arbeidsleeftijd is 66,8% aan de slag als werkende en is 2% op zoek naar een baan. Niettegenstaande de sterke toename van de arbeidsdeelname van vrouwen tijdens de voorbije decennia, bieden er zich dus nog steeds beduidend minder vrouwen dan mannen aan op de arbeidsmarkt (69% bij de vrouwen tegenover 76% bij de mannen).

Figuur 3.1.a. Bevolking op arbeidsleeftijd van 15 tot 64 jaar naar geslacht en socio-economische positie

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2019, in aantal personen en in % van de bevolking op arbeidsleeftijd per geslacht

	2010		2015		2019	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Werkend	1.482.445	70,9	1.462.968	69,7	1.551.036	73,8
Werkloos	65.517	3,1	89.209	4,3	53.656	2,6
Niet-beroepsactief	542.064	25,9	545.358	26,0	496.920	23,6
Totaal	2.090.026	100,0	2.097.535	100,0	2.101.612	100,0
VROUWEN						
Werkend	1.255.315	61,3	1.296.070	62,9	1.381.928	66,8
Werkloos	57.182	2,8	62.766	3,0	44.883	2,2
Niet-beroepsactief	733.976	35,9	700.297	34,0	642.610	31,1
Totaal	2.046.473	100,0	2.059.133	100,0	2.069.420	100,0

Noot: wegens tijdreeksbreuken zijn 2010, 2015 en 2019 niet helemaal vergelijkbaar.
Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Bij de bevolking van 15 jaar en ouder nam in 2019 38% van de mannen en 47% van de vrouwen niet deel aan de arbeidsmarkt. Het gaat om ongeveer 1.030.000 mannen en 1.290.000 vrouwen. De redenen waarom deze groep niet participeert aan de arbeidsmarkt zijn uiteenlopend. Zo is een zeer groot deel van de niet-beroepsactieve mannen en vrouwen op (brug)pensioen (respectievelijk 66% en 61%). Daarnaast zijn respectievelijk 18% en 22% van de niet-beroepsactieve vrouwen en mannen nog aan het studeren. Ruim 1 op de 10 van de vrouwen die niet participeren aan de arbeidsmarkt geeft huisvrouw zijn op als reden voor niet-beroepsactiviteit. In 2005 waren er dat met 17% nog beduidend meer. Huismannen komen eerder zelden voor (1,6% van de niet-beroepsactieve mannen).

Figuur 3.1.b. Niet-beroepsactieve bevolking van 15 jaar en ouder naar geslacht en categorie

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2019, in aantal personen en in % van de niet-beroepsactieve bevolking per geslacht

	2010		2015		2019	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Huisman	16.363	1,7	19.239	1,8	16.560	1,6
Gepensioneerd	635.800	65,9	685.548	65,9	682.684	66,2
Beroepsongeschikt	76.098	7,9	97.028	9,3	105.744	10,3
Student	237.112	24,6	238.695	22,9	225.885	21,9
Totaal niet-beroepsactief	965.373	100,0	1.040.510	100,0	1.030.873	100,0
VROUWEN						
Huisvrouw	217.905	16,7	173.590	13,0	151.876	11,8
Gepensioneerd	749.089	57,5	800.780	59,9	782.142	60,6
Beroepsongeschikt	90.491	6,9	110.314	8,2	123.384	9,6
Student	245.795	18,9	252.946	18,9	233.308	18,1
Totaal niet-beroepsactief	1.303.280	100,0	1.337.630	100,0	1.290.710	100,0

Noot: wegens tijdreeksbreuken zijn 2010, 2015 en 2019 niet helemaal vergelijkbaar.
Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In elke gepresenteerde leeftijdsgroep zijn er meer werkende mannen dan vrouwen. Het werkende leven van de Vlaamse mannen en vrouwen speelt zich voornamelijk af tussen 25 en 50 jaar. Bij de vrouwen is dan ruim 8 op de 10 aan het werk, bij de mannen is dat 9 op de 10. Onder de 25 jaar en boven de 50 jaar is men veel minder aanwezig op de arbeidsmarkt. Onder de 25 jaar is een groot deel van de jongeren niet-beroepsactief omdat ze nog studeren. Bij de 15-24-jarigen die zich wel aanbieden op de arbeidsmarkt is het aandeel werklozen relatief hoog. Bij de 50-plussers is een behoorlijk grote groep niet (meer) actief.

Figuur 3.1.c. Bevolking op arbeidsleeftijd van 15 tot 64 jaar naar geslacht, leeftijd en socio-economische positie

Vlaams Gewest, 2019, in aantal personen en in % van de leeftijdsgroep per geslacht

	15-24 JAAR		25-49 JAAR		50-64 JAAR	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Werkend	125.925	34,5	940.936	90,0	484.175	70,1
Werkloos	14.119	3,9	28.021	2,7	11.516	1,7
Niet-beroepsactief	225.368	61,7	76.576	7,3	194.975	28,2
Totale bevolking	365.413	100,0	1.045.533	100,0	690.666	100,0
VROUWEN						
Werkend	113.376	32,4	864.175	83,3	404.377	59,3
Werkloos	10.932	3,1	24.007	2,3	9.945	1,5
Niet-beroepsactief	225.789	64,5	149.542	14,4	267.279	39,2
Totale bevolking	350.096	100,0	1.037.723	100,0	681.601	100,0

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Laaggeschoolden zijn in veel mindere mate beroepsactief dan hooggeschoolden. Van de laaggeschoolde mannen tussen 25 en 64 jaar bood in 2019 ruim 1 op de 3 zich niet aan op de arbeidsmarkt, bij de vrouwen was dat meer dan de helft. Bij de hooggeschoolden waren er slechts 7% niet-beroepsactieve mannen en 12% niet-beroepsactieve vrouwen.

Figuur 3.1.d. Bevolking op arbeidsleeftijd van 25 tot 64 jaar naar geslacht, onderwijsniveau en socio-economische positie

Vlaams Gewest, 2019, in aantal personen en in % van de onderwijsniveaugroep per geslacht

	LAAGGESCHOOLD		MIDDENGESCHOOLD		HOOGGESCHOOLD	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Werkend	221.076	63,5	624.385	83,0	579.649	91,2
Werkloos	10.790	3,1	17.341	2,3	11.407	1,8
Niet-beroepsactief	116.060	33,4	110.926	14,7	44.565	7,0
Totale bevolking	347.927	100,0	752.652	100,0	635.621	100,0
VROUWEN						
Werkend	124.581	43,2	468.389	72,1	675.582	86,4
Werkloos	6.982	2,4	14.893	2,3	12.077	1,5
Niet-beroepsactief	156.703	54,4	166.001	25,6	94.117	12,0
Totale bevolking	288.266	100,0	649.282	100,0	781.776	100,0

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

3.2 WERKZAAMHEIDSGRAAD

De werkzaamheidsgraad meet het aandeel werkenden in de bevolking op arbeidsleeftijd. Zoals al gezegd zijn werkenden personen die in de referentieweek van de bevraging minstens 1 uur betaalde arbeid hebben verricht. Omwille van de internationale vergelijkbaarheid wordt de arbeidsleeftijd normaliter afgebakend op 15-64 jaar. Vanuit de Europese Unie wordt het belang van scholing voor jongeren evenwel benadrukt door een verenging van de leeftijdsafbakening tot 20-64 jaar.

In het Vlaamse Gewest hadden in 2019 71,5% van de vrouwen en 79,3% van de mannen een betaalde baan. Terwijl de arbeidsdeelname van de mannen tussen 2010 en 2019 beperkt steeg, nam de werkzaamheidsgraad bij de vrouwen iets meer toe. Het verschil in werkzaamheid tussen mannen en vrouwen daalde hierdoor van 10,7 procentpunten in 2010 tot 7,8 procentpunten in 2019.

Het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen lag in de EU28-landen in 2019 gemiddeld op 11,4 procentpunten. Tussen de EU-lidstaten loopt het verschil sterk uiteen. Het grootste verschil is te vinden in Malta (20 ppt.), het kleinste verschil in Litouwen (1,6 ppt.).

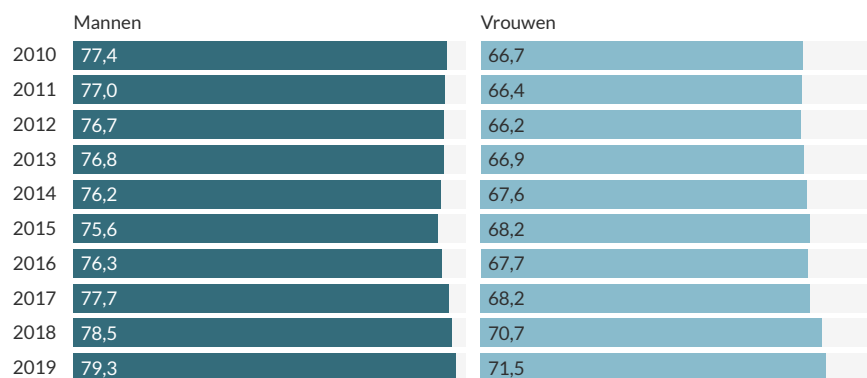
Een belangrijke kanttekening die hierbij gemaakt kan worden, is dat de vrouwelijke werkzaamheidsgroei voor een aanzienlijk deel gerealiseerd wordt via deeltijdse jobs (zie 3.10). Omwille van het relatief hoge aandeel deeltijds werkende vrouwen is het belangrijk om naast de traditionele werkzaamheidsgraad die geen rekening houdt met het aantal gepresteerde uren, ook te kijken naar de evolutie van de werkzaamheidsgraad in voltijdse equivalenten (VTE) waarin het arbeidsvolume wel mee in rekening wordt gebracht. De werkzaamheidsgraad in VTE geeft aan welk aandeel van de bevolking zou werken indien het totaal gepresteerde arbeidsvolume herverdeeld zou worden zodat iedere job een voltijdse job zou zijn. Eén voltijds equivalent – de zogenaamde maatman – is gelijk aan het gemiddeld aantal arbeidsuren gepresteerd door een voltijds werkende. Om vergelijking over de landen heen mogelijk te maken stelt men de maatman gelijk aan 40.

Bij de mannen ligt de werkzaamheidsgraad in VTE iets hoger dan de traditionele werkzaamheidsgraad, bij de vrouwen een stuk lager. In 2018 lag het verschil tussen de mannelijke en vrouwelijke werkzaamheidsgraad in VTE op 21 procentpunten, wat veel groter is dan het verschil op basis van de traditionele werkzaamheidsgraad (8 ppt.).

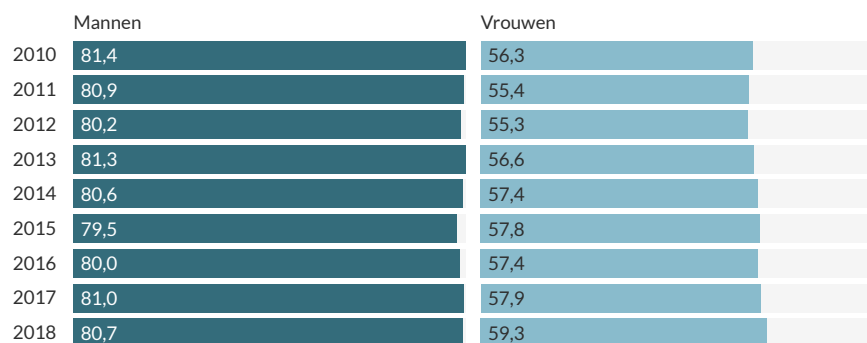
In de EU28 komt de kloof in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen in VTE gemiddeld op 22 procentpunten. Tussen de EU-lidstaten loopt het verschil in werkzaamheidsgraad in VTE van mannen en vrouwen aanzienlijk uiteen. Het grootste verschil wordt opgetekend in Malta (32 ppt.), het kleinste verschil in Litouwen (ruim 5 ppt.).

Figuur 3.2.a. Evolutie van de werkzaamheidsgraad van bevolking van 20 tot 64 jaar naar geslacht, in personen (traditioneel) en in voltijdse equivalenten (VTE)
 Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Traditioneel

In VTE

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Figuur 3.2.b. Werkzaamheidsgraad van 20 tot 64 jaar naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	79,3	71,5	7,8
Litouwen	79,0	77,4	1,6
Finland	78,5	75,8	2,7
Letland	79,3	75,5	3,8
Zweden	84,4	79,7	4,7
Slovenië	79,7	72,9	6,8
Frankrijk	75,2	68,1	7,1
Denemarken	81,9	74,7	7,2
Portugal	79,9	72,7	7,2
Estland	84,0	76,3	7,7
België	74,5	66,5	8,0
Duitsland	84,6	76,6	8,0
Bulgarije	79,3	70,7	8,6
Oostenrijk	81,2	72,4	8,8
Luxemburg	77,2	68,1	9,1
Nederland	84,8	75,5	9,3
Verenigd Koninkrijk	84,0	74,6	9,4
Kroatië	72,0	61,5	10,5
<u>EU28</u>	<u>79,6</u>	<u>68,2</u>	<u>11,4</u>
Cyprus	81,7	70,1	11,6
<u>EU27</u>	<u>78,9</u>	<u>67,2</u>	<u>11,7</u>
Spanje	74,0	62,1	11,9
Ierland	81,4	69,0	12,4
Slovakije	79,9	66,9	13,0
Tsjechië	87,7	72,7	15,0
Polen	80,7	65,3	15,4
Hongarije	83,1	67,6	15,5
Roemenië	80,3	61,3	19,0
Italië	73,4	53,8	19,6
Griekenland	71,3	51,3	20,0
Malta	86,7	66,7	20,0

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Figuur 3.2.c. Werkzaamheidsgraad van 20 tot 64 jaar in VTE naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2018, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

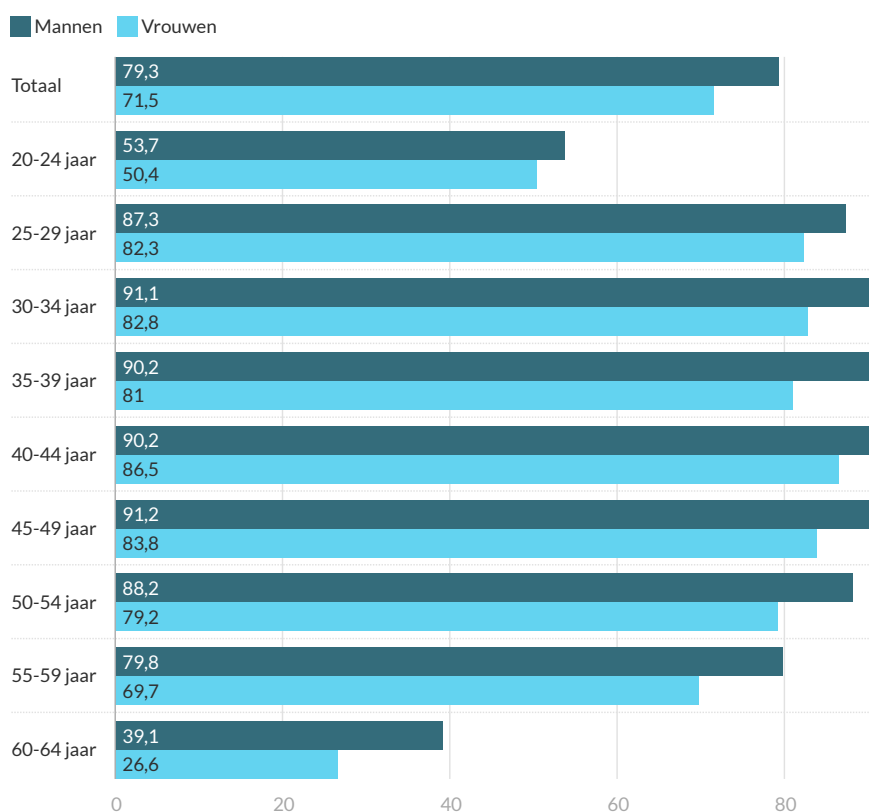
	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	80,7	59,3	21,4
Litouwen	78,8	73,5	5,4
Letland	79,8	72,1	7,7
Bulgarije	78,2	68,9	9,3
Finland	77,8	67,1	10,6
Zweden	83,7	72,8	10,8
Estland	83,7	71,7	12,0
Kroatië	71,2	59,0	12,2
Slovenië	81,7	69,0	12,7
Portugal	82,4	69,5	12,9
Denemarken	75,6	61,7	13,9
Frankrijk	75,6	59,2	16,5
Cyprus	81,6	64,8	16,8
Luxemburg	75,9	59,0	16,9
Hongarije	83,7	65,3	18,3
Slovakije	81,3	62,9	18,4
Roemenië	78,8	58,9	19,9
België	75,1	54,8	20,3
Spanje	73,8	53,4	20,4
Polen	85,5	63,8	21,7
Tsjechië	92,3	70,1	22,1
<u>EU28</u>	<u>80,2</u>	<u>58,0</u>	<u>22,2</u>
Duitsland	83,5	59,2	24,3
Oostenrijk	83,7	58,1	25,6
Ierland	81,8	55,6	26,3
Verenigd Koninkrijk	86,9	60,6	26,3
Nederland	79,2	50,9	28,4
Italië	73,9	44,0	29,8
Griekenland	78,0	47,9	30,1
Malta	89,8	57,6	32,2

Noot: bij de berekening van de werkzaamheidsgraad in VTE wordt voor alle landen gerekend met een constante maatman van 40 arbeidsuren.

Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

De algemene werkzaamheidsgraad van de 20-64-jarigen verhuft verschillen in werkzaamheid tussen de diverse leeftijdsgroepen. De vrouwelijke werkzaamheidsgraad ligt in elke leeftijdsgroep weliswaar onder die van de mannen, maar in de jongere leeftijdsklassen zijn de verschillen naar geslacht overwegend kleiner dan op oudere leeftijd. Zowel bij mannen als vrouwen is de werkzaamheidsgraad het hoogst in de leeftijdsgroepen tussen 25 en 54 jaar. In deze groepen waren in 2019 bijna 9 op de 10 mannen aan het werk en goed 8 op de 10 vrouwen. Onder de 25 jaar en boven de 55 jaar ligt het aandeel werkenden flink lager. Dit patroon van samengedrukte loopbaan is typisch voor Vlaanderen en gaat op voor zowel mannen als vrouwen. Een groot deel van de -25-jarigen is niet beschikbaar voor een baan omdat zij nog studeren. Het combineren van studies met betaald werk is in Vlaanderen minder ingeburgerd. Vanaf de leeftijd van 60 jaar ligt zowel bij mannen als bij vrouwen de werkzaamheidsgraad duidelijk lager dan in de leeftijdsgroepen tussen 25 en 59 jaar.

Figuur 3.2.d. Werkzaamheidsgraad van 20 tot 64 jaar naar geslacht en leeftijd
Vlaams Gewest, 2019, in %

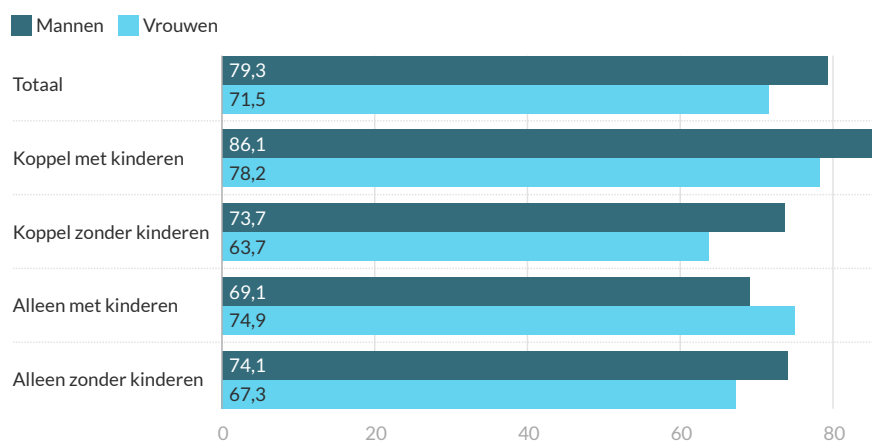
Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen hangt ook samen met het huishoudtype. Opvallend is dat de werkzaamheidsgraad bij alleenstaande vrouwen met kinderen hoger ligt dan bij alleenstaande mannen met kinderen. Bij alle andere huishoudtypes ligt de werkzaamheidsgraad van vrouwen

lager dan die van mannen, ook bij alleenstaanden zonder kinderen. De werkzaamheidsgraad van vrouwen ligt het laagst bij vrouwen in een koppel zonder kinderen.

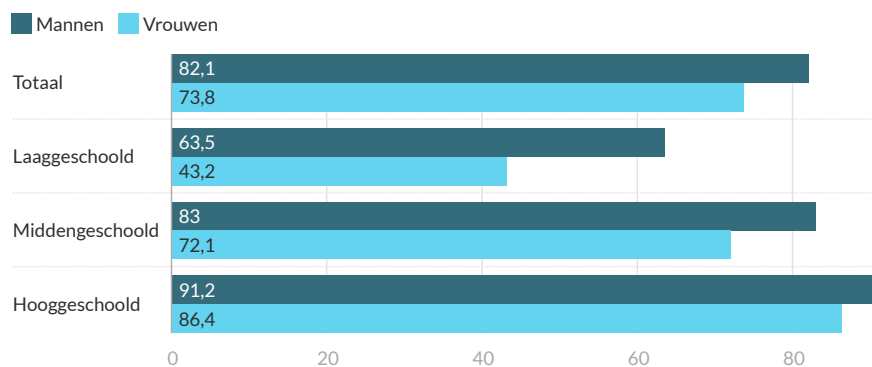
Figuur 3.2.e. Werkzaamheidsgraad van 20 tot 64 jaar naar geslacht en huishoudtype
Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Het onderwijsniveau is een bepalende factor voor de deelname aan de arbeidsmarkt en dit geldt zowel voor mannen als voor vrouwen. Globaal genomen zijn lager opgeleiden minder vaak aan het werk dan hoger opgeleiden. Bij vrouwen is dit nog meer uitgesproken het geval dan bij mannen. Het verschil in de werkzaamheid tussen mannen en vrouwen verkleint naarmate het onderwijsniveau stijgt. In 2019 lag de werkzaamheid van laaggeschoolde mannen 20 procentpunten hoger dan die van laaggeschoolde vrouwen. Bij de hooggeschoolde mannen en vrouwen bedroeg dat verschil slechts 5 procentpunten.

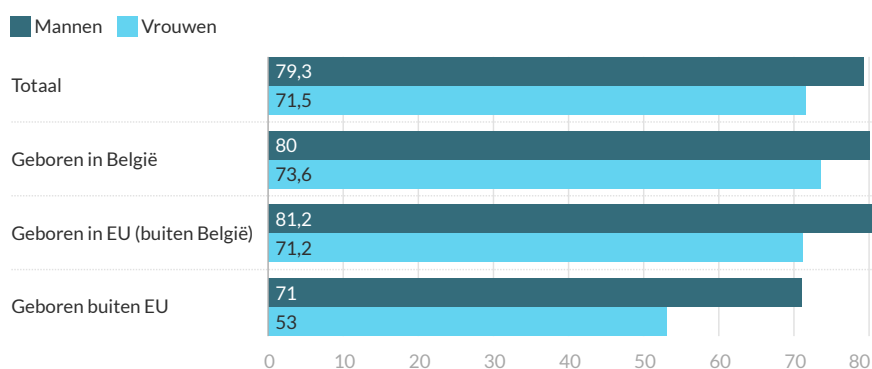
Figuur 3.2.f. Werkzaamheidsgraad van 25 tot 64 jaar naar geslacht en onderwijsniveau
Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Tot slot zijn er ook naar geboorteland opvallende verschillen. Mannen en vrouwen die geboren zijn buiten de EU kennen een veel lagere werkzaamheidsgraad dan mannen en vrouwen die in België geboren zijn. Bij de mannen geboren buiten de EU lag de werkzaamheidsgraad in 2019 op 71%. Bij de vrouwen geboren buiten de EU was slechts iets meer dan 5 op de 10 aan het werk (53%). Het verschil in werkzaamheidsgraad tussen mannen en vrouwen ligt het hoogst bij personen geboren buiten de EU en het laagst bij personen geboren in België (respectievelijk 18 en 6 procentpunten).

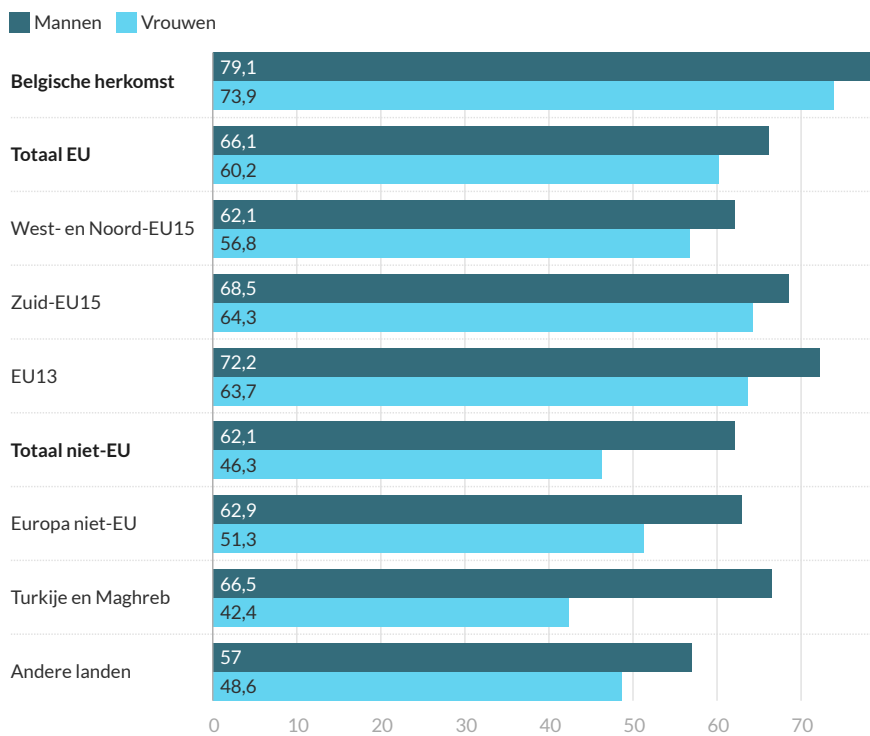
Figuur 3.2.g. Werkzaamheidsgraad van 20 tot 64 jaar naar geslacht en geboorteland Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ) maken een meer gedetailleerde opdeling naar herkomstgroep mogelijk. Daarbij wordt de herkomst bepaald op basis van de huidige en de geboortenationaliteit van de persoon en de geboortenationaliteit van de ouders. Uit deze gegevens blijkt net als bij de EAK-gegevens dat de werkzaamheidsgraad bij alle herkomstgroepen beduidend lager ligt bij vrouwen dan bij mannen. De werkzaamheidsgraad ligt ook hier het laagst bij de vrouwen met een herkomst van buiten de EU. Meer specifiek lag de arbeidsdeelname in 2018 het laagst bij vrouwen van Turkse en Maghrebijnse herkomst (42%). Het verschil tussen de werkzaamheidsgraad van mannen en vrouwen van Turkse en Maghrebijnse herkomst (24 ppt.) is ook zeer groot.

Figuur 3.2.h. Werkzaamheidsgraad van 20 tot 64 jaar naar geslacht en herkomstgroep
Vlaams Gewest, 2018, in %

Noot: herkomst wordt bepaald op basis van de huidige en geboortenationaliteit van de persoon zelf en de geboortenationaliteit van de ouders. Bij de relatief lage werkzaamheidsgraad van de personen met een EU-herkomst dient opgemerkt te worden dat een deel van deze groep tewerkgesteld is als uitgaande grensarbeider, als werknemer van een organisatie of onderneming die geen bijdragen verschuldigd is aan de Belgische sociale zekerheid of als Europees ambtenaar. Deze groepen worden door de KSZ niet beschouwd als werkend.

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

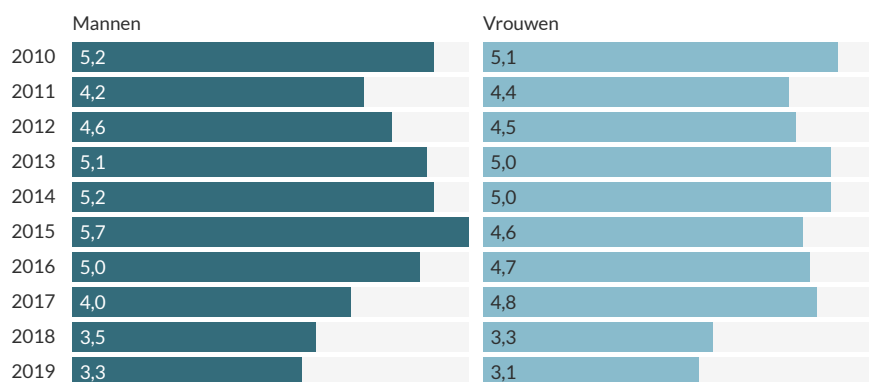
3.3 WERKLOOSHEIDSGRAAD

Een deel van de beroepsactieve bevolking vindt geen geschikte baan: zij zijn werkloos. De werkloosheidsgraad geeft het aandeel werklozen in de beroepsbevolking (soms van werkenden en werklozen) weer. Door gebruik te maken van de ILO-definitie kan er internationaal vergeleken worden.

De ILO-werklozen zijn de niet-werkenden die de afgelopen 4 weken actief naar werk gezocht hebben en binnen de 2 weken een nieuwe job kunnen beginnen, samen met de niet-werkenden die een job hebben gevonden die binnen de 3 maanden begint.

De cijfers van 2019 geven aan dat 3,3% van de mannen en 3,1% van de vrouwen tussen 15 en 64 jaar die zich aanboden op de arbeidsmarkt geen job vonden. Van 2010 tot 2014 en ook in 2018-2019 was er nagenoeg geen verschil tussen de werkloosheidsgraad van mannen en vrouwen.

Figuur 3.3.a. Evolutie van de werkloosheidsgraad van 15 tot 64 jaar naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

In Europees perspectief ligt de werkloosheidsgraad in Vlaanderen relatief laag. Zowel bij de mannen als bij de vrouwen lag de Vlaamse werkloosheidsgraad in 2019 ver onder het EU-gemiddelde. Algemeen genomen zijn in de EU28-landen vrouwen (6,7%) iets vaker werkloos dan mannen (6,2%).

Figuur 3.3.b. Werkloosheidsgraad van 15 tot 64 jaar naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	3,3	3,1	0,2
Griekenland	14,1	21,7	-7,6
Spanje	12,5	16,1	-3,6
Italië	9,3	11,3	-2,0
Cyprus	6,5	8,1	-1,6
Portugal	6,1	7,3	-1,2
Kroatië	6,2	7,3	-1,1
Estland	4,1	5,1	-1,0
Slovenië	4,1	5,0	-0,9
<u>EU27</u>	<u>6,5</u>	<u>7,2</u>	<u>-0,7</u>
Polen	3,1	3,7	-0,6
Tsjechië	1,8	2,4	-0,6
<u>EU28</u>	<u>6,2</u>	<u>6,7</u>	<u>-0,5</u>
Denemarken	4,9	5,4	-0,5
Malta	3,3	3,7	-0,4
Slovakije	5,7	6,0	-0,3
Zweden	6,9	7,1	-0,2
Hongarije	3,4	3,5	-0,1

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Nederland	3,4	3,4	0,0
Frankrijk	8,6	8,4	0,2
Luxemburg	5,7	5,5	0,2
Oostenrijk	4,7	4,4	0,3
Verenigd Koninkrijk	4,0	3,6	0,4
Ierland	5,4	4,8	0,6
Bulgarije	4,6	3,9	0,7
Duitsland	3,6	2,8	0,8
België	5,8	5,0	0,8
Roemenië	4,4	3,5	0,9
Finland	7,4	6,3	1,1
Letland	7,3	5,7	1,6
Litouwen	7,3	5,7	1,6

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

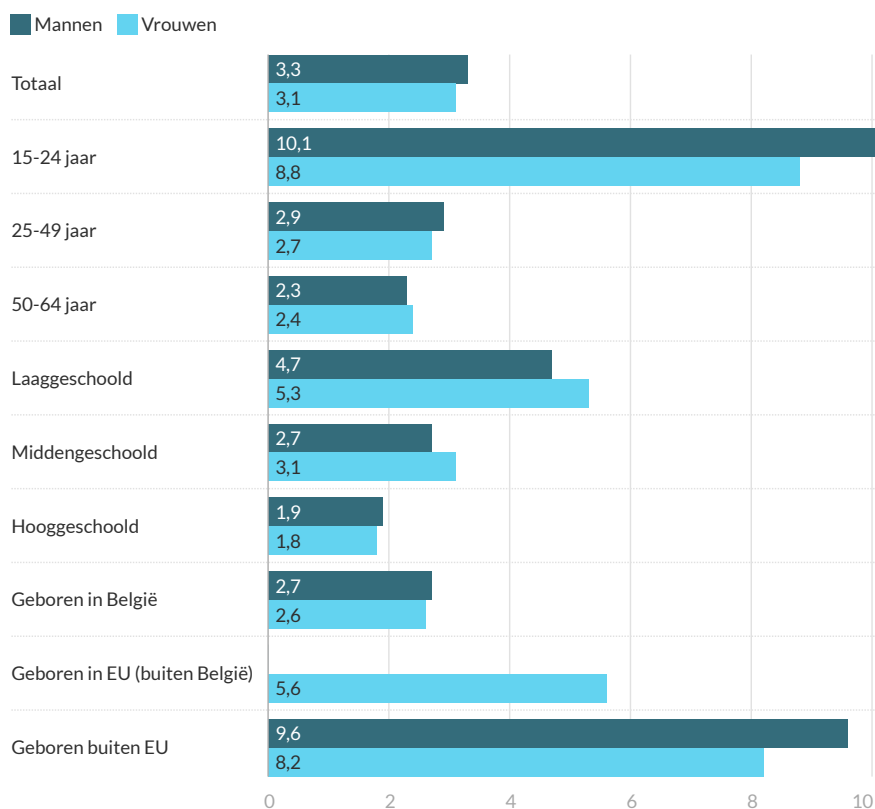
Bij de 15-24-jarigen is het verschil in de werkloosheidsgraad tussen mannen en vrouwen groter dan in andere leeftijdsklassen. Zowel bij de jongere mannen (10,1%) als bij de vrouwen (8,8%) vond in 2019 een relatief groot deel geen passende arbeidsbetrekking. Onder meer gebrek aan werkervaring of een te lage of verkeerde scholing speelt de jongeren parten. In de overige leeftijdsgroepen is er weinig verschil tussen de mannelijke en vrouwelijke werkloosheidsgraad. In de leeftijdsklasse tussen 25 en 49 jaar is de werkloosheid relatief laag. Ook bij de 50-plussers blijft de werkloosheid eerder beperkt. Dat wil niet zeggen dat deze leeftijdsgroep nog volop aan het werk is, maar eerder dat heel wat ouderen zich niet langer op de arbeidsmarkt aanbieden.

Laaggeschoolden die zich presenteren op de arbeidsmarkt vinden minder vaak werk dan midden- of hoggeschoolden. Dit geldt zowel voor mannen als voor vrouwen. Het verschil naar geslacht is het grootst bij de laaggeschoolden.

Opgesplitst naar geboorteland worden de laagste werkloosheidsgraden opgetekend door personen die geboren zijn in België. Bij mannen geboren buiten de EU lag de werkloosheidsgraad in 2019 bijna 3 keer hoger dan bij de in België geboren mannen. Ook bij vrouwen zijn de verschillen naar geboorteland groot.

Figuur 3.3.c. Werkloosheidsgraad van 15 tot 64 jaar naar geslacht, leeftijd, onderwijsniveau en geboorteland

Vlaams Gewest, 2019, in %

Noot: bij opdeling naar onderwijsniveau: 25-64 jaar. Geen cijfer beschikbaar voor mannen geboren in EU-land buiten België.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

3.4 HORIZONTALE SEGREGATIE

Mannen en vrouwen die actief zijn op de arbeidsmarkt, komen vaak in verschillende sectoren terecht. Deze horizontale segregatie blijkt onder meer uit de gegevens over het aantal werkenden per sector van de Vlaamse Arbeidsrekening van het Steunpunt Werk. De werkenden omvatten hier zowel de loontrekkenden als de zelfstandigen en de helpers. De sectoren in de Vlaamse Arbeidsrekening worden afgebakend volgens de herwerkte WSE(42)-sectorindeling, gebaseerd op de NACE-Bel-nomenclatuur 2008.

In de secundaire sector lag in 2018 het aandeel mannen in het totaal aantal werkenden het hoogst (81%), in de quataire sector lag het aandeel vrouwen het hoogst (69%). In de primaire en secundaire sector is het aandeel vrouwen tegenover 2010 afgenomen. In de tertiaire en quataire sector is het aandeel mannen in dezelfde periode verminderd.

Op niveau van de subsectoren zijn er eveneens aanzienlijke verschillen in de man-vrouwverdeling. In de bouwsector (90%) en in de metallurgie (90%) vormen mannen een overgrote meerderheid. In de commerciële dienstensectoren transport (84%) en reparatie en installatie van machines en consumentenartikelen (83%) is de mannelijke aanwezigheid eveneens behoorlijk hoog. Ook in het garagewezen is bijna 4 op de 5 werkenden een man. Vrouwen zijn sterk aanwezig in de subsectoren onderhoud van gebouwen, tuinen en landschapsverzorging (78%) en overige diensten aan personen (76%). Er is in de quataire sector ook een sterk overwicht aan vrouwen in het onderwijs (72%), de gezondheidszorg (79%) en de maatschappelijke dienstverlening (81%).

Figuur 3.4.a. Werkenden van 15 tot 64 jaar naar geslacht en WSE(42)-sector
Vlaams Gewest, 2010 en 2018, in aantal personen en in % van de werkenden per sector

	2010			2018		
	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN
	AANTAL	%	%	AANTAL	%	%
Totaal primaire sector	47.539	64,6	35,4	49.665	68,2	31,8
Totaal secundaire sector	566.602	80,3	19,7	544.566	80,6	19,4
Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	66.795	61,8	38,2	66.334	64,4	35,6
Textiel en kleding	23.855	51,0	49,0	18.502	55,4	44,6
Grafische nijverheid	21.841	71,6	28,4	18.705	71,2	28,8
Chemische industrie	46.219	74,2	25,8	48.395	72,4	27,6
Rubber- en kunststofnijverheid	18.327	76,7	23,3	16.921	77,9	22,1
Vervaardiging van bouwmaterialen	18.807	87,8	12,2	18.187	87,4	12,6
Metallurgie	17.911	90,9	9,1	17.445	89,6	10,4
Vervaardiging van metaalproducten	39.589	86,9	13,1	38.286	87,1	12,9
Vervaardiging van informatica en elektronische producten	9.678	66,9	33,1	8.708	68,8	31,2
Vervaardiging van (elektrische) apparaten en werktuigen	34.723	82,2	17,8	31.636	83,3	16,7
Vervaardiging van transportmiddelen	37.090	85,8	14,2	28.390	85,2	14,8
Houtindustrie en vervaardiging van meubels	19.334	82,1	17,9	16.413	81,6	18,4
Overige industrie	6.574	62,6	37,4	6.380	59,9	40,1
Energie en water	17.416	74,7	25,3	16.036	73,0	27,0
Afval en recyclage	12.908	83,4	16,6	14.389	82,7	17,3
Bouw	175.533	91,1	8,9	179.839	90,1	9,9
Totaal tertiaire sector	1.247.941	55,8	44,2	1.367.134	55,3	44,7
Reparatie en installatie van machines en consumentenartikelen	12.818	83,4	16,6	12.587	82,8	17,2
Garagewezen	56.765	79,4	20,6	59.279	79,9	20,1
Groothandel en handelsbemiddeling	149.857	65,4	34,6	150.577	65,6	34,4
Kleinhandel	214.636	42,1	57,9	211.032	42,8	57,2

	2010			2018		
	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN
	AANTAL	%	%	AANTAL	%	%
Transport	91.032	84,7	15,3	87.874	83,6	16,4
Logistiek	39.754	66,0	34,0	46.539	67,2	32,8
Post	22.720	66,5	33,5	18.721	68,8	31,2
Horeca en toerisme	113.679	50,7	49,3	119.528	53,5	46,5
Informatie en media	18.577	53,8	46,2	17.759	56,3	43,7
Telecommunicatie	15.604	70,5	29,5	12.103	67,2	32,8
Informatietechnologie	27.080	77,5	22,5	39.890	76,6	23,4
Financiële diensten	86.658	48,9	51,1	80.317	47,5	52,5
Consultancy en wetenschappelijke activiteiten	144.898	57,3	42,7	181.911	57,3	42,7
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	104.289	53,0	47,0	134.363	55,9	44,1
Onderhoud van gebouwen, tuinen en landschapsverzorging	56.585	29,6	70,4	90.183	22,4	77,6
Overige zakelijke dienstverlening	44.838	56,4	43,6	49.916	57,3	42,7
Overige diensten aan personen	48.149	24,8	75,2	54.555	24,3	75,7
Totaal quartaire sector	852.013	33,5	66,5	901.191	31,4	68,6
Recreatie, cultuur en sport	35.276	53,5	46,5	40.098	55,2	44,8
Openbaar bestuur	119.587	47,7	52,3	112.591	46,3	53,7
Algemene overheidsdiensten	70.235	73,1	26,9	69.328	67,6	32,4
Verplichte sociale verzekering	18.414	33,5	66,5	17.921	31,5	68,5
Onderwijs	231.522	30,7	69,3	239.034	28,5	71,5
Gezondheidszorg	154.476	22,9	77,1	170.648	21,4	78,6
Maatschappelijke dienstverlening	201.031	18,3	81,7	231.965	18,9	81,1
Belangenvertegenwoordiging	21.471	39,6	60,4	19.606	38,8	61,2
Onbekend	6.468	60,4	39,6	16.327	60,0	40,0
Algemeen totaal	2.720.563	54,1	45,9	2.878.882	52,9	47,1

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

3.5 VERTICALE SEGREGATIE

Mannen en vrouwen zijn niet alleen meer of minder vertegenwoordigd in bepaalde sectoren, maar ook op bepaalde functieniveaus. Dat blijkt uit de data uit de EAK-enquête van Statbel waarbij het functieniveau wordt weergegeven volgens de internationaal erkende ISCO-beroepenclassificatie. Voor wat betreft de vertegenwoordiging van mannen en vrouwen in het midden- en topkader van de Vlaamse overheid wordt gebruik gemaakt van administratieve cijfers van de Dienst Diversiteitsbeleid.

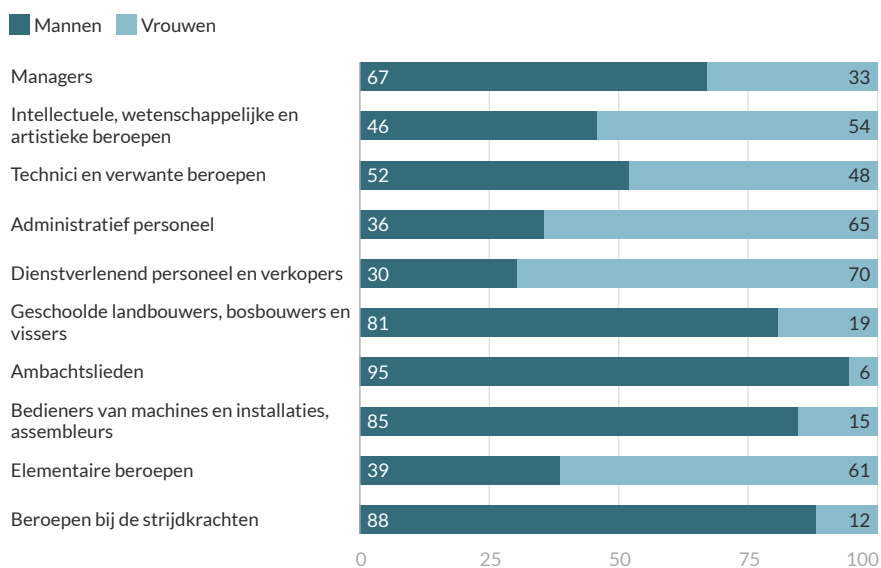
Vrouwen zijn veelal oververtegenwoordigd in lagere functies, mannen in hogere. Bij de meer uitvoerende beroepsgroepen zoals elementaire beroepen (onder meer schoonmakers en ongeschoold personeel), administratief personeel en dienstverlenend personeel lag het aandeel vrouwen in 2019 boven

de 60%. Bijna 7 op de 10 van de leidinggevendenden (managers) zijn mannen. Bij de 50-plussers zijn er dat zelfs 3 op de 4. Het aandeel vrouwelijke en mannelijke managers is tijdens het afgelopen decennium weinig gewijzigd.

Figuur 3.5.a. Werkenden van 15 jaar en ouder naar geslacht en beroepsgroep volgens ISCO-indeling

Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In alle EU-landen zijn vrouwen in de minderheid in leidinggevende functies. Net als in het Vlaamse Gewest werd in 2019 in de EU28 gemiddeld genomen slechts 1 op de 3 managementfuncties ingevuld door een vrouw. Tussen de landen zijn er wel wat verschillen. In Letland ligt het aandeel vrouwelijk managers het hoogst (46%), in Cyprus het laagst (21%).

Figuur 3.5.b. Aandeel mannen en vrouwen van 15 jaar en ouder in ISCO-beroepsgroep van managers

Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Figuur 3.5.c. Aandeel mannen en vrouwen van 15 jaar en ouder in ISCO-beroepsgroep van managers

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	67,0	33,0	34,0
Letland	54,2	45,8	8,3
Polen	56,9	43,0	13,9
Zweden	59,7	40,3	19,5
Slovenië	59,9	40,1	19,8
Litouwen	60,8	39,2	21,5
Bulgarije	61,0	39,0	22,0
Hongarije	61,1	38,9	22,2
Estland	62,9	37,1	25,7
Portugal	62,9	37,1	25,8
Finland	63,1	36,9	26,2
Verenigd Koninkrijk	63,2	36,8	26,3
Ierland	64,7	35,3	29,5
Frankrijk	65,4	34,6	30,7
<u>EU28</u>	<u>65,6</u>	<u>34,4</u>	<u>31,3</u>
Slovakije	66,3	33,7	32,6
Roemenië	66,4	33,6	32,9
<u>EU27</u>	<u>66,6</u>	<u>33,4</u>	<u>33,1</u>
Oostenrijk	66,8	33,3	33,5
Spanje	66,8	33,2	33,5
België	67,3	32,7	34,6
Malta	69,1	30,9	38,2
Duitsland	70,6	29,4	41,2
Griekenland	72,0	28,0	44,0
Italië	72,2	27,8	44,4
Nederland	72,9	27,1	45,9
Tsjechië	73,2	26,8	46,4
Denemarken	73,3	26,7	46,6
Kroatië	73,6	26,4	47,2
Luxemburg	74,8	26,2	48,6
Cyprus	78,7	21,3	57,5

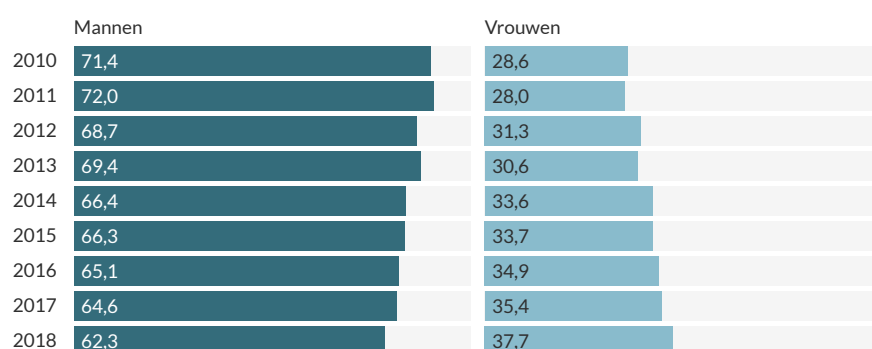
Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EAK Statbel, Eurostat LFS, bewerking Statistiek Vlaanderen

De situatie bij de Vlaamse overheid ligt in de lijn van bovenstaande cijfers. In 2018 waren er 38% vrouwen in het middenmanagement en 29% vrouwen in het topkader. In vergelijking met 2010 zijn dat er wel meer; zowel in het middenmanagement als in het topkader.

Figuur 3.5.d. Aandeel mannen en vrouwen in het middenmanagement en topkader van de Vlaamse overheid

Vlaanderen, 2010-2018, in %

Middenkader

Topkader

Bron: Dienst Diversiteitsbeleid

3.6 ARBEIDSSTATUUT

Voor de opdeling van de werkenden naar arbeidsstatuut wordt gebruik gemaakt van de Vlaamse Arbeidsrekening van het Steunpunt Werk. De loontrekkenden zijn daarin de werkende personen die in loonverband werken of door een statuut verbonden zijn. Zij werken op grond van een formeel aangegane overeenkomst onder het gezag van een werkgever en ontvangen daarvoor een loon. Zelfstandigen zijn de werkende personen die voor eigen rekening werken zonder dat er een ondergeschikt verband is met een werkgever. Zij oefenen een bij officiële instanties geregistreeerde bedrijvigheid uit met de intentie daaruit inkomsten te verwerven. Helpers ten slotte zijn personen die een zelfstandige in de uitoefening van zijn of haar beroep

bijstaan of vervangen, zonder door een arbeidsovereenkomst te zijn verbonden. Helpers bestaan overwegend uit echtgenoten die hun partner bijstaan in hun zelfstandige activiteit, de zogenaamde meewerkende echtgenoten.

Het leeuwendeel van de Vlaamse werkende mannen en vrouwen is aan de slag als loontrekkende of werknemer. Bij de vrouwen ging het in 2018 om bijna 9 op de 10 werkenden, bij de mannen om 8 op de 10. Mannen (19%) oefenen vaker een zelfstandige activiteit uit dan vrouwen (11%).

Bij de helpers zijn de vrouwen dan weer licht in de meerderheid (1,3% van de vrouwen tegenover 1,0% van de mannen). Binnen de helpers is er de specifieke groep van meewerkende echtgenoten. Volgens gegevens van het Rijksinstituut voor de Sociale Verzekeringen der Zelfstandigen (RSVZ) waren eind 2018 van de vrouwelijke helpers ruim 2 op de 3 meewerkende echtgenoten, van de mannelijke helpers iets meer dan 1 op de 10. Zij zijn in feite niet-vergoede helpers die wel het statuut van helper van zelfstandige hebben, maar in tegenstelling tot de overige helpers niet vergoed worden voor hun prestaties. De overgrote meerderheid van de meewerkende echtgenoten zijn vrouwen: eind 2018 ging het om bijna 9 op de 10.

Figuur 3.6.a. Werkenden van 20 tot 64 jaar naar geslacht en statuut

Vlaams Gewest, 2010, 2014 en 2018, jaargemiddelde, in aantal personen en in % van het aantal werkenden per geslacht

	2010		2014		2018	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Loontrekkend	1.174.857	81,0	1.165.680	80,4	1.201.894	80,0
Zelfstandig	257.485	17,8	269.075	18,6	286.754	19,1
Helper	17.233	1,2	15.567	1,1	14.416	1,0
Totaal	1.449.575	100,0	1.450.322	100,0	1.503.064	100,0
VROUWEN						
Loontrekkend	1.079.495	87,8	1.118.036	87,9	1.178.745	87,9
Zelfstandig	122.094	9,9	131.038	10,3	144.916	10,8
Helper	27.833	2,3	22.155	1,7	18.019	1,3
Totaal	1.229.422	100,0	1.271.228	100,0	1.341.681	100,0

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Om de zelfstandige activiteit internationaal te vergelijken wordt gebruik gemaakt van de Labour Force Survey van Eurostat. Helpers en meewerkende familieleden (zonder vergoeding) worden daarin echter niet als zelfstandige beschouwd. In 2019 was in de EU28 gemiddeld 10% van de vrouwen op arbeidsleeftijd een zelfstandige. Dat ligt iets hoger dan in het Vlaamse Gewest (9%). Bij de mannen lag het aandeel zelfstandigen in Vlaanderen op 16%, wat iets lager is dan het EU28-gemiddelde van 17%. In alle EU-lidstaten ligt het aandeel zelfstandigen bij mannen duidelijk hoger dan bij vrouwen. In Griekenland en Ierland is het verschil tussen mannen en vrouwen het grootst, in Letland en Luxemburg het kleinst.

Figuur 3.6.b. Aandeel zelfstandigen in de bevolking van 20 tot 64 jaar naar geslacht
 Vlaams Gewest en de EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen
 in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	16,2	9,4	6,8
Luxemburg	8,3	6,2	2,1
Letland	12,8	9,3	3,5
Duitsland	10,9	6,3	4,7
Hongarije	12,3	7,5	4,8
Oostenrijk	13,4	8,3	5,1
Cyprus	14,5	9,3	5,2
Denemarken	10,3	4,9	5,4
Bulgarije	12,5	6,9	5,6
Portugal	16,8	10,6	6,2
Kroatië	13,4	7,2	6,2
Finland	15,2	8,8	6,4
Litouwen	14,3	7,8	6,5
Frankrijk	14,7	8,1	6,6
Nederland	19,5	12,7	6,8
België	16,3	9,3	7,0
Spanje	18,3	11,1	7,2
Zweden	12,4	5,1	7,3
EU27	17,0	9,6	7,4
Slovenië	15,3	7,9	7,4
EU28	17,2	9,7	7,5
Estland	14,6	6,8	7,9
Verenigd Koninkrijk	18,5	10,4	8,0
Tsjechië	19,5	11,1	8,4
Polen	21,7	12,3	9,3
Slovakije	19,1	9,7	9,4
Italië	24,5	15,0	9,5
Malta	19,1	9,3	9,7
Roemenië	19,6	9,4	10,2
Ierland	18,0	6,8	11,1
Griekenland	33,0	21,1	11,9

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
 Bron: EAK Statbel, LFS Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

3.7 TIJDELIJKE ARBEID

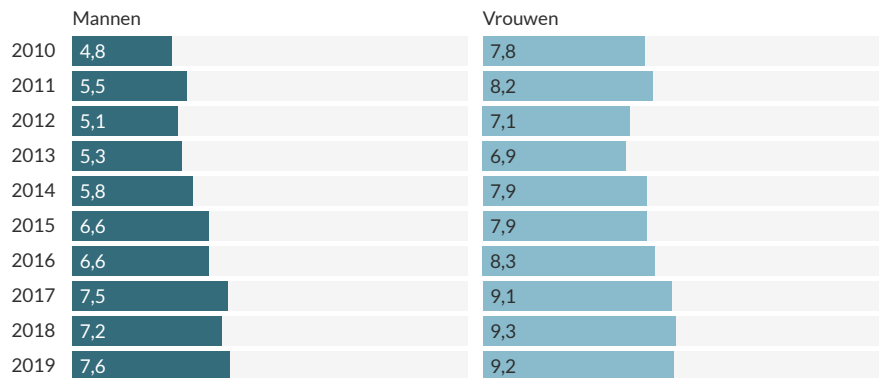
Tijdelijke arbeid kan verschillende vormen aannemen. Het kan gaan om uitzendarbeid, arbeidsovereenkomsten van bepaalde duur of voor een bepaalde opdracht, studentenarbeid, seizoensarbeid of overige formules waarvan de contractduur beperkt is in de tijd.

Zowel bij de totale bevolking op arbeidsleeftijd als bij de jongeren ligt het aandeel vrouwen in tijdelijke arbeid hoger dan het aandeel mannen. Het verschil tussen het aandeel mannen en vrouwen is bij de 20-64-jarigen sinds 2010 wel iets kleiner geworden. In 2010 waren 8% van de Vlaamse vrouwelijke loontrekkenden aan de slag met een tijdelijk contract, tegenover 5% bij de loontrekkende mannen. In 2019 ging het nog om respectievelijk 9% en 8%.

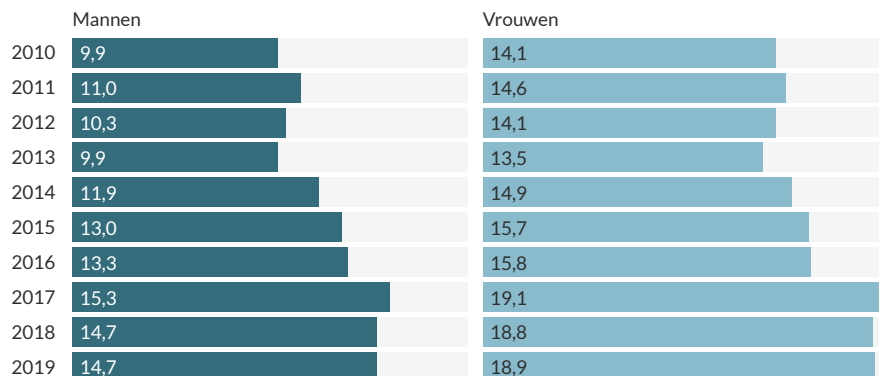
Tijdelijk werk ligt bij de jongeren duidelijk hoger dan bij de totale bevolking op arbeidsleeftijd. Bij de jonge mannen zat in 2019 15% van de loontrekkenden in tijdelijke arbeid, bij de jonge vrouwen 19%. Deze cijfers geven mee het belang aan van tijdelijk werk voor jongeren als intredekanal op de arbeidsmarkt.

Figuur 3.7.a. Aandeel tijdelijke arbeid bij loontrekkenden naar geslacht bij de bevolking van 20 tot 64 jaar en bij jongeren van 20 tot 34 jaar
Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

20-64 jaar

20-34 jaar

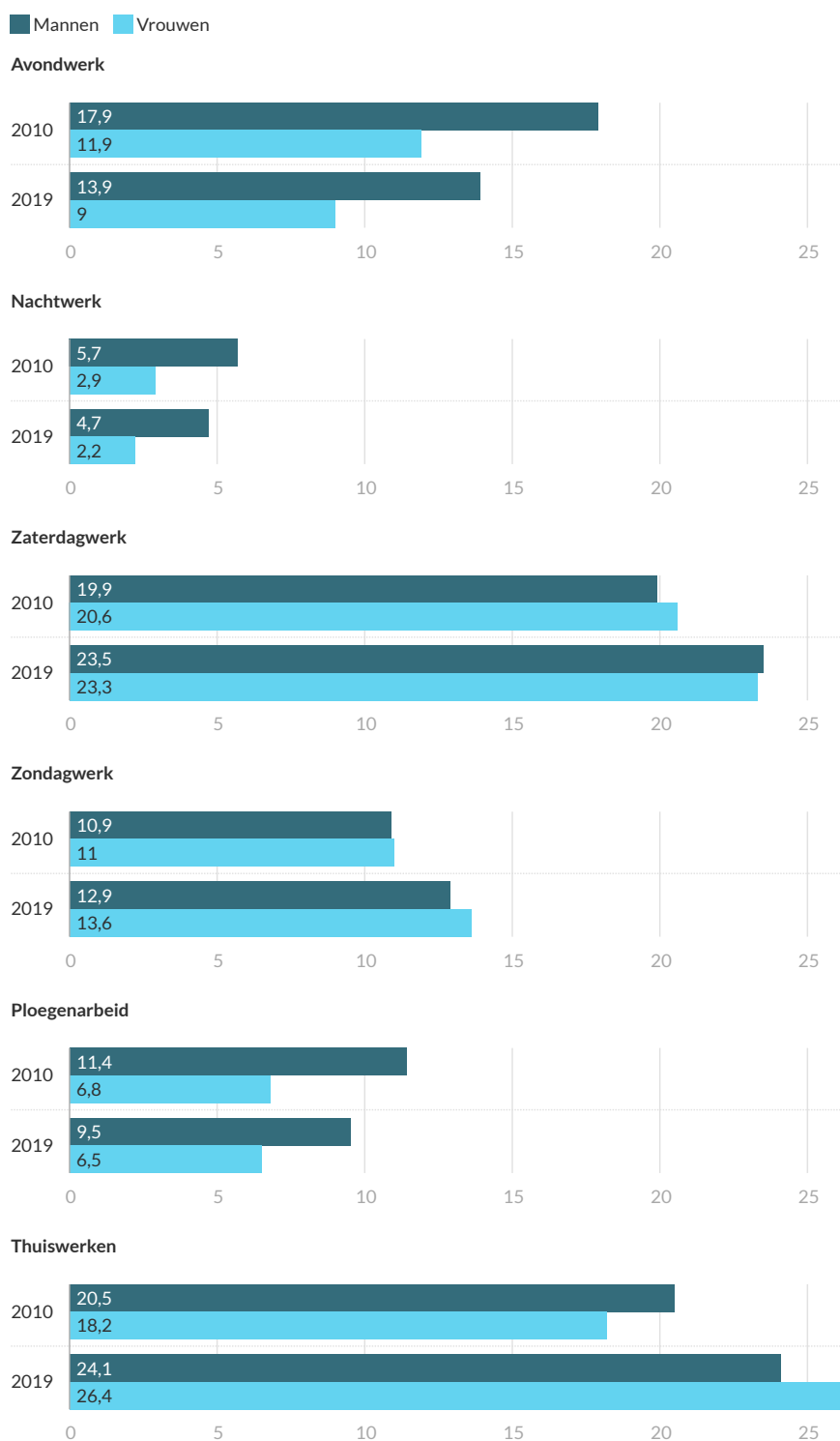
3.8 ASPECTEN VAN WERKTijd- EN WERKPLAATSREGELING

Aspecten van werktijd- en werkplaatsregeling geven aan in welke mate werkenden van 20 tot 64 jaar gebruik maken van atypische werktijdregelingen en/of werkplaatsregelingen. Hierna volgen cijfers over 6 aspecten: avondwerk en nachtwerk, zaterdagwerk en zondagwerk, thuiswerken en ploegenarbeid.

In 2019 verrichtten mannen vaker dan vrouwen ploegenarbeid, avondwerk en nachtwerk. Een nagenoeg gelijk aandeel mannen en vrouwen deed aan thuiswerk, zaterdagwerk en zondagwerk.

Het aandeel thuiswerkenden steeg sterk bij mannen en vrouwen tussen 2010 en 2019. Ook het weekendwerk nam toe in de betrokken periode, maar in mindere mate. Zowel bij mannen als bij vrouwen daalde het avondwerk.

Figuur 3.8.a. Aandeel werkenden van 20 tot 64 jaar naar geslacht met een atypische werktijdregeling en/of werkplaatsregeling
 Vlaams Gewest, 2010 en 2019, in %

Noot: bij ploegenarbeid werknemers in plaats van werkenden.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

3.9 TIJD GESPENDEERD AAN BETAALDE EN ONBETAALDE ARBEID

De hierboven beschreven lagere arbeidsparticipatie van vrouwen hangt onder meer samen met het feit dat vrouwen nog steeds meer tijd besteden aan het huishouden en de opvoeding van de kinderen. Dat er een duidelijk verschil bestaat tussen het aantal uren dat mannen en vrouwen besteden aan betaalde arbeid, huishoudelijk werk en kinderopvoeding en –zorg blijkt uit de gegevens van het Tijdsbudgetonderzoek van de Onderzoeksgroep TOR en Statbel..

Volgens de meest recente meting van 2013 - die ook al aan bod kwam in de Vlaamse Gendermonitor 2016 (SVR & ABB, 2017) - besteden mannen met een job iets meer dan 7 uur per week meer aan betaalde arbeid dan vrouwen met een job. Daar staat tegenover dat vrouwen ruim 6 uur per week meer bezig zijn met het huishouden dan mannen. Vrouwen in een gezin met kinderen zijn circa 1,5 uur meer bezig met kinderopvoeding en -zorg dan mannen in een gezin met kinderen.

Wel is het zo dat deze verschillen tussen 2005 en 2013 zijn afgenomen. Het aantal uren dat mannen besteden aan huishoudelijke taken is gestegen, bij vrouwen is dat gedaald. Hetzelfde geldt bij de uren gependend aan de zorg en opvoeding van kinderen. Ook bij betaalde arbeid is het verschil afgenomen, maar dan enkel omdat mannen hieraan minder tijd besteden. Het aantal uren dat vrouwen aan betaalde arbeid spenderen, is niet toegenomen.

Het verschil in tijd gependend door mannen en vrouwen aan het huishouden en de zorg en opvoeding voor kinderen, was in 2013 terug te vinden bij nagenoeg alle leeftijdsgroepen vanaf 25 jaar. Het is dus niet zo dat er bij de jongere leeftijdsgroepen sprake is van een meer gelijke taakverdeling tussen mannen en vrouwen.

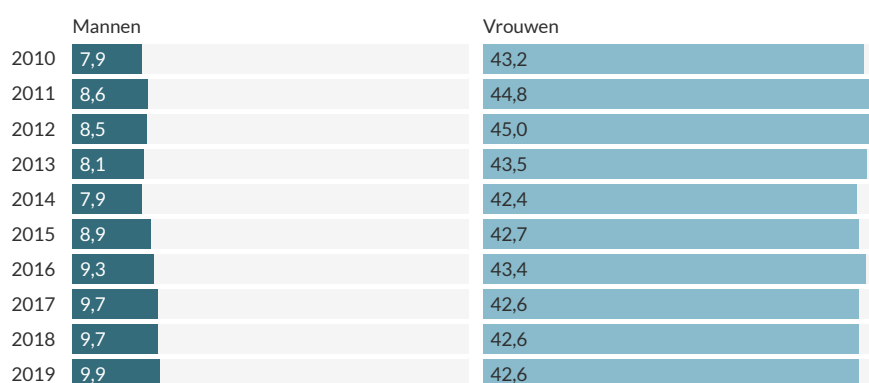
3.10 DEELTIJDSE ARBEID

Vrouwen werken beduidend vaker deeltijds dan mannen. In 2019 waren bijna 43% van de werkende vrouwen deeltijds aan de slag tegen 10% bij de mannen. Het aandeel deeltijds werkende mannen is tussen 2010 en 2019 slechts beperkt gestegen.

Deeltijds werken neemt af naarmate het opleidingsniveau stijgt en dit is zowel bij vrouwen en in mindere mate bij mannen het geval. De 55-64-jarige mannen en vrouwen werken ook meer deeltijds dan de jongere leeftijdsgroepen.

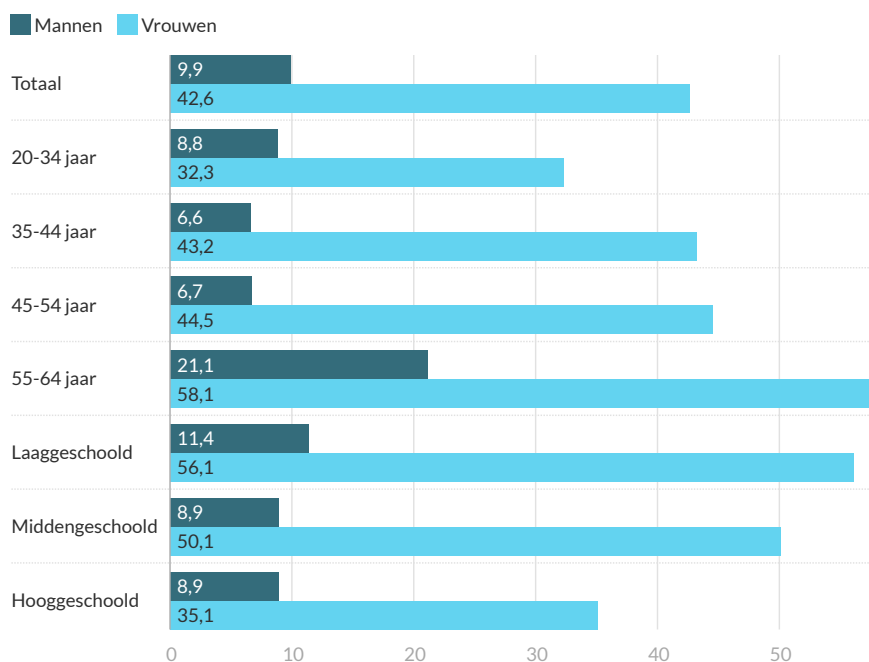
Er is eveneens een duidelijk verband tussen deeltijds werk bij vrouwen en het huishoudtype waarin ze leven. Vrouwen binnen een koppel werken meer deeltijds dan alleenstaanden. Bij mannen is dat verband minder uitgesproken.

Figuur 3.10.a. Deeltijdarbeid bij werkenden van 20 tot 64 jaar naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Figuur 3.10.b. Deeltijdarbeid bij werkenden van 20 tot 64 jaar naar geslacht, leeftijd en onderwijsniveau
Vlaams Gewest, 2019, in %

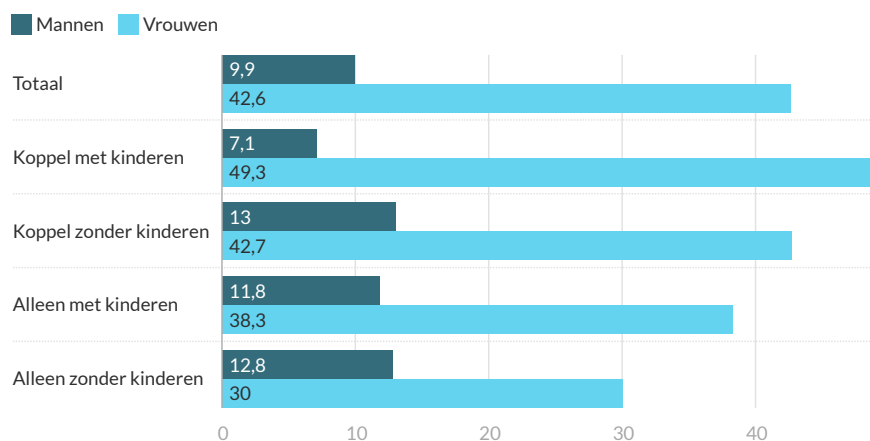

Noot: bij onderwijsniveau 25-64 jaar in plaats van 20-64 jaar.

Bron: EAK Statbel, bewerking Steunpunt Werk en Statistiek Vlaanderen

Figuur 3.10.c. Deeltijdarbeid bij werkenden van 20 tot 64 jaar naar geslacht en huishoudtype

Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De redenen om een deeltijds te werken zijn divers en ook verschillend tussen mannen en vrouwen. Persoonlijke en familiale motieven komen op de eerste plaats voor mannen om deeltijds aan de slag te zijn. Dat is het geval zowel in 2010 als in 2019. Bij vrouwen staat de zorg voor kinderen en anderen bovenaan op de voet gevolgd door persoonlijke of familiale redenen in 2019. Ook in 2010 was dat zo, maar toen stonden de persoonlijke en familiale redenen vooraan.

Figuur 3.10.d. Redenen om deeltijds te werken naar geslacht

Vlaams Gewest, 2010 en 2019, in %

	2010		2019	
	MANNEN	VROUWEN	MANNEN	VROUWEN
Alleen deeltijdbaar beschikbaar/haalbaar	28,3	20,4	30,9	20,6
Zorg kinderen/anderen	5,7	22,4	11,1	31,6
Andere persoonlijke of familiale redenen	46,4	39,8	36,5	29,6
Wenst geen voltijdbaar	10,5	13,3	8,0	11,8
Andere	9,1	4,1	13,4	6,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0

Bron: EAK Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

3.11 LOOPBAANONDERBREKING EN TIJDSKREDIET

Werknemers kunnen met steun van de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) hun arbeidstijd aanpassen. Dit kan onder meer via loopbaanonderbreking of tijdskrediet. Loopbaanonderbreking is een maatregel die de werknemers toelaat hun beroepsactiviteit volledig te onderbreken of hun arbeidsprestaties

te verminderen, eventueel met toekenning van een uitkering. Tijdskrediet is het systeem van loopbaanonderbreking voor de privésector. Er bestaan daarnaast ook specifieke vormen van loopbaanonderbreking, de zogenaamde thematische verloven, voor ouderschapsverlof, medische bijstand en palliatieve zorgen.

Vrouwen stappen vaker dan mannen tijdelijk (geheel of gedeeltelijk) uit de arbeidsmarkt. In 2019 werden er 176.627 onderbrekingsuitkeringen betaald aan werknemers in loopbaanonderbreking, tijdskrediet of thematisch verlof. Het aantal onderbrekingsuitkeringen is na een stijging tussen 2013 en 2015 in de meest recente jaren weer gedaald. Die daling is hoofdzakelijk het gevolg van de gedeeltelijke bevoegdheidsoverdracht in het kader van de 6de staatshervorming, waardoor nieuwe aanvragen voor loopbaanonderbreking in het Vlaamse Gewest onder de Vlaamse regeling van het zogenaamde zorgkrediet vallen.

In 2019 ging 63% van het totaal aantal onderbrekingsuitkeringen naar vrouwen en 37% naar mannen. Dat aandeel is iets gedaald tegenover 2010 (67%).

Figuur 3.11.a. Opname van loopbaanonderbreking, tijdskrediet en thematische verloven naar geslacht

Vlaams Gewest, 2013-2019, jaargemiddelde, aantal onderbrekingsuitkeringen

	Mannen	Vrouwen
2013	63.529	127.324
2014	65.307	131.613
2015	70.686	137.034
2016	69.309	134.802
2017	68.722	129.275
2018	64.739	116.801
2019	64.848	111.779

Bron: RVA

De redenen waarom mannen en vrouwen hun loopbaan onderbreken of tijdskrediet opnemen zijn verschillend. Mannen maken vooral gebruik van deze mogelijkheid op het einde van hun loopbaan. Vrouwen doen dit in mindere mate en gebruiken tijdskrediet vaker om zich toe te leggen op de opvoeding van (jongere) kinderen. Dit blijkt ook uit de opdeling naar leeftijd. Ongeveer 3 op de 5 mannen die in 2019 betalingen van de RVA ontvingen voor loopbaanonderbreking of tijdskrediet waren tussen de 50 en 59 jaar. Bij de vrouwen was het aandeel van de leeftijdsgroepen tussen 30 en 49 jaar duidelijk groter dan bij de mannen.

Bij de thematische verloven die het mogelijk maken aan personen met zorgverantwoordelijkheden om hun zorgtaken op te nemen zonder dat ze de band met de arbeidsmarkt verliezen, wordt ouderschapsverlof het meest opgenomen. Ook hier valt op dat in absolute termen moeders er meer gebruik van maken dan vaders. Naar leeftijd bekeken waren het in 2019 vooral de

30-39-jarigen die de grootste groep uitmaken van diegenen die thematisch verlof opnemen. Dit is zowel bij de vrouwen (43%) als in iets mindere mate bij de mannen (41%) het geval.

Figuur 3.11.b. Loopbaanonderbreking, tijdskrediet en thematische verloven naar geslacht, volgens motief/reden

Vlaams Gewest, 2019, jaargemiddelde, in aantal onderbrekingsuitkeringen en in %

	TOTAAL	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN
	AANTAL	%	%
LOOPBAANONDERBREKING			
Volledige onderbreking	580	40,7	59,3
Deeltijdse onderbreking, algemeen stelsel	5.938	22,4	77,6
Deeltijdse onderbreking, eindloopbaanstelsel	26.548	34,2	65,8
Totaal	33.065	32,2	67,8
TIJDSKREDIET			
Oude reglementering	1	100,0	0,0
Zonder motief	4.200	26,6	73,4
Opvoeding van een kind jonger dan 8 jaar	23.997	15,0	85,0
Verlenen van palliatieve zorgen	1	0,0	100,0
Verlenen van bijstand aan of het verzorgen van een zwaar ziek gezins- of familielid	3.053	36,0	64,0
Verzorging van een zwaar ziek kind	98	23,8	76,2
Volgen van een erkende opleiding	689	29,2	70,8
Verzorging van een gehandicapt kind jonger dan 21 jaar	219	37,0	63,0
Niet van toepassing	47.641	56,1	43,9
Totaal	79.898	41,1	58,9
THEMATISCHE VERLOVEN			
Medische bijstand	17.564	32,7	67,3
Ouderschapsverlof	45.790	33,9	66,1
Palliatieve zorgen	310	31,3	68,7
Totaal	63.664	33,5	66,5

Bron: RVA

Figuur 3.11.c. Loopbaanonderbreking, tijdskrediet en thematische verloven naar geslacht en leeftijdsgroep

Vlaams Gewest, 2019, jaargemiddelde, in onderbrekingsuitkeringen en in %

	LOOPBAAN- ONDERBREKING		TIJDSKREDIET		THEMATISCHE VERLOVEN	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
20-29 jaar	60	0,6	164	0,5	932	4,4
30-39 jaar	336	3,2	1.906	5,8	8.727	40,9
40-49 jaar	628	5,9	2.135	6,5	6.592	30,9
50-59 jaar	7.467	70,2	20.114	61,2	4.725	22,1
60-64 jaar	2.141	20,1	8.474	25,8	370	1,7
65 jaar en ouder	8	0,1	68	0,2	0	0,0
Totaal	10.640	100,0	32.862	100,0	21.345	100,0
VROUWEN						
20-29 jaar	158	0,7	1.847	3,9	618	1,5
30-39 jaar	2.205	9,8	16.044	34,1	18.335	43,3
40-49 jaar	1.602	7,1	5.825	12,4	14.973	35,4
50-59 jaar	13.299	59,3	14.457	30,7	7.686	18,2
60-64 jaar	5.136	22,9	8.801	18,7	703	1,7
65 jaar en ouder	27	0,1	62	0,1	2	0,0
Totaal	22.425	100,0	47.036	100,0	42.317	100,0

Bron: RVA

3.12 INFORMELE ZORG

In bovenstaande cijfers over deeltijdarbeid, tijd gespendeerd aan de zorg voor kinderen, loopbaanonderbreking en tijdskrediet werd al duidelijk dat vrouwen meer dan mannen instaan voor de reguliere zorg van kinderen. Maar heel wat personen nemen daarnaast ook de verzorging of begeleiding op zich van zieke, gehandicapte of bejaarde familieleden, kennissen of burens. Als dat onbezoldigd en niet in het kader van het georganiseerde vrijwilligerswerk gebeurt, dan wordt gesproken over informele zorg.

In 2018 gaf volgens de SCV-survey 56% van de Vlamingen van 18 jaar en ouder aan dat ze aan informele zorg doen of in de afgelopen 12 maanden gedaan te hebben. Bij de vrouwen gaat het om 59%, bij de mannen om 53%. In vergelijking met 2010 is het aandeel zowel bij mannen (+10 procentpunten) als bij vrouwen (8 procentpunten) toegenomen. Het verschil tussen mannen en vrouwen was in 2010 ook groter.

Naar frequentie van de zorg zijn er wel verschillen tussen mannen en vrouwen in 2018. 37% van de vrouwelijke informele zorgverleners gaf aan minstens maandelijks zorg te verlenen tegenover 26% bij de mannen.

3.13 WERKBAARHEID

Om de uitstroom uit de arbeidsmarkt te beperken en werkenden langer actief te houden, is ook aandacht vereist voor werkbaar werk. Werkbaar werk kan in beeld gebracht worden aan de hand van 4 indicatoren gemeten door de Vlaamse Werkbaarheidsmonitor (WBM) van de Stichting Innovatie en Arbeid: psychische vermoeidheid (werkstress), welbevinden in het werk (werkbetrokkenheid, motivatie), leermogelijkheden (kansen op blijven en competentieontwikkeling) en werk-privé-balans (combinatie van arbeid met gezin en sociaal leven). Op basis van deze 4 werkbaarheidsindicatoren kan de werkbaarheidsgraad worden berekend: het aandeel van de werkenden (werknemers/zelfstandigen) dat een kwaliteitsvolle job heeft rekening houdend met psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privébalans.

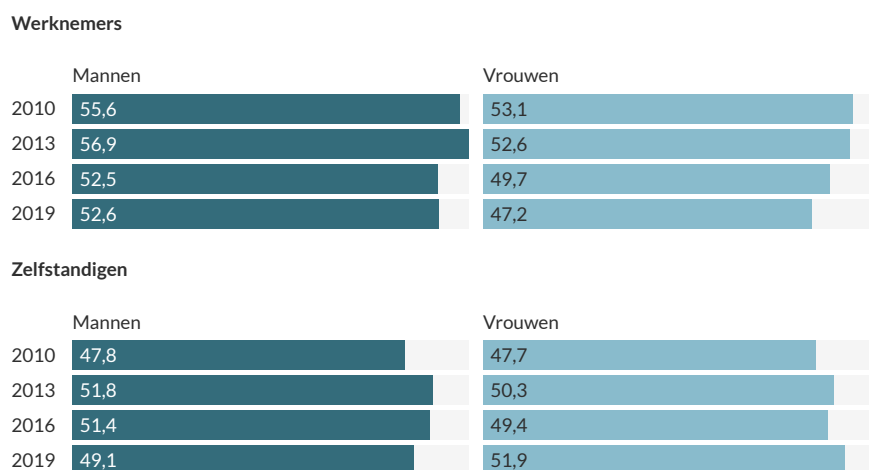
Mannelijke werknemers scoorden in 2019 met een werkbaarheidsgraad van bijna 53% hoger dan hun vrouwelijke collega's (47%). Bij de vrouwelijke loontrekkenden nam de werkbaarheid af ten opzichte van de vorige meting in 2016, bij mannen niet. Het verschil op vlak van werkbaarheidsgraad tussen mannen en vrouwen kent een schommelend verloop en is tussen 2010 en 2019 groter geworden.

Voor 3 van de 4 werkbaarheidsindicatoren zijn er bij de loontrekkenden duidelijke verschillen tussen mannen en vrouwen. Loontrekkende vrouwen worden meer dan mannen geconfronteerd met werkstress en een moeizame combinatie werk-gezin. Ze ondervinden wel minder motivatieproblemen dan hun mannelijke collega's.

De werkbaarheidsgraad voor de vrouwelijke zelfstandige ondernemers lag op bijna 52% in 2019. Dat verschilt nauwelijks van het aandeel met werkbaar werk bij de mannelijke zelfstandigen. De werkbaarheidsgraad bij zowel de mannelijke als de vrouwelijke zelfstandigen stagneerde ten opzichte van 2016. Het werkbaarheidsprofiel van mannelijke en vrouwelijke zelfstandigen is vrij gelijklopend op vlak van psychische vermoeidheid en leermogelijkheden. Zowel bij de mannelijke als de vrouwelijke zelfstandige ondernemers kampt ruim 1 op de 3 met werkstress en minder dan 4% ervaart onvoldoende leermogelijkheden. Mannelijke zelfstandigen worden meer dan vrouwen geconfronteerd met motivatieproblemen en een moeizame combinatie werk-gezin.

Werkstress vormt zowel bij werknemers als zelfstandigen het belangrijkste probleem. In vergelijking met werknemers is de werk-privé-balans bij zowel mannelijke als vrouwelijke zelfstandigen vaker problematisch. De andere factoren – motivatie en leermogelijkheden – zijn bij zelfstandigen minder vaak een probleem dan bij werknemers.

Figuur 3.13.a. Werkbaarheidsgraad naar geslacht en statuut
Vlaams Gewest, 2010-2019, in %

Bron: WBM SERV – Stichting Innovatie & Arbeid

Figuur 3.13.b. Werkbaarheidsindicatoren naar geslacht en statuut
Vlaams Gewest, 2019, in % dat aspect problematisch vindt

	MANNEN	VROUWEN
WERKNEMERS		
Psychische vermoeidheid (werkstress)	32,3	40,4
Welbevinden in het werk (motivatie)	23,3	19,4
Leermogelijkheden	16,1	16,9
Werk-privé-balans	11,7	13,6
ZELFSTANDIGEN		
Psychische vermoeidheid (werkstress)	36,4	37,9
Welbevinden in het werk (motivatie)	11,3	8,5
Leermogelijkheden	3,4	3,7
Werk-privé-balans	32,1	27,3

Bron: WBM SERV – Stichting Innovatie & Arbeid

3.14 UITTREDELEEF TIJD

De uittredeleeftijd ten slotte geeft de gemiddelde leeftijd weer waarop een werkende 50-plusser uit de arbeidsmarkt treedt. Een werkende 50-plusser wordt gedefinieerd als een persoon die op 31 december in jaar t tussen de 50 en 69 jaar oud is, een job heeft en geen pensioenuitkering ontvangt. Een werkende 50-plusser treedt uit de arbeidsmarkt wanneer hij op 31 december in jaar t+1 en in jaar t+2 geen baan heeft. Wie in jaar t+1 of jaar t+2 een

job combineert met een pensioenuitkering, wordt ook als uittreder gezien. Voor de berekening van deze cijfers maakt het Steunpunt Werk gebruik van administratieve gegevens van het Datawarehouse Arbeidsmarkt & Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank Sociale Zekerheid (KSZ)

Vrouwen treden iets vroeger uit de arbeidsmarkt dan mannen. In 2016 stopten de vrouwelijke 50-plussers gemiddeld op 59,9 jaar, de mannelijke op 60,5 jaar. Het moment waarop de 50-plussers de arbeidsmarkt verlaten, schuift zowel bij mannen als bij vrouwen op. Over de periode 2010-2016 is de gemiddelde uittredeleeftijd bij de mannen met 0,9 jaar toegenomen, bij de vrouwen met 1 jaar. Aangezien de toename van de uittredeleeftijd hoger ligt bij de vrouwen dan bij de mannen, is het verschil tussen mannen en vrouwen tussen 2010 en 2016 beperkt gedaald.

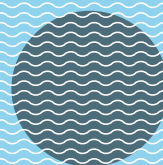
Figuur 3.14.a. Gemiddelde uittredeleeftijd naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2016, in jaren

	Mannen	Vrouwen
2010	59,6	58,9
2011	59,8	59,0
2012	59,6	59,2
2013	59,9	59,2
2014	60,0	59,5
2015	60,1	59,7
2016	60,5	59,9

Noot: raming voor het jaar 2016 op basis van onvolledige gegevens.

Bron: DWH AM&SB KSZ, bewerking Steunpunt Werk

4

INKOMEN EN ARMOEDE

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de verschillen tussen mannen en vrouwen op vlak van verloning, sociale uitkeringen en armoede. De gegevens over de loonkloof zijn gebaseerd op de gegevens van de Structure of Earnings Survey (SES-survey) van Statbel. De SES-survey wordt afgenomen in alle lidstaten van de Europese Unie met het oog op het verkrijgen van vergelijkbare data op vlak van verloning en kenmerken van de loontrekkenden van bedrijven met 10 of meer werknemers uit de industrie en de marktdiensten. Om de 4 jaar wordt ook informatie verzameld over de onderwijssector, de gezondheidszorg en de socio-culturele sector.

De cijfers over economische zelfstandigheid en over armoede en sociale uitsluiting zijn gebaseerd op de gegevens van de European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC-survey). De EU-SILC-survey is een door Eurostat gecoördineerde en voor België door Statbel uitgevoerde enquête naar inkomens en andere levensomstandigheden, met als voornaamste doel het opstellen van vergelijkbare indicatoren in het kader van inkomen, armoede en sociale insluiting binnen de Europese Unie. De uitvoering van de EU-SILC-survey is sinds 2004 bij Europese verordening verplicht voor alle landen. Het betreft een enquête die wordt afgenomen bij een steekproef van private huishoudens uit het Rijksregister, waarbij de referentiepersoon van het huishouden (gezinshoofd) wordt geïnterviewd en elk huishoudlid van 16 jaar en ouder. Deze aanpak resulteert in een dataset op huishoud- en individueel niveau. In het Vlaamse Gewest worden jaarlijks in totaal via de huishoud- en individuele vragenlijst gegevens verzameld van ca. 7.500 personen.

Bij de resultaten van de EU-SILC-survey dient opgemerkt te worden dat in surveyonderzoek bepaalde kwetsbare bevolkingsgroepen (zoals personen in collectieve huishoudens, personen zonder wettige verblijfsvergunning of dak- en thuislozen) niet of nauwelijks vertegenwoordigd zijn. Aangezien een deel van deze groep leeft in precare omstandigheden moet hiermee rekening worden gehouden bij de interpretatie van de armoedecijfers.

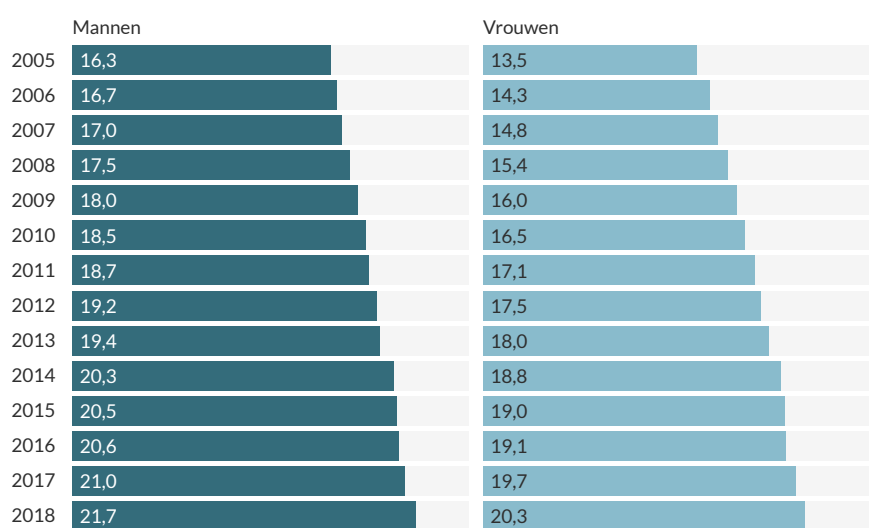
De gegevens over sociale uitkeringen en bijstand ten slotte zijn gebaseerd op administratieve gegevens van een aantal federale instellingen: de Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie (POD MI), de Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (FOD SZ), de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ), de Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA) en de Federale Pensioendienst (RVP).

4.1 LOONKLOOF

Mannen verdienen nog steeds meer dan vrouwen. Het verschil tussen het gemiddelde bruto uurloon van een voltijds werkende man en vrouw bedroeg in het Vlaamse Gewest in 2018 1,4 euro, wat overeenkomt met 6% van het uurloon van mannen (= loonkloof). Het voorbije decennium is het verschil

wel merkbaar verkleind. De loonkloof tussen mannen en vrouwen bedroeg in 2005 nog 17%. Deze cijfers zijn berekend op basis van de lonen van voltijdse werknemers in de privésector in bedrijven met 10 medewerkers of meer. Vlaamse cijfers voor alle werknemers – voltijds en deeltijds en voor alle sectoren – zijn niet beschikbaar.

Figuur 4.1.a. Gemiddeld bruto uurloon van mannelijke en vrouwelijke voltijdse werknemers in bedrijven met 10 medewerkers of meer in de private sector
Vlaams Gewest, 2005-2018, in euro

Bron: SES Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

De loonkloof wordt groter als niet gekeken wordt naar het gemiddelde uurloon van mannen en vrouwen, maar naar het maand- of jaarloon. Dat heeft te maken met de verschillen in premies bovenop het loon en in arbeidsduur tussen mannen en vrouwen. Cijfers voor heel België en voor 2017 wijzen op een stijging van de loonkloof van 10% op basis van het uurloon naar 24% op basis van het jaarloon (IGVM, 2019).

De loonkloof is niet enkel toe te schrijven aan loondiscriminatie op basis van geslacht. Een groot deel van het verschil hangt samen met typische loopbaanverschillen tussen mannen en vrouwen. Vrouwen zijn ondervertegenwoordigd in sectoren waar hogere lonen worden uitbetaald, staan lager op de carrièreladder en stappen vaker (tijdelijk) uit de arbeidsmarkt. De laatste 2 aspecten kwamen al uitgebreid aan bod in het hoofdstuk 3 over betaalde en onbetaalde arbeid van dit rapport. Hier wordt verder ingegaan op het feit dat mannen en vrouwen niet evenredig gespreid zijn over de verschillende hoofdtakken en subsectoren van de economie en dat deze horizontale segregatie een belangrijke rol speelt in de loonkloof: in sectoren waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn, liggen de lonen vaak lager, en omgekeerd.

Globaal genomen ligt het aandeel vrouwen het laagst in de secundaire sector - de sector met het hoogste gemiddelde loon - terwijl vrouwen behoorlijk sterk vertegenwoordigd zijn in de niet-commerciële dienstensector (quartaire sector). Als gekeken wordt naar de indeling in subsectoren blijken vrouwen minder aan de slag in sectoren met hogere lonen (chemische industrie, energie, metallurgie en informaticabranche). Omgekeerd zijn vrouwen oververtegenwoordigd in minder goed betaalde sectoren (de maatschappelijke dienstverlening, overige diensten aan personen en de kleinhandel).

Figuur 4.1.b. Werkenden van 15 tot 64 jaar naar geslacht en gemiddeld bruto jaarloon per sector

Vlaams Gewest, 2018, in % van werkenden en in euro

	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN	GEMIDDELD LOON IN 2018
	%	%	IN EURO
Totaal primaire sector	68,2	31,8	29.829
Totaal secundaire sector	80,6	19,4	65.474
Vervaardiging van dranken, voeding en tabak	64,4	35,6	58.616
Textiel en kleding	55,4	44,6	47.932
Grafische nijverheid	71,2	28,8	59.723
Chemische industrie	72,4	27,6	105.885
Rubber- en kunststofnijverheid	77,9	22,1	64.536
Vervaardiging van bouwmaterialen	87,4	12,6	59.818
Metallurgie	89,6	10,4	85.904
Vervaardiging van metaalproducten	87,1	12,9	53.559
Vervaardiging van informatica en elektronische producten	68,8	31,2	80.504
Vervaardiging van (elektrische) apparaten en werktuigen	83,3	16,7	65.532
Vervaardiging van transportmiddelen	85,2	14,8	65.454
Houtindustrie en vervaardiging van meubels	81,6	18,4	49.054
Overige industrie	59,9	40,1	nb
Energie en water	73,0	27,0	98.469
Afval en recyclage	82,7	17,3	62.535
Bouw	90,1	9,9	57.241
Totaal tertiaire sector	55,3	44,7	53.128
Reparatie en installatie van machines en consumentenartikelen	82,8	17,2	66.975
Garagewezen	79,9	20,1	63.285
Groothandel en handelsbemiddeling	65,6	34,4	72.687
Kleinhandel	42,8	57,2	37.942
Transport	83,6	16,4	54.968
Logistiek	67,2	32,8	65.699
Post	68,8	31,2	nb
Horeca en toerisme	53,5	46,5	40.184
Informatie en media	56,3	43,7	76.596

	AANDEEL MANNEN	AANDEEL VROUWEN	GEMIDDELD LOON IN 2018
	%	%	IN EURO
Telecommunicatie	67,2	32,8	54.789
Informaticatechnologie	76,6	23,4	84.403
Financiële diensten	47,5	52,5	77.696
Consultancy en wetenschappelijke activiteiten	57,3	42,7	71.099
Uitzendbureaus en arbeidsbemiddeling	55,9	44,1	39.242
Onderhoud van gebouwen, tuinen en landschapsverzorging	22,4	77,6	nb
Overige zakelijke dienstverlening	57,3	42,7	38.255
Overige diensten aan personen	24,3	75,7	17.808
Totaal quartaire sector	31,4	68,6	53.191
Recreatie, cultuur en sport	55,2	44,8	48.179
Openbare besturen	52,3	47,6	60.437
Onderwijs	28,5	71,5	62.640
Gezondheidszorg	21,4	78,6	51.010
Maatschappelijke dienstverlening	18,9	81,1	37.602
Belangenvertegenwoordiging	38,8	61,2	49.661
Algemeen totaal	52,9	47,1	55.519

Bron: Vlaamse Arbeidsrekening, Instituut voor de Nationale Rekeningen, bewerking Statistiek Vlaanderen

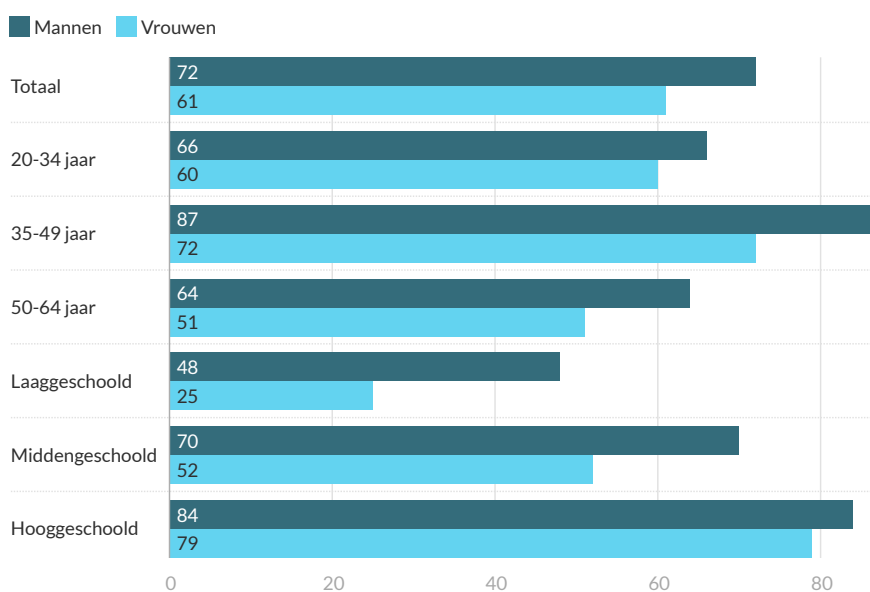
4.2 ECONOMISCHE ZELFSTANDIGHEID

Op basis van het inkomen uit arbeid kan nagegaan worden in hoeverre mannen en vrouwen op individueel niveau als economisch zelfstandig beschouwd kunnen worden. Iemand wordt hier als economisch zelfstandig beschouwd als het individuele bruto jaarinkomen van die persoon uit bezoldigde arbeid (loon, premies en andere voordelen) of uit zelfstandige activiteit hoger ligt dan het inkomen van iemand die gedurende een jaar voltijds aan het gewaarborgd minimumloon werkt. Dat minimumloon lag in België in 2017 op 1.563 euro bruto per maand of omgerekend 18.751 euro per jaar. Er wordt hier dus geen rekening gehouden met het inkomen van de eventuele aanwezige partner of andere leden van het huishouden, noch met inkomen uit uitkeringen of inkomen vergaard op gezinsniveau (inkomen uit onroerende goederen, uit vermogen of overdrachten tussen gezinnen). Deze indicator geeft zo een inschatting van de mate waarin personen al dan niet economisch afhankelijk zijn van de partner, van andere gezinsleden of van sociale transfers.

Op basis van de gegevens van de EU-SILC-survey van 2018 (inkomen van 2017) konden in het Vlaamse Gewest 72% van de mannen en 61% van de vrouwen tussen 20 en 64 jaar beschouwd worden als economisch zelfstandig. Een gelijkaardige berekening op basis van de EU-SILC-survey van 2006 (inkomen 2005) gaf respectievelijk 73% en 50% economisch zelfstandige mannen en vrouwen.

Terwijl het aandeel economisch zelfstandigen bij de vrouwen tussen 2006 en 2018 is gestegen, is het bij de mannen nagenoeg gelijk gebleven, waardoor het verschil tussen mannen en vrouwen in deze periode is afgenomen.

Figuur 4.2.a. Aandeel economisch zelfstandige mannen en vrouwen van 20 tot 64 jaar naar leeftijd en opleiding
Vlaams Gewest, 2018, in %

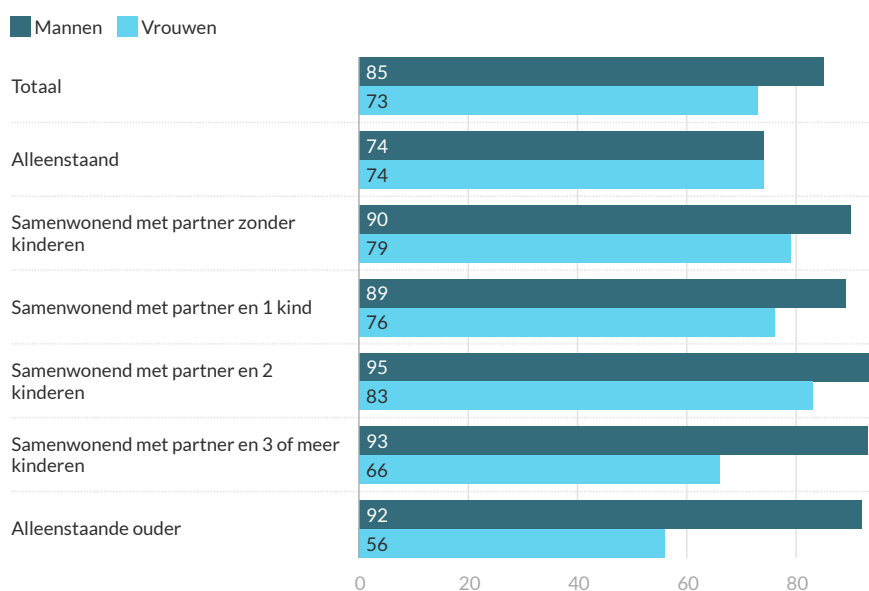
Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In alle leeftijdsgroepen ligt het aandeel economisch zelfstandigen duidelijk hoger bij de mannen dan bij de vrouwen. Het verschil is het kleinst bij de jongste leeftijdsgroep (20 tot 34 jaar).

Opgesplitst naar scholing blijkt het verschil tussen de hooggeschoolde mannen en vrouwen beperkt. Bij de midden- en laaggeschoolden is er wel een duidelijk verschil: bij de laaggeschoolde mannen is bijna de helft economisch zelfstandig, bij de laaggeschoolde vrouwen gaat het om een kwart.

Het aandeel economisch zelfstandigen varieert ook met de gezinssamenstelling, maar ligt bij nagenoeg alle groepen duidelijk hoger bij de mannen dan bij de vrouwen. Enkel bij de alleenstaanden blijft het aandeel economisch zelfstandigen bij mannen en vrouwen nagenoeg gelijk. Het verschil tussen mannen en vrouwen is het grootst bij de grote gezinnen en de eenoudergezinnen. Net als bij de werkzaamheidsgraad (zie 3.2) is er bij vrouwen ook bij het aandeel economisch zelfstandigen sprake van een daling naarmate er meer kinderen aanwezig zijn in het gezin.

Figuur 4.2.b. Aandeel economisch zelfstandigen van 25 tot 49 jaar naar geslacht en gezinssituatie
 Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

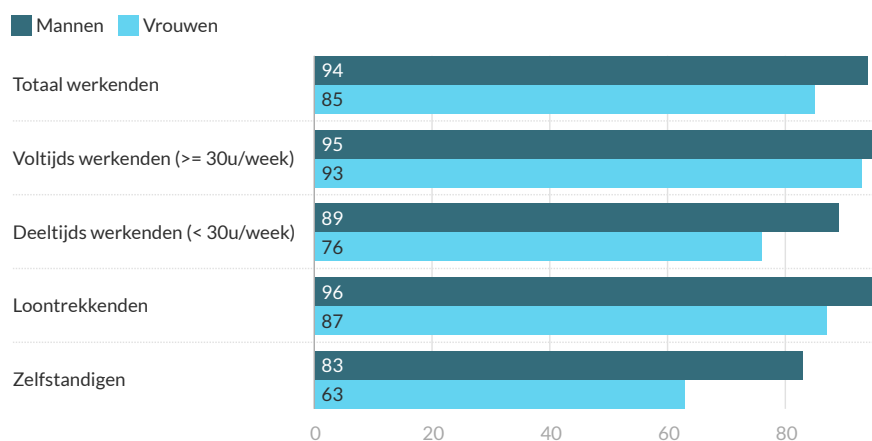
Niet alle werkenden kunnen als economisch zelfstandig beschouwd worden. Volgens de EU-SILC-survey van 2018 was bij de vrouwen 85% van de werkenden economisch zelfstandig, bij de mannen 94%. Het gaat dus om werkenden die onder meer door deeltijds werk een jaarinkomen hebben dat lager ligt dan iemand die een jaar lang voltijds werkt aan het gewaarborgd minimumloon.

Bij de voltijds werkenden blijft het verschil naar geslacht beperkt. Bij de deeltijds werkenden loopt dat op. In 2018 kon bij de deeltijds werkende vrouwen 76% beschouwd worden als economisch zelfstandig. Bij de deeltijds werkende mannen ging het om 89%.

Opgesplitst naar statuut blijkt ten slotte dat zowel bij mannen als bij vrouwen het aandeel economisch zelfstandigen lager ligt bij de zelfstandigen dan bij de loontrekkenden. Het verschil tussen mannen en vrouwen is bij de zelfstandigen ook beduidend groter dan bij de loontrekkenden. Dat hangt onder meer samen met het relatief grotere aandeel meewerkende echtgenoten bij de vrouwelijke zelfstandigen (zie 3.6).

Figuur 4.2.c. Aandeel economisch zelfstandigen bij werkende mannen en vrouwen van 20 tot 64 jaar naar arbeidsregime en statuut
 Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

4.3 SOCIALE UITKERINGEN

Naast het inkomen uit arbeid vormt ook het inkomen uit sociale transfers een belangrijke component in het beschikbaar inkomen van individuen en gezinnen. De sociale zekerheid zorgt onder meer voor een vervangingsinkomen bij loonverlies door oppensioenstelling, werkloosheid of arbeidsongeschiktheid.

Begin 2018 ontvingen ongeveer 1,35 miljoen Vlamingen een pensioenuitkering: 51% daarvan waren vrouwen, 49% mannen. Die aandelen bleven sinds 2010 min of meer gelijk.

Het aantal door de RVA vergoede uitkeringsgerechtigde volledig werklozen lag begin 2020 op iets minder dan 164.000 personen. Bijna 6 op de 10 personen met een werkloosheidsuitkering waren mannen.

Begin 2018 ontvingen bijna 330.000 Vlamingen een ziekte- of invaliditeitsuitkering voor arbeidsongeschiktheid. Bijna 6 op de 10 personen in arbeidsongeschiktheid waren vrouwen. In 2010 was het verschil tussen het aandeel vrouwen en mannen in arbeidsongeschiktheid nog duidelijk kleiner.

Figuur 4.3.a. Personen met een pensioenuitkering, door de RVA vergoede werklozen en personen met een uitkering voor arbeidsongeschiktheid naar geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2020, in aantal personen en in % van het totaal aantal uitkeringstrekkers

	2010		2015		2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
PERSONEN MET PENSIOENUITKERING						
Mannen	566.466	49	627.992	49	665.997	49
Vrouwen	592.028	51	649.175	51	685.420	51
DOOR RVA VERGOEDE UITKERINGSGERECHTIGDE VOLLEDIG WERKLOZEN						
Mannen	180.949	56	168.390	58	93.478	57
Vrouwen	140.830	44	124.273	42	70.112	43
PERSONEN MET UITKERING VOOR ARBEIDSONGESCHIKTHEID						
Mannen	123.015	48	132.674	45	142.457	43
Vrouwen	130.773	52	159.892	55	187.431	57

Noot:

- Bij door RVA vergoede werklozen gaat het om cijfers voor begin 2011 in plaats van begin 2010.
  - Bij pensioenen en arbeidsongeschiktheid gaat het om cijfers voor begin 2018 in plaats van 2020.
- Bron: KSZ, RVA, bewerking Statistiek Vlaanderen

Naast de klassieke sociale uitkeringen probeert de overheid via de sociale bijstandsuitkeringen de inkomenssituatie van de minst gegoede groepen te verbeteren. Het gaat in eerste instantie om het leefloon en het equivalent leefloon. Het equivalent leefloon is er voor mensen die niet in aanmerking komen voor het leefloon maar die zich in een vergelijkbare noodsituatie bevinden. Begin 2020 ontvingen in Vlaanderen bijna 36.500 personen een leefloon: 51% daarvan waren vrouwen, 49% mannen. In 2010 ging het om 57% vrouwen en 43% mannen. Nog eens ongeveer 3.300 personen ontvingen begin 2020 een equivalent leefloon. Iets minder dan 6 op de 10 equivalent leefloontrekkers waren vrouwen.

Slechts een beperkt aantal 65-plussers ontvangt een leefloon omdat zij aparte regelingen kennen: het Gewaarborgd Inkomen voor Bejaarden (GIB) dat in de periode na 2002 bijna volledig vervangen werd door de Inkomensgarantie voor Ouderen (IGO). Meestal gaat het om een toeslag bovenop het pensioen, zodat men een bedrag bekomt dat vergelijkbaar is met het leefloon. Het wordt toegekend aan personen die de pensioengerechtigde leeftijd hebben bereikt maar die door omstandigheden geen of geen voldoende loopbaan hebben kunnen opbouwen. Begin 2020 waren er iets minder dan 49.300 ouderen met een IGO. Twee derde van de IGO-trekkers waren vrouwen. Dat aandeel bleef tussen 2010 en 2020 min of meer stabiel.

Personen met een handicap ten slotte kunnen een beroep doen op een Inkomensvervangende Tegemoetkoming (IVT) indien zij geen arbeid kunnen verrichten en/of een Integratietegemoetkoming (IT) indien zij bijkomende kosten te dragen hebben vanwege een vermindering van hun zelfredzaamheid. Begin 2020 werd in Vlaanderen aan ongeveer 101.500 personen een IVT en/of een IT uitgedeerd. Het ging om iets meer vrouwen dan mannen.

Figuur 4.3.b. Personen met een (equivalent) leefloon, een inkomensgarantie voor ouderen (IGO) en een inkomensvervangende tegemoetkoming (IVT) en/of een integratietegemoetkoming (IT) voor personen met een handicap naar geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2020, in aantal personen en in % van het totaal aantal uitkeringstrekkers

	2010		2015		2020	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
LEEFLOON						
Mannen	11.484	43	11.796	45	17.698	49
Vrouwen	15.132	57	14.626	55	18.762	51
EQUIVALENT LEEFLOON						
Mannen	5.133	57	3.430	58	1.418	43
Vrouwen	3.824	43	2.404	41	1.851	57
IGO*						
Mannen	16.669	34	18.729	34	16.785	34
Vrouwen	31.967	66	35.790	66	32.466	66
IVT EN/OF IT**						
Mannen	36.807	48	39.725	47	47.498	47
Vrouwen	39.492	52	44.005	53	54.012	53

Noot:

- Bij IGO gaat het om cijfers voor begin 2016 in plaats van 2015.

- Bij IVT en/of IT gaat het om cijfers voor 2011 in plaats van 2010.

Bron: POD MI, RVP, FOD SZ, bewerking Statistiek Vlaanderen

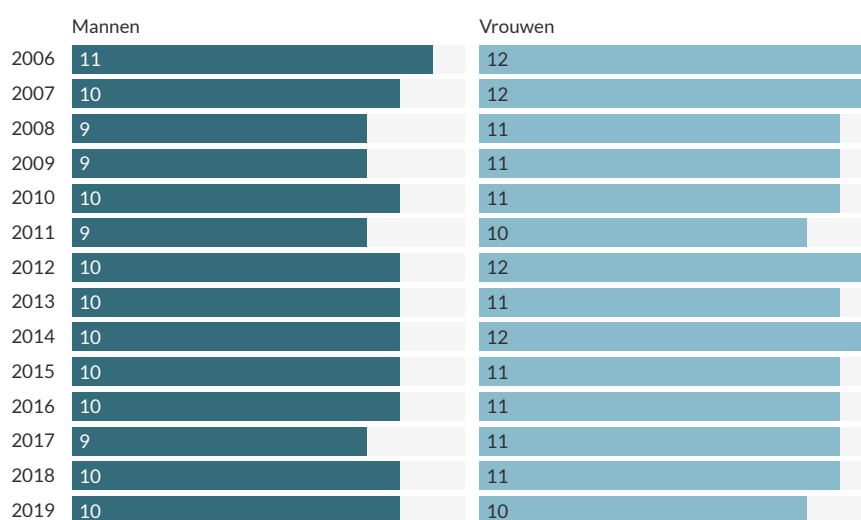
4.4 ARMOEDE EN SOCIALE UITSLUITING

Armoede en sociale uitsluiting kan op verschillende manieren in beeld gebracht worden. Een eerste manier om zicht te krijgen op de armoedesituatie van bepaalde groepen is te kijken naar het aandeel personen met een inkomen onder de armoederisicodrempel. Deze drempel is bepaald op 60 procent van het mediaan netto beschikbare gestandaardiseerde huishoudinkomen in het land in kwestie. Er wordt vanuit gegaan dat personen die leven in een huishouden dat moet rondkomen met een inkomen onder de armoederisicodrempel een verhoogd risico op armoede lopen. Het inkomen wordt hier gemeten op huishoudniveau. Door dat huishoudinkomen te standaardiseren wordt rekening gehouden met de grootte en samenstelling van het huishouden. Bij deze benadering wordt er dus vanuit gegaan dat bij samenwonende koppels beide partners in gelijke mate toegang hebben tot het huishoudinkomen. Dat is niet noodzakelijk in alle huishoudens het geval.

Het verschil in armoederisico tussen mannen en vrouwen in Vlaanderen blijft beperkt: 10% van zowel mannen als vrouwen leefde volgens de EU-SILC-survey van 2019 (inkomen van 2018) in een huishouden met een inkomen onder de armoederisicodrempel.

De EU-SILC-enquête waarop deze cijfers gebaseerd zijn, werd recent ingrijpend vernieuwd. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren. Wel kan gesteld worden dat het aandeel personen onder de armoeddrempel de afgelopen jaren zowel bij mannen als bij vrouwen vrij stabiel gebleven is. Bij vrouwen schommelt het armoederisico tussen 10% en 12%, bij mannen tussen 9% en 11%.

Figuur 4.4.a. Aandeel mannen en vrouwen met een gestandaardiseerd beschikbaar huishoudinkomen onder de Belgische armoederisicodrempel na sociale transfers Vlaams Gewest, 2006-2019, in %

Noot: de EU-SILC-enquête werd in 2019 ingrijpend vernieuwd waardoor voorzichtigheid geboden is bij het maken van vergelijkingen met voorgaande jaren.

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij een aantal bevolkingsgroepen ligt het aandeel personen onder de armoederisicodrempel hoger dan gemiddeld: ouderen, alleenstaanden, eenoudergezinnen en grote gezinnen, werklozen en niet-actieven (zonder gepensioneerden), laaggeschoolden en personen geboren buiten de EU. In nagenoeg al deze bevolkingsgroepen – de grote gezinnen en werklozen uitgezonderd – zijn er meer vrouwen dan mannen. Tegelijk zijn er ook meer vrouwen dan mannen bij de hooggeschoolden. Bij de hooggeschoolden ligt het armoederisico lager dan bij de andere opleidingsgroepen

Figuur 4.4.b. Aantal mannen en vrouwen per bevolkingsgroep en armoederisico per bevolkingsgroep

Vlaams Gewest, 2019, in aantal x 1.000 en in %

	AANTAL MANNEN IN GROEP X 1.000	AANTAL VROUWEN IN GROEP X 1.000	% VAN GROEP ONDER DE ARMOEDEDREMPEL
0-17 jaar	690	650	12
18-24 jaar	240	230	9
25-49 jaar	1.030	1.040	8
50-64 jaar	710	680	8
65 jaar en ouder	580	680	13
Eenpersoonshuishouden	420	470	14
Koppel zonder kinderen beiden < 65 jaar	480	450	4
Koppel zonder kinderen min- stens 1 >= 65 jaar	440	440	12
Eenoudergezin	160	230	26
Koppel met 1 kind	330	340	10
Koppel met 2 kinderen	570	570	5
Koppel met 3 of meer kinderen	330	310	14
Werkend	1.430	1.320	3
Werkloos	70	70	37
Gepensioneerd	670	700	11
Anders niet-actief	370	550	19
Laaggeschoold	580	670	19
Middengeschoold	1.030	930	9
Hooggeschoold	980	1.060	4
Geboren in de EU	2.430	2.470	8
Geboren buiten de EU	160	200	30

Bron: EU-SILC Statbel bewerking Statistiek Vlaanderen

Als vergeleken wordt met de EU28-landen blijkt dat Vlaanderen in 2019 zowel bij de mannen als bij de vrouwen een score haalde op het niveau van de best presterende EU-landen. Net als bij een beperkt aantal EU-landen is er in het Vlaamse Gewest weinig of geen verschil tussen het armoederisico van mannen en vrouwen.

Figuur 4.4.c. Aandeel mannen en vrouwen met een gestandaardiseerd beschikbaar huishoudinkomen onder de armoederisicodrempel na sociale transfers

Vlaams Gewest en EU-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	10	10	=
Slovakije	12	12	=
Denemarken	13	13	=
Nederland	13	13	=
België	15	15	=
Griekenland	18	18	=
Frankrijk	13	14	1
Luxemburg	17	18	1
Polen	15	16	1
Finland	11	12	1
Spanje	20	21	1
Hongarije	12	13	1
Portugal	17	18	1
<u>EU27</u>	<u>16</u>	<u>17</u>	<u>1</u>
Zweden	16	18	2
Cyprus	14	16	2
<u>EU28</u>	<u>16</u>	<u>18</u>	<u>2</u>
Duitsland	14	16	2
Oostenrijk	12	14	2
Malta	16	18	2
Slovenië	11	13	2
Kroatië	17	19	2
Roemenië	23	25	2
Bulgarije	21	24	3
Tsjechië	8	12	4
Estland	19	24	4
Litouwen	18	23	5
Letland	20	25	5

Noot: geen cijfers voor 2019 beschikbaar voor Ierland, Italië en het Verenigd Koninkrijk. EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EU-SILC Statbel, Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

Op Europees niveau wordt een armoede-indicator gebruikt die niet zozeer focust op het inkomen zelf, maar op het feit of men mede dankzij dit inkomen kan genieten van een minimale levensstandaard. Dat gebeurt door na te gaan hoeveel van volgende 9 basisitems elk gezin moet missen omwille van financiële redenen: 1 week vakantie buitenshuis per jaar, een maaltijd met vis, vlees, kip of vegetarisch alternatief om de 2 dagen, een wasmachine, een kleuren-tv, een telefoon/GSM, een auto, de rekeningen voor huur, hypotheek, nutsvoorzieningen

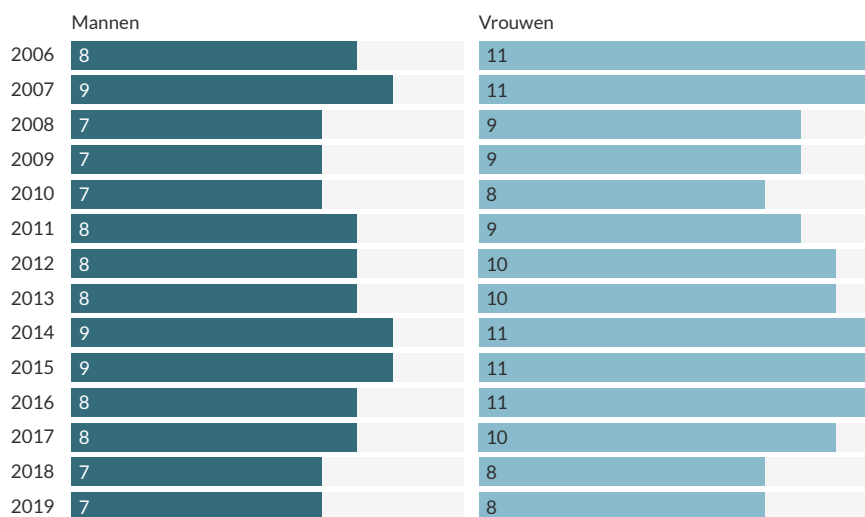
of andere aankopen kunnen betalen, het huis degelijk kunnen verwarmen, een beperkte onverwachte financiële uitgave (1.100 euro) kunnen doen. Vervolgens wordt per land of regio het percentage individuen berekend dat leeft in een gezin dat niet beschikt over minstens 4 van deze 9 items. Volgens de EU-SILC-survey van 2019 leefde 2% van de Vlamingen in een dergelijk ernstig materieel gedepriveerd gezin. Daarbij is er geen verschil naar geslacht.

De mate waarin gewerkt wordt in het huishouden vormt een belangrijke bepalende factor voor mogelijke armoede of sociale uitsluiting. Volgens de EU-SILC-survey van 2019 leefde respectievelijk 7% en 8% van de Vlaamse mannen en vrouwen tot 60 jaar in een gezin met zeer lage werkintensiteit. Het gaat om gezinnen waar door de volwassenen niet of slechts beperkt wordt gewerkt. Het is bij de gezinnen waar niet of slechts beperkt wordt gewerkt, dat de hoogste armoederisicopercentages worden gemeten. In 2019 moest 49% van de leden van gezinnen met een zeer lage werkintensiteit rondkomen met een inkomen onder de armoederisicodrempel.

Zoals al gezegd werd de EU-SILC-enquête waarop deze cijfers gebaseerd zijn recent ingrijpend vernieuwd. Daardoor is voorzichtigheid geboden bij het maken van vergelijkingen met de resultaten van voorgaande jaren. Wel kan gesteld worden dat het aandeel personen in een huishouden met zeer lage werkintensiteit bij zowel mannen als vrouwen tussen 2015 en 2019 significant gedaald is.

Figuur 4.4.d. Aandeel mannen en vrouwen van 0 tot 59 jaar in een gezin met zeer lage werkintensiteit

Vlaams Gewest, 2006-2019, in %

Noot: de EU-SILC-enquête werd in 2019 ingrijpend vernieuwd waardoor voorzichtigheid geboden is bij het maken van vergelijkingen met voorgaande jaren.

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

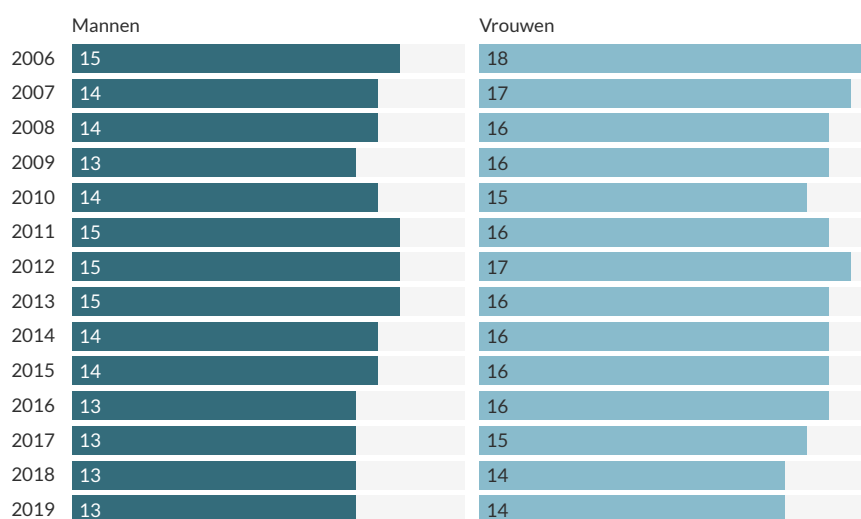
Bij de opvolging van de Europa 2020-strategie worden de 3 bovengenoemde armoede-indicatoren samen in rekening gebracht. Iemand wordt als arm of sociaal uitgesloten beschouwd als hij of zij voldoet aan minstens 1 van volgende voorwaarden:

- Hij of zij leeft in een gezin met een inkomen onder de nationale armoederisicodrempel na sociale transfers.
- Hij of zij leeft in een gezin met ernstige materiële deprivatie (het gezin mist minstens 4 items uit een lijst van 9 basisitems omwille van financiële redenen).
- Hij of zij is jonger dan 60 jaar en leeft in een gezin met een zeer lage werkintensiteit.

Gemeten aan de hand van deze samengestelde EU2020-indicator leefde in 2019 14% van de Vlaamse vrouwen en 13% van de Vlaamse mannen in armoede of sociale uitsluiting. Ook hier blijft het verschil tussen mannen en vrouwen in de meest recente jaren beperkt.

Figuur 4.4.e. Aandeel mannen en vrouwen in armoede of sociale uitsluiting volgens de EU2020-definitie

Vlaams Gewest, 2006-2019, in %

Noot: de EU-SILC-enquête werd in 2019 ingrijpend vernieuwd waardoor voorzichtigheid geboden is bij het maken van vergelijkingen met voorgaande jaren.

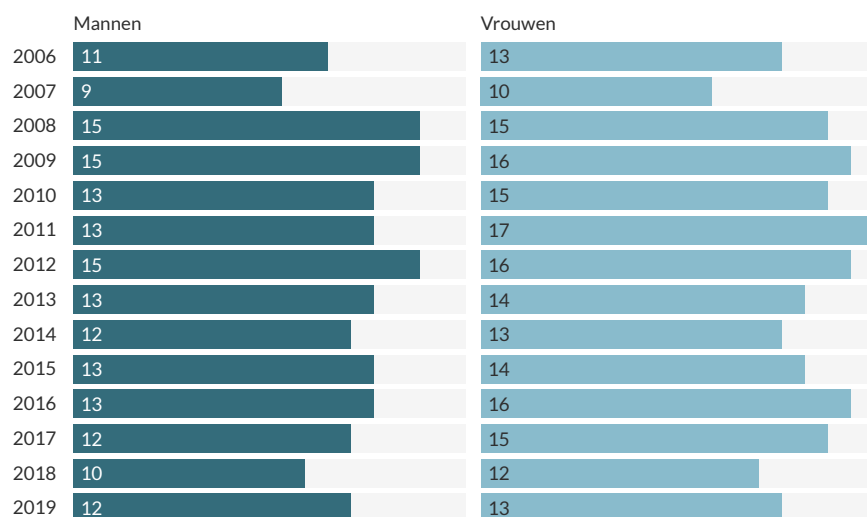
Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij de berekening van het armoederisicopercentage wordt op een objectieve manier nagegaan of het inkomen waarover mensen beschikken al dan niet boven een bepaalde drempel ligt. Maar de inkomensgerelateerde verwachtingen en behoeften verschillen van gezin tot gezin. De objectieve vergelijking van het beschikbare inkomen met de armoederisicodrempel wordt daarom best aangevuld met een subjectieve inschatting van het inkomen door de betrokkenen zelf.

In 2019 leefde 12% van de Vlamingen in een huishouden waarvan de referentiepersoon zelf aangeeft dat men (zeer) moeilijk rondkomt met het beschikbare inkomen. Het verschil tussen mannen en vrouwen bleef in 2019 beperkt. Hierbij dient opgemerkt te worden dat in tegenstelling tot het percentage personen onder de armoederisicodrempel dat berekend wordt op basis van het totale huishoudinkomen in het jaar voorafgaand aan de survey, deze subjectieve armoedemaat betrekking heeft op de situatie op het moment zelf waarop de survey wordt afgenomen (de EU-SILC-survey van 2019 werd afgenomen medio 2019).

Figuur 4.4.f. Aandeel mannen en vrouwen in een huishouden waarvan de referentiepersoon aangeeft dat men (zeer) moeilijk rondkomt met het inkomen Vlaams Gewest, 2006-2019, in %

Noot: de EU-SILC-enquête werd in 2019 ingrijpend vernieuwd waardoor voorzichtigheid geboden is bij het maken van vergelijkingen met voorgaande jaren.

Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

5

GEZONDHEID

In dit hoofdstuk wordt vooreerst ingegaan op de levensverwachting van mannen en vrouwen. Daarna komen doodsoorzaken, verloren potentiële levensjaren, subjectieve gezondheid en langdurige aandoeningen aan bod. Verder wordt de mentale en seksuele gezondheid onder de loep genomen, evenals risicomijdend en risicogedrag. Ten slotte wordt ook gekeken naar de toegang tot de gezondheidszorg.

De belangrijkste bron voor de cijfers over gezondheid is de Gezondheidsenquête georganiseerd door Sciensano (tot 2017 het Wetenschappelijk Instituut voor Volksgezondheid genoemd). In het Vlaamse Gewest werden daarvoor in de jaren 2008, 2013 en 2018 telkens ongeveer 3.500 personen van 15 jaar en ouder bevraagd. Per huishouden dat zijn medewerking verleent, worden maximaal 4 personen geïnterviewd, waaronder de referentiepersoon en indien van toepassing de partner. Verder werd voor cijfers over seksuele gezondheid een beroep gedaan op specifieke publicaties van Sciensano (Vanden Berghe, e.a., 2018; Sasse e.a., 2019). Daarnaast werd ook gebruik gemaakt van gegevens van Statbel en het Agentschap Zorg en Gezondheid van de Vlaamse overheid over levensverwachting, sterfte en doodsoorzaken.

Er zijn ook een aantal indicatoren en Europese vergelijkingen gebaseerd op de gegevens van de European Union Statistics on Income and Living Conditions (EU-SILC-survey). De EU-SILC-survey is een door Eurostat gecoördineerde en voor België door Statbel uitgevoerde enquête naar inkomens en andere levensomstandigheden, met als voornaamste doel het opstellen van vergelijkbare indicatoren in het kader van inkomen, armoede en sociale insluiting binnen de Europese Unie. De uitvoering van de EU-SILC-survey is sinds 2004 bij Europese verordening verplicht voor alle landen. Het betreft een enquête die wordt afgenomen bij een steekproef van private huishoudens uit het Rijksregister, waarbij de referentiepersoon van het huishouden (gezinshoofd) wordt geïnterviewd en elk huishoudlid van 16 jaar en ouder. Deze aanpak resulteert in een dataset op huishoud- en individueel niveau. In het Vlaamse Gewest worden jaarlijks in totaal via de huishoud- en individuele vragenlijst gegevens verzameld van ca. 7.500 personen.

Cijfers met betrekking tot geweld gepleegd door mannen en vrouwen en slachtofferschap zijn te vinden in hoofdstuk 8 Attitudes en gedrag.

5.1 LEVENSV ERWACHTING

De levensverwachting bij geboorte lag voor mannen in 2018 op 80,3 jaar, bij vrouwen op 84,4 jaar. De levensverwachting van mannen en vrouwen is tussen 2010 en 2018 nagenoeg continu gestegen maar relatief gezien iets sterker bij de mannen dan bij de vrouwen. In de meest recente jaren stagneert de levensverwachting van vrouwen. Jongens die in 2010 geboren

werden, hadden een levensverwachting van 78,5 jaar, bij meisjes was dat 83,3 jaar. Het verschil tussen mannen en vrouwen is dan ook beperkt afgenomen van 4,8 jaar in 2010 tot 4,1 jaar in 2018.

Figuur 5.1.a. Levensverwachting bij geboorte naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2018, aantal jaren

	Mannen	Vrouwen
2010	78,5	83,3
2011	78,7	83,6
2012	78,7	83,5
2013	78,9	83,6
2014	79,6	84,3
2015	79,6	83,9
2016	79,9	84,4
2017	80,1	84,3
2018	80,3	84,4

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Mannen worden in de EU28 gemiddeld 78,3 jaar, vrouwen 83,6 jaar. In het Vlaamse Gewest worden zowel mannen als vrouwen ouder dan gemiddeld in de EU28. Mannen worden het oudst in Italië, Zweden en Cyprus en het minst oud in Letland, Litouwen en Bulgarije. Vrouwen worden het oudst in Spanje, Frankrijk en Italië en het minst oud in Bulgarije en Roemenië.

Het verschil in levensverwachting bij geboorte tussen Vlaamse mannen en vrouwen is kleiner dan het EU28-gemiddelde van 5,3 jaar. In Nederland en Zweden is het verschil tussen mannen en vrouwen kleiner dan 3,5 jaar. In Litouwen ligt dat het hoogst met 9,8 jaar.

Figuur 5.1.b. Levensverwachting bij geboorte naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2018, in aantal jaren en verschil tussen mannen en vrouwen in jaren

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	AANTAL JAREN	AANTAL JAREN	IN AANTAL JAREN
Vlaams Gewest	80,3	84,4	-4,0
Nederland	80,3	83,4	-3,1
Zweden	80,9	84,3	-3,4
Ierland	80,5	84,1	-3,6
Verenigd Koninkrijk	79,5	83,1	-3,6
Denemarken	79,1	82,9	-3,8
Cyprus	80,9	84,8	-3,9
Malta	80,4	84,6	-4,2
Italië	81,2	85,6	-4,4
België	79,4	83,9	-4,5
Luxemburg	80,1	84,6	-4,5
Oostenrijk	79,4	84,1	-4,7
Duitsland	78,6	83,3	-4,7
Griekenland	79,3	84,4	-5,1
EU28	78,3	83,6	-5,3
Finland	79,1	84,5	-5,4
EU27	78,2	83,7	-5,5
Spanje	80,7	86,3	-5,6
Tsjechië	76,2	82	-5,8
Slovenië	78,5	84,4	-5,9
Frankrijk	79,7	85,9	-6,2
Portugal	78,3	84,5	-6,2
Kroatië	74,9	81,5	-6,6
Hongarije	72,7	79,6	-6,9
Slovakije	73,9	80,8	-6,9
Bulgarije	71,5	78,6	-7,1
Roemenië	71,7	79,2	-7,5
Polen	73,7	81,7	-8
Estland	74	82,7	-8,7
Letland	70,1	79,7	-9,6
Litouwen	70,9	80,7	-9,8

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.

Bron: Statbel, Eurostat, bewerking Statistiek Vlaanderen

Op 65-jarige leeftijd hadden Vlaamse mannen in 2018 een levensverwachting van 19 jaar. Vrouwen hadden op die leeftijd een levensverwachting van 22,1 jaar. De levensverwachting op 65 jaar is tussen 2010 en 2018 beperkt toegenomen voor zowel mannen als vrouwen. Vrouwen op 65-jarige leeftijd werden in 2018 gemiddeld 0,9 jaar ouder dan in 2010. 65-jarige mannen hadden in 2018 gemiddeld nog 1,1 jaar langer te leven dan in 2010. Het verschil tussen de levensverwachting van mannen en vrouwen op 65-jarige is daardoor tussen 2010 en 2018 beperkt afgenomen.

Figuur 5.1.c. Levensverwachting op 65 jaar naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2018, aantal jaren

	Mannen	Vrouwen
2010	17,9	21,2
2011	18,1	21,6
2012	18,0	21,4
2013	18,1	21,5
2014	18,7	22,0
2015	18,6	21,7
2016	18,9	22,1
2017	18,9	22,0
2018	19,0	22,1

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

5.2 DOODSOORZAKEN EN VERLOREN POTENTIËLE LEVENSJAREN

De doodsoorzaken van Vlamingen worden systematisch bijgehouden door het Agentschap Zorg en Gezondheid. Op basis daarvan wordt ook het aantal verloren potentiële levensjaren berekend.

In 2017 waren kankers en andere nieuwvormingen en ziekten van het hart- en vaatstelsel de belangrijkste doodsoorzaken. Ze waren zowel bij mannen als vrouwen verantwoordelijk voor ongeveer 6 op de 10 van alle overlijdens. Van alle mannen die in 2017 overleden zijn, is 30% overleden ten gevolge van kankers en andere nieuwvormingen en 26% ten gevolge van ziekten van hart- en vaatstelsel. Bij vrouwen blijkt het omgekeerde: 30% overleed door ziekten van hart- en vaatstelsels en 23% door kankers en nieuwvormingen. Ziekten van het ademhalingsstelsel waren bij mannen en vrouwen de 3de grootste doodsoorzaak (12% bij mannen en 10% bij vrouwen).

De verschillende doodsoorzaken kennen bij mannen en vrouwen grotendeels een gelijkaardige evolutie doorheen de tijd. Zowel mannen als vrouwen sterven in vergelijking met 2010 relatief gezien minder vaak aan ziekten van het hart- en vaatstelsel of aan kankers en andere nieuwvormingen.

Tegelijk zijn er bij mannen en bij vrouwen in vergelijking met 2010 meer overlijdens door ziekten van het ademhalingsstelsel en als gevolg van psychische en neurologische aandoeningen.

Figuur 5.2.a. Doodsoorzaken naar geslacht

Vlaams Gewest, 2010 en 2015 en 2017, in absoluut aantal en in %

	2010		2015		2017	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
MANNEN						
Nieuwvormingen	9.345	31,9	9.502	30,9	9.283	29,9
Ziekten van hart- en vaatstelsel	8.655	29,5	8.306	27,0	8.099	26,1
Ziekten van ademhalingsstelsel	3.351	11,4	3.527	11,5	3.762	12,1
Andere natuurlijke oorzaken	1.424	4,9	1.774	5,8	1.833	5,9
Niet-natuurlijke dood	2.064	7,0	2.086	6,8	2.055	6,6
Ziekten van zenuwstelsel	1.081	3,7	1.404	4,6	1.512	4,9
Psychische stoornissen en gedragsstoornissen	813	2,8	1.273	4,1	1.440	4,6
Ziekten van spijsverteringsstelsel	1.048	3,6	1.251	4,1	1.314	4,2
Ziekten van urogenitaal stelsel	516	1,8	636	2,1	686	2,2
Endocriene ziekten en voedings- en stofwisselingsstoornissen	488	1,7	528	1,7	585	1,9
Infectieziekten en parasitaire aandoeningen	534	1,8	449	1,5	471	1,5
Totaal	29.319	100,0	30.736	100,0	31.040	100,0
VROUWEN						
Ziekten van hart- en vaatstelsel	10.087	34,5	9.997	31,7	9.398	29,8
Nieuwvormingen	7.187	24,6	7.181	22,8	7.383	23,4
Ziekten van ademhalingsstelsel	2.691	9,2	3.088	9,8	3.173	10,1
Psychische stoornissen en gedragsstoornissen	1.597	5,5	2.263	7,2	2.455	7,8
Andere natuurlijke oorzaken	1.691	5,8	2.447	7,8	2.418	7,7
Ziekten van zenuwstelsel	1.217	4,2	1.543	4,9	1.728	5,5
Niet-natuurlijke dood	1.287	4,4	1.431	4,5	1.445	4,6
Ziekten van spijsverteringsstelsel	1.238	4,2	1.318	4,2	1.330	4,2
Ziekten van urogenitaal stelsel	766	2,6	863	2,7	864	2,7
Endocriene ziekten en voedings- en stofwisselingsstoornissen	740	2,5	774	2,5	701	2,2
Infectieziekten en parasitaire aandoeningen	759	2,6	650	2,1	595	1,9
Totaal	29.260	100,0	31.555	100,0	31.490	100,0

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Tussen 15 en 39 jaar overlijden mannen en vrouwen vooral aan een niet-natuurlijke dood. Bij mannen in deze leeftijdscategorie was zelfdoding in alle jaren de belangrijkste doodsoorzaak, al spelen tussen 15 en 19 jaar ook de vervoersongevallen een belangrijke rol. Bij vrouwen is zelfdoding de grootste doodsoorzaak bij de leeftijdsgroep 15 tot 24 jaar. In de groep van 25 tot 40 jaar blijft het aandeel van de niet-natuurlijke dood het grootst, mede omdat bij een relatief groot aantal overlijdens niet bepaald kan worden of het gaat om een accidenteel of opzettelijk overlijden. Bij vrouwen van 25 tot 40 jaar komen de kankers op de 2de plaats. Vanaf 40 jaar is kanker de belangrijkste doodsoorzaak bij vrouwen, tot 50 jaar vooral borstkanker, daarna longkanker. Bij mannen wordt kanker (en dan vooral longkanker) vanaf 50 jaar de belangrijkste doodsoorzaak. Vanaf de leeftijd van 80 jaar zijn hart- en vaatziekten de belangrijkste doodsoorzaak bij zowel mannen als vrouwen.

Voor de mensen die sterven voor hun 75ste levensjaar, kan ook het aantal verloren potentiële jaren berekend worden. Het gaat om het aantal jaren dat er bij iemands overlijden verloren gaat, rekening houdend met zijn of haar levensverwachting. In 2017 waren kankers en andere nieuwvormingen samen verantwoordelijk voor 41 verloren potentiële levensjaren op 1.000 persoonsjaren bij mannen en voor 31 verloren potentiële levensjaren bij vrouwen. In totaal ligt het aantal verloren potentiële levensjaren van mannen (112 jaar per 1.000 persoonsjaren) 1,5 keer hoger dan bij vrouwen (70 jaar per 1.000 persoonsjaren).

De cijfers voor 2017 vertonen enkele belangrijke verschuivingen tegenover deze van 2010. Bij de belangrijkste doodsoorzaken als oorzaak voor verloren levensjaren is er sprake van een daling in verloren levensjaren bij zowel mannen als vrouwen tussen 2010 en 2017. Ook de totale verloren levensjaren nemen in deze periode af voor zowel vrouwen als mannen. Er zijn maar enkele groepen doodsoorzaken die in 2017 verantwoordelijk waren voor meer verloren levensjaren dan in 2010. Het gaat om psychische en neurologische aandoeningen bij mannen en vrouwen, chronische obstructieve longaandoeningen (ziekten van het ademhalingsstelsel) bij vrouwen en chronisch leverlijden (ziekten van het spijsverteringsstelsel) bij mannen.

Figuur 5.2.b. Aantal verloren potentiële levensjaren van 1- tot 75-jarigen naar groep doodsoorzaken en geslacht

Vlaams Gewest, 2010, 2015 en 2017, in jaren per 1.000 persoonsjaren

	2010	2015	2107
MANNEN			
Kankers en nieuwvormingen	46,16	42,99	40,69
Uitwendige doodsoorzaken	24,44	21,68	20,36
Hart- en vaatziekten	25,55	21,03	18,90
Psychische/neurologische aandoeningen	5,65	6,79	7,25
Ziekten ademhalingsstelsel	7,45	6,70	6,79
Ziekten Spijsverteringsstelsel	5,43	6,33	6,49
Overige doodsoorzaken	13,00	11,81	11,87
Totaal	127,67	117,32	112,35
VROUWEN			
Kankers en nieuwvormingen	34,60	32,06	31,37
Hart- en vaatziekten	12,45	9,55	10,12
Uitwendige doodsoorzaken	8,98	8,32	8,25
Psychische/neurologische aandoeningen	4,08	4,67	4,90
Ziekten ademhalingsstelsel	3,56	4,13	3,89
Ziekten Spijsverteringsstelsel	3,41	3,64	3,23
Overige doodsoorzaken	8,76	9,02	8,14
Totaal	75,85	71,40	69,89

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid, bewerking Statistiek Vlaanderen.

5.3 SUBJECTIEVE GEZONDHEID

In de Gezondheidsenquête wordt aan de respondenten gevraagd hoe zij hun eigen gezondheidstoestand beoordelen. In de meest recente peiling van 2018 omschreef 81% van de mannen en 77% van de vrouwen zijn of haar gezondheid als goed tot zeer goed. Deze aandelen bleven tussen 2008 en 2018 zowel bij mannen als bij vrouwen min of meer stabiel.

Figuur 5.3.a. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat de eigen gezondheid als goed of zeer goed omschrijft naar geslacht
Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

	Mannen	Vrouwen
2008	82	76
2013	82	78
2018	81	77

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

In bijna alle leeftijdsgroepen geven mannen aan in betere gezondheid te zijn dan vrouwen, al is het verschil in sommige groepen erg klein. Enkel bij de 25- tot 44-jarigen geven vrouwen vaker dan mannen aan in betere gezondheid te zijn. De subjectieve gezondheid neemt zowel bij mannen als vrouwen af met de leeftijd.

Bij nagenoeg alle opleidingsniveaus zeggen vrouwen zichzelf minder vaak in betere gezondheid te voelen dan mannen. Enkel bij de laaggeschoolden met diploma lager onderwijs voelen vrouwen zich vaker in goede gezondheid dan mannen. In het algemeen stijgt de subjectieve gezondheid zowel bij vrouwen als mannen met het opleidingsniveau.

In vergelijking met het EU28-gemiddelde beoordelen mannen en vrouwen in het Vlaamse Gewest de eigen gezondheid vaker als goed tot zeer goed. In nagenoeg alle landen scoren mannen beter dan vrouwen. Enkel in Ierland zeggen vrouwen zich vaker gezonder te voelen dan mannen. In het Vlaamse Gewest is het verschil tussen mannen en vrouwen iets groter dan het EU28-gemiddelde. Het grootste verschil is er in Roemenië, maar ook in Letland en Portugal is het verschil groot.

Figuur 5.3.b. Aandeel van de bevolking van 16 jaar en ouder dat de eigen gezondheid als goed of zeer goed omschrijft, naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, 2018, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaams Gewest	80	74	5
Ierland	84	84	-1
Verenigd Koninkrijk	74	72	2
Duitsland	67	64	2
Oostenrijk	73	70	3
Cyprus	79	76	3
Tsjechië	64	61	3
Finland	71	67	4
Griekenland	78	74	4
Frankrijk	70	66	4
Luxemburg	71	67	4
<u>EU28</u>	<u>72</u>	<u>67</u>	<u>5</u>
Estland	54	50	5
Zweden	78	74	5
België	77	73	5
Malta	77	72	5
Kroatië	63	58	5
Polen	62	57	5
Nederland	78	73	5
<u>EU27</u>	<u>71</u>	<u>66</u>	<u>5</u>
Italië	76	71	6
Spanje	77	71	6
Denemarken	74	68	6
Hongarije	64	58	7
Bulgarije	70	63	7
Slovenië	69	62	8
Slovakije	71	63	8
Litouwen	49	41	8
Letland	52	43	9
Portugal	55	45	10
Roemenië	76	66	10

Noot: EU28: Europese Unie met Verenigd Koninkrijk, EU27: Europese Unie zonder Verenigd Koninkrijk.
Bron: EU-SILC Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen.

5.4 LANGDURIGE AANDOENINGEN EN HINDER IN DAGELIJKSE ACTIVITEITEN

In de Gezondheidsenquête zijn verschillende vragen opgenomen over de prevalentie van langdurige aandoeningen en de mate waarin gezondheidsproblemen hinder opleveren in de dagelijkse activiteiten.

In 2018 stelde 28% van de bevolking van 15 jaar en ouder te lijden aan een chronische aandoening of langdurige ziekte. Vrouwen rapporteren iets vaker dan mannen een langdurige aandoening, maar het verschil is beperkt. Bij de vrouwen ging het om 29%, bij de mannen om 26%. Bij zowel mannen als vrouwen was er sprake van een toename van de prevalentie tussen 2008 en 2018.

Figuur 5.4.a. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder met één of meerdere langdurige ziekten, aandoeningen of handicap, naar geslacht
Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

	Mannen	Vrouwen
2008	24	28
2013	24	28
2018	27	29

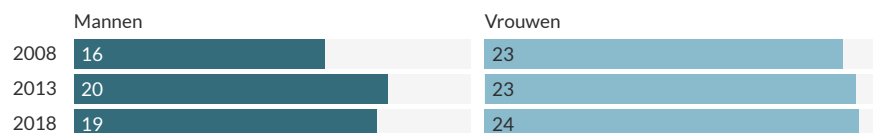
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Om welke langdurige aandoeningen het gaat, verschilt beperkt tussen mannen en vrouwen. De top 6 van aandoeningen die het meest voorkomen waren in 2018 bij beide geslachten dezelfde, maar er is wel sprake van een andere volgorde. Lage rugproblemen stonden bij zowel mannen als vrouwen op de 1ste plaats. Andere langdurige aandoeningen met hoge prevalentie zijn: hoog cholesterolgehalte in het bloed (2de plaats mannen, 5de plaats vrouwen), hoge bloeddruk (3de plaats mannen en 6de plaats vrouwen), allergie (4de plaats mannen, 3de vrouwen), artrose (5de plaats mannen en 2de vrouwen) en nekprobleem (6de plaats mannen en 4de plaats vrouwen).

De aanwezigheid van langdurige aandoeningen kan beperkingen met zich meebrengen voor de betrokkenen. In 2018 stelde 23% van de vrouwen dat ze zich omwille van gezondheidsproblemen beperkt voelen om activiteiten te doen die mensen normaal doen. Bij mannen gaf 19% gezondheidsgerelateerde beperkingen aan. Bij vrouwen is gedurende de volledige periode van 2008 tot 2018 een lichte stijging te bemerken. Bij mannen gaat het om een relatief sterkere stijging in de periode 2008 tot 2013 en een kleine daling tussen 2013 en 2018. De prevalentie van langdurige aandoeningen neemt voor beide geslachten toe met de leeftijd en af met het opleidingsniveau.

Figuur 5.4.b. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat gezondheidsgerelateerde beperkingen rapporteert naar geslacht

Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

5.5 GEESTELIJKE GEZONDHEID

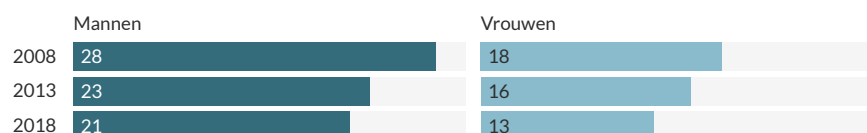
De geestelijke gezondheid wordt hier vooreerst gemeten aan de hand van de mate waarin respondenten in de Gezondheidsenquête aangeven dat ze beschikken over een optimale levensenergie. Dat zijn de respondenten die zichzelf een vitaliteitsscore geven die ruim hoger is dan gemiddeld. Daarna komen cijfers aan bod over zelfgerapporteerde depressies en sterftcijfers door zelfdoding.

In alle jaren waarin werd gemeten zijn er meer mannen dan vrouwen met een optimale levensenergie. In 2018 hadden 21% van de mannen en 13% van de vrouwen een optimale levensenergie. Tussen 2008 en 2018 nam dat aandeel af bij zowel mannen als vrouwen.

Naar leeftijd zijn er weinig verschillen: vrouwen halen in elke leeftijdsgroep een lager aandeel met optimale levensenergie dan mannen. Naar opleidingsniveau blijken hoger opgeleide mannen vaker een optimale levensenergie te hebben, terwijl bij vrouwen het aandeel met een optimale levensenergie afneemt naarmate het opleidingsniveau toeneemt.

Figuur 5.5.a. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder met optimale levensenergie naar geslacht

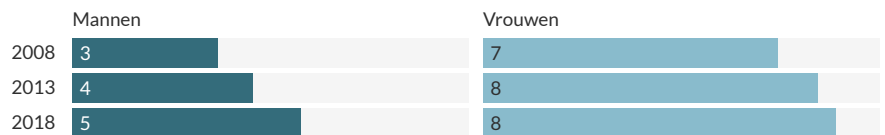
Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Er werd de respondenten ook gevraagd of ze het afgelopen jaar een depressie hebben gehad. Op dit vlak zijn er duidelijke verschillen naar geslacht. Vrouwen geven regelmatig een depressie aan dan mannen: in 2018 ging het om 8% van de vrouwen tegenover 5% van de mannen. Tussen 2008 en 2018 is de zelfgerapporteerde depressie zowel bij mannen als bij vrouwen toegenomen.

Figuur 5.5.b. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat aangeeft een depressie te hebben gehad in het afgelopen jaar naar geslacht
Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

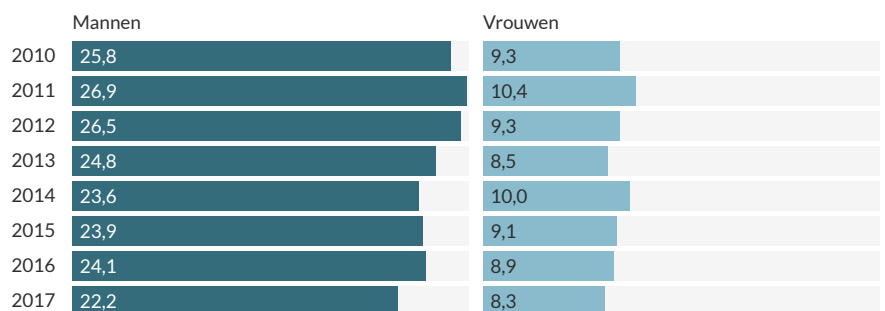
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

In alle leeftijdsgroepen ligt de zelfgerapporteerde depressie bij vrouwen hoger dan bij mannen. De prevalentie van depressies lag in 2018 bij vrouwen het hoogst in de leeftijdsgroep van 45 tot 54 jaar en bij 75-plussers (telkens 10%). Bij mannen lagen de cijfers ook het hoogst in de hoogste leeftijdsgroep: 9% van de mannen ouder dan 75 jaar gaf aan tijdens het afgelopen jaar een depressie te hebben gehad.

De prevalentie van depressie neemt bij mannen af met het opleidingsniveau, waarbij vooral de aandelen bij de laagopgeleiden erg hoog zijn in vergelijking met de andere opleidingsniveaus. Bij vrouwen is een ander beeld waarneembaar: een grotere prevalentie van depressie voor vrouwen met een diploma lager secundair onderwijs (14%) dan voor vrouwen zonder diploma of met diploma lager onderwijs (11%). In de hogere opleidingsniveaus lag het aandeel bij vrouwen op 7%.

Er sterven meer mannen dan vrouwen door zelfdoding. Per 100.000 inwoners stierven er in het Vlaamse Gewest in 2017 22 mannen en 8 vrouwen door zelfdoding. Sinds 2010 blijft de gestandaardiseerde sterfte door zelfdoding bij vrouwen min of meer stabiel. Bij de mannen is een licht dalende tendens zichtbaar vanaf 2010.

Figuur 5.5.c. Direct gestandaardiseerde sterfte door zelfdoding naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2017, in aantal per 100.000 inwoners

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid, bewerking Statistiek Vlaanderen

Zowel bij mannen als bij vrouwen ligt het sterftcijfer door zelfdoding in Vlaanderen hoger dan het EU28-gemiddelde. Bij de mannen scoorden in de periode 2014-2016 8 landen slechter dan Vlaanderen, bij de vrouwen heeft enkel Litouwen een hoger zelfdodingscijfer. In alle landen ligt het sterftcijfer door zelfdoding bij mannen beduidend hoger dan bij vrouwen.

Figuur 5.5.d. Direct gestandaardiseerde sterfte door zelfdoding naar geslacht

Vlaams Gewest en EU28-landen, gemiddelde van 2014-2016, in aantal sterftes per 100.000 inwoners en verschil tussen mannen en vrouwen

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	AANTAL PER 100.000 INWONERS	AANTAL PER 100.000 INWONERS	AANTAL PER 100.000 INWONERS
Vlaams Gewest	23,3	9,1	14,2
België	25,3	9,7	15,6
Litouwen	56,6	9,1	47,5
Hongarije	32,5	8,4	24,1
Kroatië	28,1	7,9	20,3
Zweden	17,2	7,2	10,0
Slovenië	33,4	7,1	26,3
Nederland	15,8	7,0	8,8
Letland	35,0	6,6	28,5
Oostenrijk	24,1	6,6	17,5
Luxemburg	18,9	6,5	12,4
Finland	22,3	6,4	15,9
Frankrijk	22,8	6,3	16,5
Duitsland	18,7	5,7	13,0
Denemarken	16,3	5,7	10,6
Estland	30,0	5,6	24,4
Tsjechië	23,2	5,0	18,2
Portugal	17,1	4,8	12,3
<u>EU28</u>	<u>17,8</u>	<u>4,8</u>	<u>13,0</u>
Bulgarije	16,2	4,1	12,1
Ierland	16,3	3,8	12,5
Spanje	12,3	3,8	8,5
Polen	25,8	3,6	22,2
Verenigd Koninkrijk	11,4	3,3	8,1
Roemenië	19,7	3,2	16,5
Slovakije	16,9	2,7	14,2
Italië	10,2	2,6	7,6
Malta	12,3	2,5	9,9
Cyprus	6,9	1,9	5,1
Griekenland	7,9	1,7	6,2

Bron: Agentschap Zorg en Gezondheid, bewerking Statistiek Vlaanderen.

5.6 SEKSUELE GEZONDHEID

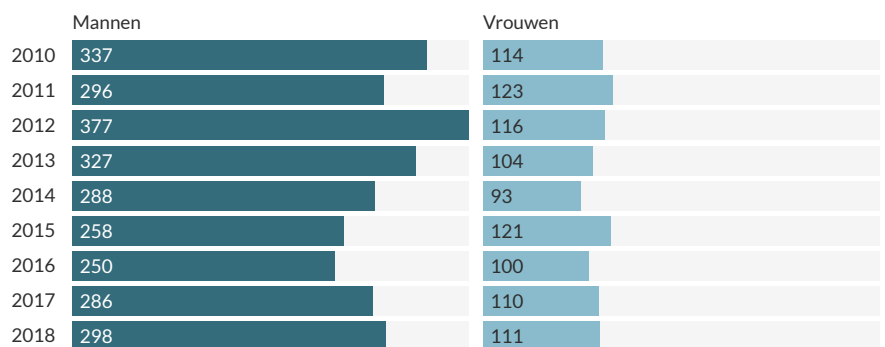
Op basis van de Gezondheidsenquête en andere studies van Sciensano wordt hier ingegaan op cijfers over kennis over HIV en aids, het aantal nieuwe HIV-diagnoses en een aantal andere seksueel overdraagbare aandoeningen.

In 2018 hadden ongeveer 5 op de 10 mannen en 4 op de 10 vrouwen van 15 jaar en ouder een uitgebreide en correcte kennis over HIV en aids. Het gaat om personen die een goede kennis hebben over de methoden om seksuele overdracht van HIV te voorkomen en de belangrijkste foute percepties over de overdracht van het virus verwerpen.

Mannen zijn in bijna alle leeftijdscategorieën beter op de hoogte, enkel bij de 15- tot 24-jarigen zijn er iets meer vrouwen met een goede kennis, maar dit verschil is heel beperkt. Hooggeschoolde mannen en vrouwen zijn steeds beter op de hoogte dan lager geschoolden.

In 2018 werden 298 nieuwe HIV-diagnoses gesteld bij mannen en 111 bij vrouwen. Het aantal nieuwe HIV-diagnoses daalde bij mannen van 2012 tot 2016, gevolgd door een toename. Bij vrouwen schommelt het aantal nieuwe diagnoses minder sterk. In alle jaren ligt het aantal nieuwe diagnoses duidelijk hoger bij mannen dan bij vrouwen.

Figuur 5.6.a. Nieuwe HIV-diagnoses naar geslacht
Vlaams Gewest, 2010-2018, aantal

Bron: Sasse e.a. (2019), bewerking Statistiek Vlaanderen

Naast HIV bestaan er nog tal van andere seksueel overdraagbare infecties of SOI's. De meest voorkomende is chlamydia waarvan het aantal meldingen sinds 2010 bij zowel mannen als vrouwen in stijgende lijn gaat. In 2016 waren er 2.648 meldingen van chlamydia bij vrouwen en 1.543 bij mannen. Gonorrhoe en syfilis komen vaker voor bij mannen dan bij vrouwen. Ook deze infecties kennen in de meest recente jaren een stijgende prevalentie, met meer dan dubbel zoveel meldingen in 2016 als in 2010. In 2016 werd bij 880 mannen gonorrhoe en bij 407 syfillis vastgesteld, bij de vrouwen ging het om 241 meldingen van gonorrhoe en 64 van syfilis. Recentere cijfers zijn voorlopig niet beschikbaar.

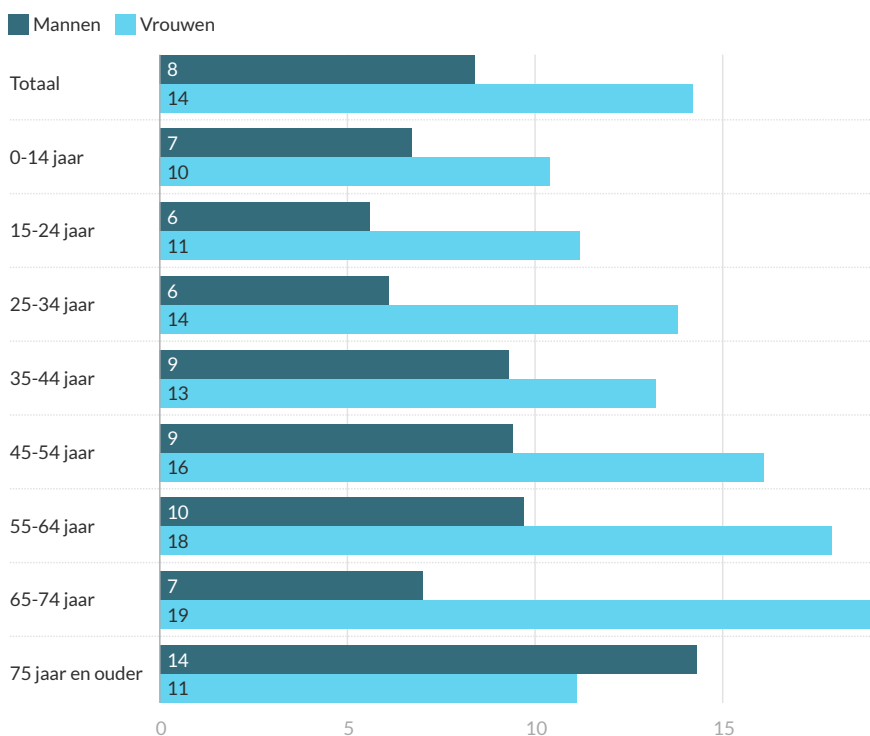

5.7 RISICOMIJDEND GEDRAG

Door gezonde voedingsgewoonten, voldoende lichaamsbeweging en vroegtijdige opsporing van kanker en andere levensbedreigende aandoeningen, kan men het risico op ernstige ziekte en vroegtijdig sterfte verminderen.

In 2018 at 8% van de mannen en 14% van de vrouwen dagelijks de aanbevolen hoeveelheid groenten en fruit (5 stuks). De consumptie stijgt bij zowel mannen als vrouwen vanaf 15 jaar met de leeftijd. Enkel in de oudste leeftijdsgroep daalt de consumptie weer. In alle leeftijdsgroepen behalve bij de 75-plussers eten vrouwen gemiddeld meer groenten en fruit dan mannen. Naar opleidingsniveau valt op dat de laagst geschoolden gemiddeld minder vaak de aanbevolen hoeveelheid groenten en fruit consumeren dan de overige opleidingsniveaus.

Figuur 5.7.a. Aandeel van de bevolking van 6 jaar en ouder dat dagelijks de aanbevolen hoeveelheid groenten en fruit (5 porties) eet naar geslacht en leeftijd
Vlaams Gewest, 2018, in %

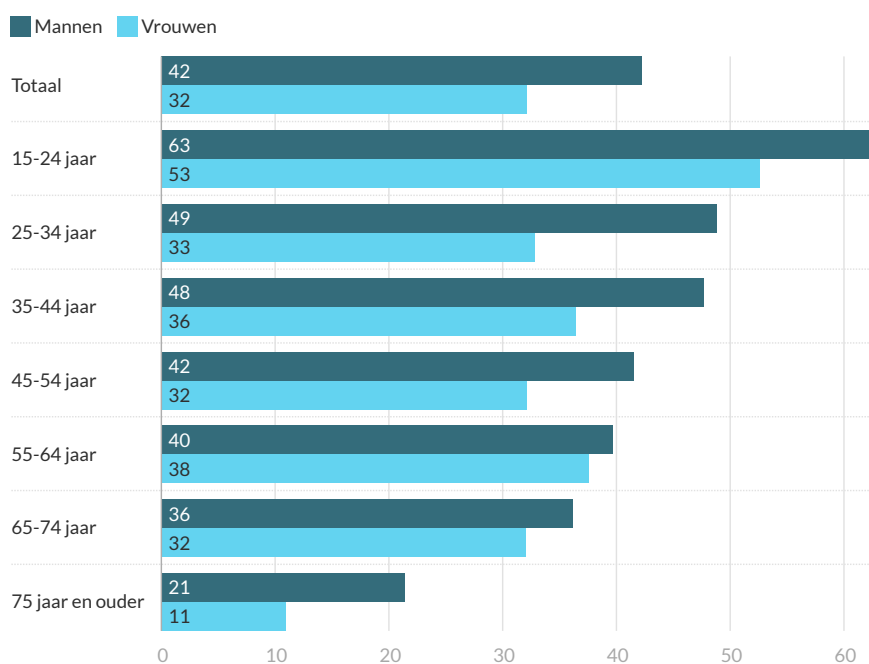

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ruim 4 op de 10 mannen hadden in 2018 wekelijks minstens 150 minuten lichaamsbeweging. Bij de vrouwen ligt dat aandeel lager (32%). Mannen bewegen in elke leeftijdscategorie meer dan vrouwen, al neemt het aandeel

af met de leeftijd. Bij vrouwen schommelt het beeld tussen 25 en 74 jaar en is er enkel een duidelijk hoger aandeel te zien in de jongste groep en lager aandeel in de oudste groep.

Figuur 5.7.b. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat wekelijks minstens 150 minuten lichaamsbeweging heeft naar geslacht en leeftijd
Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Naast gezond eten en voldoende lichaamsbeweging kan ook preventieve gezondheidszorg zorgen voor een lager risico op aandoeningen en vroegtijdige sterfte. Zo kan men er voor kiezen om preventief een kankerscreening te ondergaan. In 2018 stelde 34% van de vrouwen een borstkankerscreening te hebben ondergaan tijdens de afgelopen 2 jaar. Bij de risicogroep (50 tot 69 jaar) liep dit aandeel op tot 68%. Deze aandelen zijn tussen 2013 en 2018 afgenomen. In 2013 liet 38% van alle vrouwen en 78% uit de risicogroep zich screenen op borstkanker.

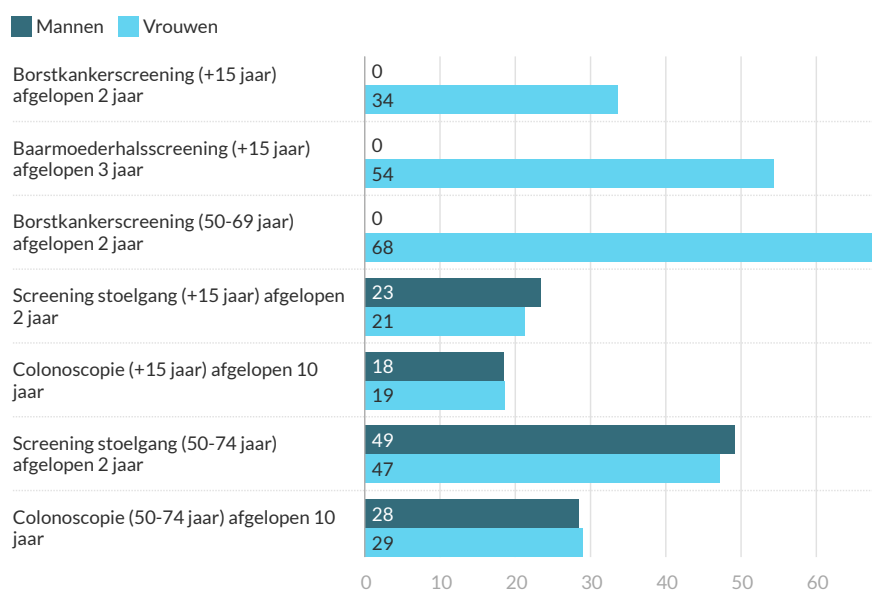
Daarnaast heeft in 2018 ook meer dan de helft van de vrouwen een preventief onderzoek naar baarmoederhalskanker ondergaan tijdens de afgelopen 3 jaar. Deze cijfers blijven sinds 2013 relatief stabiel.

De screening naar dikkedarmkanker gebeurt minder vaak en er zijn bijna geen verschillen tussen mannen en vrouwen. Zowel bij mannen als bij vrouwen stelde in 2018 ongeveer 18% in de voorgaande 10 jaar een colonscopie te hebben ondergaan. In de risicogroep (50 tot 74 jaar) liep dat percentage op tot 28% van de mannen en 29% van de vrouwen.

Verder liet in de groep van 50 tot 74 jaar 49% van de mannen en 47% vrouwen de stoelgang controleren. Tussen 2013 en 2018 is dat aandeel zowel bij mannen als vrouwen meer dan verdrievoudigd.

Figuur 5.7.c. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen periode een kankerscreening onderging naar soort screening en geslacht

Vlaams Gewest, 2018, in %

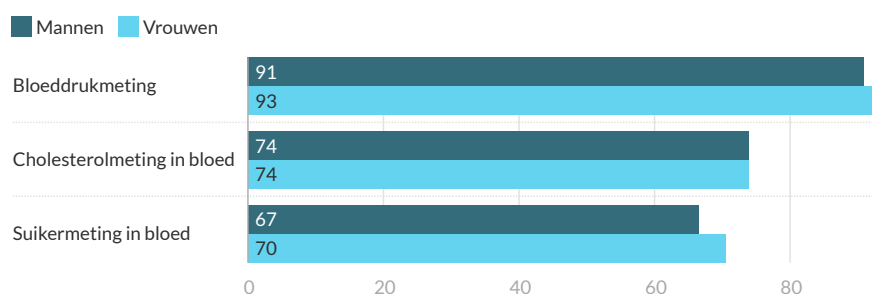

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook cardiovasculaire aandoeningen en diabetes kunnen vroegtijdig opgespoord worden. Vrouwen laten zich hiervoor iets vaker onderzoeken dan mannen. In 2018 stelde 74% van zowel vrouwen als mannen een cholesterolmeting te hebben ondergaan in de voorgaande 5 jaar. Daarnaast liet 70% van de vrouwen en 67% van de mannen een suikermeting in het bloed uitvoeren. Het meten van de bloeddruk gebeurde bij 91% van de mannen en 93% van de vrouwen. Al deze percentages stegen licht ten opzichte van de percentages in 2013.

Figuur 5.7.d. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen 5 jaar een onderzoek liet doen voor het vroegtijdig opsporen van cardiovasculaire aandoeningen en diabetes naar geslacht

Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

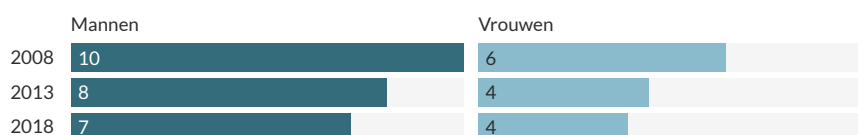
5.8 RISICOGEDRAG

Het gedrag van mannen en vrouwen heeft een invloed op hun gezondheid. Daarom wordt in wat volgt ook ingegaan op alcoholgebruik, rookgedrag, gebruik van cannabis en andere drugs en op overgewicht en zwaarlijvigheid.

In 2018 was er bij 7% van de mannen en 4% van de vrouwen sprake van overmatig alcoholgebruik. Dat betekent bij mannen een consumptie van meer dan 21 glazen per week en bij vrouwen meer dan 14 per week. Ten opzichte van 2008 is het overmatig alcoholgebruik gedaald bij zowel mannen als vrouwen.

Figuur 5.8.a. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder met overconsumptie van alcohol naar geslacht

Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Noot: overconsumptie van alcohol betekent meer dan 21 eenheden per week bij mannen en meer dan 14 eenheden per week bij vrouwen.

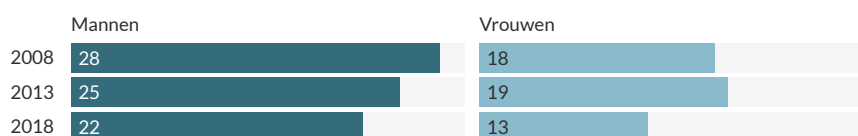
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

De hoogste aandelen met overmatig alcoholgebruik situeerden zich in 2018 zowel bij mannen als bij vrouwen in de leeftijdsgroep van 55 tot 64 jaar (14% van de mannen en ruim 6% van de vrouwen). Ook jonge mannen tussen 15 en 34 jaar drinken relatief vaak te veel (7%). Bij de jonge vrouwen is dat het geval bij 6% van de 15- tot 24-jarigen. Naar opleidingsniveau valt op dat het overmatig alcoholgebruik het hoogst ligt bij midden- en hogeschoolden, zowel bij vrouwen als bij mannen.

In 2018 gaf 22% van de Vlaamse mannen en 13% van de vrouwen aan te roken. Tussen 2008 en 2018 is het aandeel rokers zowel bij mannen als bij vrouwen gedaald.

Figuur 5.8.b. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat dagelijks of occasioneel rookt naar geslacht

Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

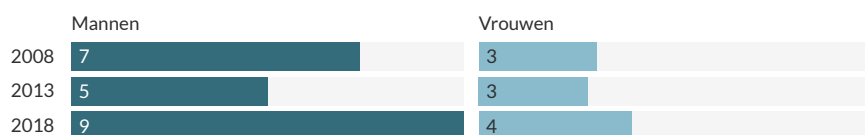
In alle leeftijdsgroepen zijn er meer mannelijke dan vrouwelijke rokers. Het grootste aandeel mannelijke rokers was in 2018 te vinden in de leeftijdsgroepen van 25 tot 44 jaar (33 tot 34%). Bij vrouwen zijn er relatief veel rokers in de leeftijdsgroepen van 45 tot 64 jaar (18 tot 20%).

Hooggeschoolde mannen en vrouwen roken minder vaak dan middengeschoolde mannen en vrouwen. Bij mannen is er weinig verschil tussen het aandeel rokers bij de laag- en middengeschoolden, bij vrouwen zijn het de middengeschoolden die het vaakst roken. Opvallend is wel dat mannen en vrouwen die helemaal geen diploma hebben of enkel een diploma lager onderwijs het minst roken van alle opleidingsgroepen.

Mannen gebruiken vaker drugs dan vrouwen. In 2018 gaf 9% van de mannen aan cannabis te gebruiken tegenover 3,5% van de vrouwen. Daarnaast gebruikte 5,1% van de mannen en 1,3% van de vrouwen een andere drug. Bij mannen is het gebruik van cannabis en andere drugs tussen 2008 en 2013 afgenomen. Bij vrouwen is in dezelfde periode het gebruik min of meer constant gebleven. Tussen 2013 en 2018 steeg het gebruik van alle drugs, zowel cannabis als andere. Deze stijging is groter bij mannen dan bij vrouwen. Druggebruik is vooral te vinden bij de jongere leeftijdsgroepen en dat zowel bij mannen als bij vrouwen.

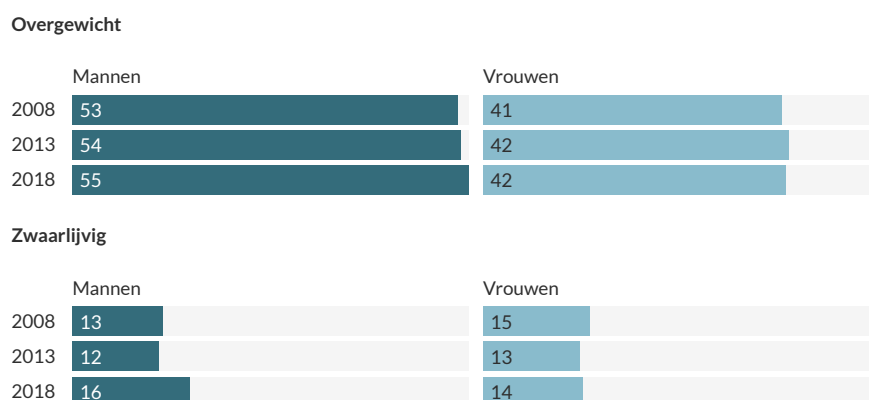
Figuur 5.8.c. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat het afgelopen jaar drugs heeft gebruikt naar soort drug en geslacht
Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Cannabis

In 2018 had bijna 55% van de mannen en 42% van de vrouwen te kampen met overgewicht. Dat betekent dat hun Body Mass Index (BMI) groter of gelijk is aan 25. Ongeveer 15% vrouwen en mannen hadden een BMI van minstens 30, wat betekent dat ze zwaarlijvig zijn. Er zijn iets meer zwaarlijvige vrouwen dan mannen. Het aandeel zwaarlijvigen lag in 2018 iets hoger dan in 2008.

Figuur 5.8.d. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat overgewicht heeft (BMI>25) of zwaarlijvig is (BMI>30), naar geslacht
 Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Mannen zijn in alle leeftijdscategorieën vaker zwaarlijvig dan vrouwen. Enkel in de leeftijdscategorie 35 tot 44 jaar waren er in 2018 meer zwaarlijvige vrouwen dan mannen, al is het verschil heel beperkt. Daarnaast steeg het aandeel zwaarlijvigen bij zowel mannen als vrouwen globaal tot de leeftijd van 74 jaar. In de oudste leeftijdsgroep lag het aandeel zwaarlijvigen weer iets lager. Het aandeel zwaarlijvigen neemt bij zowel mannen en vrouwen af naarmate het opleidingsniveau stijgt.

5.9 TOEGANG TOT DE GEZONDHEIDSZORG

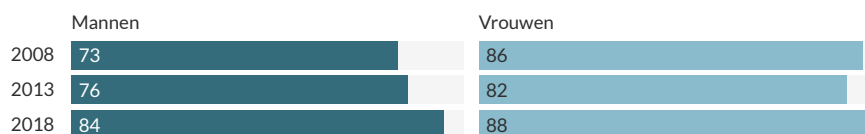
Om de toegang tot de gezondheidszorg in beeld te brengen, wordt gekeken naar contacten met de huisarts, tandarts en psychotherapeuten, alsook naar de ziekenhuisopnames en de hiermee verbonden financiële belemmeringen.

In 2018 had 88% van de vrouwen minstens 1 keer contact gehad met de huisarts in het afgelopen jaar. Bij mannen ging het om 84%. Voor contacten met de tandarts liggen de aandelen van mannen en vrouwen lager, al ligt ook dat hoger bij vrouwen (73%) dan mannen (70%). Tussen 2008 en 2018 stegen beide aandelen zowel bij mannen als bij vrouwen.

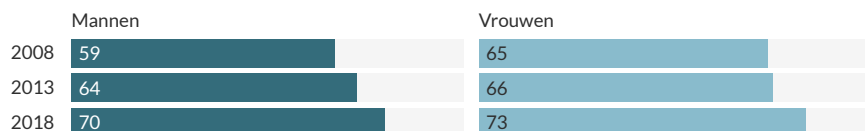
Figuur 5.9.a. Aandeel van de bevolking dat het afgelopen jaar minstens 1 keer de huisarts of tandarts (vanaf 2 jaar) contacteerde naar geslacht

Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Huisarts

Tandarts

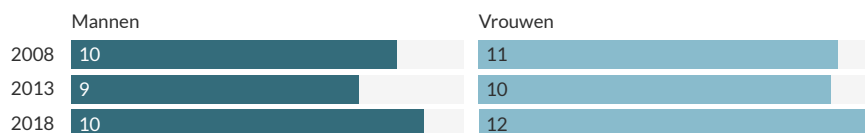
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook het consulteren van een psycholoog, therapeut of psychiater werd in 2018 bevraagd. In 2018 zei 7% van de mannen dat ze het afgelopen jaar een consultatie hadden gehad in het kader van geestelijke gezondheidszorg. Bij de vrouwen ging het om 10%.

Verder werd ook nagegaan wie het afgelopen jaar werd gehospitaliseerd. In 2018 is er een heel klein verschil te zien tussen mannen en vrouwen: bij vrouwen werd 12% opgenomen in het ziekenhuis, bij mannen 10%.

Figuur 5.9.b. Aandeel van de bevolking dat het afgelopen jaar werd gehospitaliseerd naar geslacht

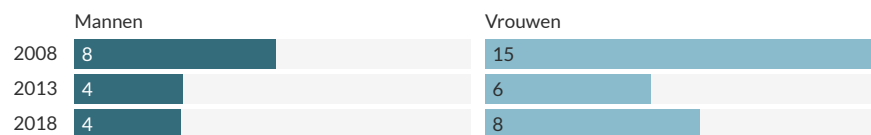
Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Voor sommige huishoudens loopt de financiële belasting van het inkomen door medische zorg zo sterk op dat ze medische zorg uitstellen. In 2018 leefde 4% van de mannen in een huishouden dat in het afgelopen jaar medische zorg heeft moeten uitstellen. Bij vrouwen lag dat aandeel op 8%. Deze aandelen lagen na een duidelijke daling in 2013 weer iets hoger in 2018.

Figuur 5.9.c. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat leeft in een huishouden dat het afgelopen jaar medische zorg uitstelde om financiële redenen naar geslacht Vlaams Gewest, 2008, 2013 en 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

6

BESLUITVORMING

In dit hoofdstuk wordt gefocust op 3 vormen van besluitvorming: politieke besluitvorming, economische besluitvorming en besluitvorming in verenigingen. Daarvoor wordt vooreerst een beroep gedaan op de Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen.

De SCV-survey is een jaarlijkse face-to-face enquête naar opvattingen, overtuigingen en handelingen rond diverse maatschappelijke en beleidsrelevante thema's die tot 2018 werd afgenomen bij een toevallige steekproef van ongeveer 1.500 Nederlandstalige inwoners van het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tussen 18 en 85 jaar. Vanaf 2009 werd er niet meer gewerkt met een bovengrens naar leeftijd, noch met een nationaliteitsvereiste. De SCV-survey werd in 2018 voor een laatste keer afgenomen. In de loop van 2020 werd door Statistiek Vlaanderen een nieuwe algemene bevraging voorbereid met een vernieuwde methodologie. De eerste resultaten daarvan worden verwacht in het voorjaar van 2021.

Daarnaast wordt ook gebruik gemaakt van administratieve bronnen. Voor de data over de aanwezigheid van mannen en vrouwen in de verschillende parlementen, regeringen en lokale besturen wordt gebruik gemaakt van gegevens van het Europees Parlement, van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken (FOD BZ), van het Agentschap voor Binnenlands Bestuur (ABB) van de Vlaamse overheid en van het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM). De Europese vergelijking van cijfers rond politieke participatie gebeurt aan de hand van de genderdatabase van het directoraat-generaal Justitie van de Europese Commissie. Wat de participatie aan de economische besluitvorming betreft, wordt een beroep gedaan op de administratieve gegevens van de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO) verrijkt met tewerkstellingsgegevens van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ)

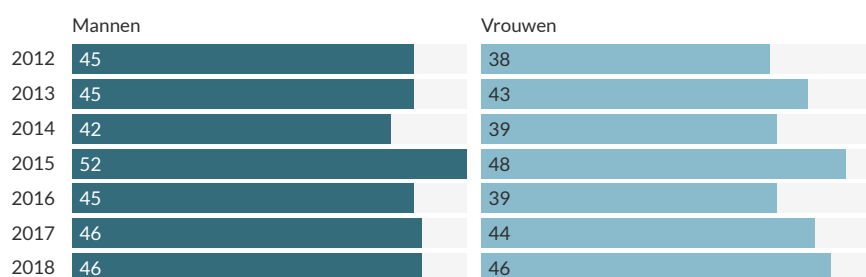
6.1 PARTICIPATIE IN POLITIEKE BESLUITVORMING

Politieke participatie vormt een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende democratie. Een beperkte participatie of het feit dat bepaalde groepen systematisch minder participeren dan andere groepen zorgt ervoor dat vragen en eisen van (bepaalde groepen) burgers onvoldoende meegenomen worden in het beleid. Er wordt in wat volgt eerst aandacht besteed aan de mate waarin mannen en vrouwen in het algemeen deelnemen aan politieke activiteiten. Daarna wordt ingezoomd op de mate waarin mannen en vrouwen vertegenwoordigd zijn in de verschillende parlementen, regeringen en lokale besturen.

In de SCV-survey worden periodiek verschillende vormen van politieke participatie bevraagd. Het gaat om volgende 13 activiteiten: deelnemen aan politieke manifestaties of demonstraties, schenken of verzamelen van geld voor politieke actie, lid zijn van een politieke partij, kandideren op een verkiezingslijst, lid zijn van een lokaal advies-, inspraak- of overlegorgaan, een buurt- of actiecomité of bewonersgroep, tekenen van een petitie, boycotten of opzettelijk kopen van producten omwille van politieke redenen, zijn mening uiten bij een politicus of ambtenaar of in de media, deelnemen aan een politiek forum of discussiegroep op internet en informatie verzamelen over de plannen of beslissingen van de overheid.

Iets minder dan de helft van de mannen en vrouwen gaf in 2018 aan in het voorafgaande jaar minstens 1 van deze politieke activiteiten te hebben ondernomen. De politieke participatie lag in 2018 ongeveer even hoog bij mannen als bij vrouwen. Tot en met 2017 lag de participatie telkens iets hoger bij mannen dan bij vrouwen. Het beperkte verschil inzake politieke participatie tussen mannen en vrouwen komt in ongeveer gelijke mate terug in alle leeftijds- en opleidingsgroepen.

Figuur 6.1.a. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens 1 uit een lijst van 13 mogelijke politieke activiteiten heeft gedaan in het afgelopen jaar naar geslacht Vlaamse Gemeenschap, 2012-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Wat de aanwezigheid van mannen en vrouwen in de parlementen, provincie- en gemeenteraden betreft, is er nagenoeg overal sprake van een oververtegenwoordiging van mannen. Het aandeel mannen lag in de periode 2018-2019 het hoogst in de gemeenteraden (65%) en de provincieraden (62%). Daarna volgen de Kamer van Volksvertegenwoordigers (58%) en de Belgische vertegenwoordigers in het Europees Parlement (57%). In de Senaat (53%) het Vlaams Parlement (53%) ligt het aandeel mannen slechts beperkt hoger dan het aandeel vrouwen.

Tussen 2007 en 2014 is het aandeel vrouwen in de Senaat gestegen van 30% tot 50%. In 2019 lag het aandeel vrouwen wel weer iets lager (47%). Een gelijkaardige stijging deed zich ook voor in het Vlaams Parlement: het aandeel vrouwen steeg daar tussen 2004 en 2019 van 32% naar 47%. In de Kamer gaat de vervrouwelijking minder snel: tussen 2007 en 2019 steeg het aandeel vrouwelijke Kamerleden van 37% naar 41%. In het Europees Parlement was er tot 2014 weinig evolutie merkbaar. Tussen 2014 en 2019

daalde het aandeel mannen van 71% mannen tot 57%. In de provincieraden is het aandeel vrouwen tussen 2006 en 2012 toegenomen van 37% naar 42%, maar dat zakte in 2018 sterk terug tot 35%. In de gemeenteraden was er tussen 2006 en 2019 wel een constante, zij het veel beperktere stijging te zien. Daar steeg het aandeel vrouwen van 33% in 2006 naar 38% in 2018.

Figuur 6.1.b. Aandeel mannen en vrouwen in de parlementen

Europees Parlement (enkel Belgische parlementsleden), Kamer, Senaat, Vlaams Parlement, Vlaamse provincieraden en gemeenteraden, 2004-2019, in %

	2004	2006	2007	2009	2010	2012	2014	2018	2019
MANNEN									
Europees Parlement	71	-----	-----	68	-----	-----	71	-----	57
Kamer	-----	-----	63	-----	61	-----	60	-----	58
Senaat	-----	-----	70	-----	58	-----	50	-----	53
Vlaams Parlement	68	-----	-----	59	-----	-----	56	-----	53
Provincieraden	-----	63	-----	-----	-----	58	-----	65	-----
Gemeenteraden	-----	66	-----	-----	-----	64	-----	62	-----
VROUWEN									
Europees Parlement	29	-----	-----	32	-----	-----	29	-----	43
Kamer	-----	-----	37	-----	39	-----	39	-----	41
Senaat	-----	-----	30	-----	43	-----	50	-----	47
Vlaams Parlement	32	-----	-----	41	-----	-----	44	-----	47
Provincieraden	-----	37	-----	-----	-----	42	-----	35	-----
Gemeenteraden	-----	33	-----	-----	-----	36	-----	38	-----

Noot: het betreft telkens de initiële samenstelling van het parlement/provincieraden/gemeenteraden na elke verkiezing; wijzigingen tijdens de legislatuur worden buiten beschouwing gelaten.

Bron: Europees Parlement, FOD BZ, ABB, IGVM, bewerking Statistiek Vlaanderen

In alle 28 EU-landen zijn er in het nationaal parlement meer mannelijke dan vrouwelijke parlementsleden (lagerhuis in tweekamerstelsel). Het Vlaams Parlement haalde in 2019 met een verschil tussen het aandeel mannelijke en vrouwelijke parlementsleden van 6 procentpunten een 2de plaats in de EU-rangschikking: alleen in Zweden was er een kleiner verschil tussen het aandeel mannen en vrouwen in het parlement. In de meeste landen is het aandeel mannelijke parlementsleden heel wat groter dan het aandeel vrouwelijke: in 10 EU-landen zijn driekwart of meer van de parlementsleden mannen. In Malta en Hongarije worden 85% of meer van de parlementszetels bezet door mannen.

Figuur 6.1.c. Aandeel mannelijke en vrouwelijke leden in nationaal parlement en Vlaams Parlement

Vlaanderen en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaanderen	53	47	6
Zweden	52	48	5
Finland	54	47	7
Spanje	56	44	12
België	59	41	17
Portugal	60	40	19
Denemarken	60	40	21
Frankrijk	61	39	21
Oostenrijk	61	39	21
Italië	64	36	28
Nederland	67	33	33
Verenigd Koninkrijk	68	33	35
<u>EU28</u>	<u>68</u>	<u>32</u>	<u>36</u>
Duitsland	69	31	38
Letland	70	30	40
Polen	71	29	42
Estland	71	29	43
Luxemburg	72	28	43
Slovenië	72	28	44
Bulgarije	73	27	46
Litouwen	76	24	52
Tsjechië	77	23	54
Ierland	78	22	56
Roemenië	78	22	56
Griekenland	78	22	57
Slovakije	79	21	59
Kroatië	80	20	60
Cyprus	82	18	64
Malta	85	15	70
Hongarije	88	12	76

Bron: Europese Commissie, bewerking Statistiek Vlaanderen.

Bij de uitvoerende mandaten lag het aandeel mannen in de periode 2018-2020 het hoogst in de Vlaamse regering (67%). Daarna volgden de Colleges van Burgemeester en Schepenen (62%) en de provinciale deputaties (60%).

De Europese Commissie was voor 56% samengesteld uit mannen. Enkel in de federale regering waren er in 2020 evenveel mannelijke als vrouwelijke regeringsleden (ministers en staatssecretarissen).

In de Europese commissie, de provinciale deputaties en de Colleges van Burgemeester en Schepenen is er sinds 2004 sprake van een duidelijke vervrouwelijking. In de federale regering waren er tot 2020 telkens minder vrouwen en in de Vlaamse regering nam het aandeel mannen eerst af en daarna weer toe.

Figuur 6.1.d. Aandeel mannen en vrouwen in politieke uitvoerende mandaten

Europese Commissie, federale en Vlaamse regering, de Vlaamse provinciale deputaties en de gemeentelijke Colleges van Burgemeester en Schepenen, 2004-2020, in %

	2004	2006	2007	2009	2010	2012	2014	2018	2019	2020
MANNEN										
Europese Commissie	72	-----		67	-----		68	-----	56	-----
Federale regering	-----		68	-----	68	-----	78	-----		50
Vlaamse regering	70	-----		56	-----		56	-----	67	-----
Provinciale deputaties	-----	72	-----			80	-----	60	-----	-----
Gemeentelijke colleges	-----	69	-----			67	-----	62	-----	-----
VROUWEN										
Europese Commissie	28	-----		33	-----		32	-----	44	-----
Federale regering	-----		32	-----	32	-----	22	-----		50
Vlaamse regering	30	-----		44	-----		44	-----	33	-----
Provinciale deputaties	-----	28	-----			20	-----	40	-----	-----
Gemeentelijke colleges	-----	31	-----			33	-----	38	-----	-----

Noot: het betreft steeds de initiële samenstelling van de regering/deputaties/colleges na elke verkiezing; wijzigingen tijdens de legislatuur worden buiten beschouwing gelaten.

Bron: ABB, Europees Parlement, FOD BZ, IGVM, bewerking Statistiek Vlaanderen

Met een verschil tussen het aandeel mannen en vrouwen in de Vlaamse regering van 33 procentpunten haalde Vlaanderen in 2019 een 13de plaats in de EU-rangschikking. De regeringen van Finland en Zweden zijn de enige regeringen die meer vrouwen dan mannen tellen. In Spanje en Oostenrijk is de regering volledig paritair samengesteld. In 10 EU-landen ligt het aandeel mannelijke ministers boven 75%.

Figuur 6.1.e. Aandeel mannelijke en vrouwelijke ministers

Vlaanderen en EU28-landen, 2019, in % en verschil tussen mannen en vrouwen in procentpunten (ppt.)

	MANNEN	VROUWEN	VERSCHIL TUSSEN M EN V
	%	%	IN PPT.
Vlaanderen	67	33	33
Finland	42	58	-15
Zweden	48	52	-4
Spanje	50	50	0
Oostenrijk	50	50	0
Frankrijk	51	49	3
Nederland	57	44	13
Denemarken	59	41	18
Duitsland	60	40	19
Bulgarije	61	39	22
Portugal	64	36	29
Slovenië	65	35	30
Italië	66	34	32
Verenigd Koninkrijk	67	33	34
Litouwen	67	33	34
EU28	69	31	37
België	69	31	38
Luxemburg	71	29	41
Letland	71	29	43
Tsjechië	73	27	47
Slovakije	78	23	55
Ierland	79	21	59
Kroatië	81	19	62
Roemenië	82	18	65
Cyprus	83	17	67
Polen	85	15	70
Hongarije	86	14	71
Estland	87	13	73
Griekenland	90	10	80
Malta	91	9	83

Bron: Europese Commissie, bewerking Statistiek Vlaanderen

6.2 PARTICIPATIE IN ECONOMISCHE BESLUITVORMING

De participatie van mannen en vrouwen in de economische besluitvorming wordt bekeken aan de hand van gegevens over de samenstelling van de raden van bestuur van commerciële vennootschappen en bedrijven en over het profiel van de zaakvoerders van deze vennootschappen. Onder commerciële vennootschappen en bedrijven worden alle rechtspersonen verstaan die daden van koophandel uitoefenen en over een vestigingseenheid in het Vlaamse Gewest beschikken. Het gaat onder meer om BVBA's, NV's en VOF's. Deze gegevens werden gehaald uit de Kruispuntbank Ondernemingen (KBO) die verrijkt werd met informatie van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid over ondernemingsgrootte en sector en dateren van 2016. Recentere gegevens zijn op dit moment niet beschikbaar. Deze gegevens werden al uitgebreid besproken in de Vlaamse Gendermonitor 2016 (SVR & ABB, 2017) en worden daarom hieronder slechts kort samengevat.

In 2016 waren 52% van de leden van de raden van bestuur van de Vlaamse bedrijven mannen, 48% waren vrouwen. Bij de zaakvoerders was het overwicht van de mannen groter: 69% van de zaakvoerders waren mannen, 31% vrouwen.

Het overwicht van mannen bij zaakvoerders komt terug bij alle bedrijfsgroottes. Bij de bestuurders is het overwicht van mannen minder groot, maar ook hier is er een verband met de grootte van de onderneming: hoe meer mensen het bedrijf tewerkstelt, hoe groter het overwicht van mannen in de raad van bestuur. In kleinere bedrijven (tot 50 werknemers) zetelden in 2016 ongeveer evenveel mannen en vrouwen in de raden van bestuur, vanaf 50 werknemers daalde het aandeel vrouwelijke bestuurders tot 45% en boven de 200 werknemers viel dit aandeel terug tot onder de 40%.

Het overwicht van mannen bij de bestuurders en zaakvoerders komt ook terug in alle sectoren. Bij de bestuurders lag het aandeel mannen het hoogst in de primaire sector (57%) en het laagst in de secundaire sector (51%). Bij de zaakvoerders lag het aandeel mannen het hoogst in de secundaire sector (74%). De quartaire sector kende het laagste aandeel mannelijke zaakvoerders (59%).

6.3 PARTICIPATIE IN BESLUITVORMING IN VERENIGINGEN

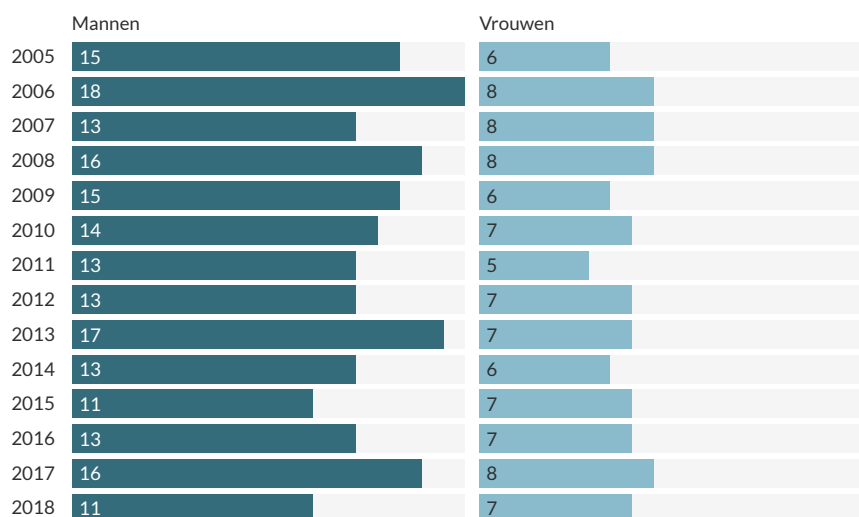
Om de participatie van mannen en vrouwen in de besluitvorming van verenigingen in beeld te brengen, wordt ten slotte ingegaan op de aanwezigheid van mannen en vrouwen in het bestuur van verenigingen. Het gaat om personen die in de SCV-survey zelf aangeven binnen een vereniging een officiële functie te vervullen zoals voorzitter, secretaris

of penningmeester. Er wordt vanuit gegaan dat deze personen actief deelnemen aan de besluitvorming over de activiteiten en werking van de vereniging in kwestie. De meer algemene actieve participatie aan activiteiten van verenigingen komt aan bod in het volgende hoofdstuk over sociale participatie.

In 2018 gaf 11% van de mannen en 7% van de vrouwen van 18 tot 85 jaar aan bestuurslid te zijn van 1 of meer verenigingen. Die aandelen fluctueren vrij sterk over de jaren heen, maar dat mannen vaker bestuurslid zijn dan vrouwen komt wel terug in alle jaren. Het verschil tussen mannen en vrouwen is sinds 2005 beperkt afgenomen.

Figuur 6.3.a. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat bestuurslid is van minstens 1 vereniging naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2005-2018, in %

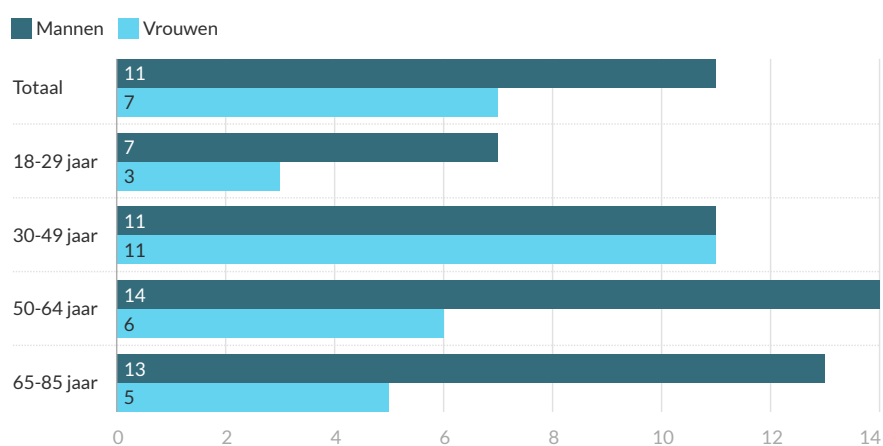

Bron: SCV-survey Statistiek Vlaanderen

Het verschil tussen het aandeel mannen en vrouwen dat bestuurslid is, komt terug in alle leeftijds- en opleidingsgroepen. Enkel bij de 30- tot 49-jarigen participeren mannen en vrouwen even vaak. Naar leeftijd is het verschil tussen mannen en vrouwen het grootst vanaf 50 jaar. Daar ligt het aandeel bestuursleden bij de mannen 2,5 keer hoger dan bij de vrouwen.

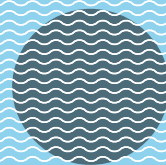
Figuur 6.3.b. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat bestuurslid is van minstens 1 vereniging naar geslacht en leeftijd

Vlaamse Gemeenschap, 2018, in %

Bron: SCV-survey Statistiek Vlaanderen

7

SOCIALE PARTICIPATIE

Om de eventueel bestaande verschillen in de sociale participatie naar geslacht in beeld te brengen, wordt achtereenvolgens ingegaan op de participatie van mannen en vrouwen aan het verenigingsleven en aan culturele activiteiten, hun sociale contacten en hun media- en internetgebruik. Al deze gegevens zijn gebaseerd op de resultaten van de Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen. Het gaat om een jaarlijkse face-to-face enquête naar opvattingen, overtuigingen en handelingen rond diverse maatschappelijke en beleidsrelevante thema's die tot 2018 werd afgenomen bij een toevallige steekproef van ongeveer 1.500 Nederlandstalige inwoners van het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tussen 18 en 85 jaar. Vanaf 2009 werd er niet meer gewerkt met een bovengrens naar leeftijd, noch met een nationaliteitsvereiste. De SCV-survey werd in 2018 voor een laatste keer afgenomen. In de loop van 2020 werd door Statistiek Vlaanderen een nieuwe algemene bevraging voorbereid met een vernieuwde methodologie. De eerste resultaten daarvan worden verwacht in het voorjaar van 2021.

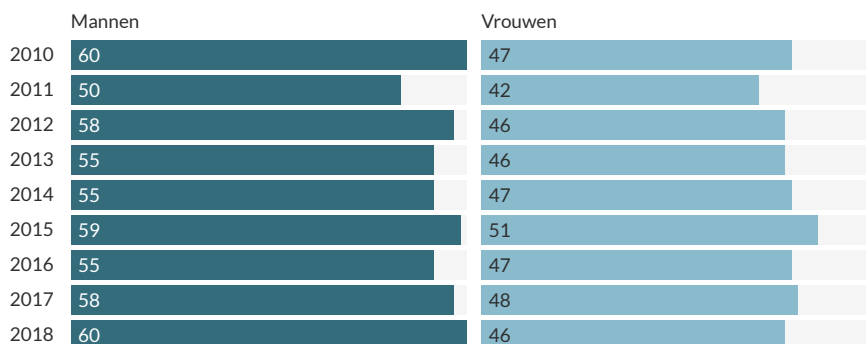
7.1 PARTICIPATIE IN HET VERENIGINGSLEVEN

In het vorige hoofdstuk over besluitvorming werd al gefocust op de mate waarin mannen en vrouwen lid zijn van het bestuur van verenigingen. Hier wordt meer algemeen ingegaan op de mate waarin men actief participeert aan het verenigingsleven. Daartoe worden gegevens gebruikt over het aandeel mannen en vrouwen dat aangeeft actief lid te zijn van een vereniging. Met actief lid zijn wordt bedoeld: deelnemen aan de activiteiten van een vereniging hetzij als bestuurslid, hetzij als gewoon lid.

60% van de mannen gaf in 2018 aan actief lid te zijn van minstens 1 vereniging. Bij de vrouwen ging het om iets minder dan de helft. In de hele periode van 2010 tot 2020 lag het aandeel mannen dat actief deelneemt aan het verenigingsleven telkens ongeveer 10 procentpunten hoger dan het aandeel vrouwen.

Figuur 7.1.a. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat actief lid is van minstens 1 vereniging naar geslacht

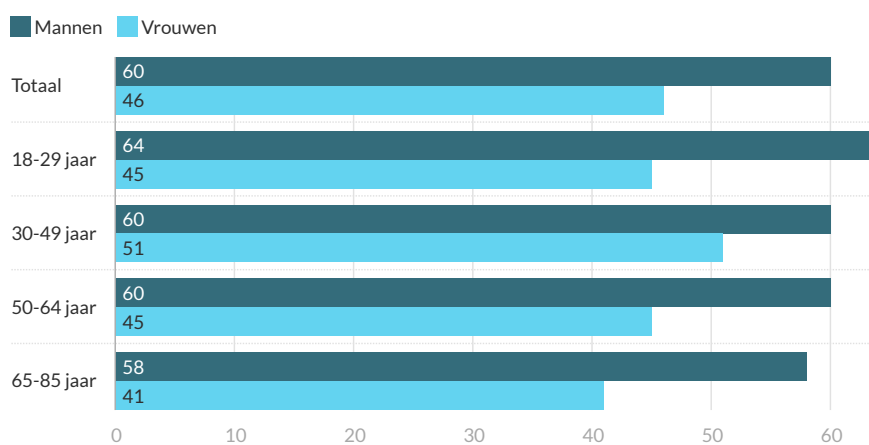
Vlaamse Gemeenschap, 2010-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Het aandeel actieve leden lag bij de mannen in 2018 het hoogst in de leeftijdsgroep van 18 tot 29 jaar. Bij de vrouwen scoort de leeftijdsgroep van 30 tot 49 jaar het hoogst. In alle leeftijdsgroepen ligt het aandeel participanten bij de mannen duidelijk hoger dan bij de vrouwen.

Figuur 7.1.b. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat actief lid is van minstens 1 vereniging naar geslacht en leeftijd
Vlaamse Gemeenschap, 2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

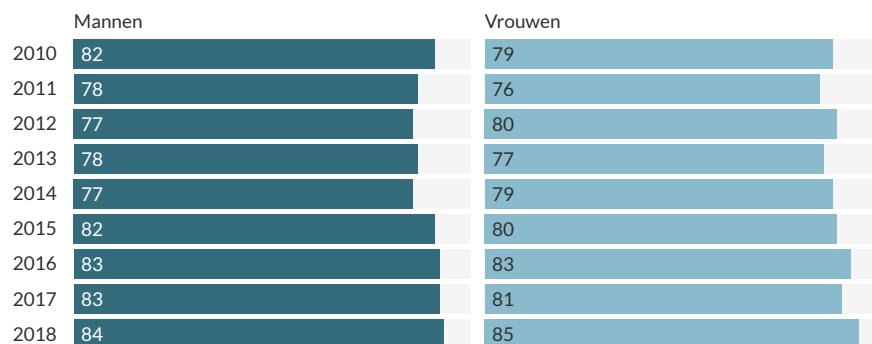
De deelname aan verenigingen neemt toe naarmate het opleidingsniveau stijgt. Maar het feit dat mannen vaker participeren aan het verenigingsleven komt in ongeveer gelijke mate terug in alle opleidingsgroepen.

7.2 CULTUURPARTICIPATIE

Het aandeel cultuurparticipanten schommelde tussen 2010 en 2018 steeds rond 80% van de bevolking. Hierbij bestaat er nagenoeg geen verschil tussen mannen en vrouwen. Het gaat om personen die zelf aangeven minstens 1 keer in het afgelopen jaar 1 van volgende 10 cultuuractiviteiten te hebben ondernomen: het bijwonen van een opera of klassiek concert, een pop- of rockconcert, een jazz- of bluesconcert, een folkoptreden of concert met traditionele muziek, een dans- of balletvoorstelling, een theatervoorstelling of het bezoeken van een museum, een bibliotheek of een bioscoop.

Figuur 7.2.a. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat participeert aan cultuur naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2010-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Bij een groot deel van de participanten gaat het om een eenmalige deelname aan een culturele activiteit. Als op basis van de frequentie en diversiteit van activiteiten een verdere opdeling wordt gemaakt tussen verschillende types van participanten, blijkt dat mannen minder frequent en aan minder verschillende cultuuractiviteiten deelnemen dan vrouwen. In 2018 waren 37% van de mannelijke participanten en 32% van de vrouwelijke participanten zogenaamde 'incidentele participanten'. Het gaat om participanten die in het afgelopen jaar slechts 1 of 2 keer hebben deelgenomen aan 1 of 2 verschillende cultuuractiviteiten.

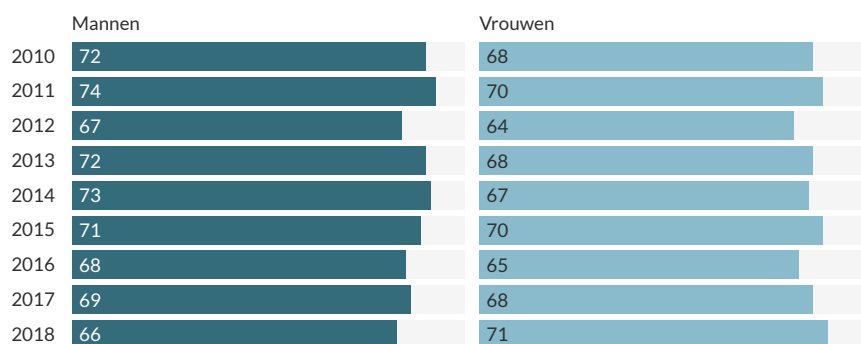
De participatie aan cultuur neemt sterk af met de leeftijd. De afname met de leeftijd doet zich in ongeveer gelijke mate voor bij zowel mannen als vrouwen. Daartegenover staat dat de cultuurparticipatie sterk toeneemt met het opleidingsniveau. Ook dat gebeurt in min of meer gelijke mate bij mannen en bij vrouwen.

7.3 SOCIALE CONTACTEN

In de SCV-survey werd jaarlijks gevraagd naar de frequentie van contacten met burens, niet-inwonende familie en kennissen of vrienden. Bij de contacten met burens was er in 2018 sprake van een beperkt verschil naar geslacht: vrouwen hadden iets meer contacten met burens dan mannen. Tot 2014 was het net omgekeerd. Dan waren het telkens de mannen die iets vaker contacten hadden met burens dan de vrouwen. Vrouwen hebben daarnaast in nagenoeg heel de periode 2010-2018 vaker minstens wekelijks contact met familie dan mannen. En ook bij de contacten met vrienden was er in 2018 net als in de meeste andere jaren sprake van een duidelijk verschil naar geslacht: mannen hebben vaker wekelijkse contacten met vrienden en kennissen dan vrouwen.

Figuur 7.3.a. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens wekelijks contact heeft met burens naar geslacht

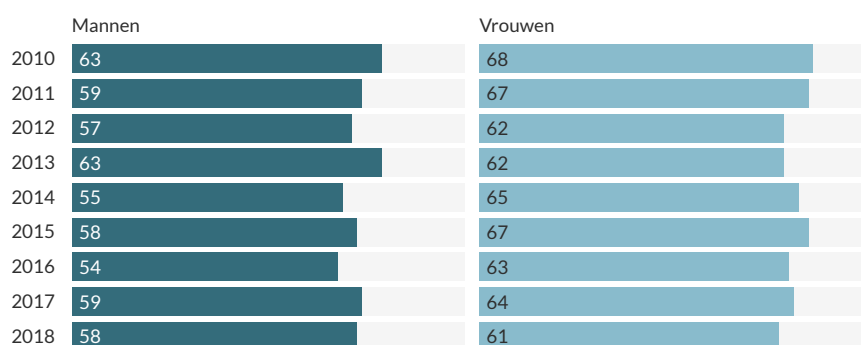
Vlaamse Gemeenschap, 2010-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Figuur 7.3.b. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens wekelijks contact heeft met niet-inwonende familie naar geslacht

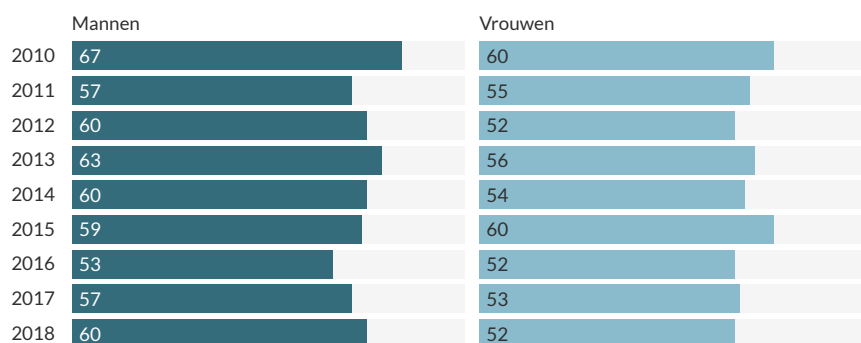
Vlaamse Gemeenschap, 2010-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Figuur 7.3.c. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens wekelijks contact heeft met kennissen/vrienden naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2010-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Op basis van bovenstaande gegevens kan het aandeel mannen en vrouwen berekend worden dat minstens wekelijks contact heeft met burens, familie of kennissen/vrienden. Dat aandeel verschilt slechts beperkt naar geslacht. In 2018 ging het om 89% van de mannen en 91% van de vrouwen. Ook bij de verschillende leeftijds- en opleidingsgroepen blijft het verschil tussen mannen en vrouwen beperkt.

In de SCV-survey werd ook gepeild naar de kwaliteit van de sociale contacten. Aan de respondenten werd gevraagd aan te geven of ze het eens of oneens zijn met een aantal stellingen hierover. Op de meeste stellingen blijft het verschil naar geslacht beperkt. Ook opgesplitst naar leeftijd en scholingsgraad blijven de verschillen naar geslacht beperkt. De tevredenheid stijgt wel met het opleidingsniveau, terwijl deze daalt met de leeftijd, maar dat geldt zowel voor mannen als voor vrouwen.

Figuur 7.3.d. Houding van de bevolking van 18 tot 85 jaar tegenover sociale contacten naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2018, % (helemaal) eens

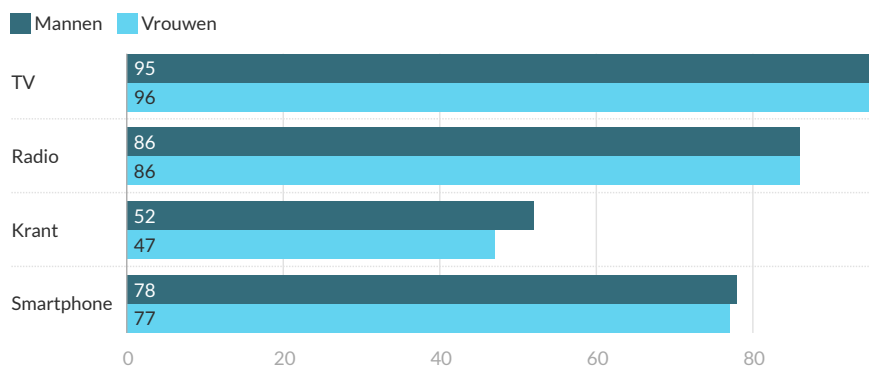
	MANNEN	VROUWEN
Er zijn mensen met wie ik goed kan praten.	95	95
Ik voel me van andere mensen geïsoleerd.	6	7
Er zijn mensen bij wie ik terecht kan.	95	96
Er zijn mensen die me echt begrijpen.	89	93
Ik maak deel uit van een groep vrienden.	80	78
Mijn sociale contacten zijn oppervlakkig.	21	15

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

7.4 MEDIAGEBRUIK EN DIGITALE PARTICIPATIE

Een laatste aspect van sociale participatie dat hier wordt besproken is het media- en internetgebruik. Ongeveer 95% van de bevolking gaf in 2018 aan minstens wekelijks naar TV te kijken, 86% luisterde minstens wekelijks naar de radio. Daarbij zijn er weinig of geen verschillen merkbaar tussen mannen en vrouwen. Ook bij het gebruik van de smartphone zijn er geen verschillen naar geslacht: bij zowel mannen als vrouwen gaven bijna 8 op de 10 aan de smartphone minstens wekelijks te gebruiken. Bij het lezen van de krant zijn er wel verschillen. Mannen lazen in 2018 iets vaker minstens wekelijks de krant (op papier of digitaal) dan vrouwen.

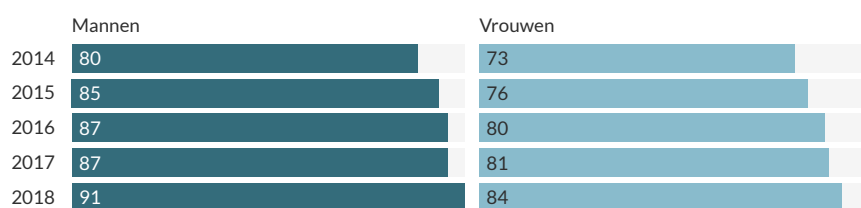
Figuur 7.4.a. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens wekelijks radio, TV, krant of smartphone gebruikt naar geslacht
 Vlaamse Gemeenschap, 2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Het aandeel personen dat aangeeft minstens wekelijks internet te gebruiken is in de meest recente jaren behoorlijk gestegen. Die stijging deed zich voor bij zowel mannen als vrouwen. Het aandeel wekelijkse internetparticipanten lag bij mannen in alle jaren iets hoger dan bij vrouwen: in 2018 ging het om 91% van de mannen en 84% van de vrouwen.

Figuur 7.4.b. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens wekelijks internet gebruikt naar geslacht
 Vlaamse Gemeenschap, 2014-2018, in %

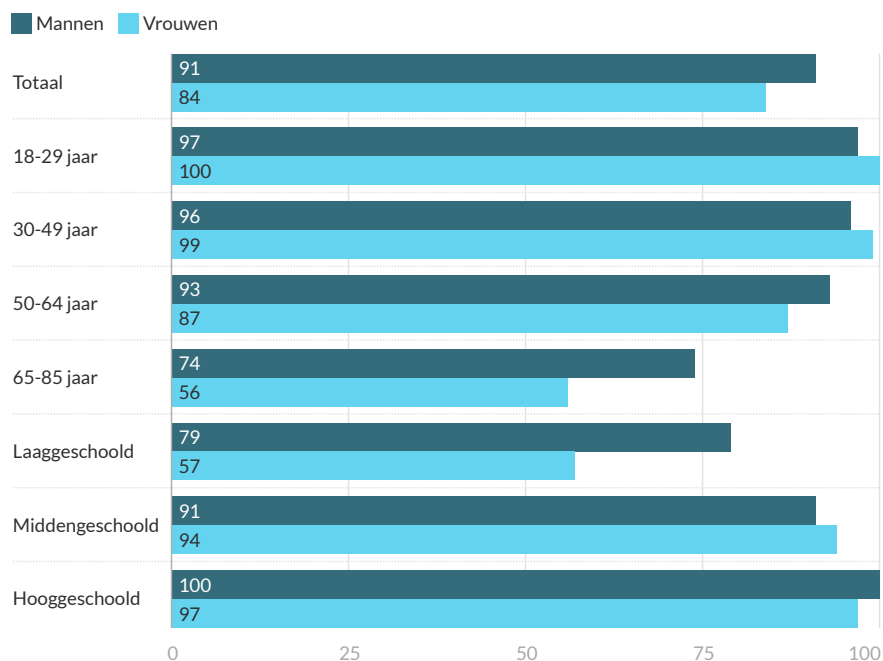
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

In de jongere leeftijdsgroepen gebruikt nagenoeg iedereen frequent het internet. Maar het internetgebruik neemt sterk af met de leeftijd. En het is vooral bij de ouderen dat vrouwen minder vaak het internet gebruiken dan mannen.

Opgesplitst naar opleiding valt ook op dat laaggeschoolde mannen duidelijk vaker het internet gebruiken dan laaggeschoolde vrouwen. Dat verschil is er niet of nauwelijks bij de midden- en hooggeschoolde mannen en vrouwen.

Figuur 7.4.c. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat minstens wekelijks internet gebruikt naar geslacht, leeftijd en scholingsgraad

Vlaamse Gemeenschap, 2018, in %

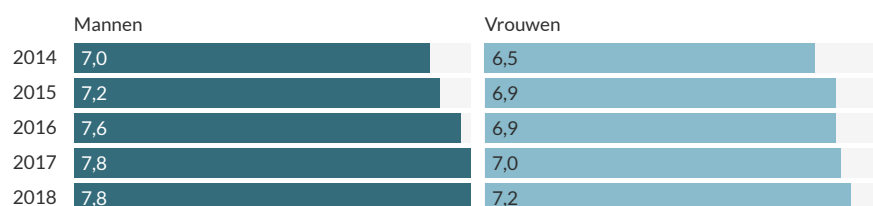

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

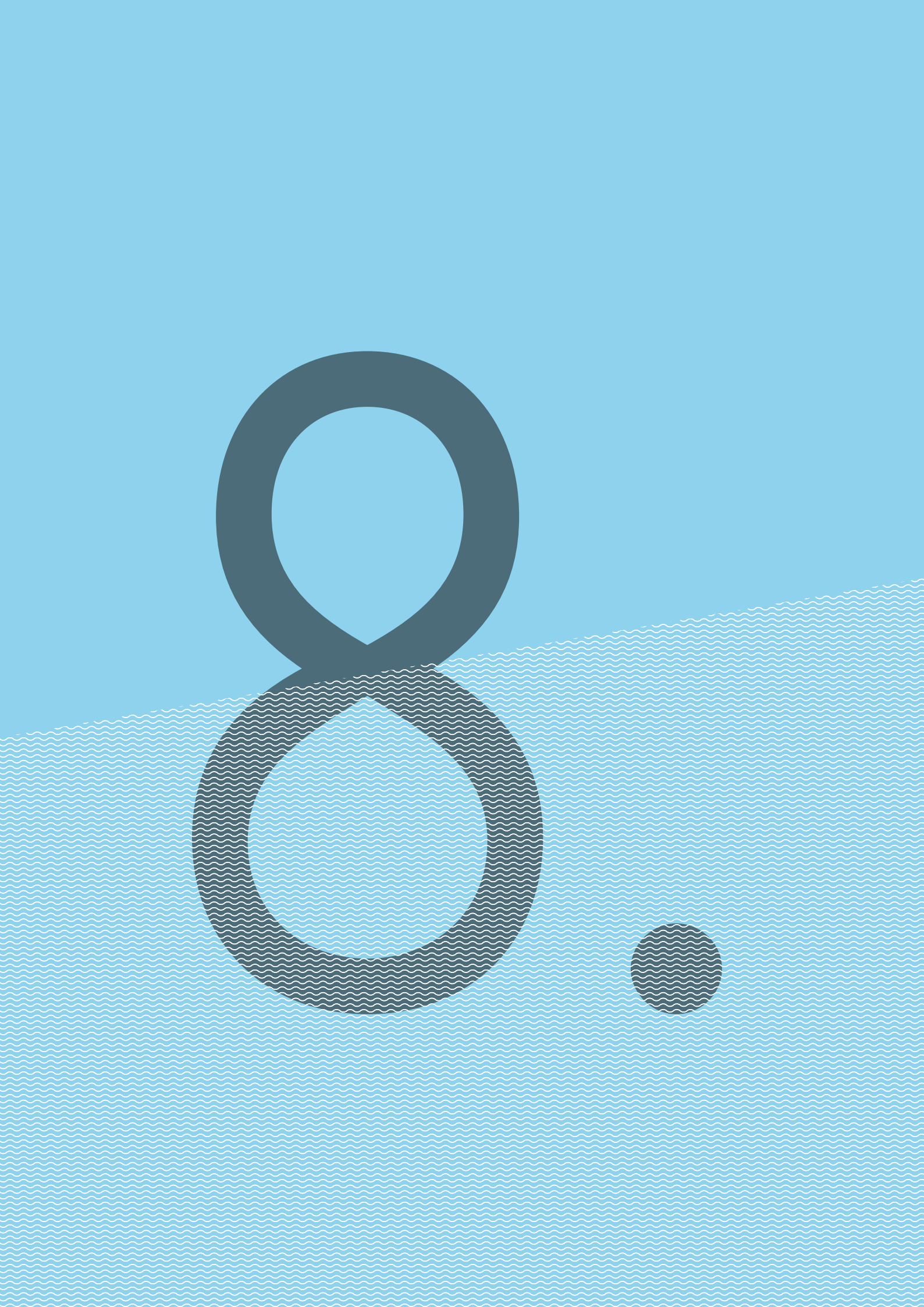
Als nagegaan wordt voor welk soort activiteiten mannen en vrouwen het internet gebruiken, vertonen mannen een iets breder internetgebruik dan vrouwen. Dat blijkt als aan de respondenten gevraagd wordt om aan te geven of ze in de voorbije 3 maanden een of meerdere van 14 verschillende internetactiviteiten al dan niet hebben gedaan. Het gaat daarbij onder meer om communiceren met anderen via e-mail of chat, informatie opzoeken, financiële activiteiten, goederen kopen of verkopen, spelletjes spelen, deelnemen aan sociale media of kijken of luisteren naar films of muziek. Het gemiddeld aantal internetactiviteiten nam zowel bij mannen als bij vrouwen toe over de jaren, maar ligt telkens iets hoger bij mannen dan bij vrouwen.

Figuur 7.4.d. Gemiddeld aantal verschillende internetactiviteiten (uit lijst van 14 mogelijke activiteiten) bij personen die minstens wekelijks internet gebruiken naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2014-2018, in %

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

ATTITUDES EN GEDRAG

In wat volgt wordt ingegaan op de houding van de bevolking tegenover de rollen van mannen en vrouwen in het gezin en de samenleving, de beeldvorming over mannen en vrouwen in de media, meldingen over discriminatie en rapporteringen over ouderschap en slachtofferschap van geweld en grensoverschrijdend gedrag.

De houding van de bevolking tegenover de rollen van mannen en vrouwen in het gezin en de samenleving wordt in beeld gebracht op basis van de resultaten van de Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen. Het gaat om een jaarlijkse face-to-face enquête naar opvattingen, overtuigingen en handelingen rond diverse maatschappelijke en beleidsrelevante thema's die tot 2018 werd afgenomen bij een toevallige steekproef van ongeveer 1.500 Nederlandstalige inwoners van het Vlaamse en het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest tussen 18 en 85 jaar. Vanaf 2009 werd er niet meer gewerkt met een bovengrens naar leeftijd, noch met een nationaliteitsvereiste. De SCV-survey werd in 2018 voor een laatste keer afgenomen. In de loop van 2020 werd door Statistiek Vlaanderen een nieuwe algemene bevraging voorbereid met een vernieuwde methodologie. De eerste resultaten daarvan worden verwacht in het voorjaar van 2021.

De gegevens over de beeldvorming over mannen en vrouwen in de media komen uit de Monitor Diversiteit van het Elektronisch Nieuwsarchief (ENA) in opdracht van de VRT-Studiedienst waarin het Vlaamse aanbod van de VRT-televisienetten (zonder aangekochte programma's) onderzocht wordt.

De discriminatie op basis van geslacht wordt in beeld gebracht aan de hand van de Nederlandstalige discriminatiemeldingen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) en de meldingen bij de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst. Hierbij dient opgemerkt te worden dat niet alle discriminatiepraktijken gemeld worden en dat ook niet elke melding voldoet aan de wettelijke voorwaarden. De melder is niet noodzakelijk zelf slachtoffer van de vermeende discriminatie.

De cijfers over ouderschap zijn gebaseerd op de criminaliteitsstatistieken van de Federale Politie. Voor de gegevens over slachtofferschap wordt gebruik gemaakt van de al genoemde Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen. Daarnaast worden ook gegevens gepresenteerd van de Gezondheidsenquête georganiseerd door Sciensano. In het Vlaamse Gewest werden daarin in de jaren 2008, 2013 en 2018 telkens ongeveer 3.500 personen van 15 jaar en ouder bevestigd. De gegevens over grensoverschrijdend gedrag op het werk ten slotte zijn gebaseerd op de Werkbaarheidsmonitor (WBM) van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) – Stichting Innovatie & Arbeid. Deze enquête meet driejaarlijks de werkbaarheid van werknemers (vanaf 2004) en zelfstandige ondernemers (vanaf 2007) in Vlaanderen. Er wordt gewerkt met een anonieme schriftelijke bevraging van een representatief staal van werkende

Vlamingen. Vanaf 2013 werd de steekproef van werknemers verdubbeld tot 40.000 personen (uitgezonderd in 2016: 30.000 personen) en die van zelfstandige ondernemers tot 12.000 personen (uitgezonderd in 2016: 10.000 personen).

8.1 HOUDING TEGENOVER DE ROLLEN VAN MANNEN EN VROUWEN

In de SCV-survey werd periodiek aan de respondenten gevraagd om een aantal stellingen over de rollen van mannen en vrouwen in het gezin en de samenleving te beoordelen. De respondenten konden aangeven of ze het met die stellingen (helemaal) eens, noch eens/noch oneens of (helemaal) oneens zijn.

De resultaten van de SCV-survey van 2018 geven aan dat op een aantal algemene stellingen de grote meerderheid van zowel mannen als vrouwen een standpunt innam pro gendergelijkheid. Slechts een kleine minderheid was het eens met de stelling dat een goede schoolopleiding voor een meisje minder belangrijk is dan voor een jongen en vond het onnatuurlijk als een vrouw in een bedrijf de leiding uitoefent over mannen.

Tegelijk blijkt een behoorlijk aandeel van de bevolking het opvoeden van kinderen nog steeds te beschouwen als een voornamelijk vrouwelijke taak: 37% van de mannen en 18% van de vrouwen was het eens met de stelling dat vrouwen beter geschikt zijn voor de opvoeding van kinderen dan mannen. Daar staat tegenover dat 76% van de mannen en 84% van de vrouwen het eens was met de stelling dat mannen en vrouwen even geschikt zijn om kleine kinderen op te voeden.

Bij de zuiver huishoudelijke taken, met name de vaat en de strijk, blijkt de vaat een minder grote drempel te vormen dan de strijk. Terwijl ongeveer 95% van de mannen en vrouwen de vaat evengoed een taak voor de man als voor de vrouw vond, zakte dit bij de strijk tot 8 op de 10.

74% van de mannen en 81% van de vrouwen vond het goed te begrijpen dat vrouwenorganisaties zich inspinnen om het aandeel van vrouwen in topfuncties te vergroten. Maar slechts 4 op de 10 mannen wilden het aantal topfuncties voor vrouwen in 5 jaar tijd zien verdubbelen. Bij de vrouwen ging het om 6 op de 10. Tegelijk zouden 5 op de 10 mannen en 6 op de 10 vrouwen het goed vinden als de volgende eerste minister een vrouw zou zijn. Wat nog opvalt, is de relatief lage steun voor de stellingen die een voorrang- of voorkeursbeleid voor vrouwen in bedrijven voorstellen. Bij de mannen lag die steun telkens nog iets lager dan bij de vrouwen.

Figuur 8.1.a. Houding van de bevolking van 18 tot 85 jaar tegenover de rollen van mannen en vrouwen in het gezin en de samenleving naar geslacht

Vlaamse Gemeenschap, 2006 en 2018, % (helemaal) eens

	2006		2018	
	MAN	VROUW	MAN	VROUW
Strijken is evengoed een taak van de man als van de vrouw.	66	70	79	83
Een vrouw is beter geschikt om kinderen op te voeden dan een man.	46	29	37	18
Voor een meisje is het niet zo belangrijk als voor een jongen om een goede schoolopleiding te hebben.	4	3	4	3
De vaat doen is evengoed een taak van de man als van de vrouw.	92	95	95	96
Jongens kun je nu eenmaal in het algemeen vrijer opvoeden dan meisjes.	19	16	15	14
Het is onnatuurlijk als een vrouw in een bedrijf leiding uitoefent over mannen.	7	8	4	2
Mannen en vrouwen zijn even geschikt om kleine kinderen op te voeden.	64	76	76	84
Vrouwen hebben te weinig invloed op de besluitvorming over belangrijke maatschappelijke kwesties.	39	49	35	45
Het aantal vrouwen in topfuncties zou de komende vijf jaar minstens moeten verdubbelen.	39	64	40	61
Tegenwoordig hebben vrouwen evenveel kansen als mannen om een topfunctie te bereiken.	46	41	44	37
Het zou goed zijn als de volgende eerste minister een vrouw is.	42	53	47	59
Om vrouwen de kans te geven hun achterstand in besluitvormende posities in te halen, zouden bedrijven hen voorrang moeten geven bij het deelnemen aan managementtrainingen.	30	41	29	35
Ook als er in een bedrijf of organisatie maar weinig vrouwen een topfunctie bekleden, is een voorkeursbeleid voor vrouwen ongewenst.	42	37	40	34
Het is goed te begrijpen dat vrouwenorganisaties zich inspinnen om het aandeel van vrouwen in topfuncties te vergroten.	72	78	74	81

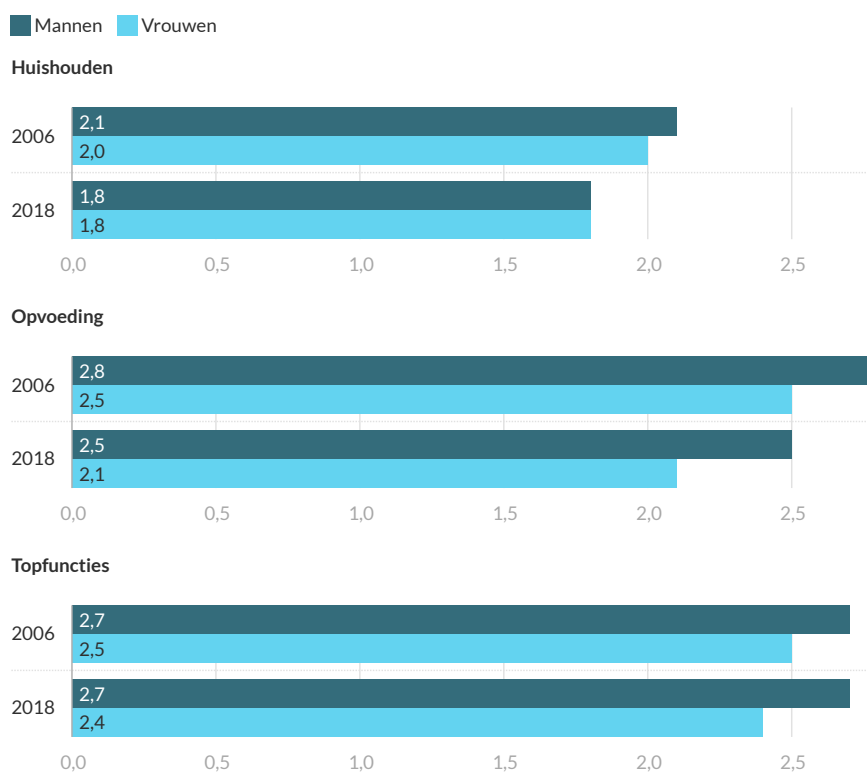
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

Om de globale evolutie in beeld te brengen, kunnen op basis van deze stellingen 3 verschillende indices worden berekend: een index over de houding tegenover een gelijke taakverdeling in het huishouden, een index over de houding tegenover een gelijke taakverdeling bij de opvoeding van kinderen en een index over de houding tegenover een gelijke vertegenwoordiging in topfuncties. De berekeningen geven aan dat de weerstand tegen een gelijke taakverdeling tussen mannen en vrouwen in het huishouden en bij de opvoeding van kinderen tussen 2006 en 2018 is afgenomen, bij zowel mannen als vrouwen. Bij de index over een gelijke vertegenwoordiging in topfuncties is dat niet het geval, noch bij mannen, noch bij vrouwen.

De 3 indices geven daarnaast ook aan dat de weerstand tegen een gelijke taakverdeling bij de opvoeding en een gelijke vertegenwoordiging van topfuncties bij vrouwen telkens lager ligt dan bij mannen. Die verschillen blijven over de jaren heen min of meer gelijk. Bij de weerstand tegenover de gelijke taakverdeling in het huishouden was er in 2018 geen verschil meer naar geslacht.

Figuur 8.1.b. Houding van de bevolking van 18 tot 85 jaar tegenover een gelijke taakverdeling van mannen en vrouwen in het huishouden, een gelijke taakverdeling bij de opvoeding van kinderen en een gelijke aanwezigheid in topfuncties

Vlaamse Gemeenschap, 2006-2018, index van 1 tot 5 (hoe hoger, hoe negatiever)

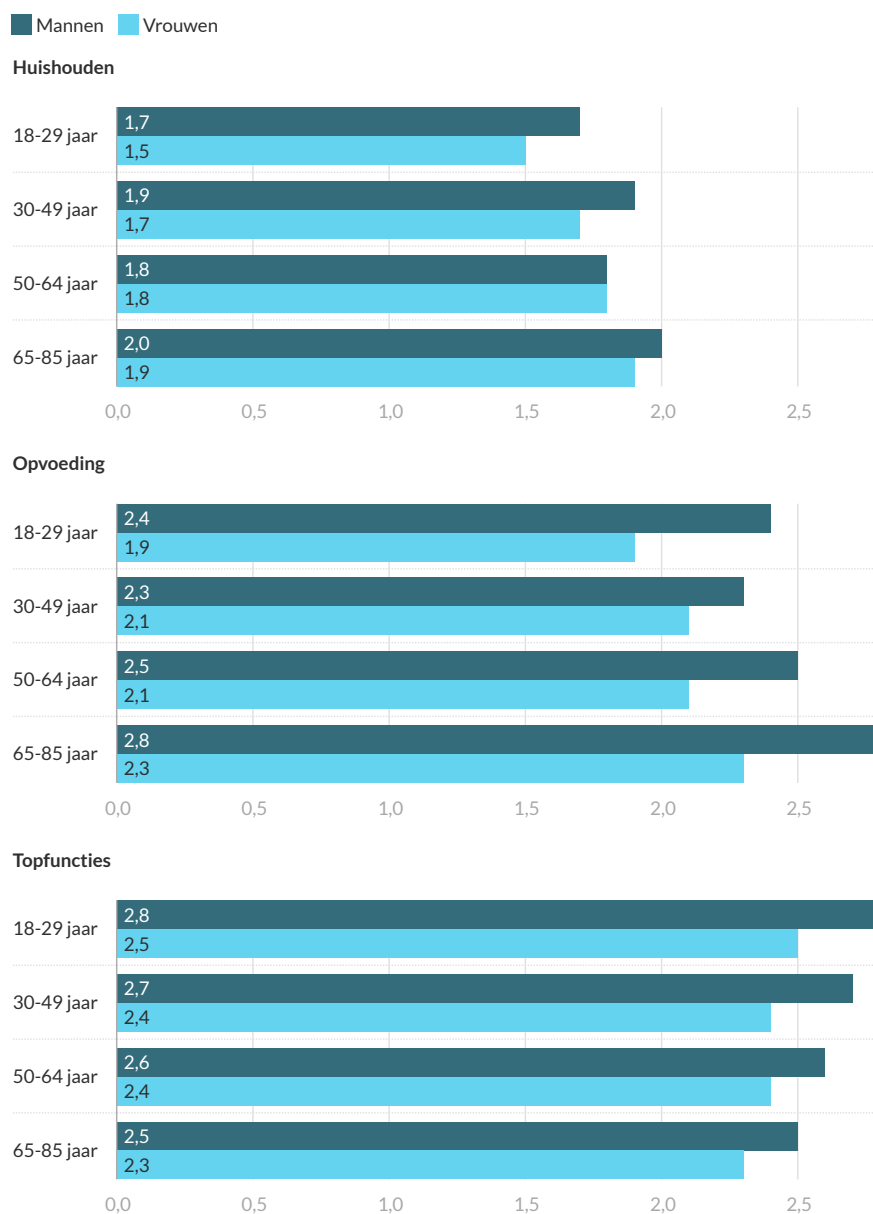
Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

De weerstand tegen een gelijke verdeling van de huishoudelijke taken en bij de opvoeding van kinderen neemt bij zowel vrouwen als mannen toe met de leeftijd, al valt wel op dat de mannen in de jongste leeftijdsgroepen wat betreft de verdeling van huishoudelijke taken niet zoveel positiever staan tegenover gendergelijkheid dan de groepen op middelbare leeftijd.

De weerstand tegenover vrouwen in topfuncties neemt bij mannen af met de leeftijd. Bij de vrouwen is er weinig of geen verschil naar leeftijd.

Figuur 8.1.c. Houding van de bevolking van 18 tot 85 jaar tegenover een gelijke taakverdeling van mannen en vrouwen in het huishouden, gelijke taakverdeling bij de opvoeding van kinderen en gelijke aanwezigheid in topfuncties naar leeftijdsgroep
 Vlaamse Gemeenschap, 2018, index van 1 tot 5 (hoe hoger, hoe negatiever)

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

De weerstand tegenover een gelijke taakverdeling in het huishouden en bij de opvoeding van de kinderen neemt ten slotte ook af naarmate het opleidingsniveau stijgt. Dat is het geval bij zowel mannen als vrouwen. Maar bij de weerstand tegen de gelijke aanwezigheid in topfuncties is het net omgekeerd: die ligt bij laagopgeleide mannen en vrouwen lager dan bij hoogopgeleide mannen en vrouwen.

8.2 BEELDVORMING IN DE MEDIA OVER MANNEN EN VROUWEN

Op basis van de gegevens van de Monitor Diversiteit van de VRT-Studiedienst kan het aandeel mannen en vrouwen in het televisieaanbod van de publieke omroep (zonder buitenlandse programma's) in beeld gebracht worden.

In 2019 was 41% van de sprekende actoren in de programma's van alle VRT-zenders (Eén, Canvas en Ketnet) een vrouw. Daarmee doet de openbare omroep het beter dan het jaar voordien (39%). Vrouwen zijn beter vertegenwoordigd in fictieprogramma's dan in non-fictieprogramma's.

Tussen de VRT-zenders onderling zijn er wel verschillen in man/vrouw-verhouding. Bij Eén waren er in 2019 60% mannelijke en 40% vrouwelijke actoren. Bij Ketnet lag het aandeel vrouwen (46%) het hoogst, bij Canvas het laagst (32%). Daarmee samenhangend verschilt ook het leeftijdsprofiel van de mannelijke en vrouwelijke actoren. Bijna 25% van de vrouwelijke actoren op het scherm is tussen 0 en 18 jaar, bij de mannen is dat nagenoeg 16%. Ongeveer 21% van de mannelijke actoren zitten in de leeftijdsgroep 50-64 jaar; bij de vrouwelijke actoren is dat 11%.

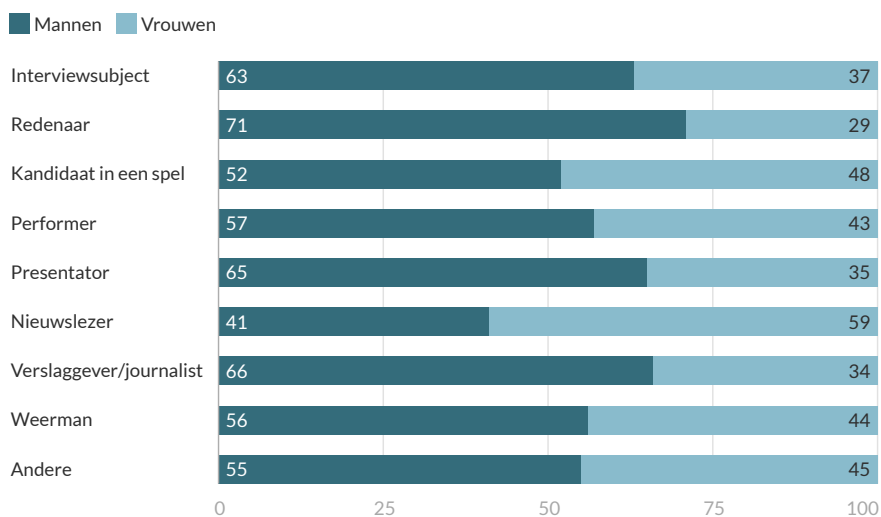
Figuur 8.2.a. Aandeel mannelijke en vrouwelijke actoren in het gehele intern en extern geproduceerde tv-aanbod (zonder programma-aankoop) van de VRT Vlaanderen, 2011-2019, in %

	Totaal mannen	Non-fictie mannen	Fictie mannen	Totaal vrouwen	Non-fictie vrouwen	Fictie vrouwen
2011	68,4	68,4	58,9	31,6	31,6	41,1
2012	66,2	66,2	58,5	33,8	33,8	41,5
2013	63,4	64,9	58,5	36,6	35,1	41,5
2014	64,7	67,1	56,9	35,3	32,9	43,1
2015	62,0	64,8	55,2	38,0	35,2	44,8
2016	62,6	64,4	57,1	37,4	35,6	42,9
2017	62,0	65,5	52,7	38,0	34,5	47,3
2018	61,2	63,6	55,3	38,8	36,4	44,7
2019	58,8	60,9	53,7	41,2	39,1	46,3

Bron: VRT-Studiedienst

Opgesplitst naar programmafunctie waren vrouwen in 2019 oververtegenwoordigd bij de nieuwslezers (59%). Bij spelkandidaten was er nagenoeg een evenwicht tussen mannen en vrouwen. Bij de andere functies was er telkens een overwicht van mannen. Dat lag het hoogst bij de redenaars: dat waren in 71% van de gevallen mannen.

Figuur 8.2.b. Aandeel mannen en vrouwen in het gehele intern en extern geproduceerde tv-aanbod (zonder programma-aankoop) van de VRT per programmafunctie Vlaanderen, 2019, in %

Bron: VRT-Studiedienst

8.3 DISCRIMINATIE OP BASIS VAN GESLACHT

Het is niet eenvoudig om cijfers te presenteren over de frequentie en de aard van de in Vlaanderen voorkomende discriminatiepraktijken op basis van geslacht. Een Vlaamse survey die op recurrente wijze deze problematiek opvolgt, is er momenteel niet. Daarom wordt hier beroep gedaan op de Nederlandstalige meldingen van discriminatie op basis van geslacht die bij het bevoegde Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM) worden ingediend. Bij deze cijfers dient opgemerkt te worden dat het aantal meldingen niet volledig overeenkomt met het werkelijke aantal voorkomende gevallen van discriminatie: veel gevallen van discriminatie worden niet gemeld en niet alle meldingen voldoen aan de wettelijke voorwaarden.

In 2019 kwamen bij het IGVM 1.847 Nederlandstalige meldingen binnen over discriminatie op basis van geslacht. Daarbij ging het om 1.537 mededelingen, 164 infovragen en 146 klachten. Een klacht betreft elke melding van een persoon die denkt dat hij of zij het slachtoffer is van discriminatie in een concrete situatie of wanneer het om een discriminerende actie of handeling gaat waarbij de tussenkomst van het IGVM gewenst of vereist is. Een mededeling betreft elke melding over inbreuken op de wetgeving waarbij er geen geïdentificeerd slachtoffer is of over onderzoeken naar vermeende discriminaties gevoerd door inspectie, politie, overheidsinstanties waarbij het voornaamste doel is om het IGVM in te lichten. Een juridische informatievraag betreft elke vraag naar informatie over de toepassing en draagwijdte van de wetgeving die de gelijkheid van vrouwen en mannen bevordert of nastreeft.

Het aantal Nederlandstalige meldingen lag in 2019 3 keer hoger dan in 2018. Dat hangt samen met de maatschappelijke commotie rond een lezing van een externe spreker aan de Universiteit Gent in het najaar van 2019.

Figuur 8.3.a. Aantal Nederlandstalige discriminatiemeldingen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen, totaal en naar soort melding, 2017-2019, in aantal

	2017	2018	2019
Mededeling	90	137	1.537
Infovraag	127	315	164
Klacht	146	167	146
Totaal meldingen	363	619	1.847

Bron: IGVM

Figuur 8.3.b. Aantal Nederlandstalige discriminatiemeldingen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen naar geslacht, 2017-2019, in aantal

	2017	2018	2019
Mannen	137	187	371
Vrouwen	166	328	1.185
Andere	12	30	241
Onbekend	48	74	50

Noot: bij 'onbekend' gaat het om klachten ingediend door organisaties of bedrijven.
Bron: IGVM

De meeste Nederlandstalige meldingen in 2019 kwamen van vrouwen (64%). Maar ook mannen meldden discriminatie bij het IGVM (20%). Daarnaast werden 13% van de meldingen ingediend door personen die zich identificeren met de categorie 'andere'.

Iets meer dan 4 op de 10 Nederlandstalige meldingen hadden in 2019 betrekking op seksisme en op het aanzetten tot discriminatie. Dat wijkt sterk af van de voorgaande jaren. In 2017 en 2018 was directe discriminatie het belangrijkste type gedrag waarop deze meldingen betrekking hadden.

Figuur 8.3.c. Aantal Nederlandstalige discriminatiemeldingen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen naar type gedrag, 2017-2019, in aantal en in %

	2017		2018		2019	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
Indirecte discriminatie	9	2,0	14	2,1	16	0,5
Meervoudige/intersectionele discriminatie	1	0,2	5	0,8	2	0,1
Intimidatie	17	3,7	28	4,3	30	0,9
Seksuele intimidatie	18	3,9	33	5,1	23	0,7
Aanzetten tot discriminatie	16	3,5	45	6,9	1.435	42,5
Opdracht geven tot discriminatie	1	0,2	1	0,2	0	0,0
Haatmisdrijf	8	1,8	6	0,9	5	0,1
Seksisme (o.a. seksismewet)	45	9,8	93	14,3	1.471	43,6
Arbeidswet	15	3,3	15	2,3	13	0,4
Welzijnswet	0	0,0	1	0,2	24	0,7
Andere	116	25,4	139	21,3	124	3,7

Noot:

- Meldingen kunnen aan verschillende types gedrag worden toegewezen waardoor de som van het aantal meldingen opgenomen in de tabel hoger ligt dan het totaal aantal meldingen.

- Meervoudige discriminatie: combinatie van discriminatie op basis van geslacht met discriminatie op basis van andere gronden.

Bron: IGVM

Iets meer dan driekwart van de Nederlandstalige meldingen had in 2019 betrekking op discriminatie op de openbare plaats (77%). Ook dat wijkt sterk af van de situatie in 2017 en 2018. In die jaren ging het vooral om discriminatie gerelateerd aan de domeinen werk en goederen en diensten.

Figuur 8.3.d. Aantal Nederlandstalige discriminatiemeldingen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen naar domein, 2017-2019, in aantal en in %

	2017		2018		2019	
	AANTAL	%	AANTAL	%	AANTAL	%
Werk	176	37,6	217	32,6	168	8,9
Goederen en diensten	106	22,6	143	21,5	92	4,9
Sociale zekerheid	9	1,9	9	1,4	16	0,8
Gezondheidszorg	8	1,7	13	2,0	11	0,6
Privé-relaties	21	4,5	22	3,3	29	1,5
Onderwijs	18	3,8	14	2,1	10	0,5
Arbeidsbemiddeling	1	0,2	1	0,2	1	0,1
Cultuur en media	36	7,7	30	4,5	15	0,8
Vermelding in een officieel stuk	2	0,4	18	2,7	6	0,3
Economische, sociale, culturele activiteiten	13	2,8	34	5,1	6	0,3
Functionarissen	4	0,9	7	1,1	1	0,1
Belastingen en fiscale voordelen	1	0,2	4	0,6	2	0,1
Wetgeving	59	12,6	60	9,0	26	1,4
Openbare plaats	0	0,0	49	7,4	1.450	76,7
Overheidsdienst	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Andere	14	3,0	44	6,6	57	3,0

Noot: meldingen kunnen aan verschillende domeinen worden toegewezen waardoor de som van het aantal meldingen opgenomen in de tabel hoger ligt dan het totaal aantal meldingen.
Bron: IGVM

Er dient bij bovenstaande cijfers opgemerkt te worden dat het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen niet bevoegd is voor discriminatie gerelateerd aan de Vlaamse bevoegdheden. Sinds juli 2015 is de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst bevoegd om klachten over genderdiscriminatie gerelateerd aan de Vlaamse bevoegdheden te behandelen. Vanaf haar oprichting in juli 2015 tot en met 2020 werden bij de Genderkamer in totaal 668 meldingen ingediend. In het merendeel van de gevallen ging het om een vraag of er in een bepaalde situatie daadwerkelijk sprake was van discriminatie of niet, waarbij een kort advies of doorverwijzing volstond. Bij 280 meldingen werd een contactname met de tegenpartij georganiseerd. In 93 gevallen werd daarbij een oplossing of verzoening bereikt.

Figuur 8.3.e. Aantal discriminatiemeldingen bij de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst, 2015-2020, in aantal

	TOTAAL ONTVANGEN DOSSIERS	DOSSIERS WAAR CONTACT WERD GELEGD	DOSSIERS WAAR VERZOENING WERD BEREIKT
2015	31	8	4
2016	124	55	24
2017	125	52	18
2018	147	65	19
2019	127	66	19
2020	114	34	9
Totaal	668	280	93

Noot: voor het jaar 2020 gaat het om voorlopige cijfers.
Bron: Genderkamer Vlaamse Ombudsdienst

Aanvullend loopt er sinds april 2019 in de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst een multidisciplinair project over het voorkomen en bestrijden van grensoverschrijdend gedrag in de cultuur- en mediasector. In dat kader kwam de Genderkamer met medewerking van psychologen en juristen tussen in 20 klachtendossiers in 2019 en 29 dossiers in 2020. In 2019 werden om en bij de 100 gesprekken gevoerd met slachtoffers, getuigen, betrokkenen en plegers. In 2020 ging het om ongeveer 200 gesprekken.

8.4 PSYCHOLOGISCH, FYSIEK EN SEKSUEEL GEWELD

In dit deel wordt ingegaan op zowel daderschap als slachtofferschap van geweld. De cijfers over daderschap zijn gebaseerd op de criminaliteitsstatistieken van de Federale Politie. Basis voor de geregistreerde criminaliteitsstatistieken is het proces-verbaal dat door de politie wordt opgesteld. Deze cijfers omvatten de geregistreerde feiten die vastgesteld werden door de politiediensten en dus niet de totale gepleegde criminaliteit. Daarnaast gaat het over verdachten, niet over veroordeelde daders.

In alle hoofdcategorieën van feiten waarin meer dan 1.000 feiten werden geteld, waren er in 2019 steeds meer mannelijke dan vrouwelijke verdachten. Bij 4 groepen van feiten lag het aandeel mannelijke verdachten hoger dan 90%. Het gaat om zedenfeiten, wapens en springstoffen, drugs en misdrijven tegen de openbare veiligheid. Het aandeel vrouwelijke verdachten lag bij nagenoeg alle categorieën lager dan 35%. Enkel bij informaticacriminaliteit (40%) en jeugdbescherming (53%) was dat niet het geval.

Figuur 8.4.a. Aandeel mannelijke en vrouwelijke verdachten bij hoofdcategorieën van feiten met meer dan 1.000 geregistreerde feiten naar geslacht

Vlaams Gewest, 2019, totaal aantal feiten met gekende verdachte en aandeel mannen en vrouwen in %

	TOTAAL AANTAL FEITEN MET GEKENE VERDACHTE	AANDEEL MANNEN %	AANDEEL VROUWEN %
Drugs	31.053	92	10
Diefstal en afpersing	20.150	79	27
Misdrijven tegen de lichamelijke integriteit	14.123	87	22
Vreemdelingenwetgeving	13.369	85	18
Dronkenschap en alcohol	12.249	86	15
Bevolkingsregister	9.152	75	31
Wapens en springstoffen	6.331	93	8
Misdrijven tegen andere morele waarden en gevoelens	5.872	77	25
Misdrijven tegen de openbare veiligheid	5.736	91	13
Bedrog	4.998	74	32
Misdrijven tegen de openbare trouw	3.539	80	24
Misdrijven tegen gezag van de overheid	3.437	86	16
Milieu	2.791	81	32
Zedenmisdrijven	1.697	96	6
Informaticacriminaliteit	1.336	67	40
Jeugdbescherming	1.321	63	53
Sociaal strafwetboek	1.092	83	32

Noot: omdat bij eenzelfde feit zowel een mannelijke als een vrouwelijke gekende verdachte betrokken kan zijn, is het mogelijk dat de som van de aandelen van de mannelijke en vrouwelijke verdachten hoger is dan 100%.
Bron: Federale Politie, bewerking Statistiek Vlaanderen

Naast de hoofdcategorieën van criminele feiten, kunnen ook enkele specifieke criminele figuren bekeken worden zoals intrafamiliaal geweld en geweld op publieke plaatsen. Ook hier lag het aandeel mannelijke verdachten in 2019 steeds veel hoger dan het aandeel vrouwelijke verdachten. Bij seksueel geweld lag het aandeel mannelijke verdachten het hoogst (99% en 100%), bij psychisch geweld het laagst (86% op publieke plaatsen en 71% binnen de familie).

Figuur 8.4.b. Aandeel mannelijke en vrouwelijke verdachten bij intrafamiliaal geweld en geweld in de publieke ruimte

Vlaams Gewest, 2019, totaal aantal feiten met gekende verdachte en aandeel mannen en vrouwen in %

	TOTAAL AANTAL FEITEN MET GEKENE VERDACHTE	AANDEEL MANNEN %	AANDEEL VROUWEN %
INTRAFAMILIAAL GEWELD			
Fysiek geweld	6.454	87	28
Seksueel	122	100	7
Psychisch	3.278	71	32
Economisch	1.152	82	20
GEWELD IN DE PUBLIEKE RUIMTE			
Fysiek geweld	8.518	89	16
Seksueel	619	99	4
Psychisch	4.028	86	16

Noot: omdat bij eenzelfde feit zowel een mannelijke als een vrouwelijke gekende verdachte betrokken kan zijn, is het mogelijk dat de som van de aandelen van de mannelijke en vrouwelijke verdachten hoger is dan 100%.
Bron: Federale Politie, bewerking Statistiek Vlaanderen

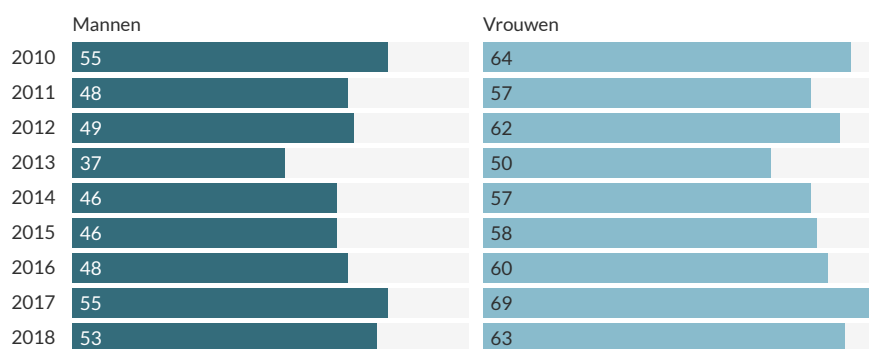
Slachtofferschap van geweld in beeld brengen is niet eenvoudig. Het demografisch profiel van slachtoffers van misdrijven wordt niet systematisch opgenomen in de veroordelingsberichten van de griffies van de hoven en rechtbanken. Bovendien moet men rekening houden met het feit dat een aantal misdrijven ongeregistreerd blijft aangezien slachtoffers niet altijd aangifte doen. Enquêtes zijn daarom vaak beter geschikt om zicht te krijgen op ook niet-geregistreerde criminaliteit. Er kan onder meer aan de respondenten gevraagd worden hoe veilig ze zich voelen, of ze met bepaalde vormen van criminaliteit te maken hebben gehad en indien dit het geval is of ze al dan niet aangifte hebben gedaan. In wat volgt worden gegevens gepresenteerd van de Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen, van de Gezondheidsenquête van Sciensano en van de Werkbaarheidsmonitor (WBM) van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen (SERV) – Stichting Innovatie & Arbeid.

In de SCV-survey kwam het veiligheidsgevoel op verschillende manieren aan bod. Er werd niet alleen gepeild naar de mate waarin men zich zorgen maakt over de eigen veiligheid, maar eveneens naar de mate waarin men zich onveilig voelt en het feit of men bepaalde plekken mijdt.

In al de bevroegde jaren van 2010 tot 2018 blijkt dat vrouwen zich vaker zorgen maken over hun veiligheid dan mannen. In 2018 ging het om 6 op de 10 vrouwen en 5 op de 10 mannen. Tussen 2010 en 2013 was het aandeel personen dat zich zorgen maakt over zijn veiligheid bij zowel mannen als vrouwen gedaald. In de jaren na 2013 was dat aandeel weer iets gestegen. Ongeacht de leeftijd of het opleidingsniveau: vrouwen maken zich telkens meer zorgen over hun veiligheid dan mannen.

Daarnaast tonen cijfers uit 2015 aan dat 23% van de vrouwen zich soms, vaak of altijd onveilig voelt in de buurt. Dat aandeel lag bij vrouwen bijna dubbel zo hoog als bij mannen (12%). Daar tegenover staat dat 6 op de 10 mannen zich nooit onveilig voelen in hun buurt. Bij de vrouwen gaat het om iets meer dan 4 op de 10. Bovendien lag in 2015 het aandeel vrouwen dat soms, vaak of altijd plekken in hun stad of gemeente mijdt omdat ze er het niet veilig vinden (26%) bijna 3 keer zo hoog als het aandeel mannen (9%).

Figuur 8.4.c. Aandeel van de bevolking van 18 tot 85 jaar dat zich enige of veel zorgen maakt over de eigen veiligheid naar geslacht
Vlaamse Gemeenschap, 2010-2018, in %

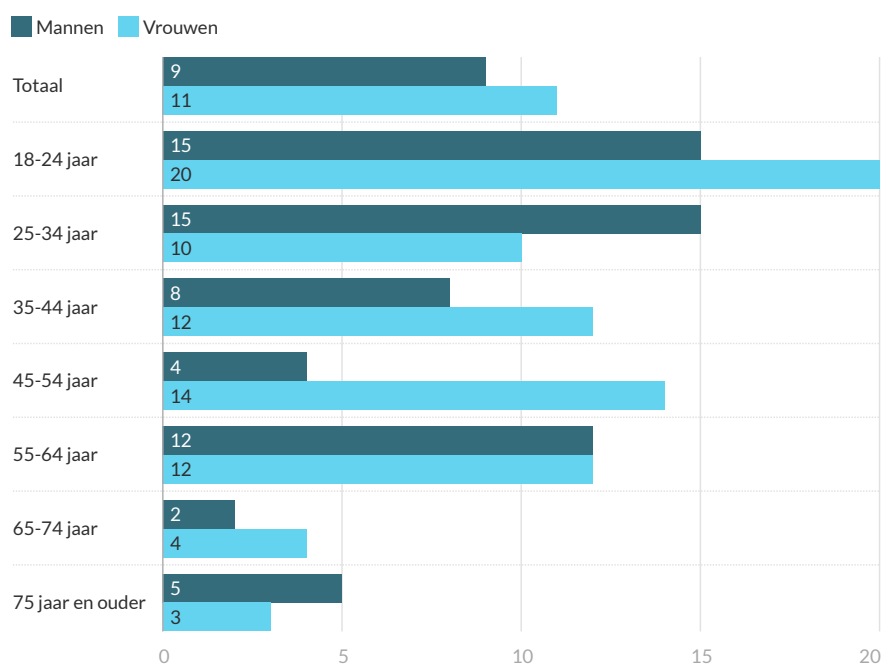

Bron: SCV-survey, Statistiek Vlaanderen

In de Gezondheidsenquête wordt onder meer gepeild naar ervaren geweld. Er wordt gevraagd of men in de afgelopen 12 maanden slachtoffer geweest is van diefstal, van een inbraak of een (gewapende) overval, van verbaal of psychisch geweld, van lichamelijk geweld of van seksueel geweld.

Figuur 8.4.d. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer was van geweld (verbaal, lichamelijk of seksueel of een diefstal) naar geslacht en leeftijd

Vlaams Gewest, 2018, in %

Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Globaal kan er gesteld worden dat vrouwen vaker dan mannen slachtoffer worden van geweld. In 2018 stelde 11% van de vrouwen en 9% van de mannen tijdens het voorgaande jaar slachtoffer te zijn geweest van geweld. Bij de vrouwen rapporteerden de 15-24-jarigen het vaakst geweld. Bij de mannen sprongen ook de jongeren tot 35 jaar en de groep van 45 tot 54 jaar er bovenuit. Opgesplitst naar opleidingsniveau blijkt dat de hooggeschoolde vrouwen (12%) het meest met geweld te maken hadden. Bij de mannen waren dat de laaggeschoolden (10%).

Verbaal of psychisch geweld kwam in 2018 zowel bij mannen als bij vrouwen het vaakst voor. Daarna volgden bij beide groepen de categorieën diefstal, inbraak en overval en lichamelijk geweld (inclusief seksueel geweld).

Figuur 8.4.e. Aandeel van de bevolking van 15 jaar en ouder dat in de afgelopen 12 maanden het slachtoffer was van geweld naar type geweld en geslacht

Vlaams Gewest, 2013 en 2018, in %

	2013	2018
MANNEN		
Verbaal of psychisch geweld	7	6
Lichamelijk inclusief seksueel geweld	1	2
Diefstal, inbraak, (gewapende) overval	3	3
VROUWEN		
Verbaal of psychisch geweld	5	9
Lichamelijk inclusief seksueel geweld	2	2
Diefstal, inbraak, (gewapende) overval	3	3

Noot: een feit kan tegelijk ingedeeld worden bij verschillende types geweld.
Bron: Gezondheidsenquête Sciensano, bewerking Statistiek Vlaanderen

Een belangrijk aandachtspunt ten slotte is grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer. In de Werkbaarheidsmonitor wordt er bij de werknemers gepolst naar ervaringen met grensoverschrijdend gedrag op het werk in de afgelopen 12 maanden. Grensoverschrijdend gedrag werd tot 2013 gedefinieerd op basis van 3 ongewenste omgangsvormen: lichamelijk geweld, ongewenst seksueel gedrag en pestgedrag. In de bevestigingen vanaf 2016 kwam daar nog een 4de vorm van ongewenst gedrag bij: intimidatie of bedreiging. Slachtoffers van grensoverschrijdend gedrag zijn zij die aangeven in het afgelopen jaar een enkele keer of vaker slachtoffer te zijn van minstens 1 van deze 3 vormen (4 vanaf 2016) van grensoverschrijdend gedrag.

In 2019 werden vrouwelijke werknemers op de werkplek meer blootgesteld aan grensoverschrijdend gedrag dan mannelijke werknemers (respectievelijk 28% en 23%). Evenveel mannen als vrouwen werden slachtoffer van pesten. Vrouwen werden wel vaker dan mannen slachtoffer van ongewenst seksueel gedrag, lichamelijk geweld en intimidatie en bedreiging.

Figuur 8.4.f. Aandeel werknemers dat in de afgelopen 12 maanden grensoverschrijdend gedrag heeft ervaren naar soort gedrag en geslacht

Vlaams Gewest, 2004-2019, in %

	2004	2007	2010	2013	2016	2019
MANNEN						
Lichamelijk geweld	5	6	6	4	4	4
Ongewenst seksueel gedrag	1	1	1	1	1	1
Pestgedrag	14	15	15	9	9	11
Intimidatie of bedreiging	-	-	-	-	15	17
Totaal grensoverschrijdend gedrag	17	19	19	12	19	23
VROUWEN						
Lichamelijk geweld	6	8	9	5	6	8
Ongewenst seksueel gedrag	4	4	5	4	4	6
Pestgedrag	14	15	13	10	9	11
Intimidatie of bedreiging	-	-	-	-	17	20
Totaal grensoverschrijdend gedrag	20	22	21	16	24	28

Noot:

- In 2013 werd de vraagstelling gewijzigd van 'hoe dikwijls werd u in de afgelopen 12 maanden op het werk geconfronteerd met...' naar 'hoe dikwijls was u de afgelopen 12 maanden op het werk slachtoffer van ...'. Dat verklaart mogelijk de lagere cijfers vanaf 2013.

- Vanaf 2016 is de samengestelde variabele 'totaal grensoverschrijdend gedrag' niet vergelijkbaar met vorige metingen aangezien er vanaf 2016 een 4de item (intimidatie of bedreiging) werd toegevoegd.

- Aangezien meerdere antwoorden mogelijk zijn is het 'totaal grensoverschrijdend gedrag' niet gelijk aan de som van bovenstaande categorieën.

Bron: Werkbaarheidsmonitor SERV – Stichting Innovatie & Arbeid

In 2016 werd voor het eerst ook bij de zelfstandigen gepolst naar hun ervaringen met grensoverschrijdend gedrag. Ook hier blijken vrouwen vaker dan mannen slachtoffer van 1 of meerdere vormen van ongewenst gedrag in de werksituatie (respectievelijk 20% en 14%). Ook in 2019 was dat het geval (met respectievelijk 22% en 16%). Bij pesten en lichamelijk geweld bleef het verschil tussen mannen en vrouwen beperkt, bij ongewenst seksueel gedrag en intimidatie of bedreiging lag het aandeel bij vrouwen duidelijk hoger dan bij mannen.

Figuur 8.4.g. Aandeel zelfstandige ondernemers dat in de afgelopen 12 maanden grensoverschrijdend gedrag heeft ervaren naar soort gedrag en geslacht

Vlaams Gewest, 2016-2019, in %

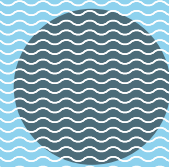
	2016	2019
MANNEN		
Lichamelijk geweld	2	2
Ongewenst seksueel gedrag	1	1
Pestgedrag	3	5
Intimidatie of bedreiging	13	14
Totaal grensoverschrijdend gedrag	14	16
VROUWEN		
Lichamelijk geweld	3	4
Ongewenst seksueel gedrag	6	7
Pestgedrag	4	5
Intimidatie of bedreiging	16	17
Totaal grensoverschrijdend gedrag	20	22

Noot: aangezien meerdere antwoorden mogelijk zijn is het 'totaal van grensoverschrijdend gedrag' niet gelijk aan de som van bovenstaande categorieën.

Bron: Werkbaarheidsmonitor SERV – Stichting Innovatie & Arbeid

9

MOBILITEIT

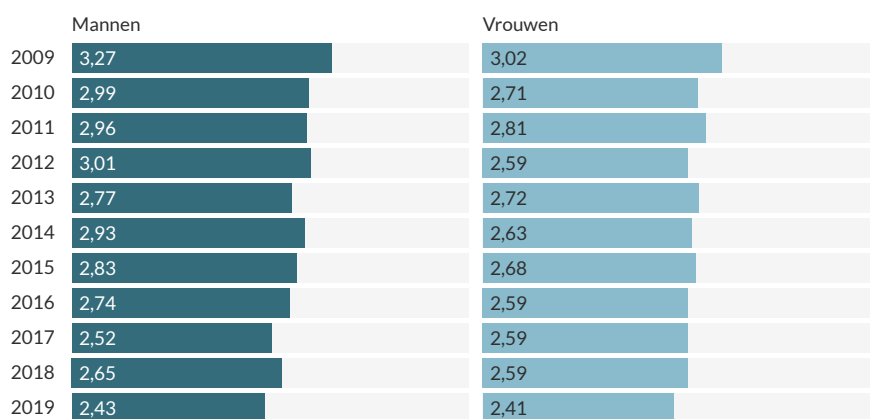
Dit hoofdstuk bespreekt de verschillen in mobiliteitsgedrag en -participatie van mannen en vrouwen. In de eerste plaats komt het aantal verplaatsingen en de afgelegde afstand aan bod. Daarna wordt ingegaan op het al dan niet bezitten van een rijbewijs. Ten slotte wordt het aantal verkeersslachtoffers bekeken.

Voor de cijfers over verplaatsingen en rijbewijsbezit wordt een beroep gedaan op het Onderzoek Verplaatsingsgedrag van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken van de Vlaamse Overheid. In dat onderzoek worden jaarlijks 1.600 respondenten in het Vlaamse Gewest gevraagd om hun verplaatsingen op een bepaalde dag te noteren. De gegevens over de verkeersslachtoffers komen van het Belgische statistiekbureau Statbel en zijn gebaseerd op de informatie uit de processen-verbaal die bij elk ongeval worden opgemaakt door de politiediensten.

9.1 AANTAL VERPLAATSINGEN EN AFGELEGDE AFSTAND

Mannen en vrouwen verplaatsen zich ongeveer even vaak. Bij mannen ging het in 2019 gemiddeld om 2,43 verplaatsingen per dag, bij vrouwen om 2,41 verplaatsingen. Het verschil tussen mannen en vrouwen is tussen 2009 en 2019 iets afgenomen. Tegelijk is het zo dat zowel mannen als vrouwen zich in 2019 minder vaak verplaatsen dan in 2009.

Figuur 9.1.a. Gemiddeld aantal verplaatsingen per persoon per dag naar geslacht
Vlaams Gewest, 2009-2019, aantal

Bron: Onderzoek Verplaatsingsgedrag Departement Mobiliteit en Openbare Werken, bewerking Statistiek Vlaanderen

In afgelegde kilometers is hetzelfde beeld te zien. Mannen legden in 2019 gemiddeld per dag ruim 37 kilometer (km) af, vrouwen iets minder dan 27 km. Tussen 2009 en 2019 is de afgelegde afstand van mannen afgenomen, terwijl die van vrouwen beperkt toenam tot en met 2018. In 2019 is de afgelegde afstand bij vrouwen wel duidelijk gedaald.

Figuur 9.1.b. Gemiddelde afgelegde afstand per persoon per dag naar geslacht
Vlaams Gewest, 2009-2019, in kilometer

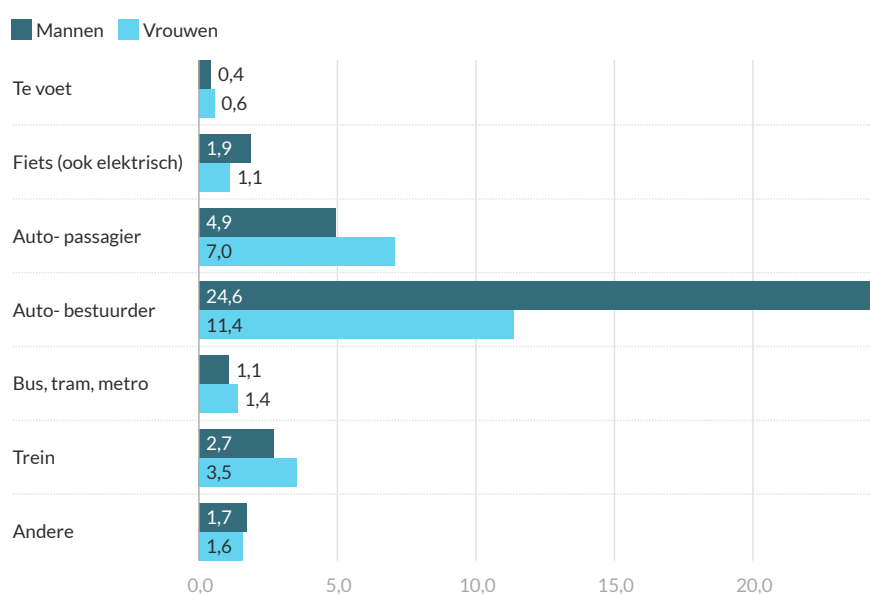
Noot: bij de berekening van de gemiddelde afgelegde afstand werd geen rekening gehouden met outliers. Dat zijn verplaatsingen van meer dan 1.000 kilometer.

Bron: Onderzoek Verplaatsingsgedrag Departement Mobiliteit en Openbare Werken, bewerking Statistiek Vlaanderen

Opgesplitst naar modus, wordt duidelijk dat mannen meer kilometer afleggen als autobestuurder en vrouwen meer als passagier. In totaal zaten vrouwen in 2019 ongeveer 11 km per dag minder in de auto en fietsten ze ook iets minder grote afstanden. Daar tegenover staat dat vrouwen gemiddeld meer kilometers afleggen met het openbaar vervoer.

Figuur 9.1.c. Gemiddelde afgelegde afstand per persoon per dag naar geslacht en hoofdvervoerswijze

Vlaams Gewest, 2019, in kilometer

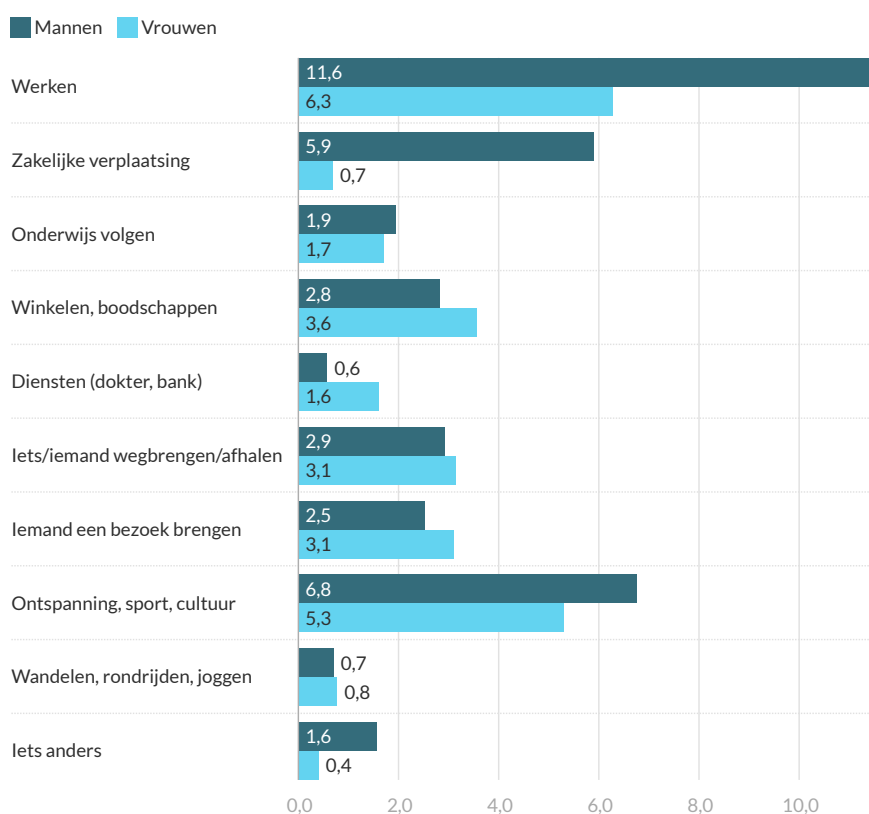

Noot: bij de berekening van de gemiddelde afgelegde afstand werd geen rekening gehouden met outliers. Dat zijn verplaatsingen van meer dan 1.000 kilometer.

Bron: Onderzoek Verplaatsingsgedrag Departement Mobiliteit en Openbare Werken, bewerking Statistiek Vlaanderen

Ook inzake motief zijn er uitgesproken verschillen tussen mannen en vrouwen. Mannen leggen heel wat meer kilometers af voor zakelijke verplaatsingen en voor het werk dan vrouwen. Vrouwen leggen per dag grotere afstanden af voor winkelen, boodschappen en diensten.

Figuur 9.1.d. Gemiddelde afgelegde afstand per persoon per dag naar geslacht en motief Vlaams Gewest, 2019, in kilometer

Noot: bij de berekening van de gemiddelde afgelegde afstand werd geen rekening gehouden met outliers. Dat zijn verplaatsingen van meer dan 1.000 kilometer.

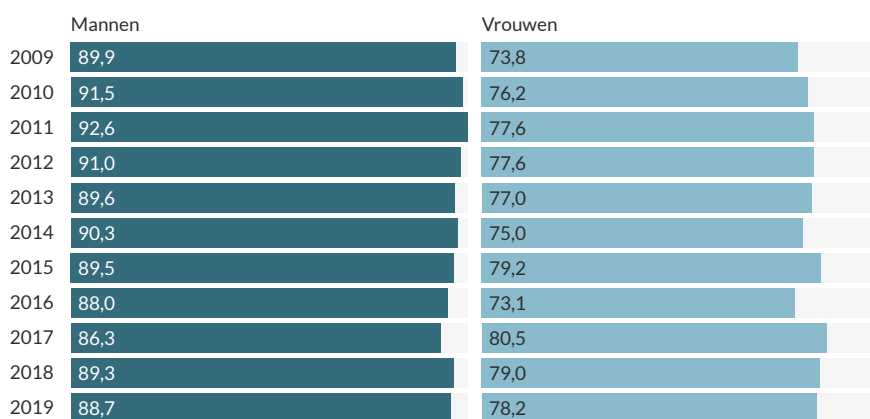
Bron: Onderzoek Verplaatsingsgedrag Departement Mobiliteit en Openbare Werken, bewerking Statistiek Vlaanderen

9.2 RIJBEWIJSBEZIT

In 2019 beschikte 89% van de Vlaamse mannen van 18 jaar en ouder over een rijbewijs. Bij vrouwen ging het om 78%. Bij mannen is dat aandeel tussen 2009 en 2019 stabiel gebleven, bij vrouwen is er sprake van een beperkte toename.

Figuur 9.2.a. Rijbewijsbezit naar geslacht

Vlaams Gewest, 2009-2019, in %

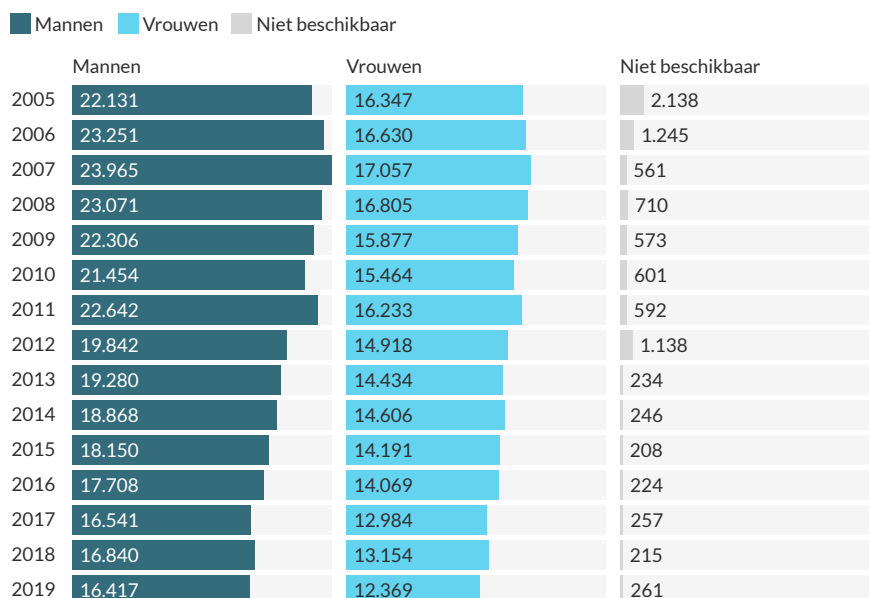
Bron: Onderzoek Verplaatsingsgedrag Departement Mobiliteit en Openbare Werken, bewerking Statistiek Vlaanderen

9.3 VERKEERSSLACHTOFFERS

In totaal maakten verkeersongevallen in 2019 ruim 29.000 slachtoffers. Met slachtoffers worden hier alle gewonden of doden bedoeld als gevolg van een geregistreerd verkeersongeval. 57% van het totaal aantal slachtoffers was een man, 43% een vrouw. Zowel bij mannen als bij vrouwen is het aantal slachtoffers tussen 2005 en 2019 duidelijk gedaald. Omdat de registratie van een ongeval enkel gebeurt na een tussenkomst van de politie dient bij deze cijfers wel rekening gehouden te worden met een grote onderschatting van het aantal lichtgewonde slachtoffers. Daarnaast is van een deel van de slachtoffers geen informatie beschikbaar over hun geslacht.

Figuur 9.3.a. Verkeersslachtoffers naar geslacht

Vlaams Gewest, 2005-2019, aantal

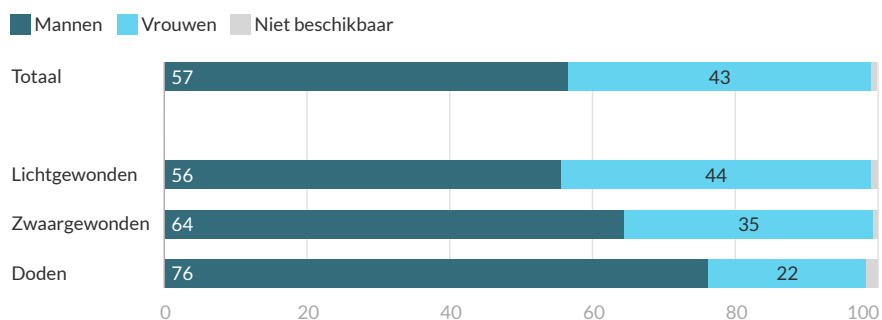

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Mannen raken vaker ernstig gewond in het verkeer dan vrouwen. In 2019 was 76% van de verkeersdoden een man. Bij de zwaargewonden bedroeg het aandeel mannen 64%, bij de lichtgewonden 56%.

Figuur 9.3.b. Verkeersslachtoffers naar ernst van de verwonding en geslacht

Vlaams Gewest, 2019, in %

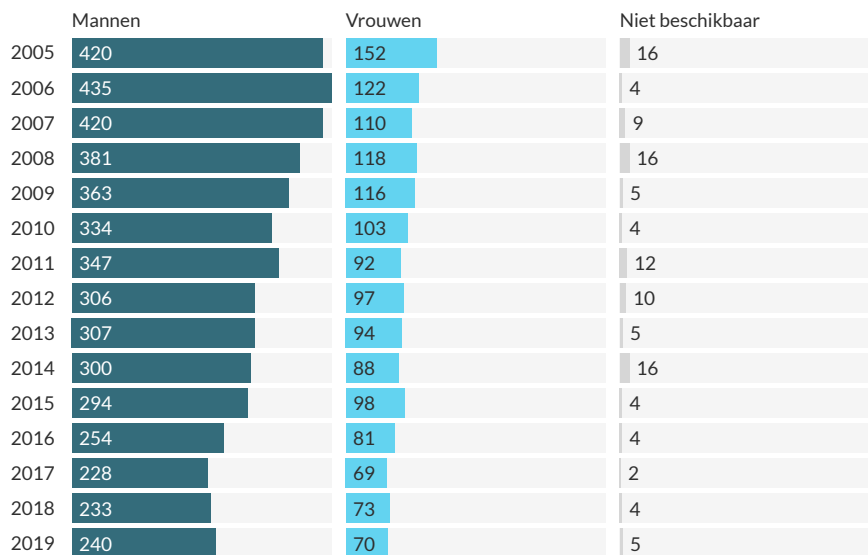

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In totaal vielen er in 2019 in het Vlaamse Gewest 315 dodelijke slachtoffers in het verkeer. Daarbij ging het om 240 mannen en 70 vrouwen. Het aantal dodelijke verkeersslachtoffers lag bij mannen dus bijna 3,5 keer zo hoog als bij vrouwen. De aantallen zijn zowel bij mannen als vrouwen sinds 2005 duidelijk afgenomen.

Figuur 9.3.c. Dodelijke verkeersslachtoffers naar geslacht

Vlaams Gewest, 2005-2019, aantal

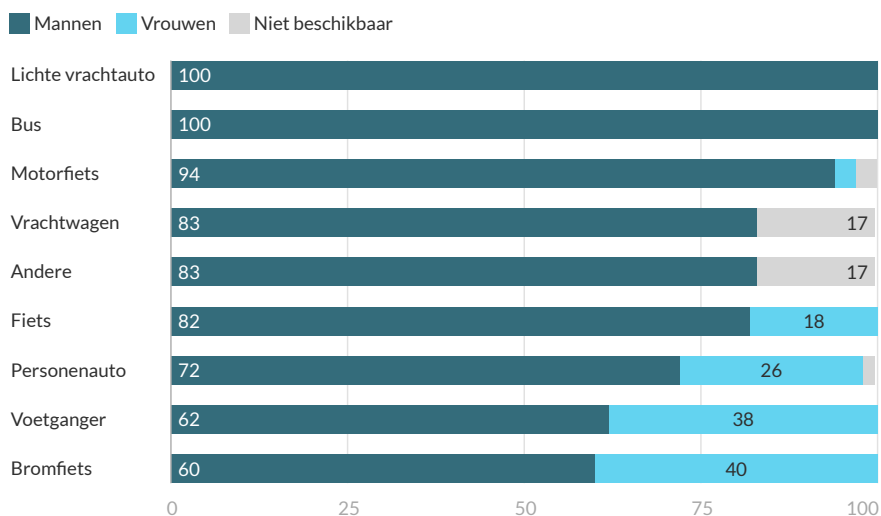

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Gemiddeld was 76% van de dodelijke verkeersslachtoffers in 2019 een man, 22% een vrouw. Het aandeel mannelijke verkeersslachtoffers lag hoger dan gemiddeld bij fietsers, motorfietsers, bus en (lichte) vrachtwagen. Het aandeel vrouwelijke verkeersslachtoffers lag hoger bij voetgangers en bromfietzers.

Figuur 9.3.d. Dodelijke verkeersslachtoffers naar type weggebruiker en geslacht

Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

In totaal vielen er in 2019 in het Vlaamse Gewest 2.473 zwaargewonde slachtoffers in het verkeer. Daarbij ging het om 1.594 mannen en 863 vrouwen. Het aantal zwaargewonde verkeersslachtoffers lag bij mannen dus bijna dubbel zo hoog als bij vrouwen. De aantallen zijn zowel bij mannen als vrouwen sinds 2005 duidelijk afgenomen.

Figuur 9.3.e. Zwaargewonde verkeersslachtoffers naar geslacht
Vlaams Gewest, 2005-2019, aantal

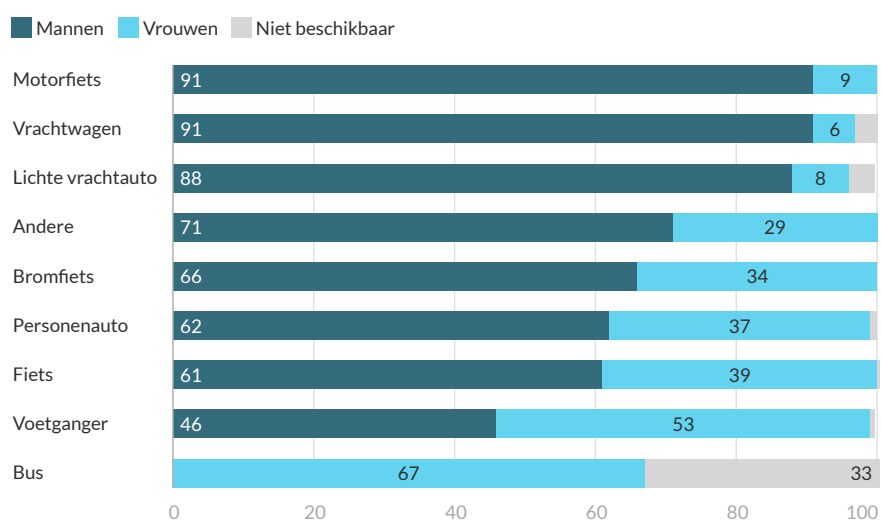
	Mannen	Vrouwen	Niet beschikbaar
2005	2.598	1.274	40
2006	2.676	1.323	149
2007	2.664	1.300	276
2008	2.463	1.241	362
2009	2.479	1.159	330
2010	2.168	1.081	352
2011	2.349	1.182	324
2012	2.096	1.049	92
2013	2.055	1.079	25
2014	2.054	1.078	21
2015	1.864	990	18
2016	1.831	1.015	18
2017	1.630	945	19
2018	1.586	925	16
2019	1.594	863	16

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

Bij de zwaargewonde verkeersslachtoffers was 65% een man en 35% een vrouw. Naar type weggebruiker raken vrouwen relatief gezien vaker dan gemiddeld zwaargewond als voetganger. Mannen raken vaker gewond als motorfietser en in een (lichte) vrachtwagen. Dit hangt samen met een ander gebruik van deze modi (zowel in frequentie als naar afstand) door mannen en vrouwen.

Figuur 9.3.f. Zwaargewonde verkeersslachtoffers naar type weggebruiker en geslacht
Vlaams Gewest, 2019, in %

Bron: Statbel, bewerking Statistiek Vlaanderen

BESLUIT

In dit SV-rapport werd aan de hand van een hele waaier van statistieken gebaseerd op zowel administratieve gegevens als resultaten van bevolkingsenquêtes een beeld geschetst van de maatschappelijke positie en participatie van mannen en vrouwen in Vlaanderen. In dit besluit worden per hoofdstuk de belangrijkste resultaten nog eens kort samengevat.

DEMOGRAFIE

Er wonen in het Vlaamse Gewest iets meer vrouwen dan mannen. Maar de vrouwen zijn niet in alle leeftijdsgroepen in de meerderheid. Bij de leeftijdsgroepen tot 60 jaar zijn er meer mannen dan vrouwen, maar vanaf 60 jaar zijn er meer vrouwen dan mannen. Het overwicht van vrouwen neemt in de oudste leeftijdsgroepen sterk toe. Hierdoor verschilt ook het profiel van de mannelijke en vrouwelijke bevolking. Het aandeel van de oudste leeftijdsgroepen is bij de vrouwen groter dan bij de mannen.

Dat vrouwen in de meerderheid zijn in de oudere leeftijdsgroepen heeft tot gevolg dat de gemiddelde leeftijd van de vrouwen bijna 2 jaar hoger ligt dan bij de mannen. Dat verschil is tijdens het laatste decennium wel iets afgenomen doordat de gemiddelde leeftijd van de mannen in die periode iets sterker is gestegen dan die van de vrouwen.

Naar huishoudsamenstelling zijn de opvallendste verschillen te vinden bij de alleenwonenden en de alleenstaande ouders. In beide groepen zijn de vrouwen in de meerderheid. Bij de alleenstaande ouders is het verschil tussen het aandeel mannen en vrouwen het grootst: 4 op de 5 alleenstaande ouders zijn vrouwen.

Ook op vlak van burgerlijke staat zijn er duidelijke verschillen tussen mannen en vrouwen. Er zijn bij de volwassen bevolking meer ongehuwde mannen dan ongehuwde vrouwen. Daartegenover staat dat er duidelijk meer gescheiden en verweduwd vrouwen zijn dan mannen.

ONDERWIJS EN VORMING

Vrouwen zijn tegenwoordig hoger geschoold dan mannen en dat in alle leeftijdsgroepen. De meest recente cijfers geven aan dat bijna de helft van de vrouwen tussen 25 en 64 jaar hooggeschoold is. Bij de mannen ligt dat aandeel op bijna 37%. Dat jongere vrouwen beter geschoold zijn dan mannen wordt ook geïllustreerd door het feit dat het aandeel vroegtijdige schoolverlaters in het secundair onderwijs hoger ligt bij mannen dan bij vrouwen en dat vrouwen tegenwoordig in de meerderheid zijn op zowel hogescholen als universiteiten.

Vrouwen mogen hun opleidingsachterstand dan wel al hebben omgebogen in een voorsprong, het blijft wel zo dat vrouwen andere opleidingen volgen dan mannen. Zowel in de laatste jaren van het secundair onderwijs als in het hoger onderwijs is er duidelijk sprake van een opsplitsing naar geslacht. In de 2de en 3de graad van het algemeen secundair onderwijs (aso) en in het kunstsecundair onderwijs (kso) zijn meisjes in de meerderheid, in het technisch secundair onderwijs (tso) en in het beroepssecundair onderwijs (bso) jongens. Vooral in de studierichtingen van het bso komt het verschil naar geslacht nadrukkelijk naar voor. In de richting verzorging zijn bijna 9 de op de 10 leerlingen meisjes. Houtbewerking daarentegen wordt haast uitsluitend gevolgd door jongens.

In het hoger onderwijs zijn vrouwen oververtegenwoordigd in studiegebieden als onderwijs, gezondheidszorg en de menswetenschappelijke richtingen. In de exact-wetenschappelijke en economische richtingen zijn mannen in de meerderheid. In het afgelopen decennium is er op dit vlak weinig veranderd.

Bij de participatie aan levenslang leren ten slotte blijven de verschillen tussen mannen en vrouwen net zoals in de voorgaande jaren eerder beperkt.

BETAALDE EN ONBETAALDE ARBEID

Bij zowel mannen als vrouwen nam de arbeidsdeelname toe tijdens het laatste decennium, maar die toename lag hoger bij vrouwen dan bij mannen. Daardoor werd de kloof in werkzaamheid tussen mannen en vrouwen duidelijk kleiner. In 2019 lag de werkzaamheidsgraad bij vrouwen op 71,5%, bij mannen op 79,3%. Op vlak van werkloosheid (ILO) blijft het verschil tussen mannen en vrouwen beperkt en dit is al een tijdje zo.

Niettegenstaande de sterke toename van de arbeidsdeelname van vrouwen tijdens de voorbije decennia bieden er zich nog steeds beduidend minder vrouwen op de arbeidsmarkt aan dan mannen. Maar het aandeel niet-beroepsactieven is het afgelopen decennium bij de vrouwen wel gedaald, terwijl het bij de mannen beperkt is gestegen. Vrouwen werken ook nog steeds vaker deeltijds en verlaten vaker dan mannen tijdelijk de arbeidsmarkt in de vorm van loopbaanonderbreking, tijdskrediet of een specifieke vorm van thematisch verlof.

De seksegregatie uit het onderwijs zet zich ook voort op de arbeidsmarkt. Mannen en vrouwen zijn niet evenredig gespreid over de verschillende (sub) sectoren van de economie met over het algemeen lagere lonen in sectoren waar vrouwen oververtegenwoordigd zijn. Vrouwen blijven bovendien oververtegenwoordigd in lagere functies, mannen in hogere. Deze situatie is in het afgelopen decennium niet fundamenteel gewijzigd.

Om de uitstroom uit de arbeidsmarkt te beperken en werkenden langer actief te houden, is ook aandacht vereist voor werkbaar werk. Bij werknemers ligt de werkbaarheid bij mannen iets hoger dan bij vrouwen, bij zelfstandigen blijft het verschil beperkt.

Mannen verlaten de arbeidsmarkt ten slotte op iets latere leeftijd dan vrouwen. De toename van de uittredeleeftijd tijdens het voorbije decennium is bij vrouwen wel iets groter dan bij mannen waardoor het verschil tussen beide groepen is verkleind.

INKOMEN EN ARMOEDE

Mannen verdienen nog steeds meer dan vrouwen. Het verschil tussen het gemiddelde bruto uurloon van een voltijds werkende man en vrouw bedroeg in Vlaanderen in 2018 1,4 euro, wat overeenkomt met 6% van het uurloon van mannen. Het voorbije decennium is het verschil wel merkkelijk verkleind.

Op basis van het inkomen uit arbeid of zelfstandige activiteit kan nagegaan worden in hoeverre mannen en vrouwen op individueel niveau als economisch zelfstandig beschouwd kunnen worden. Dat aandeel ligt bij mannen duidelijk hoger dan bij vrouwen en het verschil tussen mannen en vrouwen is het kleinst bij de jongere leeftijdsgroepen en bij hoger opgeleiden.

Naast het inkomen uit arbeid vormt ook het inkomen uit sociale transfers een belangrijke component in het beschikbaar inkomen van individuen en gezinnen. Bij de pensioenuitkeringen, de uitkeringen voor arbeidsongeschiktheid en de leeflonen zijn vrouwen in de meerderheid. Bij de werkloosheidsuitkeringen gaat het voor het merendeel om mannen.

De klassieke armoede-indicatoren zoals het armoederisico en de subjectieve armoede geven ten slotte weinig verschillen tussen mannen en vrouwen. Wel is het zo dat het aandeel personen onder de armoederisicodrempel hoger ligt bij een aantal bevolkingsgroepen waarin vrouwen oververtegenwoordigd zijn zoals ouderen, alleenstaanden, eenoudergezinnen, niet-actieven, laaggeschoolden en personen geboren buiten de EU. Maar tegelijk zijn er ook meer vrouwen dan mannen bij de hooggeschoolden. En bij de hooggeschoolden ligt het armoederisico lager dan bij de andere opleidingsgroepen.

GEZONDHEID

De levensverwachting van mannen en vrouwen is het afgelopen decennium nagenoeg continu gestegen maar relatief gezien iets sterker bij mannen dan bij vrouwen. Het verschil in levensverwachting tussen mannen en vrouwen nam daardoor beperkt af. De levensverwachting bij geboorte lag voor mannen in 2018 op 80,3 jaar, bij vrouwen op 84,4 jaar.

Mannen omschrijven hun algemene gezondheid vaker als goed tot zeer goed dan vrouwen maar het verschil tussen mannen en vrouwen nam de afgelopen jaren af. Ook op het vlak van geestelijke gezondheid hebben mannen vaker een optimale levensenergie en rapporteren ze minder vaak een depressie dan vrouwen.

Bij risicomijdend gedrag valt op dat vrouwen vaker voldoende groenten en fruit eten dan mannen, terwijl mannen op hun beurt vaker voldoende lichaamsbeweging hebben dan vrouwen. Als het gaat om preventieve screening participeren mannen en vrouwen nagenoeg even veel.

Ook op vlak van risicogedrag is een gemengd beeld te zien. Mannen roken nog vaker dan vrouwen, maar het aandeel rokende mannen en vrouwen neemt wel af. Bij zwaarlijvigheid is het beeld minder eenduidig: in 2018 waren er iets meer zwaarlijvige mannen dan vrouwen, in 2013 was dat nog omgekeerd.

BESLUITVORMING

Politieke participatie vormt een belangrijke voorwaarde voor een goed functionerende democratie. Iets minder dan de helft van zowel mannen als vrouwen gaf in 2018 aan in het afgelopen jaar op een of andere manier politiek actief te zijn geweest. De politieke participatiegraad lag daarmee voor de eerste keer even hoog bij mannen en vrouwen. In de jaren daarvoor scoorden mannen telkens hoger dan vrouwen.

Mannen zijn ook nog steeds oververtegenwoordigd in de parlementen en provincie- en gemeenteraden, al is er in het afgelopen decennium wel een duidelijke tendens merkbaar naar een meer gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen. Bij de uitvoerende mandaten is het overwicht van mannen nog groter dan in de parlementen en raden. Alleen in de federale regering zetelen sinds 2020 evenveel mannelijke als vrouwelijke ministers en staatssecretarissen.

Ook in de raden van bestuur van de Vlaamse commerciële vennootschappen en bedrijven zetelen iets meer mannen dan vrouwen. Dat overwicht is nog groter bij de zaakvoerders en komt terug in alle bedrijfsgroottes en in alle sectoren.

Wat ten slotte de besluitvorming in verenigingen betreft, blijken mannen vaker bestuurslid te zijn dan vrouwen. Het verschil tussen mannen en vrouwen is het afgelopen decennium wel iets afgenomen.

SOCIALE PARTICIPATIE

60% van de mannen gaf in 2018 aan actief lid te zijn van minstens 1 vereniging. Bij de vrouwen ging het om iets minder dan de helft. Het verschil in verenigingsparticipatie tussen mannen en vrouwen is de afgelopen 10 jaar nauwelijks gewijzigd.

Wat cultuurparticipatie en sociale contacten betreft, blijven de verschillen tussen mannen en vrouwen beperkt. Vrouwen hebben wel frequenter contact met familie, mannen beperkt meer met vrienden. Ook op vlak van de kwaliteit van de sociale contacten blijven de verschillen tussen mannen en vrouwen beperkt.

Het aandeel personen dat aangeeft frequent het internet te gebruiken, is zowel bij mannen als bij vrouwen de voorbije jaren sterk gestegen. Het is wel zo dat het aandeel internetparticipanten bij mannen in alle jaren iets hoger ligt dan bij de vrouwen. Het internetgebruik van mannen is ook iets breder dan dat van vrouwen: ze gebruiken het voor meer verschillende activiteiten.

In de jongere leeftijdsgroepen gebruikt nagenoeg iedereen frequent het internet. Maar het internetgebruik neemt sterk af met de leeftijd. En het is vooral bij de ouderen dat vrouwen minder vaak het internet gebruiken dan mannen. Opgesplitst naar opleiding valt ook op dat laaggeschoolde mannen duidelijk vaker het internet gebruiken dan laaggeschoolde vrouwen. Dat verschil is er niet of nauwelijks bij de midden- en hooggeschoolde mannen en vrouwen.

ATTITUDES EN GEDRAG

De weerstand tegen een gelijke taakverdeling tussen mannen en vrouwen in het huishouden en bij de opvoeding van de kinderen is het afgelopen decennium gedaald, bij zowel mannen als vrouwen. Bij de weerstand tegen een gelijke vertegenwoordiging in topfuncties is dat niet het geval, noch bij mannen, noch bij vrouwen.

Vrouwen staan over het algemeen positiever tegenover gendergelijkheid dan mannen. Die verschillen blijven over de jaren heen min of meer gelijk. Enkel bij de houding tegenover de gelijke taakverdeling in het huishouden was er in 2018 geen verschil meer naar geslacht.

De houding tegenover een gelijke verdeling van de huishoudelijke taken en bij de opvoeding van kinderen wordt ook positiever naarmate het opleidingsniveau stijgt. Bij de houding tegenover een gelijke aanwezigheid in topfuncties is het omgekeerd: die wordt net negatiever naarmate het opleidingsniveau stijgt.

In 2019 kwamen bij het Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen bijna 1.900 Nederlandstalige meldingen binnen over discriminatie op

basis van geslacht. Dat aantal lag veel hoger dan in 2018 als gevolg van de maatschappelijke commotie rond een lezing aan de Universiteit Gent in het najaar van 2019. Daarnaast worden jaarlijks ook iets meer dan 120 meldingen ingediend bij de Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst.

Vrouwen blijven in de minderheid bij de sprekende actoren in de programma's van de VRT-zenders. In vergelijking met de voorgaande jaren is de aanwezigheid van vrouwen op het scherm wel groter geworden.

Vrouwen maken zich vaker dan mannen zorgen over hun veiligheid, voelen zich vaker onveilig in de eigen buurt en mijden vaker bepaalde plaatsen. Naar daderschap zijn er in nagenoeg alle hoofdcategorieën van misdrijven (veel) meer mannelijke dan vrouwelijke verdachten. Op vlak van gerapporteerd slachtofferschap blijven de verschillen tussen mannen en vrouwen eerder beperkt. Zowel bij mannen als bij vrouwen gaat het om ongeveer 1 op de 10 personen. Verbaal of psychisch geweld komt zowel bij mannen als bij vrouwen het vaakst voor. Vrouwen worden wel vaker dan mannen op de werkvloer geconfronteerd met grensoverschrijdend gedrag.

MOBILITEIT

Mannen verplaatsen zich gemiddeld iets vaker dan vrouwen. Dat blijkt uit zowel het aantal verplaatsingen als het aantal afgelegde kilometers. Mannen leggen gemiddeld per dag 37 km af, vrouwen 27 km. Mannen leggen meer kilometer af als autobestuurder, vrouwen meer als passagier. Dat verschil in mobiliteitsgedrag vertaalt zich ook in een verschil in rijbewijsbezit: mannen beschikken vaker over een rijbewijs dan vrouwen.

Ook inzake motief zijn er uitgesproken verschillen tussen mannen en vrouwen. Mannen leggen heel wat meer kilometers af voor zakelijke verplaatsingen en voor het werk dan vrouwen. Vrouwen leggen grotere afstanden af om boodschappen te doen of voor diensten.

Mannen raken ten slotte vaker ernstig gewond in het verkeer dan vrouwen. Bij de zwaargewonden in het verkeer gaat het in 2 op de 3 gevallen om mannen, bij de dodelijke slachtoffers loopt dat op tot 3 op de 4.

BRONNENLIJST

INLEIDING

Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (2019). *Transgender personen in België: gegevens uit het Rijksregister*. Brussel: IGVM, 17 p. https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/cijfers_transgenders_rr_2019.pdf

Motmans, J., Burgwal, A. & Dierckx, M. (2020). *Adviesnota. Het meten van genderidentiteit in kwantitatief onderzoek*. Gent: Transgender Infopunt en UZ Gent, 67 p. http://transgenderinfo.be/wp-content/uploads/Adviesnota_Motmans_Burgwal_Dierckx_2020.pdf

Van Caenegem, E., Wierckx, K., Elaut, E., Buysse, A., Dewaele, A., Van Nieuwerburgh, F., De Cuypere, G. & T'Sjoen, G. (2015). Prevalence of Gender Nonconformity in Flanders, Belgium. In: *Archives of Sexual Behaviour*, 44(5), 1281-1287. <https://biblio.ugent.be/publication/5753078>

DEMOGRAFIE

Rijksregister: <http://www.ibz.rrn.fgov.be/nl/rijksregister>

Bevolkingscijfers van Statbel: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking>

Bevolkingsvooruitzichten van Statistiek Vlaanderen: <https://www.statistiekvlaanderen.be/nl/bevolkingsvooruitzichten>

ONDERWIJS EN VORMING

Agentschap voor Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs, Kwalificaties en Studietoelagen (AHOVOKS): <http://www.ahovoks.be/agentschap-voor-hoger-onderwijs-volwassenenonderwijs-kwalificaties-en-studietoelagen>

Agentschap voor Onderwijsdiensten (AGODI): <http://www.agodi.be/>

Vlaams Ministerie van Onderwijs & Vorming (O&V): <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/dataloop-aan-de-slag-met-cijfers-over-onderwijs> en <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/statistisch-jaarboek>

Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/faq>

Labour Force Survey (LFS) van Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

PIAAC- en PISA-survey van de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO): <http://www.oecd.org> en <https://onderwijs.vlaanderen.be/nl/internationaal-vergelijkend-onderzoek>

Vlaamse Interuniversitaire Raad (VLIR):
<http://www.vlir.be/personeelsstatistieken>

BETAALDE EN ONBETAALDE ARBEID

Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ):
<https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/homepage/index.html>

Dienst Diversiteitsbeleid: <https://overheid.vlaanderen.be/diversiteitsbeleid>

Enquête naar de Arbeidskrachten (EAK) van Statbel:
<https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/arbeidsmarkt/werkgelegenheid-en-werkloosheid#documents>

Labour Force Survey (LFS) van Eurostat:
<http://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA):
<http://www.rva.be/nl/documentatie/statistieken>

Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen:
<https://www.statistiekvlaanderen.be/survey-scv-survey>

Tijdsbudgetonderzoek van Statbel en de Onderzoeksgroep TOR van de Vrije Universiteit Brussel: <http://www.time-use.be/nl/page/ad-statistiek>

Vlaamse Arbeidsrekening van het Steunpunt Werk:
<http://www.steunpuntwerk.be/cijfers>

Werkbaarheidsmonitor van de SERV - Stichting Innovatie & Arbeid:
<https://www.werkbaarwerk.be/werkbaarwerk>

INKOMEN EN ARMOEDE

Datawarehouse Arbeidsmarkt en Sociale Bescherming (DWH AM&SB) van de Kruispuntbank van de Sociale Zekerheid (KSZ):
<https://www.ksz-bcss.fgov.be/nl/dwh/homepage/index.html>

EU-SILC-survey van Statbel:
<https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/faq>

Federale Overheidsdienst Sociale Zekerheid (FOD SZ):

<http://socialsecurity.belgium.be/nl>

Instituut voor Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (2019). *De loonkloof tussen mannen en vrouwen. Cijfers en wijzigingen in de methodologie*. Brussel: IGVM, 18 p. https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/loonkloofrapport_2019.pdf

Programmatorische Overheidsdienst Maatschappelijke Integratie (POD MI):

<https://www.mi-is.be/nl>

Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening (RVA):

<http://www.rva.be/nl/documentatie/statistieken>

Federale Pensioendienst (RVP): <https://www.sfpd.fgov.be/nl>

Structure of Earnings Survey (SES) van Statbel:

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/werk-opleiding/lonen-en-arbeidskosten>

GEZONDHEID

Agentschap Zorg en Gezondheid: <http://www.zorg-en-gezondheid.be/cijfers>

Statbel: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/bevolking>

EU-SILC-survey van Statbel: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/faq>

Eurostat: <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Gezondheidsenquête van Sciensano:

<https://hisia.wiv-isp.be/SitePages/Home.aspx>

Vanden Berghe, W., Crucitti, T., De Baetselier, I., Nationaal Referentiecentrum & ITG Antwerpen (2018). *Surveillance van seksueel overdraagbare aandoeningen 2002-2016. Tussentijds rapport*. Brussel: Sciensano, 62 p. <https://www.sciensano.be/nl/biblio/surveillance-van-soa2016tussentijdsrapport>

Sasse, A., Deblonde, J., De Rouck, M., Montourcy, M. & Van Beckhoven, D. (2019). *Epidemiologie van aids en HIV-infectie in België. Toestand op 31 december 2018*. Brussel: Sciensano, 82 p. <https://www.sciensano.be/en/biblio/epidemiologie-van-aids-en-hiv-infectie-belgie-toestand-31-december-2018>

BESLUITVORMING

Agentschap voor Binnenlands Bestuur (ABB): <http://binnenland.vlaanderen.be/>

Europese Commissie, directoraat-generaal Justitie: <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality>

Europees Parlement: <http://www.europarl.europa.eu/portal/nl>

Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken (FOD BZ): <https://ibz.be/nl>

Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM):
<http://igvm-iefh.belgium.be/nl>

Kruispuntbank Ondernemingen (KBO):
<http://economie.fgov.be/nl/ondernemingen/KBO>

Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen:
<https://www.statistiekvlaanderen.be/survey-scv-survey>

SOCIALE PARTICIPATIE

Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen:
<https://www.statistiekvlaanderen.be/survey-scv-survey>

ATTITUDES EN GEDRAG

Criminaliteitsstatistieken van de Federale Politie:
http://www.stat.policefederale.be/assets/pdf/crimestat/gewest/rapport_2019_trim4_gew_Vlaams_Gewest_nl.pdf

Gezondheidsenquête van Sciensano:
<https://hisia.wiv-isp.be/SitePages/Home.aspx>

Instituut voor de Gelijkheid van Vrouwen en Mannen (IGVM):
<http://igvm-iefh.belgium.be/nl>

Genderkamer van de Vlaamse Ombudsdienst:
<http://www.vlaamseombudsdienst.be/ombs/nl/gender/gender.html>

Monitor diversiteit van de VRT-studiedienst:
<http://www.vrt.be/wie-zijn-we/werkingsprincipes/diversiteit>

Sociaal-Culturele Verschuivingen Survey (SCV) van Statistiek Vlaanderen:
<https://www.statistiekvlaanderen.be/survey-scv-survey>

Werkbaarheidsmonitor van de SERV - Stichting Innovatie & Arbeid:
<https://www.werkbaarwerk.be/werkbaarwerk>

MOBILITEIT

Onderzoek Verplaatsingsgedrag van Departement Mobiliteit en Openbare Werken: <https://www.vlaanderen.be/mobiliteit-en-openbare-werken/onderzoek-verplaatsingsgedrag-vlaanderen-ovg>

Cijfers verkeersslachtoffers van Statbel:

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/mobiliteit/verkeer/verkeersongevallen>

COLOFON

Verantwoordelijke uitgever

Statistiek Vlaanderen
Havenlaan 88 bus 100, 1000 Brussel

Auteurs

Jo Noppe | jo.noppe@vlaanderen.be
Myriam Vanweddingen | myriam.vanweddingen@vlaanderen.be
Karolien Weekers | karolien.weekers@vlaanderen.be

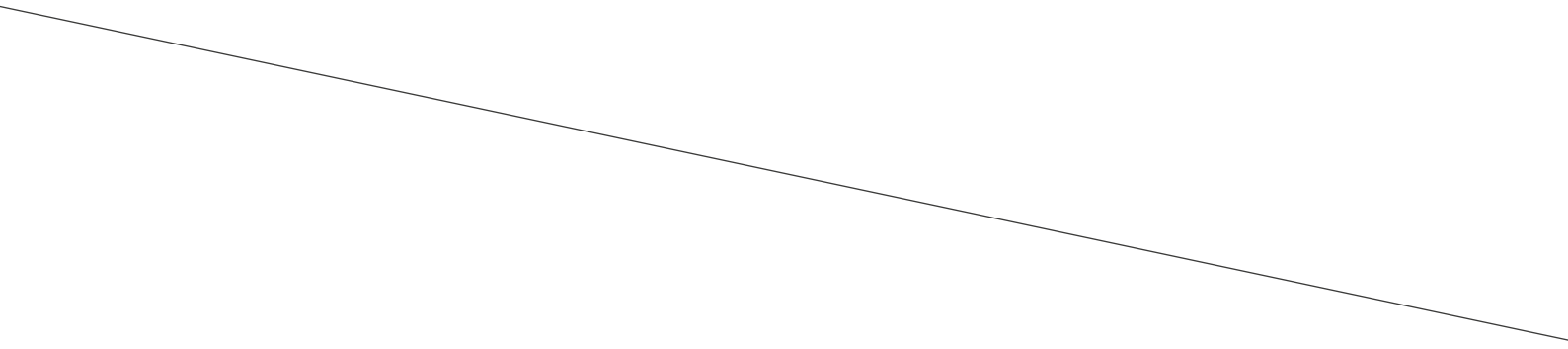
Concept & grafische vormgeving

The Oval Office
Statistiek Vlaanderen

Depotnummer

D/2020/3241/344

Statistiek Vlaanderen
Havenlaan 88 bus 100
1000 Brussel
statistiekvlaanderen.be